
FAKTY a ÚVAHY

O ŽIVOTE

– O JEHO :

- **POZORUHODNOSTIACH** (divy živej prírody)
 - **PÔVODE** (evolúcia verzus kreácia)
 - **PODOBÁCH** (tri úrovne života)
 - **PROBLÉMOCH** (choroby, uzdravovanie, ošetrovanie)
 - **POSLANÍ** (zmysel a cieľ života)
 - **POKRAČOVANÍ** (reinkarnácia, atanázia či anastáza?)
-

Dr. Milan BENJAN

*„...Boh z lásky stvoril, spravuje svet.
Kde nieto Jeho, života niet!
Boh náš je láska...“*

M. Royová

OBSAH

Úvod	3
I. – ŽIVOT – predmet sporov (Viera a veda – Evolúcia verzus kreácia – Darwinovo „náboženstvo“ a jeho „hlinené nohy“ – Slepota vidiacich)	6
Veda a viera	7
Seriózna veda a viera v Boha si neprotirečia	9
Dizajn – veda – viera	10
„Hlinené nohy“ evolučnej teórie	16
Ateisti veria v zázraky	37
II. – ŽIVOT – zázrak (zdroj obdivu a poučenia) – „vizitka“ Stvoriteľa (zdroj viery) (Rôznorodosť, „konštrukčná“ dômyselnosť“, „technická“ dokonalosť a vysoká estetická úroveň (krása) života – to je dielo „slepého hodinára“?)	39
Rozšírenie a rozmanitosť života	40
Prejavy života a (máme) pokusy ľudí „vedecky vysvetliť“ podstatu života	41
O „slepom hodinárovi“	44
III. – ŽIVOT s „poruchami“ (Choroba v živote a život „v chorobe“, resp. s chorobou)	51
Božie zákony a zákonitosti	51
Život je zázrak, a to v zdraví i v chorobe	52
Príčina choroby – prekročenie zákona	54
Lekársky pohľad na chorobu a zdravie	56
Regulačné systémy organizmu vo vzťahu ku vzniku a priebehu choroby	59
Vzťah kresťana k svojmu zdraviu a chorobe	63
Kresťanskí zdravotníci a ich etika	64
Záver a pár praktických rád	65
IV. – ŽIVOT – Boží dar a ponuka – príležitosť človeka (O „tretej úrovni života“ a o zmysle „telesného“ života)	69
Prečo nie všetci ľudia dosiahnu najvyššiu úroveň života – život duchovný?	72
obrátene	72
znovuzrodenie	72
Záver	79
V. – ŽIVOT – cesta podľa pravidiel (Boží Zákon – Záväznosť Zmluvy a Zákona – Božie poverenie človeka)	80
VI. – ŽIVOT VEČNÝ – cieľ, ale aj zdroj nádeje a radosti (O „tretej udalosti“ – víťazstve nad smrťou. O „živote po živote“: „smrť po živote, či život po smrti“? O reinkarnácii, kontinuuácii, vzkriesení. O atánázii a anastáze)	85
Poznámky (doplňky, exkurzy):	89
1) Poznámky o vede a poverách, o „vedeckom šovinizme“ a o diskriminácii kritikov darvinizmu	89
2) O „špekulatívnych vedách“	89
3) O teologických názoroch na život (biblický pohľad je niečo iné ako názory niektorých teológov)	90
4) Citáty z vedeckých publikácií kritizujúce darvinizmus	92
5) O vede a vedcoch – nie je vedec ako vedec. (Čo je „čierna skrinka“, čo je paradigma; názory niektorých vedcov – J. Grygar, A. Einstein, M. Planck...)	94
6) Ako som ja prežival konfrontáciu svojej viery s darvinizmom	96
7) Fungovanie zložitých (a nezejnodositeľne zložitých) systémov:	97

a. bunka	98
b. proteosyntéza	100
c. imunitný systém	101
d. hemokoagulácia (zrážanie krvi)	102
e. rozmnožovanie organizmov	103
f. ľudské oko	105
g. DNK	106
h. adaptácia nie je „prírodný výber“	107
ch. stres	108
8) Ako je to s „prechodnými formami“ v paleontológii?	110
9) Niekoľko poznámok k otázke podvodov v propagande a vo vede (o zamlčovaní faktov a výrobe falzifikátov)	111
10) O „probléme kambria“	112
11) O druhoch, rasách, odrodách. Taxonomické skupiny. Čo je biologický druh a čo je stvorený druh?	113
12) Uhlíkové (radiokarbónové) datovanie	113
13) Pár poznámok k otázke „evolúcie“ vesmíru a Zeme	114
a k „prebiotckej (chemickej) evolúcii“	115
14) Michael BEHE	116
15) Jean Henri FABRE	117
16) Voda – zázračná tekutina	117
17) O niektorých ďalších vlastnostiach (a zvláštnostiach) života:	118
a. reprodukčná potencia	118
b. fotosyntéza	118
c. „prieberčivosť“ života (biogénne prvky, optická aktivita a i.)	119
d. bunky nervového systému (výnimka medzi bunkami, ľudský mozog – rarita vo vesmíre)	121
e. výnimočné postavenie človeka	125
18) Poznámky o podstate života a „definície života“	126
19) O „slepom hodinárovi“	128
20) O niektorých zázrakoch v živej prírode (príklady z ríše hmyzu)	130
21) Tri úrovne ľudského života – analógia s PC	130
22) O niektorých zázrakoch v živej prírode (príklady z lekárskej praxe)	132
23) Pár poznámok o rakovine a o AIDS	133
24) Poznámka k Fortýnovej „devitalizácii“	133
25) O „alternatívnej medicíne“ („holistické metódy uzdravovania“, akupunktúra, fytooterapia, manipulačná liečba, joga, transcendentálna meditácia, dianetika, homeopatia)	133
26) O „šťastí z nešťastia“ (o „horkých kvapkách z Božej lekárničky“)	136
27) O modlitbe (prosbe za uzdravenie)	137
28) Čo je liečba nevyhnutná, vhodná, zbytočná a nebezpečná	139
29) Čo je to služba lásky? Kto sú ľudia na pomoc odkázani? (O agapé, o diakonii, o bezvládných starých a nevyliciteľne chorých ľuďoch, o eutanázii. Pár praktických rád: o strave, tekutinách a pomarančoch, o starostlivosti o stolicu a moč, o hygiene, preležaninách a pohybe)	141
30) Po prebudení je nutné „vykročenie“ (čo sa tým myslí)	145
31) O New Age a ateistickom „humanizme“ (S. Mac LAINEOVÁ a J.P. SARTRE)	146
32) O Veľkonočných sviatkoch	147
33) O „kontinuite života“ (čo je reinkarnácia v budhizme a v New Age)	147
34) O tzv. „prírodzenej nesmrteľnosti duše“	148
35) Čo bude s týmto svetom? A ako to bude po vzkriesení?	148

Zoznam odporúčanej literatúry

151

Úvod

O bývalom režime, ktorý u nás vyše 40 rokov panoval, sa hovorí, že bol ateistický. Myslím, že je to nepresný výraz; on bol totiž v skutočnosti „antiteistický“ – Boha nielen ignoroval, popieral, ale proti nemu aj aktívne bojoval: vyhlásil mu „totalnú vojnu“ na všetkých frontoch, predovšetkým na školách, v masmédiách, vo vede i v kultúre – všade sa muselo hovoriť a konať (s nádejou mocných, že po čase sa bude tak i myslieť) podľa paradigmy, čo vznikla z konkubinátu dvoch podivných hypotéz, ktoré boli označované ako „vedecké teórie“, hoci v skutočnosti nemali s vedou nič spoločné (boli totiž vytvorené nie na základe experimentálne alebo inak dokázaných vedeckých faktov, ale iba na základe tzv. „logiky“, presnejšie predstáv, fantázie a prianí ich autorov) – boli to marxizmus a darvinizmus.

Bývalý režim je dnes občas označovaný aj slovom totalitný – kvôli metódam, ktoré používal pri šírení svojich téz a hypotéz a v boji proti svojim odporcom skutočným i domnelým (alebo „potenciálnym“). K výrazu „totalitný“ sa žiada čosi dodať: „totalita“ – „umelé (násilné) udržiavanie jednoty“ sa deje v podstate dvoma spôsobmi: represiou a indoktrináciou. Minulý režim používal obe metódy, prívlastok „totalitný“ mu teda oprávnené prináleží. Ale existujú aj také systémy, ktoré „vsadia“ iba na jednu zo spomenutých metód. Ako nazvať tieto, ako ich posudzovať?

V roku 1989 došlo u nás k známej prevratnej zmene v usporiadaní spoločenského systému. Zmeny – niektoré pozitívne, iné negatívne (ťažko povedať, ktoré prevažujú) – postihli takmer všetko: politiku, ekonomiku, sociálnu oblasť, kultúru, morálku. Azda iba v jednej oblasti nedošlo k žiadnej zmene – v predmete a spôsobe šírenia darvinovskej ideológie; ba predsa, malá zmena tu nastala: v minulom systéme prevažovala represia, dnes represia ustúpila do úzadia, ale o to viac sa dostáva do popredia indoktrinácia. Používajú sa na ňu všetky prostriedky a kanály (ako v minulosti): nevynechá sa žiadna príležitosť a žiadne miesto, no najväčšia pozornosť sa venuje predsa len školám a masmédiám; aj spôsoby sú rovnaké ako v minulosti – totalitné: druhej strane sa jednoducho „neudelí slovo“ (neďá príležitosť)! Táto skutočnosť je zdrojom veľkého rozčarovania všetkých, ktorí očakávali od slobodnejšieho spoločenského systému niečo úplne iné ako pokračovanie v šírení starej ideológie starými prostriedkami.

Z uvedeného vyplýva aj dôvod napísania tejto knihy. Mala by sa stať akýmsi drobným závažím, priloženým k niekoľkým iným, podobným, na jednu miskú váh, na ktorých druhej miske leží ťažký balvan darvinovskej propagandy. Že to nemá veľký význam? Že je to „boj trpaslíka s obrom“? Možno, že aj je. Ale či možno mlčať? Možno nereagovať, keď človek vidí, ako napríklad „misionári“ darvinovského „náboženstva“ ovládli a zneužívajú televíziu, ten dnes nielen najrozšírenejší, ale aj najúčinnjší (čiže verejnú mienku najintenzívnejšie manipulujúci) kanál propagandy? Bolo by možné uviesť desiatky, stovky konkrétnych príkladov; pre ilustráciu uvediem aspoň dva: a) Na jeseň roku 2000 STV uviedla (po neobyčajne intenzívnej a dlho trvajúcej reklame) seriál BBC „Prechádzky s dinosaurami“. Bol to naozaj pozoruhodný film – po stránke technickej (animácia, scéna, „kulisy“), ale neobsahoval vôbec nič, čo by bolo oprávnené nazvať ho „dokumentárnym“ – bola to jednoducho fikcia.*) Ale tento fakt televízia pripomenúť „zabudla“, a nik iný nedostal príleži-

*) Dúfam, že z tejto mojej poznámky niekto „nevyčíta“, že pochybujem o existencii dinosaurov. Nič takého. Viem, že dinosaury žili, viem si dokonca predstaviť aj dokumentárny film o nich (presnejšie: o ich fosiliách). No uvedený film (aspoň tá jeho časť, čo odvysielala STV) „dokumentom“ nebol. Boli tu prinajmenšom vo dvoch prípadoch porušené základné etické pravidlá dokumentu: 1. označenie filmu, založeného výhradne na fikcii názvom „dokument“; 2. komentár filmu hovoril o istých predstavách jeho tvorcov (týkajúcich sa napr. časových období a vzniku uvádzaných

tosť povedať: „Ludia, to čo vidíte, je síce pekné, ale nie je to dokument, je to fikcia!“ Druhý príklad: tvorcovia televízneho „Klubu Nikodém“ sa rozhodli spropagovať nezmyselnú tézu o kompatibilite (zlučiteľnosti) darvinizmu a kresťanstva.^{*)} Aby ovplyvnili (zmiatli) čo najviac ľudí aj spomedzi kresťanov, vybrali si aktérov, ktorých autoritu v očiach divákov mali podprieť ich akademické a vedecké tituly, a ich vierohodnosť mala byť zasa podporená tým, že sa oficiálne hlásili ku kresťanstvu. Čo na tom, že im chýbali tie najzákladnejšie poznatky z jednej i druhej oblasti (vedecké i biblické vedomosti). K žiadnemu malému, k žiadnemu „faux pas“ dôjsť nemohlo – pomyselná „druhá strana diskusného stola“ zostala totiž prázdna. A tak diváci (nie iba tých pár študentov v štúdiu, ale všetci, čo tvorili to „obrovské auditórium“ pri televíznych obrazovkách) sa nedozvedeli nič o tom, že existuje aj iná alternatíva – alternatíva, podporená nielen vierou, ale i vedou; televízny divák počúval, tak ako kedysi „za starých čias“, iba prítakávanie „jedinej pravdivéj ideológii“ – starému, krivajúcemu, ale zato ešte dosť silnému „vedeckému svetonázoru“ – darvinizmu.

Práve toto boli tie rozhodujúce podnety (povesné „posledné kvapky“), ktoré ma priviedli k rozhodnutiu napísať túto knihu. Chcel by som prostredníctvom nej aspoň malej časti spomínaného „obrovského auditória“ oznámiť, že existuje aj druhá alternatíva, opierajúca sa nielen o Bibliu, ale aj o nepopierateľné vedecké fakty; ukázať, že tieto fakty nielenže nie sú v rozpore s biblickou zvestou, ale sa s ňou navzájom dopĺňajú – skrátka, že niet rozporu medzi (skutočnou) vedou a (pravou) vierou.

Nešlo mi teda o žiadnu vedeckú prácu, ale, opakujem, o ponuku alternatívy nášmu občanovi („priemernému“ človeku). Tomu som prispôsobil aj štýl a jazyk. Snažil som sa, aby bol zrozumiteľný, čo najjednoduchší. No nie vždy sa dá hovoriť o zložitých veciach jednoducho;^{**)} pochopenie niektorých vecí vyžaduje totiž isté predpoklady (aspoň najzákladnejšie vedomosti). Teda aj pochopenie všetkých faktov a súvislostí, uvedených v tejto knihe, predpokladá istú „predprípravu“ – vedomosti zhruba na úrovni všeobecného stredoškolského vzdelania. Neznamená to však, že ľudia s nižším alebo vyšším vzdelaním ju čítať nemôžu. Tí prví však možno budú mať pri čítaní niektorých častí isté problémy – a preto možno budú musieť nazrieť aj do inej literatúry (napr. do učebnice svojho syna či dcéry, do nejakej „miniencyklopédie“ a pod., alebo tiež do Biblie); tí druhí tam možno nájdú, popri im známých („banálnych“) veciach, aj niečo nové, niečo z iného ako ich odboru. Lebo kniha i keď pojednáva o jednom – o živote, predsa nie je „monotematická“: rôzne aspekty života sú vlastne do istej miery samostatné (i keď spolu súvisiace) témy, patriace do rôznych odborov. Priznávam, pôvodne som zamýšľal ostrejšie oddeliť časti pojednávajúce o rozličných aspektoch života. Čoskoro som však zistil, že je medzi nimi príliš tesná previazanosť; takže pri „ostrom“ oddelení jednotlivých aspektov by opis života bol neúplný a skreslený. Dalo by sa to ilustrovať na príklade: keby ste mali podrobne opísať veľkú, mnohoúčelovú budovu s veľmi zložitou konštrukciou, posta-

živočíšnych druhov) s úplnou samozrejmosťou, akoby išlo o fakty, a nie domnienky (nedokázané hypotézy)! Okrem toho slovenská televízia (na rozdiel od českej) odvysielala len prvých 6 častí; teda neuviedla posledné 3 diely, ktoré mali vlastne do istej miery poukázať na „dokumentárnu hodnotu“ filmu: jednak tým, že aspoň čiastočne tu bolo vysvetlené z čoho, z akých podkladov (treba tu povedať, že veľmi nespoľahlivých) vychádzali scenáristi, ale tiež aká technika bola pri nakrúcaní použitá (spôsob animácie a tržky). Práve tieto diely seriálu teda programoví pracovníci STV nezarádili – nech naivnému slovenskému televíznemu divákovi zostane ilúzia „dokumentu“, „vedeckej pravdivosti“ filmu!

^{*)} Je to narážka na reláciu, ktorú odvysielala STV v auguste r. 2000.

^{**)} Život je veľmi zložitý po každej stránke. Kedysi sa myslelo, že tzv. základ života je jednoduchý; ale ako veda začala prenikať hlbšie a hlbšie do tajomstiev zloženia a fungovania biologických systémov, ukazovalo sa stále jasnejšie, že každý dej, každá štruktúra predtým pokladaná za jednoduchú (za také ich považoval napr. DARWIN), sú v skutočnosti zviazané s neuveriteľne zložitými štruktúrami a biochemickými pochodmi, ktoré nemožno odbiť ani mávnutím ruky, ani frázou, ani neprípustným zjednodušením.

venú z mnohých materiálov, a chceli by ste o nej hovoriť napríklad z hľadiska jej konštrukcie, nemohli by ste sa vyhnúť zmienke o materiáloch príslušných konštrukčných prvkov (a o zmysle, účele konkrétneho riešenia) – no tiež naopak.

Ale otázka „evolúcia, či stvorenie?“ je iba jednou z mnohých, pred ktoré nás fenomén ŽIVOT stavia. Je tu množstvo iných problémov, otázok, aspektov (teoretických i praktických, biologických i duchovných). Niektoré z nich som sa pokúsil v knihe načrtnúť. Zámerne som načrel do veľmi rozdielnych problémov, oblastí života (napr. zázraky živej prírody a duchovný život človeka; otázky genetiky a zmysel ľudského života; pôvod života a praktické rady pri ošetrovaní chorých atď.), aby som naznačil obrovskú šírku problematiky, aby vynikol fakt, že kratučké slovo „život“ je azda najobsažnejším slovom nášho slovníka, slovom, ktoré označuje tie najväčšie hodnoty a evokuje tie najpálčivejšie otázky človeka.

Aby som širokú problematiku života (tohoto jedinečného, veľmi komplikovaného, rôznorodého, v niečom jednotného, ale v mnohom veľmi rozdielneho fenoménu) nejak usporiadal, zvolil som tento postup:

- **1.** knihu som rozdelil tradičným spôsobom na časti a kapitoly: prvé tri časti (I. – III.) pojednávajú o živote z aspektu prevažne biologického, ďalšie tri časti (IV. – VI.) z aspektu prevažne duchovného.

- **2.** použil som tri druhy poznámok: **a)** poznámky v texte (vytlačené petitom), ktoré priamo nadväzujú na základný text a bližšie konkretizujú, vysvetľujú alebo ilustrujú opisovanú problematiku; **b)** poznámky „pod čiarou“ (označené hviezdikami „v hornom indexe“: *) , poprípade **) , (***) , ktoré objasňujú význam slova, výrazu alebo nejakej uvádzanej skutočnosti, poprípade ich stručne charakterizujú; **c)** „poznámky a doplnky“ na konci knihy (odkazy na ne sú označené číslami „v hornom indexe“: ¹⁾ , ²⁾ atď.); tieto dopĺňajú text obyčajne obsiahlejšími (niekedy svojím rozsahom dokonca podstatne presahujúcimi text, ktorý „komentujú“) dodatkami, doplnkami, zasahujúcimi neraz aj do inej, avšak s opisovanou témou súvisiacej, problematiky. Knihu možno čítať aj bez nich, a vrátiť sa poprípade k nim až dodatočne – kvôli rozšíreniu a prehĺbeniu pohľadu na veci a problémy, o ktorých kniha pojednáva, ale najmä kvôli poznaniu širších súvislostí, ktoré možno niekomu nemusia byť dost zřejmé.

Želám čitateľovi, aby mu táto kniha priniesla úžitok – buď poučenie alebo aspoň upriamenie pozornosti na isté skutočnosti (o ktorých nájde podrobnejšie informácie v knihách uvedených v poznámkach pod čiarou alebo v zozname odporúčanej literatúry na konci tejto knihy,*) poprípade v inej vhodnej odbornej literatúre).

M. B.

*) Zoznam obsahuje niekoľko knižných a „video-“ titulov – diel autorov, vychádzajúcich úplne alebo čiastočne z kreacionistických pozícií, ktoré vyšli v posledných rokoch v slovenskom alebo českom jazyku.

I.

ŽIVOT

– predmet sporu

Viera a veda – Evolúcia versus kreácia – Darwinovo „náboženstvo“ a jeho „hlinené nohy“ – Slepota vidiacich

Život je jedinečný fenomén, ktorý možno posudzovať z rôznych aspektov; tu sa zameriame najmä na tri z nich: biologický, duchovný a ideologický. Faktom, týkajúcim sa biologickej stránky života sa budeme venovať prevažne (aj keď nie výlučne) v častiach I. až III., faktom súvisiacim s jeho duchovnou stránkou prevažne v častiach IV. až VI.^{*)} A spomenutý „ideologický“, resp. „ideologicko–konfrontačný“ aspekt – pri ktorom záleží v prvom rade na postoji človeka, a až potom na faktoch¹⁾ – ten sa bude tiahnuť celou knihou, ako oná povestná „červená niť“ (tá sa bude v nepravdivých „stehoch“ miestami vnárať, miznúť, aby sa vzápätí znova vynorila, stala sa zjavnou, aby „kričala“, upozorňovala i varovala).

Život však nie je fenoménom iba jedinečným, ale aj nesmierne významným – istotne najvýznamnejším zo všetkých javov, ktoré sú prístupné (aspoň do istej miery) pozorovaniu, alebo sú vďačným námetom úvah a špekulácií. Svedčí o tom, mimo iného, obrovský záujem o túto tému zo strany vedcov z mnohých oborov prírodných i špekulatívnych vied.²⁾

Spomedzi prírodných vied je to predovšetkým biológia, skúmajúca širokú paletu otázok stavby a funkcie organizmov a ich častí. Biológia pozostáva z množstva užšie špecializovaných častí, z ktorých mnohé sa dnes stali samostatnými vednými odbormi; niektoré sa zaoberajú základným, iné aplikovaným výskumom a ďalšie proste iba aplikáciou empirických alebo výskumom získaných poznatkov (týmto, pravda, prísne vzaté, by označenie „veda“ patril nemalo; ale situácia nie je taká jednoduchá: veď významné objavy, ktoré často prevratne zmenili spôsob nazerania na problém, sa neraz udiali mimo vedeckých pracovísk – v pracovniach a hlavách „praktikov“). Z „dcér“ (dnes by sme skôr mohli povedať „sestier“) biológie spomeňme tu aspoň celulóru, subcelulóru (molekulárnu) biológiu, genetiku, mikrobiológiu lekársku a priemyselnú, rôzne odbory medicíny, šľachtiteľstva, pestovateľstva atď.). Zvláštnu skupinu tvoria vedné odbory (niektoré veľmi silné), ktoré vznikli kedysi z „na biológiu aplikovaných častí“ iných prírodných vied; sem patria napr. biochémia, biofyzika (i lekárska fyzika), v novšej dobe bioelektronika, genetické inžinierstvo atď. Zvláštne postavenie zaujíma bionika, ktorá vznikla podobne, ale „smer aplikácie“ je tu opačný (poznatky, získané štúdiom biologických „objektov“, aplikuje na iné odvetvia: uplatňujú sa napr. v konštrukčnom inžinierstve najrozličnejších oblastí techniky). Biologickými „objektmi“ sa zaoberajú aj paleontológia, antropológia, ekológia a mnohé iné vedné odvetvia. A toto zďaleka nie je úplný výpočet prírodných vied, zaoberajúcich sa nejakým aspektom života – berte to ako „ilustračný obrázok“

^{*)} Biologická a duchovná stránka života veľmi úzko súvisia, takže nemožno hovoriť o jednej, aby nebol brany ohľad na druhú; preto to slovo „prevažne“.

(skôr skicu), ktorý mal iba naznačiť, aký široký je záujem vedcov o tento jedinečný fenomén – život, ale aj aký obrovský prínos pre ľudstvo majú poznatky získané jeho štúdiom.

Špekulatívne vedy sa všetky zaoberajú životom (či už z tej alebo onej strany, či s väčšou alebo menšou mierou serióznosti). Pre skúmanie života (z ktorejkoľvek strany a z akejkoľvek motivácie) sú však tieto vedy absolútne nekompetentné a ich význam pre poznanie života je prakticky nulový. Napriek tomu si niektoré nárokovujú právo na ďalekosiahle závery, poučovanie, ba na monopol pri vytváraní „svetonázoru“ – paradigmy,^{*)} ktorá by určovala správanie sa celej spoločnosti alebo aspoň jej časti; a toto sa stáva, pravdaže, prameňom nedorozumení, nezhôd, ba i ostrých (často dokonca krvavých) sporov. Ak tieto vedy nakoniec získavajú význam a vplyv, nie je to tým, žeby prispievali k poznaniu života, ale tým, že neoprávnene a nekompetentne ovplyvňujú myslenie ľudí, a priamo či nepriamo aj ich životy, osudy. Tu sa budeme venovať iba jednej z nich – evolucionistickej ideológii,^{**)} pretože práve ona sa pokúša, a to často vede neprimeranými metódami, naplniť vyššie spomenuté ambície, a vďaka jej agresivite sa jej to skutočne i darí.

A čo náboženstvo? – môže sa niekto opýtať. Áno, aj rôzne náboženstvá sa zaoberajú otázkami života, a to tými najzávažnejšími, ako je jeho pôvod, zmysel a budúcnosť. Sú tu však podstatné rozdiely: väčšina pohanských (a najmä „novopohanských“) náboženstiev a hnutí patrí vlastne k „špekulatívnym systémom“ stojacim „za hranicami“ racionálneho: najčastejšie sú to synkretické mixtúry okultizmu, fantázie a občas aj filozofie. Druhú skupinu tvoria systémy vychádzajúce z biblickej správy o živote – jeho pôvode, účele a budúcnosti (sem patrí judaizmus, kresťanstvo, a do určitej miery aj islam). Obsah Biblie, t.j. Božie slovo je pre kresťana niečím takým ako axióma pre matematika alebo ktoréhokoľvek vedca – nie je teda síce predmetom vedeckého dokazovania, ale pritom všetko (javy, udalosti i výsledky predpovedaných vecí) potvrdzuje jeho platnosť, pravdivosť.

Avšak pozor: biblický pohľad na život (ktorý je jeden) nie je to isté, čo teologický názor na život (týchto názorov je veľa a často si protirečia).³⁾

VEDA a VIERA

„Vedecký svetový názor“

– Patrí k nemu „evolučná hypotéza“ (darwinizmus)?

Každý človek v niečo verí. Materialista (naturalista) verí rovnako ako idealista, a teista rovnako ako deista alebo teista. Líšia sa síce (a to podstatne) v predmete, objekte svojej viery, ale každý z nich verí v nejakú prvotnú, „nezapríčinenu príčinu“ – hmotu alebo ducha. Tá totiž nie je predmetom vedeckého dokazovania. Veda neodpovedá, a ani v budúcnosti nemá tú najmenšiu šancu odpovedať, na **základné otázky**

*) Paradigma je „vzor“, spôsob uvažovania („svetonázor“). Ten je určovaný vedou, náboženstvom, kultúrou, ale aj poverami, politickou propagandou a tendenčnou indoktrináciou (napr. cez školy, masmédiá a pod.).

***) Evolúciou sa označuje domnelý „proces, v ktorom vznikol život z neživej hmoty a následne sa vyvíjal tzv. prírodnými cestami“, to znamená, že evolucionisti vylučujú z tohoto procesu Boha (niektorí v tomto procese, najmä na jeho začiatku, priznávajú účasť nejakej „inteligentnej bytosti“, väčšina ich to však kategoricky popiera), a to bez ohľadu na nepopierateľné vedecké fakty, dokazujúce prítomnosť zjavnej účelnosti a nesmiernej zložitosti systémov, čo bez projektu (bez vopred vložených informácií) by bolo nemysliteľné (bude o tom reč neskôr). Dokonca niektorí evolucionisti šírenie ideológie, ktorej podstatou je boj proti Bohu v myšliach ľudí, povýšili na svoj program, pred vedecké záujmy.

ky o pôvode sveta – hmoty, energie, času, priestoru, informácií^{*)}** – ale aj **o živote, jeho podstate a zmysle** (vo všeobecnosti i vlastného bytia). Náplň, smerovanie a kvalita života človeka závisí však práve od toho, ako si odpovie na tieto základné otázky (teda vlastne od jeho „svetonázoru“) – ale práve v tomto mu veda pomôcť nemôže (to, čo mu ponúka „pomoc“ a čo sa pritom tvári ako veda, nemá s vedou nič spoločného – je to „ideológia“).

Každý poctivý a logicky uvažujúci materialista musí priznať, že jeho presvedčenie sa opiera o nedokázané a nedokázateľné predpoklady, o vieru v ne. Pokiaľ ide o evolucionistov, sú to vlastne silno veriaci ľudia – veria v evolúciu napriek tomu, že ju nemožno dokázať, ba dokonca napriek tomu, že množstvo dokázaných faktov svedčí jednoznačne proti predmetu ich viery – proti vzniku života náhodou a vzniku druhov mechanizmom selekcie a mutácií. Je skutočne bezočivou opovážlivosťou, či skôr zámerným, zjavným podvodom, nazývať materialistickú (evolucionistickú) vieru „vedeckým svetonázorom“; tu totiž vôbec **nejde o vedu, ale o ideológiu.**⁴⁾

Cieľom darvinizmu je vysvetľovať svet takým spôsobom, ktorý vylučuje Stvoriteľa, a toto „vysvetlenie“, aby bolo vierohodné, ponúka sa vo „vedeckom obale“. Pod týmto obalom je však jeden nesúrodý zlepenec domnienok, neraz navzájom si odporujúcich, ale predovšetkým odporujúcich faktom, najnovším poznatkom z viacerých vedných odborov. Jedným z účelov tejto knihy je aj zoznámiť čitateľa s niektorými z týchto faktov – preto, že nie sú všeobecne známe, keďže sú úzkostlivo zatajované alebo zastierané šikovnou rétorikou na školách i v masmédiách, ktoré ovládla darvinovská propaganda.

Ak má darvinizmus takéto problémy, ak toľko nezvratných faktov svedčí proti nemu, ako je teda možné, že dosiaľ nezanikol? Prvým dôvodom je, že vyhovuje učeníu „Nového veku“ (tomuto „modernému náboženstvu“ dnešného „obdobia globalizácie“, ako vieme, nejde o nejakú „pravdu“, ale o mocenské záujmy: čo mu poslúži, to je „dobré“, to je „pravda“);^{*)} druhým dôvodom je, že pod vplyvom humanizmu (dosiaľ u nás a vo väčšine sveta dominantného svetonázoru) bolo cez školy a rôzne iné kanály indoktrinácie rozšírené presvedčenie, podľa ktorého všetko možno vysvetliť „prirodzene“, totiž pomocou dosiaľ známych tzv. prírodných zákonov, a keď tie nestačia, tak „náhodou“;^{**)} a tomuto názoru bol daný punc axiómy (samozrejmosti). A práve na tejto „axióme“ stavia darvinizmus, keď sa snaží vysvetliť život náhodami a prírodnými zákonmi. Čo iné humanistickým ideológom zostáva, ako všemožnými prostriedkami obhajovať krivajúci, deravý, rozpadávajúci sa darvinizmus, ak pre nich „stvorenie apriórne neprichádza do úvahy“ a všetky ostatné „prírodovedecké“ teórie sú ešte horšie ako DARWINOVA.

Zdá sa, že o presvedčení človeka nerozhoduje množstvo a kvalita dôkazov, ale o chota tieto fakty zväziť, akceptovať. A táto ochota závisí nielen od vôle a výberu vierohodných „učiteľov“, ale aj od predchádzajúcej ideologickej indoktrinácie.

V škole nás učili, že darvinizmus je vedecká teória, že veriť v evolúciu znamená opierať sa o vedu a že tí, čo v túto teóriu neveria, buď vedu ignorujú alebo nie sú schopní pochopiť, prijať jej poznatky. Skrátka, že sú to ignoranti alebo nevzdelanci či dokonca intelektuálne zaostalí ľudia. Žiaľ, tento názor pretrváva v mysliach mnohých

^{***)} Niektorí vedci k základným entitám sveta (ako sú spomínané – hmota, energia...) počítajú aj informácie; bez nich sú totiž mnohé javy nevysvetliteľné (treba pripomenúť, že informácia môže vzniknúť iba v myslí – je „produktom inteligencie“).

^{*)} Tomuto sa podrobnejšie venujem vo svojej knihe „**Nový vek** alebo koniec tohoto („starého“) veku?**

^{**)} „Náhoda“ je v tomto prípade čistou metafyzickou špekuláciou, ktorou nemožno nič vysvetľovať; vedecké vysvetlenie musí byť zdôvodniteľné.

i dnes, keď sú prístupné vedecké poznatky jednoznačne vyvracajúce evolučnú teóriu, keď sa jasne ukázalo – opakujem, – že ona naozaj nie je vedou, ale iba ideológiou.

Niet sporu o tom, že evolučná teória je v príkrom rozpore s tým, v čo veria kresťania (už sme o tom hovorili), ale

seriózna veda ⁵⁾ a viera v Boha si neprotirečia!

– naopak, dopĺňajú sa. Jeden z najväčších vedcov všetkých čias – Albert Einstein povedal: „Veda bez viery je ochromená; viera bez vedy je slepá.“

O tom, že medzi vedou a vierou v Boha niet žiadnych rozporov, svedčia, mimo iného, aj tieto fakty:

- 1. Vedecké poznatky ani v najmenšom neprotirečia biblickým pravdám.** Problémy nastávajú až vtedy, keď prírodná veda alebo teológia opustia rámec svojej pôsobnosti – napr. ak sa z prírodnej vedy stáva filozofia, resp. ideologický nástroj (príkladom je práve darvinizmus), alebo ak teológovia „fušujú“ do prírodných vied, čo sa môže diať dvoma rozdielnymi spôsobmi: – a) buď sa ignorujú fakty, ako tomu bolo najmä (ale nie iba) v stredoveku, keď teológovia, prírodovedeckí laici, skrytí pod „ctihodným“ a odstrašujúcim pláštom všemocnej „Cirkvi“ diktovali prírodovedcom nielen čo smú a čo nesmú vidieť, ale aj na čo sa smú pozeráť; alebo – b) sa berú časti „nedopečenej vedy“ (obyčajne na úrovni článkov populárnych časopisov) a horliví „vedci-amatéri“ pokúšajú sa tieto kusy cudzorodej látky implantovať do Božej zvesti (a to napriek ich absolútnej inkompatibilite), alebo ich ta dokonca transplantovať, t.j. nahradiť nimi zdravé Božie slovo (o jednom z takých „vedcov-teológov“ TEILHARD de CHARDINovi bude reč aj v tejto knihe; ale ak sa vážený čitateľ dobre poobzerá okolo seba, nájde dost príkladov sám).
- 2. Prevážna väčšina najvýznamnejších svetových vedcov v minulosti i v súčasnosti verila a verí v Boha,** aj keď časť z nich nedospela ku kresťanskému teizmu, ale zakotvila v nejakej forme deizmu. Mnohí z nich sa stali veriacimi až v priebehu svojej vedeckej činnosti, keď boli konfrontovaní s faktami, ktoré boli v rozpore s evolučnou teóriou a nebolo ich možné vysvetliť nijako inak ako stvorením.*¹ (Podrobnejšie o tom píšem vo svojej knihe *ATEIZMUS – TEIZMUS – KREŠTANSTVO*).
- 3. Moderná veda vznikla na pôde kresťanstva.** R. OPPENHEIMER, „otec“ americkej atómovej bomby, nebol kresťanom, a napriek tomu vyhlásil, že „kresťanstvo porodilo modernú vedu“.

Moderná veda začína šestnástym storočím, kedy vďaka reformácii, ktorá rehabilitovala Bibliu a urobila ju prístupnou všetkým, aj vedci začali biblicky chápať viditeľnú, hmotnú prírodu v rámci celého stvorenia.

Krajiny, kde sa kresťania navrátili späť k Biblii, začali sa očividne vzdalovať tradičným kresťanom na poli kultúrnom, politickom, morálnom, vedeckom i technologickom, lebo Biblia kladie zodpovednosť na jednotlivca, a nie na politickú alebo cirkevnú hierarchiu. Rozdiel je evidentný: veď si len vezmime na jednej strane protestantské (resp. prevážne protestantské) krajiny – škandinávske štáty, Holandsko, Nemecko, Anglicko, ale najmä Spojené štáty americké a Kanadu (ktorých demokratické ústavy boli založené priamo na Biblii) a porovnajme ich so štátmi východnej Európy, Balkánu, Strednej a Južnej Ameriky (už ani nehovoriac o moslimských, hinduistických a iných krajinách Ázie a Afriky). Pravdaže, zhruba od polovice 20. sto-

*¹ Niektorí ateisti hovoria o „iracionálnosti“ viery i veriacich. V skutočnosti veriaci vedci majú pred ateistami výhodu, keďže niektoré veci môžu vidieť z rôznych pohľadov, a teda komplexnejšie; ich úvahy a závery nie sú teda „iracionálne“, naopak bolo by ich možno označiť ako „supracionálne“.

ročia sa situácia začína meniť, najmä preto, že v mnohých protestantských krajinách nastúpila výrazná sekularizácia, odklon od pôvodných (a skutočných) hodnôt, a tiež preto, že katolícka cirkev umožnila prístup k Biblii všetkým svojim členom (čo v minulosti nebolo).

4. Štvrtým dôvodom presvedčenia, že medzi vedou a vierou niet rozporov, je pre mnohých ich **osobná skúsenosť**.

Niektorí tvrdia, že „viera v Boha nie je vecou rozumu“. Toto tvrdenie je nepresné, a preto zavádzajúce. Môže viesť k názoru, že viera je v rozpore s rozumom, čo je pravdaže nezmysel. Problém je v tom, že v uvedenej vete chýba slovíčko „iba“. Takže výrok má správne znieť: „viera v Boha nie je vecou iba rozumu“.**)

Možno, že sú ľudia, ktorí nepotrebujú pre svoju vieru aj racionálne dôvody. Istotne sa to však netýka všetkých veriacich. Veľmi mnohí, vrátane mňa, potrebujú k viere aj isté rozumové, intelektuálne „zdôvodnenie“. Aj keď ono samo o sebe nestačí; keď viera je darom Ducha svätého, a ten pôsobí suverénne, to znamená, že u rôznych ľudí môže použiť rozličné „metódy“ alebo rôzne „poradie krokov“.⁶⁾

Teda racionálnymi úvahami, porovnávaním alternatív (s využitím všetkých známych dokazovacích metód, totiž dedukcie, indukcie a najmä abdukcie), mnohí dospejú k presvedčeniu (bol to aj môj prípad), že viera v evolúciu nielen odporuje viere v Boha, ale aj logike, rozumu a faktom. Koho raz zachvátia pochybnosti a chce sa dopátrať pravdy, ten bude nachádzať stále viac argumentov, a to na každom kroku – okolo seba, v sebe i v početných prácach významných vedcov z rôznych odborov. V posledných rokoch dokonca vznikol vedný odbor, zaoberajúci sa tzv. „designom“ (čítaj „dizajnom“), resp. „inteligentným designom“ (teda v podstate tými otázkami, ktorými som sa zaoberal aj ja – tým, čo som intuitívne tušil a logicky sám sebe zdôvodňoval). O tomto dizajne, ale aj o iných veciach, napr. vzťahu ľudí (bežných občanov) k vede, vzťahu dizajnu k viere atď., si niečo povieme v nasledujúcej časti, ktorú som nazval

Dizajn – veda – viera

(o prínose dizajnu pre vedu a vedy pre vieru)

Mnohí ľudia neprejavujú žiaden záujem o to, čo sa deje vo „svete vedy“, najmä v oblasti základného vedeckého výskumu. Niektorí dokonca tvrdia, že takýto výskum je zbytočný, pretože iba zatažuje spoločnosť veľkými výdavkami a jeho praktický význam je takmer nulový. Podľa nich by stačil aplikovaný výskum, ktorý je zameraný priamo na potreby praxe; a najmä ten, ktorý vedie k novým technickým objavom, *spríjemňujúcim život* a k novým progresívnym technológiám uľahčujúcim prácu, a teda *zjednodušujúcim život*. Základný výskum, ten sa ich vraj netýka. Ale v skutočnosti sa týka! Možno viac, ako by chceli.

Základný vedecký výskum má veľký význam pre každého človeka jednak preto, lebo aplikovaný výskum čerpá nielen z empirie, z praxe, ale aj z vedeckých poznatkov, ku ktorým sa dopracovali vedci základného výskumu, a jednak preto (a to je obzvlášť dôležité), že nové objavy vedú často k novým teóriám, a tie ovplyvňujú paradigmu – svetonázor, ktorý zdieľa prevažná časť spoločnosti, a ktorý ovplyvňuje (napr. prostredníctvom škôl a médií) myslenie každého z nás, ale i životný štýl, kultúru, a dokonca i vieru.

Ale dostať sa k novým vedeckým poznatkom základného výskumu nie je ľahké, a to aj pre tých, čo sa o ne zaujímajú. Média (tlačené ani elektronické) o nich nein-

***) Treba ale rozlišovať medzi tými, ktorí veria v Boha a rešpektujú rozum a takzvanými „racionalistami“, ktorí odmietajú vieru a absolutizujú („zbožšujú“) rozum. Takýto racionalizmus vlastne obmedzuje poznanie človeka. Viera v Boha a v Jeho nadprirodzenú moc nie je vôbec proti rozumu, ona stojí nad rozumom; nie je iracionálna, ale supraracionálna. Viera je to, čo presahuje ľudský rozum. (O poznaní, ktorého je schopný iba človek s vierou, len ten, čo získal dar duchovného života, sa píše v časti IV. tejto knihy).

formujú, a to najmä z troch dôvodov: 1. šéfredaktori časopisov a vedenia televízií a rozhlasov sa riadia prieskumami, ktoré hovoria, že väčšina ich „konzumentov“ si žiada bulvárne správy a primitívnu zábavu (napr. typu tzv. „reality-šou“), a tak všetkých kŕmia okrem politiky hlavne spravodajským a „umeleckým“ brakom; 2. médiá sú vždy konformné (veď ich majitelia sú desiatkami nitiek, najmä ekonomických a politických, pospájaní s vládnuou „elitou“), a sú teda samozrejme poplatné panujúcemu svetonázoru; 3. ich pracovníci sú odchovaní školami, ktoré ich kŕmili potravou, ktorá už vtedy, v čase ich štúdií, bola „expirovaná“ (stará, nevhodná na použitie).

Ešte horšie ako s médiami je to so školami: médiá sú, dá sa povedať, konformné s panujúcim svetonázorom „dobrovoľne“, školy sa ním však musia riadiť povinne. Vyučujú totiž podľa osnov, ktoré tvorí štátny orgán (ministerstvo). Osnovy teda musia byť v súlade s vládnuším svetonázorom, s paradigmatom, ktorá vyrástla z vedeckej a kultúrnej pôdy ešte nesokultivovanej najnovšími poznatkami; tie, najmä ak majú charakter nonkonformný, či dokonca „buričský“, sú nielen ignorované, ale zámerne eliminované.

Budem konkrétne: biológia sa napr. stále vyučuje v duchu viac ako 150 rokov starého darvinizmu, hoci k najvýznamnejším objavom v tomto vednom odbore došlo v druhej polovici 20. storočia. Tieto nové vedecké objavy nielen sponchyňujú, ale priamo vyvracajú základy, na ktorých Darwin a jeho epigóni postavili svoje hypotézy; tie hypotézy, ktoré sú našim žiakom predkladané ako akési axiomy (nezvratiteľné pravdy, nepotrebujúce dokazovanie).

Ony spomínané nové vedecké objavy sa netýkajú iba biológie, ale viacerých vedeckých odvetví. Na obmedzenej ploche tohoto článku sa však môžeme dotknúť iba jedného z nich, informatiky. Je to špeciálny odbor matematiky, ale zasahuje do najrozličnejších oblastí (napr. do techniky, najmä počítačovej a telekomunikačnej, ale tiež do biológie a i.).

Ako azda každý čitateľ vie (zo školy), vedci (nie iba prírodovedci, ale aj filozofi a iní) používajú pri koncipovaní svojich záverov (popr. teórií, hypotéz) najmä tri dokazovacie metódy: indukciu, dedukciu a abdukciu (abduktívnu inferenciu).**) Posledne menovaná je možno menej známa, ale rozhodne nie je menej dôležitá, ani menej vedecká, ako prvé dve. Používa sa od pradávna – hoci formálne bola analyzovaná až po roku 1870 –, a to hlavne v juristike a v historických vedách, a v posledných rokoch najmä v novom vednom odbore, nazývanom **design*****)

Vedný odbor design sa zaoberá skúmaním náhodných (resp. zdanlivo náhodných) javov a určovaním, či v istých situáciách išlo o zámer alebo náhodu. Využíva sa napr. v kriminalistike, súdnictve, poisťovníctve, pri ochrane patentov a autorských práv, ale nie iba tam. Niektoré vedecké disciplíny, napr. archeológia a antropológia, by vlastne ani nemohli existovať bez použitia metód designu. Princíp jeho metodiky možno veľmi zjednodušene zhrnúť takto: ak sa zistí prílišné nahromadenie „náhod“, poprípade ak ide o mimoriadne „zvláštne náhody“, dá sa povedať, že pravdepodobne (alebo aj istotne) o náhody nejde; a ak sú prítomné známky tzv. inteligentného dizajnu, potom je náhoda vylúčená:

***) Vylučovacie dokazovanie (založené na empirii a logike).

****) Podľa slov. pravopisu možno v písanom texte používať oba tvary – „design“ i fonetický „dizajn“. Aby nedošlo k omylom, treba upozorniť, že slovo dizajn tu nemá ten význam, ktorý je u nás bežný a ktorý tiež (ako jediný) uvádza Malý slovník slov. jazyka, totiž „umelecké stvárnenie priemyselného výrobku“. Tu má „design“ (dizajn) celkom iný význam; ten, ktorý nájdeme napr. v anglickom slovníku (alebo v latinskom, ako „designo“, „designatio“): **zámer, úmysel, (premyslený) plán** (popr. slovesný tvar s významom: **vopred určiť, ustanoviť, napláňovať, zvoliť**).

Ak by napr. niekoľkokrát za sebou vyhrali hlavnú výhru v lotérii blízki príbuzní majiteľa lotérie, každý bude pochybovať o náhode (hoci lotéria je založená na princípe náhodnosti). Ak archeológ nájde ojedinelý úzky, nevelký, špicatý kameň, nemusel by si ho vôbec všimnúť, ale ak ich nájde celé tucty, navyše v mieste pravekého sídliska, nebude pochybovať, že nejde o náhodu – „hru prírody“, ale o produkty činnosti človeka; ďalším skúmaním a uvažovaním príde aj na zámer – že sú to napr. hroty oštepov. Alebo ak nájdeme nejaký zložitý objekt alebo dokonalý prístroj, budeme si (takmer) istí, že jeho pôvodcom je inteligentná bytosť. A ak dokonca nájdeme nejaký nápis, nezávisle na tom či mu rozumieme alebo nie, vieme s určitosťou, že je v ňom zakódovaná správa, informácia, ktorú tá vložil človek, inteligentná bytosť – **inteligentný design musí mať vždy inteligentného pôvodcu!**

Kedysi vedci celkom samozrejme počítali s „inteligentným dizajnom“ (i keď tento výraz nepoužívali) stvorenej prírody. S poriadkom, plánom, účelnosťou sa totiž stretávali na každom kroku, v každom vednom odbore. Do 19. storočia sa asi nenašiel vedec, ktorý by nebol súhlasil s výrokom jedného z najväčších vedcov všetkých čias I. Newtona: „Ten najúžasnejší systém Slnka, planét a komét mohol vzniknúť jedine pôsobením a mocou inteligentnej a mocnej Bytosti.“ Ten istý vedec pri inej príležitosti položil otázku, ktorá je súčasne odpoveďou – ale i jeho vyznaním: „Či vari oko mohlo vzniknúť bez poznania optiky a ucho bez poznania akustiky?“ Každý uvažujúci človek musel odpovedať „Nie! To nie je možné.“

Až neskôr – ako si za chvíľu ukážeme – sa názory zmenili: prišiel čas, keď odpovede niektorých vedcov na takúto otázku, ak by im bola položená, sa zmenila na: „Áno, pravdaže“; popripade by sa odpoveďou ani neobťažovali, pretože by pýtajúceho sa pokladali za hlupáka, s ktorým sa neoplatí zaoberať. Akoby zabudli na jednoduchý fakt, že aj fotografickú kameru musel zostrojiť konštruktér, ktorý ovládal optiku (a mnoho iných dôležitých vecí), a to perfektne; a o čo je kamera primitívnejšia od oka. A podobne je to s uchom (a všetkými orgánmi).

Mysle ľudí, týka sa to samozrejme aj prírodovedcov, neboli do konca 18., resp. začiatku a 19. storočia pokazené všelijakými „voľnomyšlienkáckymi“ hlúpostami, ktoré začali produkovať „filozofi“ od doby tzv. osvietenstva. Teda od 16. storočia (kedy veda v tom zmysle, ako ju teraz chápeme, vznikla) až do 19. storočia prakticky všetci vedci boli pevne presvedčení, že celá príroda je dielom inteligentného a mocného Stvoriteľa – Boha.

Veď či také dokonalé diela ako je vesmír, ako je naša Zem (s tisíckami najoptimálnejších „náhod“, ktoré sú podmienkou pre život), a na nej stovky systémov flóry a fauny vo vnútri i medzi sebou podivuhodne a racionálne usporiadaných, a konečne človek so svojím mozgom, umožňujúcim mu tvoriť, ale i uvažovať, poznávať i milovať – či tieto najúžasnejšie diela mohli vzniknúť bez projektu, bez zámeru?

Keďže účelnosť, plánovitosť stvorenia – prírody (a teda aj inteligencia Tvorcu) bola vedcom zjavná, nezaoberali sa otázkami vzniku vesmíru, Zeme a života. Ved načo by hľadali odpovede, ktoré každý pozná. Vedci opisovali usporiadanie sveta, hľadali, objavovali *zákonitosti* ako svet funguje. Typickým je dobový citát z časopisu London Times: „K mužom vedy sa obraciame, aby nám vysvetlili pozorovania, a nie aby nám prinášali fantázie.“

Takto teda uvažovala prevážna väčšina vedcov – až na malú skupinku prívržencov tzv. *naturalizmu*. Títo z pozorovaných pravidiel vyvodzovali absolútne prírodné zákony (ktoré by musel, ak by bol, poslúchať i Boh). Príroda sa stala ich „bohóm“ – jej pripisovali takmer všetky vlastnosti, ktoré boli dovtedy výlučne atribútmi Boha. Postupne získavali prívržencov, ale ich vplyv bol minimálny až do publikovania Darwinovej hypotézy. Až tá totiž zdánlivo logicky (pre intelektuálov prijateľne) „vysvetľovala“ to, čo dovtedy bolo pokladané za dielo inteligentnej Bytosti – Stvoriteľa. Z vedy tak bola vytlačená potreba „inteligentného designu“.

Vítazstvo naturalistov vo vede znamenalo aj zmenu celkovej paradigmy. Naturalistická kultúra vyžadovala na všetko naturalistické odpovede. Najdôležitejšími sa stali *otázky vzniku* (vesmíru, Zeme, života) bez zásahu inteligentného Tvorcu. Vedci začali priam horúčkovo hľadať odpovede na tieto nové otázky. A ako sa zdalo, aj ich nachádzali. Vznikali početné hypotézy. Ich trvanie bolo rôzne; niektoré sa nepresadili vôbec, niektoré trvali pár rokov alebo desaťročí a podaktoré sa udržali dosiaľ.

Do módy prišlo hľadanie analógií, podobností (neraz veľmi povrchných), pretože práve v nich sa často hľadali vysvetlenia, odpovede (veď aj Darwinova hypotéza „o vzniku druhov prirodzeným výberom“ je založená na podobnosti niektorých vonkajších znakov organizmov). Aj pri hľadaní „argumentov“ pre samovoľný vznik života z neorganického hmoty boli použité analógie (podobnosti). V prírode sa totiž nachádza veľa príkladov prírodných procesov, ktoré produkujú poriadok, zvláštne „usporiadané tvary“ (kryštály minerálov, pravidelné vlnky piesku po prílive, zvláštne víry galaxií, ale napr. aj vír vytekajúcej vody z výlevky atď.). To boli „argumenty“ proti tým, čo v stvorenstve videli skutočný „účelný poriadok“, teda nielen poriadok, ale aj účel. Tí, čo poukazovali na tzv. teleológiu (účelnosť) boli vysmievaní (taký výsmech postihol napr. W. Paleyho, autora knihy „Natural Theology“). Táto situácia trvala vo všeobecnosti do druhej polovice 20. storočia (niekde – v kruhoch neinformovaných alebo ignorantov – trvá dosiaľ), kedy sa stalo niečo neočakávané: keď sa už zdalo, že prírodné sily stačia na vysvetlenie všetkého, čo sa v prírode vyskytuje, objavili sa **nové poznatky v matematike a biológii**. A tie spôsobili prevratné zmeny v opise živých organizmov i v názoroch na pôvod života.

V **biológii** to bol najmä objav *DNK*,^{*)} ktorej špirálová molekula (podobná skrútenému rebríku) je nositeľkou dedičnosti. Strany „rebríka“ sú tvorené molekulami nukleotidov pozostávajúcich zo sacharidov a fosfátového zvyšku, spojenia („pričky rebríka“) tvoria štyri dusíkaté bázy: adenín, guanín, cytozín, tymín. Celá špirála DNK pozostáva z niekoľkých miliónov (u baktérií) až *troch miliárd* (u človeka) *nukleotidov*. Dôležitý je však nielen ich počet (dĺžka špirály), ale aj *presné poradie*. Bolo dokázané, že táto zvláštna molekula DNK je „informačnou molekulou“, že slúži ako úžasný, nesmierne dôvtipný a komplikovaný komunikačný systém v rámci bunky.

Druhou skupinou „informačných molekúl“ sú *bielkoviny (proteiny)*. Ich molekuly pozostávajú z reťazí aminokyselín, ktoré vytvárajú zložité trojrozmerné štruktúry. Špecifický tvar a funkciu bielkoviny určuje poradie aminokyselín.

DNK svojou „abecedou“ zo štyroch báz a bielkovina „abecedou“ z 24 aminokyselín tvoria dva rozdielne jazyky. Keď bunka vytvára bielkoviny, prebieha preklad z jedného jazyka do druhého (postupnosť kódov DNK určuje postupnosť aminokyselín v bielkovine).

V **matematike** to bolo najmä rozpracovanie *informačnej teórie* a metód *merania informácie*. O čo ide? Vysvetlím aspoň zjednodušene:

Vo všeobecnosti platí, že informačný obsah nejakej štruktúry je určený minimálnym počtom inštrukcií potrebných na vyjadrenie tejto štruktúry (môže sa to týkať napr. kameňa, rakety, hromady lístia, ale aj živého organizmu alebo hocičoho iného). Od množstva informácií je závislá *štruktúra*. Tá môže byť napr. *usporiadaná* alebo *zložitá* (komplexná), a zložitá je buď *nešpecifická* alebo *špecifická*. Medzi posledne uvedenou a prvými dvoma je obrovský rozdiel, hoci pri zbežnom pohľade sa môžu zdať niekedy dosť podobné. Podívajme sa teraz na tieto tri rozdielne štruktúry podrobnejšie:

^{*)} DNK = deoxyribonukleová kyselina. Niekedy sa označuje aj DNA (po angl. je totiž kyselina acid, po latinsky acidum).

1. *Usporiadaná periodická a špecifická štruktúra.* Jej príkladom môže byť napr. opakovaný vzor na textile, tapete alebo dlažbe, vlny piesku na pláži po prílive, opakujúce sa štruktúry v kryštáloch minerálov a pod. Napriek „usporiadaniu“ (často podivuhodnému vzhladu) majú veľmi malý informačný obsah – často iba dve inštrukcie: 1. identifikuj látku a určí akým spôsobom budú molekuly (vzory, zrnká piesku, písmená a pod.) usporiadané, 2. opakuj to znova. Ak by sme takýto typ štruktúry chceli vyjadriť písmom, vznikla by napr. takáto postupnosť: ABABABABAB...

2. *Zložité (komplexné) štruktúry* na rozdiel od usporiadaných sú *neperiodické*. Ako už bolo naznačené, sú dva typy komplexných štruktúr – A. *nešpecifická*, B. *špecifická*:

A. *nešpecifická, náhodná*: napr. hromada štrku alebo lístia, náhodný polymér, ktorý vznikol pri laboratórnej proteosyntéze alebo náhodná postupnosť písmen: AZ-BDKBCKLBAKNFL... Táto štruktúra, podobne ako predchádzajúca (usporiadaná periodická), obsahuje málo inštrukcií, jej informačný obsah je minimálny.

B. Napokon je tu *zložitá (komplexná) štruktúra špecifická*. Je, podobne ako predchádzajúca, neperiodická, obsahuje však veľké množstvo informácií. Ako príklad môžeme uviesť umelecké diela, DNK, bielkovinu, a v prípade písma napísanú *správu*, napr. NA POČIATKU STVORIL BOH NEBO A ZEM... Tu je treba toľko inštrukcií, koľko písmen je v texte (musí byť určené nielen *každé písmeno*, ale *aj poradie* písmen).

Niekomu sa môžu zdať štruktúry 1. a 2.B. (teda periodicky usporiadaná a špecificky zložitá) podobné. Práve toto zviadlo niektorých vedcov k tomu, že poukazovaním na usporiadané štruktúry (napr. už spomínané kryštály alebo vír vody pri výtoku z výlevky a pod.) sa snažili taktó „prirodzene“ vysvetliť aj vznik zložitých štruktúr v biológii. Dnes je však každému, kto má o týchto veciach aspoň aké také vedomosti, úplne jasné, že medzi spomínanými dvoma štruktúrami je priepastný rozdiel. Rovnako je dokázané (spomínanou abduktívnou metódou), že **všetky špecificky zložené štruktúry sú vytvorené výhradne inteligentnou bytosťou** (príklady: knihy, umelecké diela, projekty strojov, stavieb atď.). Naozaj *neexistuje žiadna špecificky komplexná štruktúra, ktorá by bola produktom prírodných procesov*.

Ak vezmeme do úvahy – 1. že všetky živé organizmy sú charakteristické nie usporiadanosťou, ale špecifickou zložitosťou! – 2. že Shanonov informačný zákon platí rovnako pre ľudskú reč, písaný text, morzeovku aj genetický kód (z hľadiska informatiky tu nejde iba o podobnosť, ale o zhodu!), – 3. že všetky špecificky komplexné štruktúry sú produktom inteligencie – potom môžeme s istotou prehlásiť, že **aj za vznikom DNK a bielkovín stojí Inteligencia**.

Takto sa do biológie po istom čase (približne po jednom storočí) opäť vracia „inteligentný dizajn“. Teraz je však, na rozdiel od minulosti, pevne podporený dôkazmi serióznej vedy.

Aký význam má toto všetko pre kresťanov?

Informatika, resp. inteligentný dizajn zďaleka nie sú jedinými, ktoré spochybnilo vierohodnosť domniek evolucionistov. Dalšími vednými odborními sú (ako si za chvíľu ukážeme) napr. *paleontológia* (niekomu sa to možno bude zdať divné, ale evolucionisti vlastne ignorujú fakty, ktoré prinášajú paleontologické nálezy), ďalej *matematika* (popri informatike je to napr. štatistika, ktorú evolucionisti úplne ignorujú), *genetika* (napr. predstavy neodarvinistov o mutáciách, ktoré by mali byť základom pre vznik nových orgánov i nových druhov, sú neudržateľné, dokonca možno povedať naivné), evolucionisti ďalej ignorujú *zákon narastania entropie v uzavretých systémoch*, resp. *druhý termodynamický zákon*, ako i *zákonitosť neredukovateľnej komplexnosti*, na ktorý poukázal významný vedec M. Behe.

Pohrdanie najnovšími vedeckými faktami nemožno nazvať inak ako spiatočníctvo – je to skutočné „tmárstvo“ (ak použijeme výraz, ktorý práve naturalisti–ateisti tak často používali na označenie ich odporcov).

Kresťania majú dôvod k spokojnosti i radosti, že ich vieru podopiera v súčasnosti okrem iného i veda. Nemyslíme si však, že ateistický naturalizmus (a najmä jeho hlavná zložka, evolucionizmus) je minulosťou. Celkom isto bude ešte dlho trvať, kým sa nové vedecké poznatky dostanú do škôl, do médií, do vedomia širokých vrstiev spoločnosti. Svetoznámy vedec – fyzik, zakladateľ kvantovej mechaniky, laureát Nobelovej ceny – Max PLANCK (1858-1947) napísal: „Na prekonanie bludov vo vede je treba 50 rokov, pretože musia pomrieť nielen starí profesori, ale aj ich žiaci.“ PLANCK vedel, o čom hovorí a celkom isto sa jeho výrok netýka iba jeho vedného odboru, fyziky, ale má všeobecnú platnosť. Je známe, že konzervatívnosťou viac ako „pionieri“ vedy^{*)} bývajú zafažení ich „epigóni“ (žiaci). Pionieri (zakladatelia, objavitelia) prišli vo svojom čase s niečím novým, netradičným (už inou otázkou je, či správnym alebo nesprávnym), s niečím, čo museli prebojovať proti starým názorom a koncepciám; neboli teda konzervatívni. Naopak, epigóni (nasledovníci), tí iba preberajú dedičstvo svojich učiteľov, a toto dedičstvo chránia, konzervujú, obhajujú, niekedy (v snahe o jeho zveladenie) i „rozvíjajú“ (a neraz pritom i deformujú). To platí nielen o prírodovedcoch, ale aj, ba najmä o filozofoch, teológoch a iných.

Máme príslovie o koni, ktorý keď zdochýna, najviac kope. Jeho platnosť sa potvrdzuje aj v oblasti boja medzi starými a novými ideológiami, názormi. Napr. boj zo strany vládnucej ideológie (naturalistického evolucionizmu) je vedený veľmi bezohľadne a často neférové. O tom sa mohol presvedčiť každý, kto sledoval seriál „Evolúcia“ (STV2, sept. – okt. 2005). Napr. v poslednej, ôsmej časti študenti istej americkej školy žiadali formou petície (ktorú podpísali takmer všetci), aby im boli prednášané aj poznatky iných ako darvinistických vedcov. Nešlo im pritom o vyučovanie náboženstva (čo je na amerických školách zakázané), ale iba o objektivnosť, o prístup k vedeckým informáciám – všetkým, nie iba tým, ktoré sú pre nich vyselektované ich darvinistickými pedagógmi. Napriek tejto prirodzenej a plne oprávnenej požiadavke, ktorá by v slobodnej spoločnosti mala byť celkom samozrejme akceptovaná, školská rada ich žiadosť (petíciu) zamietla.^{**)} Ešte jeden postreh zo spomínaného filmu: v 8. časti na pár sekúnd ukázali Kan HANA^{***)} pri jeho prednáške. K. HAN je známy svojou perfektnou argumentáciou – vedeckou i biblickou. Hoci film bol koncipovaný ako „vedecký“, nepoužili tú časť HANovej prednášky, kde argumentuje vedeckými faktami, ale použili iba pár sekúnd trvajúcú „strih“ obsahujúci priznanie sa prednášať k tomu, že verí Biblii. Malo to zdiskreditovať HANA (a iných kreacionistov) v očiach divákov: veď „načo by seriózní vedci márnili čas na diskusiu s človekom, ktorý ničomu nerozumie, iba opakuje akési náboženské nezmysly?“

Niekedy je snaha tvrdiť, že je možné zmiešať dokopy kresťanstvo s evolucionizmom (resp. vieru v Boha s vierou v DARWINA). Aj v spomínanom filme sa o to aspoň v náznačku pokúsili. Treba povedať, že ide o nezmysel, o niečo podobné, ako pokúšať sa zmiešať oheň s vodou. Viera v Boha – teda kresťanstvo (ale i židovstvo a islam) – a evolučná ideológia sú absolútne inkompatibilné (nezlučiteľné). Napriek

*) Medzi „pionierov“ môžeme počítať napr. objaviteľov, tvorcov nových koncepcií, autorov nových teórií, reformátorov a pod.

**) V tejto súvislosti mi prichádza na um jeden vtíp, ktorý vlastne ani nie je vtípom, ale smutnou realitou: „Aký je rozdiel medzi americkou a čínskou slobodou? V Číne nemožno kritizovať predstaviteľov štátu, možno však spochybňovať Darwina; v Amerike je to úplne iné – je to presne naopak.“

***)) Kan HAN je významný propagátor nových vedeckých poznatkov a kritik evolucionizmu. U nás sú dostupné jeho knihy (vyšli v češtine) „Lež evoluce“ a „Genesis a úpadek národů“.

tomu sa niektorí ľudia (dokonca teológovia) pokúšajú o absurdný synkretizmus, ktorý nazývajú „kresťanským evolucionizmom“ (jednu polemiku kresťanského autora s tzv. „kresťanskými evolucionistami“ uvádzam vo svojej publikácii „LISTY CIRKVI“).

Evolučná teória (presnejšie *hypotéza*) má veľké problémy, a s rozvojom vedy sa tieto problémy stále zväčšujú; samotný tento fakt v podstate dokazuje, že nemá veľa spoločného s vedou, ba že je s ňou v rozpore. Ako sme si už povedali, darvinizmus má charakter ideológie; jeho prijatie teda predpokladá vieru, a táto vieru v evolučnú hypotézu má všetky známy náboženstva (pozor: nezamieňajme si pojmy náboženstvo a kresťanská vieru!); vyžaduje vieru, ktorá sa neopiera o prírodovedecké dôkazy (v tom sa podobá viere v Boha, ktorú tiež nemožno priamo vedecky potvrdiť, ale ani vyvrátiť), ale ani o žiadne **iné dôkazy**, ktorých zasa vieru v Boha má veľmi veľa (ako sú napr. splnené proroctvá, prítomnosť svedomia u človeka, osobné skúsenosti veriacich ľudí s Bohom atď.). Okrem toho, mnohé skutočnosti posudzované z hľadiska zákonitostí platných v prírodných vedách (napr. fyzike, chémii, genetike), ale tiež v informatike, štatistike, a konečne aj paleontologické nálezy, svedčia proti tejto hypotéze; inými slovami: darvinizmus, táto vedecky sa tváriaca ideológia, **ignoruje mnohé prírodné zákony**, platiace v živej i neživej prírode, ktoré rešpektujú (alebo mali by rešpektovať) všetci, čo sa danou problematikou zaoberajú, teda ateisti i teisti (s tým rozdielom, že ateisti veria, že zákony vznikli akosi samočinne, bez Zákonnodarcu, zatiaľ čo teisti veria, že ich Autorom je Boh).

Dnes je známe veľké množstvo faktov, vedecky podložených argumentov svedčiacich proti evolučnej hypotéze. Žiaľ, naši ľudia (najmä stredná a staršia generácia) sa o nich v škole nemohla, resp. nesmela dozvedieť, a málokto z tejto generácie je ochotný si ešte dnes doplniť svoje vedomosti, vyplniť medzery vo svojom vzdelaní (príčin je iste oveľa viac ako pred chvíľou spomínané podceňovanie základného vedeckého výskumu). Alarmujúce je však najmä to, že aj dnes mnohí učitelia nehľadajú (ex privata industria) nové vedecké poznatky, ale vyučujú na školách Darwinovu teóriu ako jedine platnú, „vedeckú“; stále sú našim žiakom a študentom zamlčované fakty, ktoré svedčia proti darvinizmu; stále sú názory, predstavy a priania skupiny ľudí, k ideológii ktorých sa hlásia, vydávané za vedecky dokázané fakty.

„Hlinené nohy“ evolučnej teórie

DARWINove predstavy v oblasti prírodných vied sú z pohľadu dnešných vedomostí rovnako naivné ako predstavy jeho súčasníka Karla MARXA v oblasti spoločenských vied. Jedny i druhé vznikli vo fantázii svojich autorov, ktorí dodatočne pre ne hľadali (nejestvujúce) „dôkazy“. Oboje vo svojej dobe, vzhľadom k úrovni vtedajšieho poznania, mohla časť ich nekritických sympatizantov akceptovať. Avšak dnes, pri súčasnom stave vedeckého poznania, zaujatost pre darvinizmus a marxizmus nemožno označiť inak ako spiatočnosť alebo ignorovanie faktov.

Nie je možné tu rozoberať všetky nedostatky a nedôslednosti evolučnej hypotézy, ani podvody, ktorých sa dopustili jej protagonisti. Spomeniem preto aspoň tie najzávažnejšie fakty, ktoré spochybňujú alebo priamo vyvracajú tvrdenia evolucionistov, niekoľko príkladov, keď evolučná hypotéza vedome ignoruje všeobecne uznávané, vedecky dokázané poznatky, ba dokonca prírodné zákony (na ktoré sa – pravda, v iných súvislostiach – práve oni tak radi odvolávajú):

1. **Evolučná teória ignoruje zákony genetiky.** DARWIN vyšiel z pozorovaní (v podstate správnych), že živé organizmy sú schopné istých zmien, že vykazujú variabilitu, a ďalej, že živý organizmus je prispôsobivý, adaptuje sa, čiže reaguje na zmenu

životných podmienok. Človek aj dnes využíva tieto vlastnosti organizmov pri šľachtení a krížení rastlín a zvierat – ide o usmerňovaný, „riadený výber“.

DARWIN predpokladal, že takýto výber (selekcia) sa deje aj vo voľnej prírode (tzv. „**prirodzený výber**“): organizmus v tvrdom konkurenčnom boji o prežitie nadobúda isté vlastnosti (morfológické alebo funkčné), a tieto získané, pre neho výhodné zmeny sa dedia, v ďalších generáciách sa kumulujú (prítom jedinci s menej výhodnými zmenami sú vytlačení, a v „boji o život“ nakoniec podľahnú, vyhynú). DARWIN sa domnieval, že takto vzniknú nové („výhodnejšie“) druhy organizmov – a práve v tejto veci bol jeho najväčší omyl. DARWINA ospravedlňuje azda iba to, že vedecké poznatky v jeho dobe neboli ešte na dostatočnej úrovni (pre dnešných jeho nasledovníkov však, prirodzene, takéto „ospravedlnenie“ neplatí). DARWINOV omyl spočíval v tom, že

– **po prvé**: znaky získané v priebehu života nie sú dedičné, pretože neprechádzajú do genetickej informácie (konkrétne do DNK rozmnožovacej bunky): telo je budované podľa genetickej informácie, a nie naopak (inými slovami: fenotyp je riadený genotypom, nikdy nie naopak – je tu skrátka „jednosmerná cesta“: genotyp fenotyp).

Príklady: (1) Židia od čias Abraháma, t.j. vyše 4000 rokov praktizujú obriezku, a predsa sa u nich chlanci nerodia bez predkožky; (2) chovatelia niektorých plemien psov už stáročia odsekovávajú šteňatám chvostíky, a predsa sa takáto „úprava“ plemena nedostala do genetickej informácie: v ďalších generáciách sa vždy znova a znova liahnu šteňa s dlhými chvostami; (3) vedomosti, silu, obratnosť, ktoré získate učením, cvičením, vytrvalým opakovaním, vaše deti nezdedia; ak chcú dokázať to, čo vy, musia sa aj oni všetko naučiť – všetko od samého začiatku, musia cvičiť, opakovať; (4) inak je to u ostatných živých bytostí (zvierat, vtákov, rýb, hmyzu atď.) – tie „vedia“ aj to, čo sa nenaučia; ale to, čo vedia, nie sú vlastnosti a skúsenosti získané ich rodičmi (resp. prarodičmi) a odovzdané im prostredníctvom génov, ale inštinkty, vložené do ich genofondu Stvoriteľom na samom začiatku (pri stvorení ich druhu); ako príklad (a dôkaz tvrdeného) by som chcel uviesť včely: ich život je nesmierne komplikovaný, a pritom účelný: dokážu stavať svoj príbytok (plásty) neuveriteľne účelne, prakticky, dokážu vyrábať množstvo produktov, dokážu sa dorozumievať zvláštnym spôsobom – tzv. tancom včiel atď.^{*)} Ako k tomu prišli, vari sa to naučili a dedením to prenášajú na ďalšie generácie? Tu je ale problém: všetky tieto zázračné úkony robia včely „robotnice“ a „lietavky“, ktoré sú neplodné, nezanechávajú potomkov – „dedičov“. Plodná je iba matka (kráľovná) a trúdy, ale tieto nekonajú žiadnu zo spomínaných pozoruhodných činností (a teda ani nemôžu získať žiadne „skúsenosti“). Niet teda pochýb, že všetky tie zázračné schopnosti, celé to účelné správanie sa „od a do z“ vložil do ich genetického fondu Stvoriteľ v podobe tzv. inštinktov už na samom začiatku, pri stvorení. Iba takto to možno pochopiť, žiaden vývoj, žiadna selekcia to nevysvetlí.

– **po druhé**: aj zmeny (variácie), ktoré sa pri krížení (i pri mutáciách, o ktorých budeme za chvíľu hovoriť) stanú súčasťou genofondu, prebiehajú len vo vnútri daného druhu, nemôžu prekročiť jeho hranice (môžu viesť napríklad ku vzniku novej variety, rasy, plemena, odrody, ale nie ku vzniku nového druhu). Dnes to vieme bezpečne nielen z praktických skúseností pri šľachtení, ale najmä z poznania zákonitostí *genetiky*, molekularnej biológie, dedičnosti. Veď nakoniec samotná definícia druhu znie: „druh je súbor génov vzájomne (teda v rámci jedného druhu!) sa krížiacich“. Ale jednoznačne o tom svedčia aj *paleontologické nálezy*: dodnes neboli nájdené žiadne „prechodné články“ medzi jednotlivými druhmi, hoci logicky by ich malo byť oveľa viac ako „hotových druhov“ (v skutočnosti evolucionisti majú v rukách ojedinelé exempláre, ktoré vydávajú za prechodné články, ale ktoré sú absolútne nepresvedčivé: ich pôvod a zaradenie možno totiž vysvetliť úplne inak. Ale o tom neskôr).

^{*)} Prítom „mozog včely“, tzv. nervová uzlina má hmotnosť iba neuveriteľných 2,5 mg (mozog človeka má hmotnosť rádo vo miliónkrát väčšiu – cca 1,5 kg).

A predsa existuje „prirodzený výber“ (selekcia) – ako si povieme v nasledujúcich riadkoch, venovaných tzv. mutáciám – táto selekcia má však úplne iný charakter, no najmä účel a dôsledky, ako učia darvinisti, resp. neodarvinisti.*)

Až dodatočne bol neodarvinistami k selekcii (výberu) pridaný ďalší „motor vývoja“ – **mutácie** (náhle zmeny, anomálie v genofonde organizmu), pričom „palivom“ tohoto motora sú – ako inak – náhody.

Mutácie skutočne existujú – vznikajú obyčajne pôsobením škodlivín (napr. toxických chemikálií, rádioaktívneho žiarenia a pod.) – ibaže sú prakticky vždy patologické (chorobné) a pre organizmus nevýhodné.***) Preto ich nositelia buď nie sú schopní života vôbec, alebo umierajú skôr ako dosiahnu dospelosť (spomeňte si napr. na rôzne ťažké, na šťastie však pomerne zriedkavé, so životom nezlučiteľné, vrodené poruchy novorodencov alebo na rôzne „monštrá“ – znetvorených jedincov z ríše zvierat), a ak aj dospejú, nie sú schopní reprodukcie, t.j. nemôžu zanechať potomstvo, a to buď z anatomických dôvodov alebo jednoducho preto, že ich druhová „sociéta“ neakceptuje ako sexuálnych partnerov (u ľudí to platí iba relatívne,****) v prírode, v živočíšnej ríši takmer stopercentne). Preto mutácia nemôže byť základ nejakej pozitívnej zmeny, ktorá by sa v ďalších generáciách zdokonaľovala, ako to predpokladajú evolucionisti. Skrátka: **prirodzený výber (selekcia) má charakter stabilizačný („konzervačný“)** – pôsobí vo vnútri druhu proti mutáciám (likviduje ich nositeľov): jeho účelom je chrániť druh (a nie vytvoriť nový druh). Keďže teda selekcia a mutácie nepôsobia synergicky, ale protichodne, neodarvinistická schéma „selekcia + mutácia = nový druh“ neplatí (nemôže byť „motorom“ evolúcie).

Ku vzniku nového druhu teda nemôže dôjsť **mutáciami**.*****) Odhladiac od toho, že, ako už bolo spomenuté, sú takmer vždy negatívne (t.j. pre druh nevýhodné), nie je vôbec možné logicky pripustiť, ba ani v bujnej fantázii si predstaviť, že by mechanizmom mutácie vznikol nový, zásadne odlišný organizmus alebo aspoň hotový zložitý orgán (t.j. žeby sa uskutočnila tzv. „makromutácia“). Väčšina neodarvinistov preto predpokladá, že nový orgán sa vyvíjal postupne, cestou „mikromutácií“, a že pri tom spolupôsobil „prirodzený výber“.⁵⁾ Avšak každá mikromutácia – vznik nie-

*) V prvej polovici 20. stor. sa počiatočný takmer všeobecný súhlas s DARWINOM začal vytrácať. A tak v polovici storočia prebehlo niekoľko medzioborových konferencií vedcov – darvinistov za účelom posilniť pozíciu darvinizmu. Vypracovali „evolučnú syntézu“, známu pod názvom „**neodarvinizmus**“. (Treba podotknúť, že pri tom neboli zástupcovia modernej molekulárnej biológie – jednoducho preto, že tento obor vtedy prakticky ešte neexistoval).

**) Evolucionisti, pravdaže, majú na mysli iba tzv. „pozitívne mutácie“. Avšak mutácie (rovnako negatívne ako pozitívne) nikdy nevedú k získaniu (nárastu) nových genetických informácií, ale vždy len k ich strate. Niekedy (v istej situácii) sa strata niektorej konkrétnej informácie môže javiť pre organizmus ako výhodná vlastnosť (pretože sa stratí alebo pozmení nejaká jeho pôvodná vlastnosť, ktorá by mu v prostredí – ktoré sa podstatne zmenilo – prekážala) – výsledkom je teda tzv. pozitívna mutácia. Sú to však mimoriadne vzácné prípady: podľa niektorých publikácií pripadá jedna pozitívna mutácia na 20 000, podľa iných dokonca na 20 000 000 negatívnych mutácií.

***) Humánna medicína totiž dnes často dokáže zachrániť (presnejšie udržať pri živote) aj jedincov, ktorí by bez jej intervencie neprežili; ba mnohí sa dožijú aj dospelosti, a môžu teda svoju genetickú poruchu odovzdať potomstvu. U zvierat žijúcich vo voľnej prírode je to však prakticky nemožné.

*****) DARWIN vo svojej teórii o mutáciách vôbec neuvažoval, ale aj neskôr, keď neodarvinisti zamontovali do teórie mutácie, sa o ich podstate ešte nevedelo. Mutácia v biológii znamená zmenu v DNK, a aby zmena bola dedičná, musí túto zmenu obsahovať molekula DNK rozmnožovacej bunky. Pri mutácii dochádza obyčajne k zmene jediného príkazu; ale anatomické (a iné) zmysluplné zmeny vyžadujú veľké množstvo inštrukcií. Následkom mutácie však nemôže dôjsť k tomu, aby sa zmenili všetky tieto inštrukcie naraz (v automobilke sa napr. jedným príkazom nemôže zmeniť výroba áut na výrobu lietadiel – v najlepšom prípade možno takto zmeniť napr. farbu laku).

5) Chcel by som tu upozorniť na pojem „mikroevolúcia“, ktorý je často chápaný rozdielne, a je preto príčinou mnohých zmätkov. Niekedy sú takto označované malé zmeny vnútri druhu, ktoré sú vlastne výsledkom úžasnej vlastnosti organizmov – adaptability (prispôsobivosti zmeneným

čoho, čo by event. mohlo byť základom budúceho orgánu, ale čo je pri svojom vzniku samozrejme nefunkčné, je nevýhodná, a prirodzený výber sa preto rýchlo postará o jej likvidovanie (resp. o likvidovanie jej nositeľa). Prirodzený výber predsa, ako sme si už povedali, nemôže „spolupracovať“ s mutáciami (ako to tvrdia neodarvinisti), on nechráni, nezachováva mutácie (niečo, čo je škodlivé alebo zbytočné), ale naopak, chráni druh pred degradáciou, a teda aj pred mutáciami (lebo každú mutáciu vníma ako známku degradácie).

Ale skúsme si predstaviť, že to predsa len funguje tak, ako si predstavujú evolucionisti – že vzniká „pozitívnu mutáciou“ nejaký orgán. Vezmime si príklad: vznik orgánu, napr. *oka*:

Kto len trochu pozná anatómiu a fyziológiu oka (nehovoriac už o nesmierne zložitých pochodoch, ktoré sa odohrávajú v procese videnia na úrovni molekúl), musí žasnúť nad zložitostou jeho konštrukcie a nad mnohostrannosťou a spoľahlivosťou jeho funkcie.^{7D} Vedci pokúšajúci sa zostrojiť „inteligentný“ robot, nedokázali zostrojiť nič, čo by fungovalo podobne ako zrak (podarilo sa im iba vyrobiť zariadenie, ktoré dokáže len rozoznať jednotlivé predmety, rozlíšiť ich – nič viac), pritom však, namiesto pôvodného cieľa, získali hlbokú úctu k obdivuhodnej dômyselnosti ľudského oka.

Mohol tento zázračný orgán vzniknúť náhle mutáciou? Iste každý uzná, že nie (sám DARWIN sa vyjadril, že „pri pohľade na oko mu behá mráz po chrbte“). Ako teda? Azda sa najprv vytvoril akýsi „praorgán“, nejaký zhluk buniek – „hrbolček“, popr. „pohárik“ alebo „pigmentová škvrna“ (ako sa domnieval DARWIN) – zárodok budúceho zložitého orgánu? Ak áno, potom určite nebol funkčný, lebo aby mohol fungovať ako zmyslový orgán (hoci i primitívny), musel by byť v skutočnosti už veľmi zložitým – musel by obsahovať množstvo špecializovaných buniek.***) To však nie je možné. Teda tento „praorgán“ – nefunkčný hrbolček („škvrna“) nemohol by byť spočiatku pre organizmus žiadnou výhodou, skôr naopak (čiže išlo by o mutáciu, ktorá nie je „pozitívna“!), a tak by sa selekcia rýchlo postarala o jeho likvidáciu. Nemohol by sa teda dediť a ďalej vyvíjať, zdokonaľovať sa. Ako by sa potom však z neho mohol vyvinúť tak zložitý orgán? (To, že hovoríme o oku, neznamená, že azda ostatné orgány sú primitívnejšie, menej zázračné – oko nám tu slúži jednoducho ako príklad).

2. Evolučná teória ignoruje paleontologické nálezy, hoci mnohí sa domnievajú, že sa opiera práve najmä o ne. Preto, že je tento názor tak rozšírený (čo je spôsobené obrovskou propagandou v médiách, múzeách atď., indoktrináciou v školách, a to už od najnižších tried základných škôl, pričom sú zámerne a dôsledne zamlčované a skreslované fakty), práve preto sa budeme tejto otázke venovať podrobnejšie (a spomenieme tu tie pre evolucionistov tak nepríjemné, a z toho dôvodu nimi zamlčované, fakty).

Prvým dôležitým faktorom je, že medzi skamenelinami (fosíliami) chýbajú spojovacie články – prechody medzi jednotlivými druhmi (krátko sme sa o tom už zmienili). Ak by „vznik druhov“ prebiehal postupne, vývojom, ako to predpokladajú evolucionisti, potom by medzi fosíliami muselo byť práve takýchto „prechodných typov“ obrovské množstvo (dokonca viacej ako hotových druhov). A tak sa musíme evolucionistov oprávnenne opýtať: Kde sú, prečo chýbajú? DARWIN sám pripustil, že stav fosílnych nálezov je „najzrejmější a najzávažnější námietskou, ktorú možno proti mojej teórii vzniesť.“ Veril však, že sa to časom zmení, že paleontológia objaví v nasledujúcich rokoch chýbajúce články. Ubehlo však jeden a pol storočia a „me-

podmienkam), čo však nemá vôbec nič spoločného s evolúciou v zmysle darvinizmu (teda so zmenami vedúcimi „k vzniku iného druhu“). Adaptabilita skratka nie je evolúcia!

***) Tzv. „očná škvrna“ (zrakový orgán niektorých nižších organizmov) je už veľmi komplikovaným (neredukovateľne komplexným) systémom, ktorý obsahuje napr. zložitý mechanizmus premeny svetla na taký druh energie, ktorá sa môže v organizme šíriť, a ktorú tento môže vnímať. (Bližšie údaje o oku sú v pozn. 7F na konci knihy).

dzery“ sa nevyplnili (napriek tomu, že sa darvinistickí paleontológovia neobyčajne činili – a občas si pritom pomohli aj podvodom).

Väčšina nálezov kostí „ludoopov“ a „pračloveka“ sa nakoniec ukázala ako kosti vyhynutých druhov opíc alebo „majstrovsky“ skombinované úlomky kostí ľudských s úlomkami kostí opíc alebo iných zvierat. (Je napr. známy prípad jezuitu TEILHARDA de CHARDIN, ktorý bol takým vášnivým evolucionistom, že sa uchýlil k vedeckému podvodu – podieľal sa na sfaľšovaní paleontologického nálezu tzv. „píltovského človeka“, ktorého lebka bola vytvorená skombinovaním častí lebky orangutana a súčasného človeka). A podobné sú aj iné paleontologické nálezy „prechodných foriem“.⁸⁾ Pôsobivé obrazy „z praveku“ od BURIANA a iných umelcov možno niekoho „presvedčili“ (presnejšie zmiatli), v skutočnosti však nedokazujú nič iné, iba ak známu vec, že umelcom nechýba fantázia a niektorým z nich ani zručnosť.⁹⁾

Evolucionisti svoje tvrdenie, že jeden druh sa vyvinul z iného (aplikujú to, pravdaže, i na človeka) „podopierajú“ istou ich **podobnosťou**. Tu však treba poukázať na niektoré dôležité fakty: – 1. vonkajšia podobnosť vôbec nič neznamená; napr. podobnosť medzi človekom a šimpanzom v tvare ich ruky alebo v istých znakoch DNK (popríklad v iných vlastnostiach) vôbec nesvedčí o ich „príbuznosti“; veď v podstatnom – totiž vo vlastnostiach mozgu – je medzi človekom a šimpanzom taký rozdiel, ako medzi týmto „primátom“ a jednobunecným organizmom. – 2. Istá telesná podobnosť medzi niektorými živými tvormi nesvedčí o ich spoločnom predkovi, ale o ich spoločnom Stvoriteľovi. Táto podobnosť je nakoniec nutnosťou – veď žijú na jednej planéte, v podobných podmienkach. Čo by sme napr. dýchali a jedli, keby naša biologická podstata bola zásadne iná ako je u iných suchozemských živočíchov? – 3. Niektorá podobnosť je iba predstieraná, v skutočnosti neexistuje, ide skrátka o podvod – napríklad **podobnosť zárodkov (embryí)**: Podľa HAECKELOvej hypotézy zo 60. rokov 19. stor. ontogenéza rekapituluje fylogenzú. Už v r. 1868 dokázal L. RÜTIMEYER, že ide o podvod; neskôr W. HIS, slávny zrovnávací embryológ, RÜTIMEYERovu kritiku podporil ďalšími argumentmi (HAECKEL napr. podvodne upravil kresby embryí, aby si boli podobnejšie). V r. 1965 evolucionista G. G. SIMPSON vyhlásil: „Dnes je celkom isté, že ontogenéza neopakuje fylogenzú.“ A prof. K. THOMSON, biológ z Yale, napísal: „Biogenetický zákon je dnes rovnako mŕtvy ako jeho autor.“ Napriek tomu HAECKELOva teória (i jeho sfaľšované kresby) dodnes strašia v niektorých učebniciach.

Chýbanie „medzičlánkov“ však nie je jediným „danajským darom“, ktorý darvinizmus dostal od paleontológie, v ktorú skladal také nádeje: paleontologické nálezy potvrdzujú totiž ďalšie tri fakty, protirečiace DARWINovej teórii: **stabilitu** (nemenosť) druhov, **náhle objavenie** sa (vznik) druhov (vrátime sa k tomu pri zmienke o tzv. „kambriovej explózii“), **náhle vymiznutie** (vyhynutie) početných druhov (teda opäť niečo, čo odporuje predstave „postupných prechodov“). Okrem toho bolo objavené množstvo nálezov svedčiacich pre **celosvetovú katastrofu** (biblický potopu), o ktorej evolucionisti nechcú ani počuť: napr. obrovské hromady polámaných kostí, a to pokope z najrôznejších druhov živočíchov, ktoré nikdy spolu nežili; podobne náleziská fosílnych palív sa mohli vytvoriť iba náhlym nahromadením obrovských más organickej hmoty (rastlín, najmä stromov, a v prípade ropy aj zvierat), a nie ich postupným odumieraním. (o tom všetkom však ešte budeme hovoriť). Pravdaže sú aj mnohé ďalšie nálezy, ktoré zneprijemňujú život evolucionistom.*)

Dovoľte ešte jeden citát z DARWINA (z knihy „*Origin of Species*“, t.j. „O vzniku druhov“, New York, 1902, druhá časť, s. 83): „*Keby početné druhy... naozaj vstúpili do života naraz, bolo by to pre evolučnú teóriu osudné.*“ DARWIN mal akési „zlé predtuchy“, a paleontológia prispela k ich naplneniu: jednak, ako sme už hovorili, v tom, že nenašla „prechodné formy vývoja“, presnejšie – dokázala, že neexistujú (iba ak vo fantázii darvinistov), a jednak, že dokázala práve to, čo DARWIN v ci-

*) Zaujímavcov o podrobnejšie informácie odkazujem na vhodnú literatúru, najmä na jedinečné práce B. BALCARA (bližšie údaje o nich sú spolu s inou literatúrou uvedené na konci tejto knihy).

tovanom výroku akoby „v zlej predtuche“ naznačil (a čo podľa neho malo byť „osudným“ pre jeho teóriu), totiž, že naozaj „početné druhy naraz vstúpili do života“ (aby sme použili jeho slová). Stalo sa to v kambriu. Paleontológovia preto hovoria aj o tzv. „kambriovej explózii“¹⁰⁾ (resp. „revolúcií“), čo je – ako iste každý uzná – niečo úplne iné ako „postupná, plynulá evolúcia“, ktorú predpokladajú evolucionisti.

Môžeme zhrnúť: paleontologické nálezy nedokazujú evolúciu, naopak – vykazujú mnohé, vývojovej teórii odporujúce, znaky:

- a) chýbanie medzičlánkov (spojovacích článkov medzi druhmi),
- b) stagnáciu (nálezy fosílií jedincov istého druhu nevykazujú žiadne zmeny zamerané určitým smerom),
- c) druhy sa objavujú náhle v istých geologických vrstvách ako „plne vyvinuté“, a naopak, mnohé druhy náhle miznú.

Náhly výskyt hotových druhov a chýbanie medzičlánkov sa darvinovskí paleontológovia niekedy snažia „vysvetliť“ tým, že sa „prechodné články“ jednoducho „z nejakého dôvodu nezachovali“; iní zase živia v sebe bizarnú predstavu o tzv. „veľkých mutáciách“, teda v podstate o náhlej premene jedného druhu v iný (napr. o premene jaštera vo vtáka). Táto predstava je však taká absurdná, že ju väčšina neodarvinistov zavrhuje (z biológov ju nemôže akceptovať určite nikto – kreacionista ani evolucionista).

„Najtvrďším orieškom“ zo spomenutých troch znakov paleontologických nálezov je však pre darvinistov stagnácia druhov. Pravdaže, aj tu boli pokusy „vysvetliť“ nevysvetliteľné (myslí sa, pravdaže, nevysvetliteľnú evolučnou teóriou). Jedným z takých pokusov je teória o prerušovanej rovnováhe (jej autormi sú GOULD a ÉLDREDGE).

Podstata teórie spočíva na týchto predstavách: vo veľkej populácii, kde sa jedinci krížia navzájom, bráni evolúciu „génový tok“ (čiže výsledok „priaznivých mutácií“ je „zriedkavý“ množstvom populácie, v ktorej sa má rozšíriť), preto sa populácia nemení („stagnuje“). Rôzne „vývojové zmeny“ sa však odohrávajú medzi niekoľkými jedincami, žijúcimi „na okraji“, a po „vytvorení nového druhu“ sa tento rozšíri na celé teritórium.

Prevážna väčšina biológov túto teóriu odmieta; uvedomujú si totiž veľký rozdiel medzi vytvorením istých nových morfológických zmien, ku ktorým by eventuálne mohlo dochádzať „na okraji“, a ktoré by mohli vytvoriť, povedzme, novú odrodu (rasu), a vznikom nového druhu.¹¹⁾ (Veď i každý laik vie, aké obrovské môžu byť morfológické rozdiely napr. medzi rôznymi rasami psov, hoci patria do toho istého druhu; na druhej strane medzi jedincami rôznych druhov nemusia byť morfológické rozdiely veľmi nápadné. Čiže morfológická zmena zďaleka ešte neznamená iný druh).

„Stagnáciu“, presnejšie nemennosť druhov (nemám teraz, pravdaže, na mysli spomínané morfológické rozdiely medzi jednotlivými rasami, odrodami, nemožno teda vysvetliť evolučnou teóriou, ale veľmi dobre ju možno pochopiť na základe biblického textu o stvorení: Boh stvoril všetko živé „podľa (nemenných) druhov“ (1M 1, 21. 24); a náhle objavenie sa i náhle vymiznutie druhov v jednotlivých geologických vrstvách možno tiež veľmi dobre pochopiť – ale iba ak akceptujeme biblickú správu o celosvetovej katastrofe, potope (1M kap. 7-9). Biblia síce nie je prírodovedeckou publikáciou (a teda ani nepoužíva terminológiu a spôsob opisu dejov, ktoré sú obvyklé v geológii, paleontológii, biológii atď.), jej obsah (opis stvorenia i potopy) však nie je v rozpore s tým, čo prírodné vedy dosiaľ spoľahlivo poznali – pravdaže, ak sú zistené fakty správne interpretované. Pokúsím sa tu načrtnúť v stručnosti, naozaj iba v hrubých rysoch, priebeh udalostí, ktoré viedli ku vzniku geologických útva-

rov a fosílnych nálezov, teda udalostí, pre ktoré učenie o evolúcii, čiže o vzniku sveta a života bez Boha, nemá žiadne alebo má len veľmi neverohodné, vysvetlenie:

Je tu napríklad otázka usporiadania, presnejšie „neusporiadanosti“, jednotlivých geologických vrstiev („staršie“ vrstvy sa totiž často nachádzajú nad „mladšími“), ďalej otázka radikálnej zmeny klímy (o čom svedčí, mimo iného, skutočnosť, že obrovské množstvo fosílií a iné formy „masových hrobov“ živočíchov a rastlín, vrátane veľkých ložísk fosílnych palív, teda známky v minulosti prekvypujúceho života, sa nachádzajú v oblastiach súčasného večného ľadu, napr. v Antarktíde, ako aj na miestach dnešných nehostinných púští alebo v horninách niekoľko tisíc metrov vysokých hôr i pod morským dnom). Sú to nepochybne dôkazy toho, že súčasťou katastrofy, ktorá spôsobila uhynutie a pochovanie organizmov, boli okrem zaplavenia celého zemského povrchu, aj iné katastrofické deje: podľa všetkého zmena zemskej osi, vulkanická činnosť, vrásnenie zemskej kôry, poprípade iné pochody, ktoré podstatne zmenili nielen životné podmienky, ale aj vzhľad Zeme (vytvorenie mohutných hôr, údolí, jazier, nových morí, presuny obrovských mäs hornín atď.). Nič iné ako obrovská celosvetová katastrofa nemohlo spôsobiť, že ohromné územia, kde predtým hýril život, pokryl ľad alebo sa premenili v púšte, alebo sa prepadli a stali sa morským dnom, alebo naopak, boli vyzdvihnuté do obrovských výšok.

Niečo o fosíliách (skamenelinách):

Aby vznikli fosílie, musí byť splnená podmienka, že organizmy (živočíchovia či rastliny) budú v relatívne krátkom čase uzavreté do konzervačného média. Ak by táto podmienka nebola splnená, čiže ak by nebolo zabránené predovšetkým prístupu kyslíka, boli by v pomerne krátkom čase rozrušené nielen mäkké, ale aj tvrdé časti organizmov (mäkké časti podľahnú veľmi rýchlo hnilobe, a ešte predtým veľký ich diel, vrátane väčšej časti kostí, zlikvidujú dravci a mrchožrúty; a nakoniec sa rozpadnú aj „neskonzumované“ časti), takže by po uhynutých organizmoch nezostali žiadne stopy. Najlepšie spĺňa túto podmienku prírodná katastrofa (takou bola biblická potopa: pri nej došlo k rýchlemu „pochovaniu“ organizmov pod obrovskými námosmi hliny a štrku, ktoré sa časom mohli transformovať v rôzne horniny).

Prečo sa fosílie nachádzajú prakticky všade (na púšťach, vo večne zaľadnených oblastiach Arktídy a Antarktídy, v horninách vysokých hôr i pod morským dnom) sme si povedali. Ale je tu ešte ďalšia zvláštnosť: často sa nachádzajú pokope fosílie množstva kostier (bez známkohlodania) zvierat, ktoré nikde a nikdy spolu nežili. To nemôže svedčiť o ničom inom, iba o tom, že obrovské stáda zvierat unikali v panike pred šíriacou sa vodou potopy, hromadili sa na vyvýšených miestach (príčom pud sebazáchovy prevládol nad dravosťou jedných a plachosťou iných), a tam ich napokon stihol spoločný tragický koniec.

Rovnako obrovské ložiská fosílnych palív (ropy, plynu, uhlia) nemožno vysvetliť inak ako obrovskou katastrofou. Bolo napr. vypočítané, že k vytvoreniu niektorých ložísk bolo nutné navrstvenie niekoľko desiatok, dokonca stoviek (!) metrov hrubých vrstiev (náhle) uhynutých a pochovaných organizmov (rastlín a suchozemských i morských živočíchov).

Aj vyhynutie tých druhov zvierat, ktoré prakticky nemali prirodzených nepriateľov, napr. dinosaurov alebo mamutov, nemožno vysvetliť inak ako obrovskou celosvetovou katastrofou (fakt, že zamrznuté telá mamutov pri ich objavení obsahovali plné žalúdky potraviny, ba dokonca jej zbytky sa nachádzali v ich tlamách, svedčí jednak o náhlosti katastrofy, jednak to vylučuje teóriu o vyhynutí týchto zvierat následkom nedostatku potravy).

Niektorí, naučení uvažovať v duchu dogiem evolučnej teórie, budú možno namietat, že medzi vekom vrstiev obsahujúcich rôzne fosílie sú rozdiely mnoho miliónov rokov, že ich vznik teda nemožno vysvetliť jedinou prírodnou katastrofou. Tento „rozpor“ je však iba zdanlivý; stručne a veľmi jednoducho ho možno vysvetliť konštatovaním skutočnosti, evolutionistami dôsledne zamlčovanej, že boli nájdené fosílné dôkazy, svedčiace o tom, že druhy, o ktorých sa tvrdí, že medzi ich objavením sa na Zemi uplynuli milióny rokov, boli v skutočnosti súčasníkmi; napr. boli nájdené

stopy bosého človeka, a v jednej z nich fosília rozšliapnutého trilobita; iné doklady zase svedčia o tom, že človek žil v „čase dinosaurov“.

Prečo sa však niektoré druhy fosílií nachádzajú prevažne v „starých“, a iné v „mladších“ horninách? – môže niekto namietať. Odpoveď je opäť pomerne jednoduchá: medzi tzv. starými a mladými horninami, obsahujúcimi fosílie, je skutočne rozdiel v ich veku – ten sa však neráta na milióny rokov, ale iba na dni, týždne, mesiace. Zdá sa vám to nepravdepodobné? Nuž, potom si musíme povedať niečo o tom, ako sa datuje vek hornín a fosílií, ale aj aké je svedectvo Biblie:

Najmodernejšie metódy datovania sú založené na skúmaní pomeru obsahu niektorých rádioaktívnych látok a ich štiepnych produktov: pri určovaní veku hornín sú to napríklad metódy urán / olovo ($^{238}\text{U} / ^{206}\text{Pb}$, $^{235}\text{U} / ^{207}\text{Pb}$, $^{207}\text{Pb} / ^{206}\text{Pb}$), kálium/argón (vzácný plyn argón sa ukladá v mriežkach kryštálov, obsahujúcich draslík) a rubídium / stroncium ($^{87}\text{Rb} / ^{87}\text{Sr}$); pri určovaní veku zbytkov organických látok sa najčastejšie používa tzv. „uhlíková (radio-karbónová) metóda“ (pomer $^{14}\text{C} / ^{12}\text{C}$). Všetky tieto metódy sú založené na istých poznatkoch a predpokladoch:

- Výsledok závisí od rýchlosti a počtu rozpadov. Tzv. polčas (t.j. vlastne rýchlosť) rozpadu je, pravda, stabilný – preto by tu pri výpočte (aspoň teoreticky) nemali byť problémy. I-nak je však už s počtom rozpadov, ktorý napr. u karbónovej metódy je značne limitujúcim faktorom: ak je totiž počet rozpadov väčší ako tri, je táto metóda úplne nepoužiteľná (relatívne spoľahlivé výsledky dáva do veku pod 5 000, max. 10 000 rokov).
- Výsledok závisí od východiskovej koncentrácie, resp. pomeru rádioaktívnej (štiepiacej sa) látky a jej štiepneho produktu; ďalej od toho, či v priebehu času došlo alebo nedošlo k zmene týchto koncentrácií (pomeru): najčastejšie dochádza k zníženiu koncentrácie niektorej látky napr. jej vyplavením vodou; ale niekedy môže dôjsť aj k zvýšeniu množstva rádioaktívnej látky, a to tzv. neutrónovým zachytnom (taktu, konverziou môže napr. z ^{206}Pb vzniknúť ^{207}Pb alebo ^{207}Pb sa zmeniť na ^{208}Pb). U karbónovej metódy závisí zase od koncentrácie rádioaktívneho ^{14}C vo vzduchu počas života organizmu, ktorého zbytky sú skúmané, a ten od kozmického žiarenia; kozmické žiarenie závisí, mimo iného, od sily magnetického poľa Zeme, ktoré, ako je známe, sa mení (dnes je oveľa slabšie ako v minulosti); a preto obsah ^{14}C v telách rastlín a zvierat žijúcich v dávnych časoch (východiskový stav) je úplne nemožné určiť – isté je len to, že bol podstatne nižší ako dnes. (O metóde radiokarbónového datovania pozri aj „poznámku 12“).

Keďže splnenie uvedených predpokladov (a tým aj podmienok použiteľnosti) uvedených metód nikdy nemožno dokázať, ba ani približne odhadnúť, dá sa s istotou tvrdiť, že žiadna z nich nie je spoľahlivá, že vo veľkej väčšine prípadov sa nimi stanovený vek ani len veľmi zhruba (rádovo) neblíži realite. Pre ilustráciu uvediem aspoň tri konkrétne prípady:

1. Nedávne výrony lávy (z rokov 1949, 1954 a 1975) vykazali „vek“ v rozmedzí 0,27 – 3,5 miliónov rokov.

2. Pri určovaní veku čadičovej horniny, ktorá bola geológmi pokladaná za maxim. 1000 rokov starú, boli zistené tieto výsledky: v šiestich meraniach K–Ar 10 000 – 117 miliónov, v piatich meraniach metódou Rb–Sr 1270 – 1390 miliónov a metódou izochroma Pb–Pb 2600 miliónov rokov.

3. Z uranových kryštálov v Koongare (v Austrálii) bol jednotlivými metódami určený ich vek takto: 841 miliónov, 1560 miliónov, 275 miliónov, 65 miliónov a trikrát 0 mil. rokov.

Existuje však ešte aj iná, staršia, ale dodnes bežne používaná, metóda datovania – určovanie veku geologických útvarov podľa fosílií. Tu treba zdôrazniť, že schémy, resp. tabuľky, ktoré ste možno videli v učebniciach, sú umelo vytvorené, a že niet žiadnych objektívnych kritérií, podľa ktorých by bolo možné určiť vek geologických vrstiev; veď dokonca ani usporiadanie (poradie) týchto vrstiev nie je v rôznych oblastiach rovnaké; a názvy geologických vrstiev boli vytvorené v 19. storočí podľa toho, aké fosílie prevažne obsahovali. Keďže sa vtedy už vychádzalo z DARWINovej teórie, bolo stanovené, že vrstvy, kde prevažujú fosílie „jednoduchších“ organizmov, sú „staršie“, a vrstvy s nálezmi skamenelín „vyspelejších vývojových foriem“, sú mladšie (pre určenie toho, ktoré formy organizmov sú „staršie“ a ktoré „mladšie“ však neexistujú žiadne objektívne kritériá, iba

domnienky darvinistov). Na základe toho boli zostavené tabuľky, podľa ktorých sa dnes (na základe prevažujúcich fosílií) stanovuje „vek“ hornín. Ak však napr. biológ chce dokázať, že istý organizmus je „vývojovo starý“, použije „argument“, že jeho fosília sa nachádza v geologicky „starej vrstve“. Ide tu teda o **typický circulus vitiosus** („začarovaný kruh“): fosílie určujú vek hornín, a vek fosílií je určovaný vekom hornín, v ktorých sa nachádzajú.

Záverom možno povedať, že vlastne neexistuje žiadna spoľahlivá metóda určovania veku hornín ani fosílií, a preto aj domnienky o miliardách rokov starej zemi, a najmä života na nej, nie sú ničím iným, ako nepodloženými domnienkami, ktorých účelom je podoprieť evolučnú teóriu.

Ako však možno na základe kreacionistickej koncepcie vysvetliť fakt, že v niektorých geologických vrstvách prevládajú fosílie určitých druhov?

V dobe pred potopou mäkkýši (napr. trilobity a amonity) patrili k najrozšírenejším obyvateľom morí i súší. Tieto organizmy (vzhľadom na ich rozšírenosť, spôsob života a hmotnosť) boli prvými zdrojmi budúcich fosílií: v krátkej dobe, hneď na počiatku potopy, boli „pochované“ pod obrovskými nánosmi splavenej hliny a štrku; preto je pochopiteľné, že v prvých („starých“) vrstvách – neskôr transformovaných vysokými teplotami a tlakom a často vyzdvihnutých i do výšky niekoľko tisíc metrov (uvedomme si, že tu boli obrovské presuny pôvodných hornín i nových nánosov, rozsiahla vulkanická činnosť a vrásnenie zemskej kôry)^{*)} – že práve v týchto vrstvách prevažujú fosílie trilobitov a amonitov.

Neskôr obrovské vlny vody uňasali milióny ton uhynutých väčších živočíchov i rastlín, a tie boli ukladané a prekrývané vrstvami sedimentov podľa lokálnych podmienok a fyzikálnych zákonov – na základe „triediacej schopnosti vody“ (napr. podľa hmotnosti jedincov, množstva celkovej organickej masy a hydrostatických, resp. hydrodynamických pomerov), ale hrali tu rolu aj také vlastnosti zvierat, ako ich schopnosť rýchlo prekonať väčšie vzdialenosti a ich inteligencia: niektoré zvieratá totiž mohli unikáť pred šíriacou sa záplavovou vlnou na vzdialenejšie, vyššie položené miesta, a až tam – keď voda vystúpila – našli konečne svoj spoločný hrob (a skutočne, na niektorých miestach sa nachádzajú veľké množstvá fosílií zvierat rôznych druhov; často na jednej hromade takých, ktoré za normálnych podmienok nikdy spolu nežili, napr. dravcov a plachých zvierat). Záleží od množstva uhynutých zvierat a hydrologicko–geologických pomerov, či sa ich telá stali základom ložísk fosílnych palív alebo skamenelín v horninách, alebo nezanechali po sebe žiadne stopy. Spomenul som aj inteligenciu, ako jeden z faktorov, určujúcich, v ktorej vrstve sa fosílie objavujú: niektoré zvieratá (už ani nehovoriac o ľuďoch) mohli dosť dlho prežiť napr. na plávajúcich kmeňoch stromov, ktoré sa niekde mohli nahromadiť a tvoriť na hladine súvislejšie plochy – akési primitívne „plte“; tam mohli byť dovedy, kým od námahy a hladu neuhynuli, alebo kým ich nezmietla nejaká obrovská vlna. Je pochopiteľné, že zbytky ich tiel sa nachádzajú v najvyšších, najmladších vrstvách. (Pozri aj „poznámku 13“).

A čo spomínaná „kambriová revolúcia“? Kambriom začínajú geologické vrstvy vytvorené potopou. Predtým nevznikali fosílie, lebo neboli podmienky na ich vznik (o týchto podmienkach bolo hovorené). Kambriom skrátka začínajú geologické a paleontologické doklady celosvetovej katastrofy (potopy), ktorá podľa Biblie trvala 150 dní; v priebehu tohoto času (a nie miliónov rokov, ako tvrdia evolucionisti) boli vytvorené ďalšie geologické vrstvy, obsahujúce rôzne fosílie.

Celkový vek Zeme nemožno odhadnúť: nehovoria nám o ňom nič určitejšieho vedecké fakty, ale nepodáva nám o ňom žiadne podrobnejšie správy ani Biblia – tam sa iba konštatuje: „*Na počiatku stvoril Boh nebo a zem. Zem však bola beztvárna a*

^{*)} Všetko to bolo vyvolané alebo aspoň akcelerované už spomínanou zmenou zemskej osi.

pustá; tma bola nad prahlinou a Duch Boží vznášal sa nad prahlinou“ (IM 1,1-3). Aký však prebehol čas od stvorenia neba a zeme do vytvorenia podmienok pre život na zemi a stvorenia samotného života, nevieme; no sú tu mnohé skutočnosti, nepopierateľné fakty (v rôznych vedných oboroch) – ktoré ak by sme aj odmietli považovať priamo za dôkazy, musíme prijať prinajmenšom ako veľmi silné indicie – svedčiace o tom, že od tejto udalosti (píše sa o nej v IM 1,4 - 2M 2,25) do dnešných čias neuplynuli miliardy ani milióny, ale iba niekoľko tisíc rokov. (Pár poznámok o „evolúcii“ vesmíru a Zeme pozri v „poznámke ¹³“).

Kreacionistickí vedci uvádzajú veľa presvedčivých faktov, vyvracajúcich domnienku evolucionistov, že Zem je stará miliardy rokov. Uvediem tu aspoň niektoré z nich:

Ak by bol vek Zeme 4,5 mld. rokov, potom

1. množstvo rádiogénneho hélia v atmosfére (hélium vzniká pri rozpade rádioaktívneho U, pri jeho premene na Pb) by muselo byť 1,000.000-krát väčšie ako v skutočnosti je,

2. kozmického prachu na Zemi a Mesiaci by muselo byť podstatne viac ako v skutočnosti je (napr. na Mesiaci by ho musela byť cca 135 m hrubá vrstva, ale v skutočnosti je ho iba 3 mm až 7 cm),^{**}

3. v čase vzniku Zeme by sa jej bolo muselo **Slnko** dotýkať svojím povrchom (dá sa to vypočítať z rýchlosti zmenšovania sa priemeru Slnka, ktorá je cca 1,5 m za 1 hodinu),

4. Zem by v tom čase musela mať charakter „**magnetickej hviezdy**“ (dá sa to vypočítať z rýchlosti trvalého poklesu sily magnetickeho poľa Zeme), čiže v čase, keď podľa evolucionistov vznikol a vyvíjal sa život, na Zemi nemohli byť podmienky pre existenciu žiadnej formy života.

5. Podobne je to s **rádioaktivitou**. Ako vieme, množstvá, poprípade hustota výskytu rádioaktívnych látok sú fyzikálne definované tzv. polčasom. Pred n-násobkom tohoto polčasu (rozličného pri rôznych prvkoch) bolo teda na Zemi ich množstvo 2^n -krát väčšie (resp. toľkokrát bola väčšia ich hustota). Ak zaokrúhlime polčas prvku rádia na 1600 rokov, dostaneme údaj, že napr. pred 16 000 rokmi by ho bolo na našej planéte 2^{10} , teda približne tisíckrát viac ako dnes, pred 32 000 rokmi by ho bolo 2^{20} , teda miliónkrát viac, a v čase evolucionistami predpokladaného vzniku života (pred niekoľkými miliardami rokov) by musela byť hustota rádioaktívnych látok taká obrovská, žeby sa Zem podobala jadrovej náloži.

Ďalšie fakty, odporujúce predstávam o „miliardách rokov“:

6. Neprítomnosť stôp erózie a nedostatočné rozrušenie (napr. biologickou aktivitou rastlín) hornej plochy vrstiev.

7. Niektoré skameneliny (napr. kmene stromov) **prechádzajú vertikálne niekoľkými horninovými vrstvami** (medzi ktorými sú vraj vekové rozdiely milióny rokov).

8. Hrubé vrstvy hornín nachádzame často ohnuté bez prasklín, čo svedčí o tom, že tieto vrstvy museli byť ešte mäkké (neskamenené), keď sa ohýbali; pritom medzi uložením jednotlivých vrstiev (často ich je niekoľko nad sebou) – podľa evolucionistov – uplynuli vraj milióny rokov, teda dosť času na to, aby stvrdli, skameneli (premenili sa na horniny).

9. More nie je tak slané, ako by to zodpovedalo jeho veku, ktorý je údajne miliardy rokov.

10. Nálezy fosílií „v takých horninách, kam nepatria“; napr. prof. WILDER-SMITH tvrdí, že môže doložiť okolo 500 prípadov, keď v „mladších“ geologických vrstvách sa nachádzajú „primitívne“ a v „oveľa starších“ vrstvách, naopak, „vysoko vyvinuté“ formy života.

^{**}) „Neveriacim Tomášom“ by som chcel pripomenúť, že do ovzdušia zemegule sa za 24 hodín dostane takmer 10 miliónov meteorov rôznej veľkosti (z ktorých sa väčšina v atmosfére vyparí alebo rozpráši). Pripomenúť treba možno aj to, že podľa viery evolucionistov je vek Zeme cca 4,6 miliardy rokov a súčasná atmosféra vznikla až pomerne neskoro – keď bol život na Zemi už veľmi rozšírený (veď kyslík atmosféry je vraj výhradne produktom živých organizmov, konkrétne fotosyntézy).

11. Človek a dinosaury^{*)}** (ktoré údajne vyhynuli pred 65 mil. rokmi) i trilobity boli súčasníkmi, o čom svedčia tieto dôkazy:

a. Historické záznamy o žijúcich tvoroch, označovaných „draky“ (aj ich výskyt v povestiach a rozprávkach rôznych národov je silnou indíciou). Rovnako v Biblii nachádzame zmienky o *behamótovi* a *leviatánovi* (*Job 40,15.25*) – opis prvého veľmi pripomína veľkého dinosaura, druhý morskú obľudu (inak hebr. názov pre drakov je *tan, tannin, tan-not*).

b. Nálezy neskamenených (nemineralizovaných) kostí dinosaurov s obsahom zbytkov hemoglobínu (dôležitej zložky červených krviniek).

c. Vyobrazenia týchto tvorov: petroglyfy indiánov v kaňone White River (v Utahu) a obrovské plastiky v Peru, v okrese Casta, ktoré v 50. rokoch preskúmal dr. Daniel Ruza (ide o pretvorenie celých horských chrbtov na „sochy“ zvierat, medzi ktorými sa dajú rozoznať podoby stegosaura a toxodona).

d. Pri koryte Paluxy River pri Glen Rose v Texase boli objavené dokonale zachovalé **stopy nôh dinosaurov a tesne pri nich otláčky ľudských nôh** (sú v jednej vrstve a pochádzajú z jedného obdobia!).^{*)} Nález bol spočiatku niektorými spochybňovaný (dokonca vedcov, ktorí ho objavili upodozrievali z podvodu), neskôr však boli objavené viaceré ďalšie podobné nálezy, a to aj vo vrstvách ležiacich v značných hĺbkach.

Tu treba spomenúť aj iný zvláštny nález – **trilobita rozšliapnutého ľudskou nohou**, a to nohou dokonca obutou!^{**)} Podľa vedcov (evolucionistov) pochádzajú tieto skameneliny z obdobia kambria; čo tam však robil človek (ktorý podľa nich ešte neexistoval)? Keď už hovoríme o stopách, spomeňme – do tretice – ešte jeden, nám bližší (mám na mysli geograficky bližší) nález: Neďaleko dediny Konská (južne od Žiliny) objavil T. Smieško vo vápencových balvanoch stopy – otláčky chodidiel nesporne patriacich druhu *Homo sapiens sapiens*. Bratislavskí i pražskí antropológovia v r. 1960 zhodne vyhlásili, že ten, kto tieto otláčky zanechal, nemohol po tomto svete chodiť skôr ako pred stotisíc (ale pravdepodobnejšie „iba“ pred päťdesiatistíc) rokmi. Avšak podľa posudku geológov a paleontológov táto hornina vznikla v starších treťohorách, čiže je vraj stará prinajmenšom päťdesiatmiliónov rokov (vek hominy vedci „určili“ podľa škrupiniek drobných živočíchov, ktoré vápencek spoluvytvárali a zostali v ňom inkorporované). Tento prípad dobre dokumentuje „spolahľivosť“ vedeckých metód datovania: každému už na prvý pohľad musí byť jasné, že aspoň jedno datovanie (my sme presvedčení, že obidve) je priepastne vzdialené skutočnosti.

12. Predstavy evolucionistov o veku ľudstva (o období keď sa údajne „vyvinul druh *homo sapiens*“^{***)}) boli vyvrátené zistením molekulárnych biológov, že tzv. **mitochondriálna DNK** všetkých ľudí pochádza od jediného jedinca – od spoločnej matky a že táto „mitochondriálna Eva“ (s najväčšou pravdepodobnosťou totožná s Evou biblickou) žila asi pred 6 000 až 12 000 rokmi.

Poznámka: Nezamieňajme si mitochondriálnu DNK s DNK bunečného jadra.^{*)} Prvá pochádza výhradne od matky, druhá od oboch rodičov: ženské i mužské gamety totiž obsahujú vo svojom jadre po 23 chromozómov (nosičov DNK). Pri oplodnení (vniknutí spermie do vajíčka) sa počet chromozómov doplní na 46 – oplodnené vajíčko (prvá bunka človeka) má teda rovnaký počet chromozómov, ako každá iná bunka človeka v priebehu celého jeho života a vo všetkých jeho orgánoch (s výnimkou spermii a vajíčok). Teda

^{***)} O dinosauroch je zmienka na viacerých miestach tejto knihy. Tu aspoň niekoľko vysvetľujúcich poznámok: názov „dinosaur“ (znamená čosi ako „strašný jašter“) vznikol v r. 1841 (jeho „autorom“ je Sir Richard OWEN) – v starších historických prameňoch sa preto s týmto názvom nemôžeme stretnúť. Predstava, že všetky dinosaury boli „ozrutné obľudy“ je mylná – dinosaurov bolo veľa druhov, veľkých i malých (priemerný bol asi veľkosti ovce).

^{*)} DOUGHERTY C.N.: *Vallery of Giants, The latest Discoveries in Palaeontology*, Cleburne, Texas 1971).

^{***)} Nález W.J. MEISTERa z 3.6.1968 v oblasti Antelope Springs v štáte Utah, USA.

^{****)} Bol to údajne koniec tzv. „mladších treťohôr“ (neogenu), resp. začiatok „štvrtohôr“ (čo bolo vraj asi pred dvoma miliónmi rokov).

^{*)} O DKN (jadrovej) sú podrobnejšie zmienky na viacerých miestach tejto knihy, napr. hneď v nasledujúcej pozn. pod čiarou alebo v „Poznámkach, doplnkoch, exkurziách“ (poznámky ^{7a)} a ^{7b)}).

každý jedinec dostane polovicu chromozómov (a teda aj DNK, génov) od matky a polovicu od otca. Vzhľadom na takéto „miešanie“ (alebo „riedenie“) génov (ktoré je, ako si ešte neskôr ešte povieme, veľmi dôležité), jadrová DNK nám nepovie veľa o konkrétnom vzdialenom predkovi. Naopak, mitochondriálna DNK, pochádzajúca iba od jediného rodiča (matky), nám podáva veľmi cenné informácie i o svojom najvzdialenejšom predkovi (pramatke).

O vyššie uvedených nálezoch sa v knihách a článkoch evolucionistov asi nedočítate. Prečo? Vedci sú v zajatí svetonázoru, ktorý ich ovláda; platí o nich výrok (ktorý sa možno niekomu bude zdať smiešnym, je však všeobecne platný): „NEVIDEL BY SOM TO, KEBY SOM V TO NEVERIL.“ A čo nepasuje do teórie, vytvorenej v duchu ich svetonázoru, to jednoducho „nemôže byť“; skrátka – NIČ NEMÔŽE BYŤ, ČO NESMIE BYŤ! (Pozri aj „poznámku“⁵⁴ na konci knihy).

3. Evolučná teória ignoruje matematiku. Uvedme si ako príklad *DNK*,^{**)} bez ktorej by život, v tej podobe ako ho poznáme, nebol na Zemi možný. V štruktúre tejto látky sú uložené všetky informácie potrebné k tomu, aby sa uskutočnil vývoj každého jedinca z nepatrného zárodka do zložitej formy dospelého organizmu. Tieto informácie sa pri rozmnožovaní prenášajú na potomstvo. Celý genetický kód v DNK je zapísaný pomocou istého (presného) počtu a poradia jednotlivých častí reťazca (nukleotidov). Rôzne druhy živých organizmov sa líšia rozličným počtom a rôznym poradím nukleotidov v reťazci DNK (jednobunečný organizmus má v DNK 4 milióny nukleotidov, u človeka je ich okolo troch miliárd). Presné usporiadanie toľkých „písmen“ v zázname genetického kódu nikdy nemôže vytvoriť náhoda.

Pre ilustráciu tohoto problému uvediem príklad z publikácie Josefa POTOČKA *Stvoření či evoluce?*: Tri slová možno kombinovať šestorakým spôsobom – teda z troch prvkov je možných šesť permutácií, ale z desiatich už tri a pol milióna a zo šesťdesiatich dokonca 10^{82} – to je nepredstaviteľné číslo, ktorého veľkosť je zrovnateľná s celkovým počtom atómov v celom známom vesmíre. Molekula ľudskej DNK obsahuje toľko informácií, že by zaplnili tisíc 600-stranových kníh a existuje 10^{87} možností ako skombinovať materiál z jediného pramienka ľudskej DNK. Ale pre reprodukciu je vhodná len jedna–jediná kombinácia. Ak by molekula DNK bola dielom času a náhody, ak by vznikla cestou „pokuso–omyl–šťastná náhoda“ (teda tak ako tvrdia evolucionisti) a ak by toto všetko prebiehalo rýchlosťou jeden pokus za jednu sekundu, bolo by na to treba 10^{87} sekúnd. Naša Zem, ktorá má podľa evolucionistov údajne $4,5 \cdot 10^9$ rokov, čo je 10^{25} sekúnd, by bola teda veľmi mladá na to, aby sa vytvoril na nej čo i jediný pramienok ľudskej DNK. Prítom mnohé iné vedecké poznatky svedčia o tom, že Zem je oveľa, oveľa mladšia (rádovo sú to nie miliardy, ale iba tisíce rokov).

Ďalší príklad (z publikácie B. BALCARA *Tajemství života*): Predpokladajme, že polypeptidický reťazec obsahuje 100 článkov (čo nie je vôbec veľa vo svete proteínov) a každý článok by mohla tvoriť ľubovoľná z 20 aminokyselín, ktoré sa v organizme vyskytujú, pričom každý druh aminokyseliny má rovnakú príležitosť byť vstavaný do takejto pozície v reťazci. Potom pravdepodobnosť, že jeden určitý článok reťazca dostane správnu aminokyselinu, je $1 : 20$; pre dve správne pozície je pravdepodobnosť $1 : 20^2 = 1 : 400$, pre desať je to $1 : 20^{10} = 1 : 1,024 \cdot 10^{13}$, a pre obsadenie všetkých sto pozícií je hodnota pravdepodobnosti $1 : 20^{100} = 1 : 10^{130}$. Švajčiarsky matematik, profesor GUYE vypočítal čas potrebný k náhodnému vývoju látky podobnej určitej bielkovine: je to neveriteľných 10^{242} rokov (skúste si napísať toto číslo: jednotku a za ňou 242 núl). A teraz, aby ste si mohli toto číslo porovnať s „vekom Zeme“ (nie skutočným, ale tým, ktorý udávajú evolucionisti), zopakujem, že tento je udávaný číslom $4,5 \cdot 10^9$ rokov; pričom „vývoj života“ z tohoto času mal k dispozícii údajne necelé 2/3!

^{***)} DNK je skratka pre deoxyribonukleovú kyselinu (niekde možno nájdete skratku DNA; po latinsky je totiž kyselina „acidum“ a po anglicky „acid“). DNK je súborom génov, a teda nositeľkou kódovanej genetickej informácie; nachádza sa v bunecnom jadre, jej molekula u človeka obsahuje cca 3 miliardy tzv. nukleotidov (čo sú zlúčeniny); vie si niekto predstaviť, koľko je to asi atómov? (pre porovnanie: molekulu vody tvoria tri atómy: $2 \text{ H} + 1 \text{ O}$). Molekula DNK má tvar akéhosi „povrazového rebríka“ stočeného do špirály (takže vzniká „dvojšpirála“). (O DNK pozri tiež poznámky^{7a)} a ^{7b)} na konci knihy v „Poznámkach, doplnkoch, exkurziách“).

Na takéto argumenty evolucionisti nemajú racionálnu odpoveď, a preto sa neraz utiekajú k „odpovedi filozofickej“: „Je zrejme, že život na Zemi existuje v najrôznejších formách, teda problémy s jeho vznikom a premenami (vývojom) nemôžu byť také neprekonateľné, akými sa javia.“ Kreacionista na takúto „odpoveď“ môže reagovať iba takto: „Pravdaže, problémy nie sú neprekonateľné – pre Toho, ktorý všetko môže, dokáže (keďže je Vševedúci a Všemohúci), ale pre každého iného (tobôž pre slepú náhodu) neprekonateľnými jednoznačne sú.“

Ešte jednu vec je treba tu dodať: vyššie uvedené matematické výpočty rátajú iba s jednosmerným („pozitívnym“) pôsobením náhody – že to, čo náhoda vytvorí, v ďalšom okamihu zase nezničí. Ale skutočnosť je taká, že čím viac dáte času náhode, tým menej sa vytvorí, lebo náhoda ničí aj to, čo sa jej eventuálne „podarilo“ vytvoriť.

Aspoň veľmi stručne si to vysvetlíme na príklade: Povedzme, že po erupcii sopky sa náhodou dva kamene (stuhnuté kusy lávy) dostanú jeden na druhý. Myslite, že pri ďalšej erupcii sa na tieto kamene postaví ďalšie dva... atď., takže po tisícke erupcií vznikne celý múr a po milióntej erupcii celá stavba? Vôbec nie: s najväčšou pravdepodobnosťou už druhá erupcia spôsobí, že tie dva kamene, ktoré sa na začiatku náhodou dostali na seba, sa zvalia a stavba nielenže nebude pokračovať, ale po prvom akomsi náznaku „stavby“ nezostane ani pamiatka.

Je teda zrejme, že ak je niekde chaos, čas a náhoda vytvorí chaos ešte väčší; takéto „správanie sa“ náhody je dokonca zákonité, ako si vysvetlíme v nasledujúcej časti:

4. Evolučná teória nerešpektuje zákon narastania entropie v uzavretých systémoch („entropia“ je miera úrovne neusporiadanosti a „uzavretý systém“ je taký, do ktorého sa zvonku nezasahuje). Tento zákon má všeobecnú platnosť (platí v živej i neživej prírode, v makro i mikrokozme, v systémoch technických, biologických i informačných atď.)

Evolučná teória teda tento zákon ignoruje, resp. „stavia ho na hlavu“: vychádza totiž z predpokladu, založeného na ničím nepodloženej „viere“, že entropia sa môže (za istých okolností) znižovať, hmota sa teda začne „samočinne“ organizovať (ak by totiž evolucionisti toto nepredpokladali, nemohli by veriť v samovolný vznik života). To však odporuje nielen spomínaným zákonom, ale aj našej bežnej skúsenosti: vieme, že aby mohla v systéme vzniknúť nejaká organizovanosť, musí byť do neho vložená **informácia** – usporiadajúci princíp, akési „know how“. A túto informáciu do systému nemôže vložiť on sám, či dokonca niečo, čo je od neho nižšie, ale len niekto vyšší – napr. Boh, ale i človek (pravda, platí to iba pre systémy, do ktorých má prístup) – informácia má totiž vždy svoj pôvod v mysli inteligentnej bytosti. Tento usporiadajúci princíp v živom organizme býva nazývaný aj **teleonómia** (poprípade entelechia);^{*)} ňou sa líši živý organizmus od mŕtveho. Teleonómia umožňuje, že živý organizmus, tento zázračný „stroj“ je schopný zachytávať, transformovať, spracovať energiu, ona vnáša do systému usporiadanosť. Prítomnosť teleonómie predpokladá zámer, účel: ona nemohla vzniknúť samovoľne, náhodou – tak ako kamene a láva, ktoré sú vychrlené sopkou, nemôžu po svojom dopadnutí a stuhnutí vytvoriť dom, či dokonca mesto s budovami, komunikáciami a iným, čo je dôležité pre jeho funkčnosť.

V živom organizme sa síce uplatňujú aj zákonitosti platiace v neživej prírode, tieto však nedokážu vysvetliť nielen podstatu života (čo je skôr filozofická, popr. teologická, ako prírodovedecká otázka), ale ani mnohé javy „typicky prírodovedeckého charakteru“, teda

^{*)} Teleonómiu niektorí definujú ako „objektívne cielené (účelné) zameranie systému v a ku živej prírode“. Výraz „entelechia“ („vnútorný aktívny princíp meniaci možnosť na skutočnosť“) má pôvod v antike (zaviedol ho Aristoteles), ale bol používaný aj v stredoveku; i neskôr sa s ním stretávame – napr. u Leibniza, Dierscha a iných (aj súčasných) „vitalistov“

také, ktoré sú (aspoň zdanlivo) podstaty iba fyziologicko-morfologickej a s ktorými sa pri fungovaní každého živého systému (živočíšneho alebo rastlinného organizmu) bežne stretávame. Vezmime si napr. energiu, jej transformáciu a využitie. Niet pochyb, že prakticky všetka energia (tepelná, mechanická, chemická, elektrická), ktorá sa uplatňuje v živom organizme, má pôvod v energii slnečnej; tá sa pri fotosyntéze transformuje na energiu chemických väzieb a cez zložité potravinové reťazce sa dostáva do každého živého organizmu; tam tok energie pokračuje, pričom sa energia komplikovaným spôsobom transformuje: premieňa sa na taký typ energie, ktorý je potrebný pre vykonanie práce nevyhnutnej pre život – práce tepelnej, chemickej, vrátane „konštruktívnej“, t.j. chemickej práce entropickej, pomocou ktorej sa tvoria zložité látky (napr. peptidy, polysacharidy a i.).

Potiaľto je všetko vysvetliteľné pomocou známych prírodovedeckých zákonitostí; dokonca je to možné do istej miery dokázať (reprodukovať) pomocou experimentu.^{**)}

Je tu však ešte jedna práca – *entropická práca konfiguračná*, ktorá je potrebná napr. pre premenu nešpecifického polypeptidu na špecifický, funkčný. A táto práca, ktorá je nezbytné pre fungovanie organizmu (bez ktorej je nemysliteľná tvorba obrovského množstva rozličných zložitých látok, nutných pre život, a už vonkoncom nie napr. kódovanie), nemôže byť výsledkom iba pôsobenia energie, žiadnej známej energie. Energia tu totiž nestačí, potrebné sú informácie, presnejšie *riadenie*.

Teda živý organizmus funguje ako akýsi „metabolický motor“, ktorý usmerňuje tok energie takým spôsobom, aby prostredníctvom konfiguračnej práce boli vytvárané zložité štruktúry a informácie; ale i on samotný je riadený zložitým informačným systémom. I keď prírodné vedy pomerne podrobne preskúmali jednotlivé súčiastky, z ktorých sa tento „motor“ skladá, dosiaľ nedokázali odhaliť a pochopiť princíp jeho práce, ani spôsob jeho riadenia. Nedokázali to, a ani v budúcnosti to nedokážu, pretože je to mimo ich možnosti – riadenie stroja totiž nie je jeho súčasťou, je *niečím*, čo sa nachádza mimo neho, mimo materiálneho sveta (rovnako ako vodič automobilu nie je súčasťou motora alebo i-ného agregátu auta). Práve toto „*niečo*“, ktoré sa nachádza mimo oblasti skúmateľnej prírodnými vedami, tento „riadiaci princíp života“, je to, čo majú bádatelia na mysli, keď hovoria o „*teleonómii*“. Ak bez nej nie je možný život v súčasnosti (t.j. ďalšie fungovanie už fungujúcich organizmov) a to menej je bez neho mysliteľný vznik života zo zložiek neživej prírody v dávnej minulosti, teda to, čo ateistickí vedci označujú názvami „chemická evolúcia“ alebo „prebiotická fáza evolúcie“.

Teda naše bežné skúsenosti nám potvrdzujú, že všade, vo všetkých prírodných i umelo vytvorených systémoch, pokiaľ sa do nich zámerne zvonku nezasahuje (povedali sme si, že takéto systémy nazývame „uzavreté“), panuje „tendencia neusporiadanosti“, a to v živej i neživej prírode: napr. stavba, o ktorú sa ľudia prestanú starať, chátra, rozpadá sa, po čase sa zmení na ruiny, a po dlhom čase sa aj tie rozpadnú a dostanú sa dokonca pod zem (svedčia o tom napr. zrúcaniny stredovekých hradov a archeologické nálezy pod zemou „pochovaných“ starovekých stavieb); že každý organizmus po čase zomrie, uhynie, rozpadne sa. Všetky tieto skúsenosti sú iba potvrdením platnosti, pôsobenie „**zákona narastania entropie** (miery neusporiadanosti) **v uzavretých systémoch**“, potvrdením toho, že usporiadanosť systémov sa v priebehu času znižuje (nikdy nie naopak!); inými slovami: všetko sa rozpadá, rozkladá, vzniká chaos, a čím dlhší čas, tým väčší chaos. Vo fyzike je vyjadrením toho istého princípu **druhá termodynamická veta**.^{*)} Tieto zákonitosti však neplatia

^{***)} No pri vedeckých pokusoch (konaných in vitro) nebolo nikdy možné dokázať, žeby sa napr. použitím slnečnej alebo inej energie dosiahlo konanie tepelnej alebo chemickej (nie to ešte konfiguračnej) entropickej práce. Ak sa v niektorých prípadoch dospelo k istým výsledkom, vždy významnú časť tejto „entropickej práce“ vykonal bádateľ, ktorý riadil pokus (napr. oddeľoval, čistil, koncentroval a inak „upravoval“ aminokyseliny pred ich polymerizáciou).

^{*)} **Termodynamické vety:** Ide o tri základné princípy, na ktorých je vybudovaná termodynamika. Sú vyvodené z empirie a majú axiomatický charakter: 1. „V prírode sa dejú len vzájomné premeny foriem energie, pričom jej celkové množstvo ostáva konštantné“. Táto veta sa nazýva aj *princípom energie* alebo *zákonom o zachovaní (súčtu všetkých foriem) energie*. Vyplyva z nej napr. že nie je možné zostrojiť stroj, ktorý by konal kladnú prácu bez dodania energie (tzv. perpetuum

pre otvorené systémy, čiže pre tie, do ktorých sa zasahuje zvonka: napr. človek opravuje, udržiava dom, aby sa nerozpadol, prisúva energiu a riadi priamo alebo pomocou automatov rôzne technické systémy a pod.; a tiež Boh udržiava svoje stvorenstvo – systémy kozmické, biologické, ekologické, ale i spoločenské atď. Do týchto systémov však zasahuje (žiaľ, väčšinou negatívne) aj človek, ako si o tom povieť neskôr.

Napriek vyššie uvedeným skutočnostiam evolucionisti veria, že z metánu, vodíka a čpavku sa vytvorili základné organické zlúčeniny (aminokyseliny, ba dokonca bielkoviny) v akejsi prebiotickvej „prapolievke“.^{***)} Pritom zložitými laboratórnymi pokusmi za tých najoptimálnejších podmienok sa to dosiaľ nepodarilo. Aby sme boli presní: Američanovi S. L. MILLEROVI, a po ňom niekoľkým ďalším, sa podarilo vytvoriť zo zmesi metánu, amoniaku, dusíka, oxidu uhličitého a vodnej pary, pri použití elektrických výbojov, racemát (t.j. zmes pravo- a ľavotočivých foriem) niektorých aminokyselín; ale pre život sú bezpodmienečne nutné ľavotočivé, iba ľavotočivé [!] zlúčeniny (ide o tzv. „problém chiralít“). Ak by sa však aj boli takéto zlúčeniny (aminokyseliny) vytvorili, medzi nimi a špeciálnymi bielkovinami nezbytné potrebnými pre život by bola neprekonatelná priepasť. Okrem problému chiralít sú tu totiž aj iné veľké prekážky; spomeňme aspoň niektoré: **1. MILLER** sa domnieva, že atmosféra, v ktorej vznikli „prvé aminokyseliny“ bola redukčná; no jeho názor nezdieľajú všetci evolucionisti. Dilemu „kyslík, či nie kyslík“ vyjadruje F. HITCHING (v knihe *The Neck of the Giraffe*, str. 65) takto: „V atmosfére, ktorá obsahuje kyslík, by nebola nikdy vznikla prvá aminokyselina; v atmosfére bez kyslíka by bola zničená kozmickým žiarením.“ Inými slovami: v prírode nikdy neexistovali podmienky (ako v Millerovom laboratóriu) vhodné pre vznik aminokyselín. **2. Bielkoviny** nemôžu vzniknúť v „polievke“ – prítomnosť vody totiž bráni aminokyselínám (hoci sú vo vode rozpustné) spájať sa, a tak vytvárať bielkoviny.^{****)} Chemik R. DICKERSON (vo vedeckom časopise *Scientific American*, sept. 1978) o tom píše: „Ťažko si predstaviť, ako mohlo vo vodnom prostredí dochádzať k polymerizácii (spájaniu menších molekúl do väčších), ak prítomnosť vody vedie k depolymerizácii (štiepeniu veľkých molekúl na jednoduché)“; a evolucionista G. WALD v tom istom časopise túto okolnosť označuje za „najväčší prob-

mobile); **2. Formulácia CLAUDIUSOVA:** „Pri styku dvoch telies s rozličnou teplotou teplo prechádza vždy z telesa teplejšieho na chladnejšie a nikdy naopak“. Formulácia PLANCKOVA: „Nemožno zostrojiť periodicky pracujúci tepelný stroj, ktorý by nič iného nespôsobil, len uberal teplo zo zásobníka a konal rovnocennú prácu“ (t.j. tzv. „perpetuum mobile druhého typu“). Ekvivalentnou formuláciou druhej termodynamickej vety je „princíp rastu entropie“; **3. „Ziadnym konečným pochodom nemožno dosiahnuť teplotu absolútnej nuly“.** Ekvivalentná formulácia: „entropia pri absolútnej nule je rovná nule“.

Pre nás je dôležitá najmä druhá termodynamická veta. Vyplýva z nej napr., že v uzavretom systéme sa využiteľná energia vyčerpáva, ubúda (a entropia rastie). Termodynamická degradácia je irreverzibilná – potenciály sa vyrovnávajú až systém prejde do „tepelnej smrti“; to platí aj pre také systémy ako je naša Zem, poprípade i celý vesmír – pravda, ak by boli systémami uzavretými (my kresťania veríme, že takými nie sú!).

^{***)} Bez tejto „prebiologickej (chemickej) fázy“ je hypotéza evolúcie nemysliteľná a pre jej tvorcov by stratila zmysel

^{****)} Uplatňuje sa tu tzv. **zákon o pôsobení aktívnej hmoty:** nikde (ani v plynnej fáze, ani v roztoku) nijaká chemická reakcia neprebehne dokonale, ale zastaví sa, keď nastane tzv. chemická rovnováha. Žiadne neohraničené reakcie vedúce napr. ku vzniku bielkovín (i enzýmov, ktoré sú nutné pre vznik bielkovín) z aminokyselín by sa v pramori následkom pôsobenia tohoto zákona neuskutočnili – voda by ich zastavila. Okrem aminokyselín sa však v onej „tehotnej prapolievke“ mali spájať aj fosforylované cukry s jednou zo štyroch báz (adenínom, guanínom, cytozínom, thymínom) a stať sa tak nukleotidmi. Nukleotidy sa vraj preháňali hore-dole až – náhodou – naštráfil na iné vhodné nukleotidy, s ktorými sa veľmi šťastne (v istom veľmi presnom poradí) pospájali – vznikla DNK. Atď. Aby sa evolucionisti vyhli nepríjemnosti, spojenými s pôsobením zákona o pôsobení aktívnej hmoty, opúšťajú pôvodnú predstavu o vzniku života v pramori, a „liaheň“ prenášajú na okraj kráterov (horúčich) sopiek. Ale bielkoviny neznášajú horúčavu – zrážajú sa (to vie každý kuchár, ba i každá gazdinka), a bez bielkovín neexistuje život (to by mal vedieť každý – nielen biológ). Konečne: v onej „prebiotickej polievke“ by sa prirodzene nachádzalo množstvo iných chemických zlúčenín, ktoré by s „pioniermi života“ (aminokyselinami a prekursorami nukleových kyselín) reagovali oveľa ľahšie ako ony medzi sebou; to by však jednoznačne zabránilo vytváraniu komplexov, „vyvíjajúcich sa“ smerom k budúcim proteínom alebo k DNK, resp. RNK

lém, pred ktorým my stojíme“ (v citáte „my“ znamená evolucionisti).^{*)} 3. Pre život sú potrebné nie iba „hocijaké“ bielkoviny, ale bielkoviny veľmi zložité so špeciálnymi funkciami (ktoré vytvárajú okrem toho neredukovateľné komplexy); popri bielkovinách, ktoré sú stavebnými zložkami buniek, sú to napr. enzýmy: bunky potrebujú pre svoju činnosť asi 2000 enzýmov; pravdepodobnosť ich náhodného vzniku je $1 : 10^{40000}$. Čo s tým? Fyzik J. D. BERNAL priznáva: „To nebudeme asi nikdy schopní objasniť“ (*The Origin on Life*, 1967, s. 144). 4. Pre život nestačia bielkoviny. Bunka nemôže existovať napr. bez svojej membrány, ktorá je tvorená okrem bielkovín tiež molekulami tukov a cukrov (membrána nie je iba „obalom“, ale veľmi zložitým orgánom: obsahuje kanály, pumpy, ktoré ovládajú prísun a odsun živín, odpadových produktov, dôležitých iónov); potom sú tu nukleové kyseliny (o zložitosti DNK a jej význame pre život je písané na inom mieste). Život nemôže existovať (a teda ani vzniknúť) bez týchto svojich nebielkovinných zložiek.^{**)} Ale ak by sme aj pripustili (čisto teoreticky), žeby „pionier života“ všetky tieto priepasti nejakým zázračným spôsobom zvládol, žeby spontánne vznikli základné kamene živých organizmov – aminokyseliny (tých je dvadsať), bielkoviny (ich počet ide do tisícok), a okrem toho, pravdaže, aj tuky, sacharidy, nukleové kyseliny atď. – ocitol by sa pred **novými priepastami**, s ktorými by si istote neporadil: tieto ťažko vyrobené „základné kamene“ by sa totiž vzápätí po svojom vzniku rozpadli – podľahli by (na základe známych, už spomínaných zákonov) **degradácii**, skrátka zmizli by z povrchu zeme.^{13b)} Povedali sme si, že týmto zákonom podlieha všetko živé i neživé. To, že život napriek tomu všetkému tu preda trvá, je iba vďaka tomu, že Stvoriteľ mu dal zvláštne vlastnosti (spomeňte si na teleonómiu), a ďalej schopnosť reprodukcie (rozmnožovania); tieto vlastnosti však neživá vec (teda ani chemická substancia) nemá: ak jej chýba spomínaná tajomná moc – ona usporiadajúca teleonómia, nemôže existovať (udržiavať si vnútornú usporiadanosť), a teda ani „vyvíjať sa“: keby aj vznikla (pripustíme na chvíľu aspoň teoreticky túto možnosť), vzápätí by sa rozpadla; ak jej chýba schopnosť reprodukcie, nemôže „získať vlastnosti“ odovzdať „potomstvu“ (lebo by žiadne nemala). Okrem toho, aby sa isté znaky mohli odovzdať ďalším generáciám je už potrebný nesmierne **zložitý systém DNK–RNK–bielkovina** (ale ten by bol u nášho teoretického „priekopníka života“ ešte v nedohľadne). A keď by aj tieto „úskalnia“ boli nejaká prekonaná (čo, pravdaže, nie je možné!), potom ďalší krok – od aminokyseliny (popr. i bielkoviny) k bunke – ktorá je, ako si ešte povieme, veľmi zložitým tzv. „neredukovateľným komplexom“ (pozri aj „poznámky^{7a), 7b), 7g).} na konci knihy) – je nepredstaviteľný. Jeho pravdepodobnosť vystihuje metafora F. HOYLA: vznik živej bunky z chemických zložiek „prebiotické polievky“ je taký pravdepodobný, ako keby tornádo, ktoré sa preženie nad skládkou odpadu, vytvorilo z jeho obsahu Boeing 747.^{*)} A ak by preda len „tornádo vytvorilo Boeing 747 zo smetí“, čiže ak by vznikla bunka, aj tá by iste po veľmi krátkom čase zanikla, rozpadla sa na pár prvkov a zlúčenín, čiže nezanechala by žiadne potomstvo, nemohla by sa teda stať akýmsi „pionierom života“ – ak by, pravdaže, už pri svojom vzniku nebola vybavená niektorými veľmi zložitými systémami (odkiaľ by ich však táto prvá, primitívna bunka vzala?), predovšetkým metabolickým, reprodukčným, a pravdaže genetickým aparátom (vrátane už spomenutého komplikovaného systému DNK–RNK–bielkoviny). Skrátka: život jednoducho nemá tendenciu vzniknúť a pretrvať ani vtedy, keď sú v „polievke“ tie správne chemické prvky, resp. zlúčeniny.

*) Samotní evolucionisti pripúšťajú, že pravdepodobnosť vzniku hoci i jednoduchej bielkoviny v „organickú polievku“ je $1 : 10^{13}$. Ale už udalosti, ku ktorým by malo dôjsť s pravdepodobnosťou $1 : 10^{50}$ matematici považujú za neuskutočiteľné!

**) Zaujímavou otázkou pre evolucionistov by mohla byť: Čo bolo skôr: bielkoviny, či DNK? Ich odpoveď musí byť: „Vyvinuli sa súčasne (lebo jedno bez druhého nemá pre život žiaden význam).“ Ale takáto odpoveď je to isté, ako keby na otázku: Čo bolo skôr: sliepka, či vajce? – niekto odpovedal: „Vyvinuli sa súčasne; vyvíjali úplne samostatne (ich vývoj „riadila“ náhoda), a v istom štádiu svojho vývoja sa „spojili“ – od toho momentu si jedno bez druhého v ich ďalšom vývoji nemožno predstaviť.“ Nuž prosím, ak niekomu jeho intelekt dovolí akceptovať takúto „odpoveď“, nech si ju má; pre väčšinu ľudí je však celkom isto neakceptovateľná.

*) Podobne sa vyjadril aj slávny Albert EINSTEIN. Podľa neho je pravdepodobnosť náhodného vzniku života na Zemi rovnaká, ako pravdepodobnosť vzniku slovníka nemeckého jazyka následkom výbuchu v tlačiarňach.

Medzi spomínanou „prapoličkou“, roztokom aminokyselín, ba dokonca aj bielkovín, a tým najjednoduchším organizmom, schopným samostatného života, napr. prokaryontnou bakteriálnou bunkou (zázračným dielom miniaturizovanej zložitosti, v porovnaní s ktorou je kozmická loď dosť primitívna) je skrátka neprekonateľná priepasť. Asi taká, ako medzi hlinou, z ktorej sa dajú vyrobiť tehly (to sú v živom organizme bielkoviny) a budovou so všetkým vybavením, zariadením, ba i s tými, ktorí túto budovu obývajú („oživujú“) – jej obyvateľmi. Nález hliny predsa v žiadnom prípade nič nehovorí o budove, o jej architektúre, konštrukcii, zariadení, o jej účele, a už vonkoncom nie o jej obyvateľoch (nájomníkoch); tým menej však prítomnosť hliny môže viesť k samovoľnému postaveniu, zariadeniu a obývaniu budovy.

Evolucionisti sa snažili všelijako túto priepasť preklenúť – vzniklo množstvo hypotéz, často veľmi absurdných. Niekedy, ak to nešlo inak, vymysleli ad hoc nejaký „predpoklad“, „výnimku“ (odporujúcu nielen zdravému rozumu, ale aj prírodným zákonom), „náhodu“, ktorá „v príbehu vzniku života“ zohrala rolu akéhosi „deus ex machina“. Avšak už SOKRATES pripomínal svojim kolegom – filozofom (a tým viac to platí pre prírodovedcov): Mali by sme si aj sami poradiť s vecou; nie tak, ako autori tragédií, ktorí sa z bezradnosti utiekajú „k machinám“.

Podívajme sa teraz aspoň na niektoré predstavy (hypotézy) evolucionistov o vzniku života:

• **a.** „Filozofické riešenie“, ktoré je čírou tautológiou (už sme ho raz spomenuli). Napr. Carl SAGAN jednoducho „argumentuje“: „Samovoľný vznik života zrejme nie je vôbec zložitá záležitosť – keď k nemu v počiatkoch zeme došlo tak rýchlo.“

• **b.** Predpokladá sa, že z „prebiotickej polievky“ vznikla (cez aminokyseliny) ako prvá bielkovina. Tento „model“ sme si pred chvíľou pomerne podrobne opisali, a videli sme množstvo sporných, nezodpovedaných (a nezodpovedateľných) otázok. Prvá je: Ako sa to stalo? Druhá je: A čo ďalej? Bielkovina predsa nie je schopná reprodukcie; už sme hovorili (a ešte sa o tom zmienime), že na to je potrebný zložitý mechanizmus, v ktorom pôsobí komplex DNK + RNK + bielkovina; bielkovina skrátka ešte nie je život; a reprodukcia je vlastnosť (iba!) života.

• **c.** Ak to nebola bielkovina, mohla byť prvou napr. RNK, domnievajú sa niektorí: lebo RNK je „mediátor“ genetickej informácie a „katalyzátor“ (urýchľovač, resp. podmienka na spustenie) istých chemických reakcií pri proteosyntéze (výstavbe bielkovín). Avšak molekula RNK so spomenutými vlastnosťami, a najmä so schopnosťou kopírovať samu seba, je tak nesmierne zložitá, že jej samovoľný vznik by sa podobal už spomenutému „vytvoreniu Boeingu 747 tornádom zo smetí“ (RNK totiž obsahuje 70 – 50 000 nukeotidov presne usporiadaných); okrem toho platí, čo bolo povedané v predchádzajúcom odseku: pre reprodukciu je nutný celý zložitý komplex DNK + RNK + bielkovina, nestačí jedna (hociktorá) zložka tohoto komplexu (ide totiž o neredukovateľný komplex). Táto hypotéza obsahuje teda tolko nevysvetliteľného, že ju zamietá veľká väčšina evolucionistov.

• **d.** A.G. CAIRNS-SMITH prišiel teda s novým nápadom: Ď vraj má schopnosť vytvárať kryštáliky, ktoré by sa mohli zlučovať do podoby „predorganického minerálneho života“ a prirodzeným výberom by sa uprednostnili také „Ďlové replikátory“, ktoré by pripravili cestu pre „genetický prevrat“.

Táto predstava je taká absurdná, že ju odmietajú azda všetci biochemici – vrátane evolucionistických. Citujem aspoň jedného z nich, Klauza DOSA: „Táto téza je nad akékoľvek chápanie všetkých biochemikov a molekulárnych biológov.“

• **e.** Keďže všetky predchádzajúce predstavy nevedli k žiadnej evolucionistami všeobecne prijateľnej hypotéze (mám na mysli „logicky prijateľnej“; o experimentálnom potvrdení hociktovej z nich totiž nemôže byť ani reči), uchýlili sa niektorí bádatelia k počítačovým simuláciám: počítačoví programátori namodelovali situácie, pri

ktorých došlo k „samovoľnej samoorganizácii“ zložitých dynamických systémov (teda k niečomu, čo odporuje druhému termodynamickému zákonu, resp. zákonu narastania entropie v uzavretých systémoch). Azda netreba ani veľmi zdôrazňovať, že takéto počítačové modely nemajú so skutočnosťou nič spoločného – v „programe“, ktorý Stvoriteľ naprogramoval pre živú i neživú prírodu (na rozdiel od počítačových programov vytvorených so zámerom „niečo dokázať“) sú totiž vyššie uvedené zákonitosti jednoznačne a natrvalo implikované. Predovšetkým však tieto modely dokazujú vlastne pravý opak toho, čo tvrdia ich autori: dokazujú, že nato, aby sa došlo k nejakému hodnotiteľnému výsledku experimentu, je nezbytné potrebná inteligencia – napr. inteligencia konštruktérov počítača, autorov programu (vrátane ich učiteľov); už ani nehovoriac o tých, čo nepriamo umožnili tento experiment – napríklad tým, že objavili, vyrobili a priviedli k počítaču potrebnú elektrickú energiu, vynašli a vyrobili materiály, z ktorých je počítač vyrobený (a to platí aj o potrebnom príslušenstve počítača a použitom zariadení laboratória). Experiment teda vlastne dokazuje, že nato, aby sa nejaký systém (hoci je ním i naprogramovaný počítačový model) „organizoval“ (popríklad aby sa pri ňom neuplatnil zákon narastania entropie), musí ho vytvoriť inteligencia, v žiadnom prípade nestačí slepá náhoda. Preto hovoriť tu o „samovoľnej samoorganizácii“ je zavádzajúce.

• **f.** Konečne je tu pokus „riešiť“ neriešiteľný problém – jeho „odsunutím“. Podobne ako sa pri „filozofickom riešení vzniku života“ (bolo uvedené v bode • **a.**), časť evolucionistov snaží vyhnúť ťažkostiam tým, že sa tvária akoby tieto neexistovali, tu sa niektorí snažia vyhnúť problémom tým, že tieto problémy odsunú do vesmíru. Jeden z najznámejších vedcov, laureát Nobelovej ceny Francis CRICK, si veľmi dobre uvedomil neudržateľnosť všetkých dosiaľ vyslovených hypotéz o vzniku života, jasne videl, že biologické systémy nemohli vzniknúť bez „inteligentného činiteľa“, a keďže jeho ateizmus, resp. antiteizmus (nepriateľstvo voči Bohu) mu nedovolil prijať koncepciu stvorenia, prišiel s teóriou „nasmerovanej (resp. riadenej) panspermie“ (Directed Panspermia): ohrozená mimozemská civilizácia (aby s ňou nevyhynul život vo vesmíre) poslala kedysi veľmi dávno kozmickou loďou na zem primitívne formy života. Myslím si, že ak vedec CRICKovho formátu sa utieka k zásahu nezistiteľných bytostí z vesmíru (a o ich pôvode mlčí, akoby to nebol „problém vzniku života“), je to jasný dôkaz, že predstavy evolucionistov o predbiologickej fáze evolúcie sa dostali do slepej uličky.

No nielen vznik života, ale aj jeho „ďalší vývoj“ sa stal predmetom mnohých špekulácií (lebo darvinizmus resp. neodarvinizmus je už aj pre mnohých evolucionistov neudržateľný). Spomeniem stručne aspoň dve teórie:

• **g.** Evolučnú hypotézu sa pokúsila opraviť významná biochemička Lynn MARGULISová: namiesto DARWINOVHO „boja o prežitie“ presadzuje myšlienku „vzájomnej spolupráce, symbiôzy“; lenže to problém vzniku zložitých systémov iba skomplikovalo: veď aby mohli žiť organizmy v symbiôze, musia byť už zložitú. Ako príklad symbiôzy uvedme opeľovanie rastliny hmyzom; v mnohých prípadoch si to vyžaduje veľkú špecializáciu – špeciálne orgány u rastliny i hmyzu (u tohto navyše zložitú inštinkty).

• **h.** Ďalší pokus urobil S. KAUFFMAN. Prišiel s „teóriou zložitých systémov“: systémy obsahujúce veľký počet spolupôsobiacich súčastí sa vraj samovoľne zostavujú do usporiadaných štruktúr. Ide vlastne o matematický model (vypracovaný na základe pozorovania niektorých počítačových programov), ktorý nemá s biológiou veľa spoločného (mnohí vedci v minulosti i v súčasnosti pri svojich laboratórnych experimentoch poznali, čo vznikne zo zložitých zmesí – nič okrem špiny na stenách skúmavky). Okrem toho, podobne ako predchádzajúca teória, aj táto predpokladá už na samom počiatku existenciu zložitých systémov. Zásadnou otázkou však je: kde sa vzali tieto?

Pravdaže, okrem vyššie uvedených hypotéz je mnoho iných tvrdení evolucionistov, ktoré ste možno čítali v ich knihách alebo článkoch, a zdali sa vám – ak ste sa hlbšie nad nimi nezamýšľali – celkom „normálne“, ich „argumenty“ sa vám videli možno logické. Totiž mnohé veci, tvrdenia, ak sa často opakujú, človek berie ako samozrejme – nezamýšľa sa nad nimi, vníma ich ako „normálne“ (vlastne na tomto sú založené rôzne vtiarivé, často veľmi stupidné reklamy, ale aj politická propaganda – spomeňte si napr. na známu vetu „majstra propagandy“ GOEBBELSa: „Stokrát opakovaná lož sa stáva pravdou“). Človek teda často číta absurdnosti, a ani si to neuvedomuje. Príklady: „*Pračlovek žil v húfoch, a tak sa v ňom vyvinula sociálne cítenie*“. Ale koľko zvierat (i hmyzu) žije „v húfoch“, ale vôbec ich to nepozdvihlo „na vývojovú úroveň“ človeka. „*Človek sa stal inteligentným, lebo sa lepšie prispôbil ako iné druhy*“. Či azda niektoré druhy (napr. šváby a škorpióny), o ktorých tvrdia, že sú staré 500 miliónov rokov, sú menej prispôsobené? Práve tento (údajne) vysoký vek ich druhu by mal svedčiť o ich dokonalom prispôbení sa; a napriek tomu sa tieto tvory nestali inteligentnými. „*Klimatické podmienky spôsobili, že pračlovek opustil strom a zišiel na zem*“. Ale prečo tie isté klimatické podmienky nezohnali zo stromov ostatné opice, ktorým sa tam dodnes darí celkom dobre. „*Mäsiatá strava spôsobila rozvoj inteligencie*“. Ale či človek–vegetarián (a tých je veľa, napr. medzi indickými filozofmi a mystikmi) je menej inteligentný ako mäsožravý vlk, kojot, či niektorý iný dravec? „*Orgány sa vyvinuli preto, že ich živočích potreboval*“: napr. bunka potrebovala energiu, preto si vyrobila chlorofyl (ako bunka však tušila, že potrebuje energiu?), plaz či iné zviera potrebovalo letať, preto sa mu vytvorili krídla; ibaže túžba vôbec nestačí na to aby sa v DNK vymenili, novým spôsobom usporiadali jednotlivé nukleotidy alebo sekvencie báz? Želania vychádzajú z mozgu, a človek veľkú časť z nich dokáže uskutočniť; avšak želanie, aby sa v jeho DNK uskutočnila nejaká „pozitívna mutácia“ (ktorá by napr. spôsobila, žeby mu narástli krídla alebo niečo iné), toto želanie sa mu celkom istotne nespĺní. A ako to bolo s tým želaním u organizmov, ktoré mozog nemajú (napr. u jednobunecných), či dokonca u molekúl, t.j. v tzv. „prebiotckej fáze vývoja“? A takto by bolo možné pokračovať. Skúste sa hlbšie zamýšľať nad tvrdeniami evolucionistov; i nad tými, ktoré sú pokladané za akési axiómy – pravdy, ktoré netreba dokazovať. Naozaj netreba? Naozaj sú pravdami?

5. V prírode, v biologických systémoch (ale vzťahuje sa to i na rôzne iné systémy, napr. technické, informačné a pod.) platí už spomínaná **zásada** (možno ju nazvať aj „zákonom“) **neredukovateľnej komplexnosti (nezjednodušiteľnej zložitosti)**. Aj túto zákonitosť evolučná hypotéza ignoruje. Stručne si vysvetlíme o čo ide: veľa systémov sa skladá z mnohých častí (subsystémov, prvkov), ktoré musia byť prítomné všetky (a to od samého začiatku), aby systém fungoval. Svetoznámy vedec, molekulárny biológ – biochemik Michael BEHE¹⁴⁾ to názorne vysvetľuje na príklade pasce na myši: typická pasca má päť častí; ak niektorá z nich chýba, pasca nefunguje. Môžeme postupne pridávať jednu po druhej, ale kým nebude všetkých päť správne poskladaných, je to stále nefunkčné. U neredukovateľne zložitého systému teda neplatí, že jeho funkcia vznikla a zdokonaľovala sa „malými krokmi“, že sa stávala stále zložitejšou postupným pribúdaním počtu „súčiastok“ (ako v biologických systémoch predpokladajú evolucionisti) – platí tu totiž: „**všetko alebo nič**“! (Pozri aj „poznámku“⁴⁾, bod 16“).

V odseku o mutáciách sme si to vlastne už vysvetlili na príklade oka: V zložitom orgáne, aby bol funkčný (a teda pre organizmus výhodný), musí súčasne začať fungovať niekoľko desiatok, stoviek i viac súčastí, ktoré samy osebe sú zložité (skladajú sa z mikroskopických štruktúr, v ktorých tiež platí princíp „neredukovateľnej komplexnosti“); teda žiaden vývoj – postupné vytváranie jednotlivých štruktúr, ale „všetko (presnejšie: všetko naraz) alebo nič“. V hotovom, fungujúcom orgáne by sme možno mohli očakávať jeho postupné zdokonaľovanie sa, nie však pri jeho vzniku, lebo (opakujem) ak by sme aj pripustili mutáciou vzniknutý „predorgán“ (resp. „predsystém“), ten, keďže by bol nefunkčný, bol by nevýhodný, a ako nevýhodný „selekciami“ likvidovaný. A podobných príkladov možno uviesť mnoho.¹⁾

Každá z mnohých miliárd buniek organizmu je zložitým „neredukovateľným komplexom“, pozostávajúcím zo súčastí, ktoré sú ostatne tiež zložité – sú to napr. spo-

menuté orgány a iné subcelulárne neredukovateľné komplexy, a v nich ďalšie neredukovateľné komplexy – molekulárne. Jednotlivé bunky vytvárajú orgány (tiež neredukovateľné komplexy), a väčšina z nich je nevyhnutne potrebná pre život organizmu – ich komplex je teda tiež neredukovateľný. Akože sa to postupne skladalo? Vie to niektorý evolucionista vysvetliť?

Možno, že na tieto argumenty vám evolucionista povie (v zmysle niektorej z hypotéz, o ktorých sme hovorili v poznámkach k predstavám evolucionistov „o vzniku života z prebiotckej polievky“): „Prvotnou formou, resp. základom života, nemusela byť bunka, ale niečo jednoduchšie, napr. bielkovina alebo DNK, poprípade RNK.“ O neudržateľnosti týchto predstáv už bolo hovorené, predsa však tu zopakujem aspoň toto: odhliadnuc od toho, čo bolo povedané o nesmiernej zložitosti DNK (to platí, pravdaže, aj o RNK) a o zložitejších bielkovinách (spomeňte si na výpočet, podľa ktorého by na vznik molekuly DNK, ak by mala byť dielom náhody, zďaleka nestačil evolucionistami predpokladaný vek Zeme, t.j. 4,5 miliardy rokov), treba znova pripomenúť, že DNK (ani RNK, a pravdaže, ani bielkovina) by sama o sebe nemohla byť základom života (ani jeho vzniku, ani jeho reprodukcie); molekuly DNK, RNK a proteínov sú totiž navzájom závislé (aj tu teda možno hovoriť o „neredukovateľnej komplexnosti“): DNK uchováva genetické informácie a prenáša ich na RNK, RNK riadi syntézu proteínov, a proteíny udržiavajú v chode chemické fungovanie bunky. (O DNK pozri „poznámku“^{7g)} na konci knihy).

V dobe vzniku evolučnej hypotézy vedci mali veľmi nedokonalé predstavy o prírode, nevedeli nič o spomínanej fantasticknej zložitosti života. Videli všetko jednoducho, a preto si aj všetko jednoducho, primitívne vysvetľovali. Každý nový objav však viedol k tomu, že život sa javil čím ďalej zložitejším a tajomnejším. Nové objavy nevedli k podpore, ale naopak, ku stále väčšiemu oslabovaniu pozícií evolucionistov.

Už spomínaný významný biochemik Michael BEHE napísal: „Príslušník málo rozvinutej kultúry sa pri pohľade na idúci automobil možno nazdáva, že ho poháňa vieťor alebo antilopa, ktorá je iste pod autom ukrytá. Keď sa však pozrie pod kapotu a vidí motor, je mu hneď jasné, že ho musel navrhnuť niekto veľmi múdry. Podobne je to aj v biochémií: keď prenikla do bunky, aby ju preskúmala, zisťuje, že ju musel navrhnuť niekto veľmi múdry.“ Keď človek počúva vyjadrenia evolucionistov o „vzniku a vývoji života“, má občas dojem, že sa ocitol uprostred onej „málo rozvinutej kultúry“, resp. medzi vedcami z minulého storočia, ktorí sa ešte „nepodívali pod kapotu“.

Vráťme sa však ešte k **mutáciám**. Keď vznikala evolučná hypotéza (resp. keď neodarvinisti jej pôvodnú, čisto selekčnú verziu rozšírili o mutácie), vedci nemali ani tušenie, čo je mutácia, čo sa pri nej v organizme deje. Na to vedecké poznatky tej doby nestačili. Nevedelo sa, že taká zmena musí mať svoj základ v štruktúre DNK. Ako sme si už povedali, u človeka je to presné poradie cca troch miliárd nukleotidov. Aby zmena bola zmysluplná, nemôže dôjsť k zmene len niektorých znakov („písmen“), ale celých ich skupín, a to v presnom poradí. Podobne, ako keď v písanom texte, ak chceme zmeniť jeho obsah, zmysel, nestačí zmeniť len niektoré písmená, ale celé vety. Toto očakávať od náhodnej mutácie je číry nezmysel. Veď, ako sme si povedali, veta zo 60 znakov môže mať 10^{82} (je to 83-miestne číslo!) podôb, permutácií, z ktorých takmer všetky, až na pár, nemajú žiaden zmysel.

Inak povedané: zmysel textu môže zmeniť len zámerný, riadený zásah zvonku, a nie žiadna náhoda! (spomeňte si na „inteligentný design“). Náhoda (napr. tlačová chyba či „preklep“) nemôže viesť ku zmysluplnej zmene textu, ale iba k jeho narušeniu, skomoleniu, deformácii. Rovnako „malé kroky“ spôsobené jednotlivými („malými“) mutáciami nemôžu viesť k vytvoreniu zmysluplnej (účelnej) zmeny, k žiadnej selekčnej výhode; a „veľké skoky“ („veľké mutácie“, čiže zmeny celých „viet“) nikdy nemôže vytvoriť náho-

(aspoň niektorí) si uvedomujú jej nedostatky – to, že stojí „na hlinených nohách“. Napr. zatiaľ čo „neomylná“ Encyklopédia Britannica tvrdí: „O fakte evolúcie nemôžu byť ani najmenšie pochybnosti“, prof. L.E.NAVIA z New York Institute of Technology tvrdí niečo iné: „Sú vedci, ktorí rozprávajú o vývoji ako o fakte a sú ochotní hneď zatradiť kvôli »mysticizmu« a »pseudovedeckosti« iných. Možno si neuvedomujú, že vedecké hypotézy sa môžu stať »faktami«, až keď celkom určite vieme, že sme analyzovali všetky možné príslušné informácie. Možno zabúdajú, že všetky evolučné informácie nemožno zosúladiť... Sám Darwin pripúšťa, že geologické nálezy sú značne medzerovité, a hoci to neradi priznávame, musíme uznať, že v tomto smere produkujeme iba špekulácie.“ (Cit. podľa L.E.Navia: *Unsere Wiege steht im Kosmos*, Düsseldorf, 1976).

Po zvážení uvedených faktov musí každý racionálne uvažujúci človek obdivovať obrovskú „zanietenosť“ niektorých evolucionistov pre svoju hypotézu – pre svoju vieru. Tu naozaj už nejde o postoje vedy, ale je to záležitosť ideológie, svetonázoru.** Potvrďuje to aj výrok evolucionistu sira Arthura KEITHA: „*Evolúcia je nedokázaná a nedokázateľná, veríme jej preto, lebo jediná druhá možnosť je Božie stvorenie, a to je pre nás nemysliteľné*“. Teda odpor, nepriateľstvo voči Bohu, a nie veda, je tým „stĺpom“, o ktorý sa opiera evolučná hypotéza.

Ateisti veria v zázraky

Ak v zázraky verí kresťan, je to pochopiteľné, racionálne. On totiž vychádza zo známeho faktu, že zákonodarca môže pozmeniť svoj zákon, jeho platnosť (ba, ak by to považoval za potrebné, môže ho i zrušiť). Zdá sa mi však úplne nelogickým, ak v zázraky verí ateista – evolucionista. A čo iné, ak nie zázraky, sú tie pred chvíľou opísané (a mnohé, mnohé ďalšie) evolučnou teóriou nevysvetlené a nevysvetliteľné veci (spomeňte si napr. na HOYLOVU metaforu o „vytvorení Boeingu 747 zo smetí tornádom“, uvedenú v súvislosti so „vznikom bunky“; a takých zázrakov evolučná teória predpokladá celé tucty). Fakt, že sa evolucionista odvoláva na vedu, a pritom sa opiera o nevedecké domnienky a absurdné zázraky, konané „pani náhodou“, spochybňuje jeho vierohodnosť a serióznosť.

Život v každej forme a prejave, a ľudský život osobitne, je naozaj divom, Božím zázrakom. Potvrďujú to mnohé fakty a príklady, o ktorých sa píše v tejto knihe (systémy na úrovni orgánov, buniek, molekúl). Uvediem tu ešte jeden – tento raz na úrovni celého organizmu. Hľa, čo sa deje neustále (vo dne–v noci) v živom organizme: v našom tele za jedinu sekundu sa uskutočňuje 15 miliárd chemických reakcií, okrem toho tu prebieha obrovské množstvo iných ako chemických reakcií i zložitých pochodov a dejov výkonných, kontrolných, riadiacich, regulačných, z ktorých prevážna väčšina sa uskutočňuje automaticky (čiže toto obrovské množstvo základných životných pochodov svojim vedomím nekontrolujeme); pritom všetky tie reakcie a pochody sú navzájom organizované v čase, a vo svojom celku vytvárajú jediný fungujúci systém. Človek sa nachádza v úlohe trpného diváka (pokiaľ je vôbec schopný túto úlohu pozorovateľa prijať), a len pracne sa pokúša poodhaliť tajomstvo svojho vlastného života. Tu sa však už dotýkame vedomých, uvedomovaných stránok života, toho čo býva označované ako „život duševný“. Premýšľanie o tajomstvách života neraz núti človeka zamýšľať sa nad tým, čím vlastne je, v čom spočíva podstata jeho „ja“, zamýšľať sa nad otázkami princípu i zmyslu života vôbec a jeho života zvlášť.

***) Max PLANCK (1858-1947), jeden z najväčších vedcov modernej doby (fyzik, zakladateľ kvantovej mechaniky) zrejme dobre vedel o čom hovorí, keď prehlásil: „*Nová vedecká pravda sa zvyčajne nepresadí tým, že sa odporcovia dajú presvedčiť a poučia sa, ale oveľa častejšie tým, že odporcovia vymrú a že dorastajúca generácia sa zoznámí s pravdou hneď od začiatku*.“ Ťažko teda čakať, že evolucionisti pod silou argumentov zmenia svoje názory.

Sú to otázky nielen plne legitímne, ale životne dôležité pre každého človeka. Odpovede na tieto otázky však ležia mimo možností exaktnej vedy, mimo možností intelektuálnych, a vôbec „duševných“ schopností človeka; nachádzajú sa totiž v oblasti, ktorú nazývame „duchovná“; ale to je už iná téma, ktorej sa budeme viac venovať v ďalších častiach.

II.

ŽIVOT

– zázrak (zdroj obdivu a poučenia) – „vizitka“
Stvoriteľa (zdroj viery)

**Rôznorodosť, „konštrukčná“ dômyselnosť, „technická“
dokonalosť a vysoká estetická úroveň (krása) života – to
všetko je dielom „slepého hodinára“?**

Pred takmer dvoma tisícročiami napísal apoštol Pavel kresťanom do Ríma, že zo stvorených vecí, ktoré vidí každý – teda gramotný i negramotný, vzdelaný i nevzdelaný, inteligentný i prostý, kresťan i pohan, – že z týchto stvorených, viditeľných vecí môže každý, kto uvažuje, poznať to, čo je neviditeľné – Boha, Jeho moc, božskosť (R1,20). Teda stvorenstvo je akousi „vizitkou“ Stvoriteľa.¹⁵⁾ A skutočne, človek, ak je schopný vnímať a ochotný uvažovať, musí sa v úžase a úcte skláňať pred mocou a múdrosťou Stvoriteľa, keď pozoruje Jeho veľkolepé diela;¹⁶⁾ citlivý človek je často uchvátený napr. majestátnosťou hôr, mohutnosťou mora, krásou horských bystrín a rozličných fantastických útvarov a úkazov, s ktorými sa stretáva v prírode; môže byť vo vytržení pri pohľade na hviezdnatú oblohu, na ten maličký viditeľný výsek vesmíru, ak si uvedomí jeho nepredstaviteľnú rozlohu a najmä presnosť jeho usporiadania, ktorá je mimochodom aj jednou z podmienok existencie života; veď napr. vzdialenosť Zeme od Slnka, veľkosť našej planéty, spôsob a rýchlosť jej pohybu a iné „kozmičné parametre“ sú presne dané, a sú optimálne, t.j. práve také, aby umožňovali na Zemi život; okrem toho energia Slnka je jediným zdrojom všetkej energie (ak neberieme do úvahy energiu nukleárnu a geotermálnu) nevyhnutnej podmienky života na Zemi.^{**)} A práve tento život mal predovšetkým, domnievam sa, na mysli ap. Pavel, keď písal svoj list – život, ktorý nás v tých najrozmanitejších formách zo všetkých strán obklopuje, ktorý je na jednej strane podmienkou nášho bytia, a na

^{*)} Stvorenie neba (vesmíru) a Zeme predchádzalo (nik nevie koľko – o tom nám biblický opis nehovorí) vytvoreniu podmienok pre život na Zemi a stvoreniu rôznych foriem života v siedmich dňoch tak, ako je to opísané v Biblii (1M 1,3 - 2,24). Teda nie v šiestich, ako niektorí hovoria; veď čítame: „V siedmy deň Boh dokončil svoje dielo, ktoré konal... Boh poželal siedmy deň a posvätil ho.“ (1M 2,2-3).

^{***)} Z ďalších nevyhnutných podmienok života spomeňme ešte aspoň: magnetické pole Zeme, ktoré chráni život pred nebezpečným kozmickým žiarením a atmosféru, nutnú nielen ako zdroj nevyhnutných plynov pre dýchanie (O₂ pre živočíchy a človeka, CO₂ pre rastliny), ale aj pre kolobeh vody a rozptýlenie (rovnomernejšie rozloženie) teploty; keď sme už spomenuli vodu, treba povedať, že bez nej by bol život na Zemi nemysliteľný, a to z dvoch dôvodov: 1. Prvý dôvod (nazvime ho „kvalitatívny“): voda je dôležitou, nenahraditeľnou súčasťou každého živého organizmu, 2. Druhý dôvod je „kvantitatívny“: ak by nebolo vody toľko, koľko jej je, ak by tu nebolo obrovské kvantum vody v oceánoch a moriach, život na Zemi by tiež nebol možný – tieto ohromné „nádrže“ totiž slúžia ako regulátor teploty atmosféry (v lete ju ochladzujú, v zime otepľujú); bez tohoto „regulátora“ by bola naša Zem neobývateľná. (O vode – „záračnej tekutine“ pozri „poznámku“^{16b)} na konci knihy).

druhej strane je toto naše bytie jeho súčasťou; život – to úžasné, zázračné dielo nášho Stvoriteľa.

Prvé tri časti knihy, ako sme si povedali, sú venované životu prevážne z biologického pohľadu. Ale biologický aspekt zahŕňa v sebe ešte mnoho ďalších, užších aspektov: možno žasnúť pri opisovaní pestrosti života, jeho rozmanitosti, nesmiernej zložitosti, jeho zázračných foriem a prejavov, jeho vzájomnej podmienenosti, nadväznosti, koordinovanosti. Potom je tu „ideologický aspekt“: sú tu rozdielne názory na život (už sme o nich hovorili, a ešte budeme), a z nich prameniaci veľký spor medzi tými, čo „uvažujú“, ako písal Pavel, a teda vidia za veľkolepou „stavbou“ Projektanta, Staviteľa, za nesmierne komplikovaným a dômyselným „strojom“ jeho Konštruktéra (prepáčte mi tieto „technické“ výrazy), a tými, čo to nielen nechcú vidieť, ale snažia sa svoju slepotu preniesť, a to neraz aj veľmi agresívnym spôsobom, na iných. Už sme si načrtli hlavné body tohoto sporu – evolúcia versus kreácia; tu ich budeme ďalej rozvíjať – objasňovať už predložený „dôkazový materiál“, ale aj prinášať nový.

No pre obrovský rozsah témy a limitovaný priestor tejto publikácie sa tu nemožno púšťať do veľkej šírky ani hĺbky. Zaujemci o hlbšie poznanie budú musieť siahnuť po rozsiahlejších a podrobnejších knihách (niektoré vhodné tituly uvediem v zozname najvhodnejšej a pre nášho čitateľa najdostupnejšej literatúry na konci knihy).

Rozšírenie a rozmanitosť života

So životom sa stretáme na našej planéte všade: nielen na takých príhodných miestach, aké si obvykle pre svoj život vyberá človek, ale aj v mori, na púšťach, na stále zasnežených horách a v trvalo zaľadnenej Arktíde a Antarktíde.

Biológovia delia všetko živé na dve veľké skupiny – každý organizmus patrí buď do ríše rastlinnej alebo živočíšnej. (Ďalšie delenie je pomerne zložitá a je v stručnosti uvedené v „poznámke“¹¹⁾ na konci knihy).

Na našej Zemi existuje asi 400 000 rôznych druhov **rastlín**. Niektoré z nich, napr. isté riasy a pliesne, sú ľudským okom neviditeľné (na plochu jednej bodky nad „i“ by sa zmestilo až 10 000 jedincov), iné dosahujú obrovské rozmery i vek: napr. eukalyptus dorastá do výšky až 150 metrov, sekvojec môže mať výšku 100 a priemer kmeňa 15 metrov. A vek niektorých stromov sa odhaduje na 4 000 rokov.

Ešte pestrejšia, čo do počtu druhov a rozmanitosti foriem, je **živočíšna ríša**. Človek dosiaľ nepozná všetky druhy, ale aj počet tých, ktoré pozná, je obrovský: okolo 1,000 000 druhov hmyzu, 3 000 druhov obožživelníkov, 6 000 druhov plazov, 8 600 druhov vtákov, 4 500 druhov cicavcov. A rozmanitosť? Nepredstaviteľná. Pokiaľ ide o **veľkosť**: aj tu sú mnohé druhy okom neviditeľné (mikroorganizmy), iné, naopak, dosahujú gigantické rozmery – napr. veľryba modrá môže mať dĺžku okolo 35 m a hmotnosť 170 ton. Ale priam ohromujúca je najmä **rozmanitosť foriem, tvarov, spôsobu života**: sú tu jednobunečné organizmy, koraly (vytvárajúce atoly – „skalné“ útesy), čudesné medúzy, mäkkýše a iné morské živočíchy prapodivného vzhľadu, hmyz, vodné a suchozemské stavovce, a to všetko tých najrozmanitejších, často priam fantastických tvarov a spôsobov života. Niektoré živé organizmy parazitujú na iných, ďalšie saprofytujú (živia sa odpadom, resp. zbytkami odumretých organizmov), mnohé žijú v symbióze – navzájom si pomáhajú (niektoré druhy sú dokonca životne odkázané na takéto spolužitie); a sú aj také, ktoré žijú prakticky izolovane, a to často vo veľmi nepriaznivých podmienkach makro- či mikroklimy.

Keď hovoríme o rozmanitosti, nemôžeme nespomenúť aj množstvo úžasných vlastností – nazvime to „**technických riešení**“ – živých organizmov, resp. ich orgánov. Sú nesmierne originálne, dômyselné a dokonalé; mnohé sa stali vzorom pri konštrukcii rôznych zložitých zariadení, vynálezov (pritom sú tieto človekom urobené kópie často iba nedokona-

lými napodobeninami svojich originálov). Čítať opisy stavby a funkcie týchto zaujímavých orgánov i celých organizmov je veľmi vzrušujúce. Tu pravda niet miesta sa nimi podrobnejšie zaoberať, ba ani ich vymenovať; stručne spomeniem aspoň: ultrazvukové „lokátory“ netopierov, delfínov a niektorých iných živočíchov, ktoré sa stali „prototypmi“ radarov, ale aj ultrazvukovej diagnostiky (tzv. „echo-“, resp. „sono-diagnostiky“) v lekárstve; okom neviditeľná baktéria *Escherichia coli*^{*)} (saprofyt žijúci v čreve každého človeka) sa pohybuje pomocou akejsi „lodnej skrutky“, pričom dokáže dokonca meniť smer jej otáčania;^{**)} medúzy zase používajú pri pohybe „reaktívny motor“ – tak ako tryskové lietadlá, ibaže na rozdiel od nich, ekologicky nezávadný (z ich trysiek totiž neprúdia škodlivé splodiny, ale čistá voda); antivibračné zariadenie na krídlach vážok neplorom pri konštrukcii podobného zariadenia na krídlach lietadiel; obal ponoriek je zase akousi kópiou štruktúry kože delfínov a stavba kostí vtákov (spájajúca v sebe dve dôležité vlastnosti – pevnosť a malú hmotnosť) bola využitá ako vzor pri konštrukcii častí lietadiel. Technika sa snaží „kopírovať“ aj mnohé zmyslové receptory zvierat a hmyzu – receptory chemické alebo reagujúce na teplo, svetlo, zvuk, vibrácie atď. Niektoré sa naozaj už podarilo napodobniť, ale iné (napr. receptor, ktorý používajú niektoré druhy rýb a ktorý reaguje na rôzne podnety a deje v elektrostatickom poli, a nielen reaguje, ale aj dokáže rozlíšiť či ide napr. o korisť, prekážku alebo nevýznamný „artefakt“) sú zatiaľ pre vedcov veľkou záhadou.

Vznikol dokonca vedný odbor, ktorý sa zaoberá skúmaním týchto zázrakov „konštrukcie“ živých tvorov a ich využívaním v technike, medicíne a pod. – volá sa **bio-nika**.

Dovoľte, aby som to, čo bolo napísané v poslednom odseku, doplnil pár citátmi z knihy evolucionistu I.B. LITICKÉHO „*Bionika*“ (vyd. SPN Praha 1982): „Orgány echolokácie netopierov sú také dokonalé, že sa už nedá hovoriť len o sluchu. Môžeme právom hovoriť o „ultrazvukovom videní“. – Echolokátor delfína je oveľa dokonalejší ako všetky sonary, ktoré vytvoril človek. – Príroda môže inžinierom veľa napovedať. – Bionika v architektúre je novou stránkou stavebnej techniky a staviteľského umenia. Je to cielavedomý výskum originálnych foriem, dokonale prerátaných samou prírodou, hľadanie krásy vo svete zvierat a rastlín, ktorý nás obklopuje. – ...tomu, kto vie niečo o stavbe lodí, a hlavne ponoriek, to pripomenie, že mnohé objavy techniky vlastne znova objavujú optimálne riešenia problémov, ktoré už dávno život vyriešil.“

Tu spomínané známky (zvláštnosti) života, ako napr. jeho rozšírenie, rozmanitosť, „originálnosť (a úžasnú účelnosť) technických riešení“ atď. samozrejme zďaleka nevyčerpávajú všetky zázraky života, vyvolávajúce obdiv, úžas a úctu ľudí, ktorí majú otvorené oči – i „kvalifikovaný údiv“ vedcov. (O niekoľkých ďalších pozoruhodnostiach života sa môžete dočítať v „poznámke¹⁷⁾“, ako i v „poznámkach^{7), 20) a 21)}“ na konci knihy).

Prejavy života a (márne) pokusy ľudí „vedecky vysvetliť“ podstatu života.

Podstatu života nikto z ľudí nepozná, pozná ju iba Tvorca života.¹⁸⁾ Preto vymýšľať teórie o podstate života alebo dokonca o jeho samovoľnom vzniku a vývoji (ako sa to snažia niektorí filozofi alebo prírodovedci) je nesmiernou, neospravedlniteľnou domýšľavosťou alebo zaslepenosťou človeka. Človek môže iba pozorovať prejavy života, nachádzať v nich poučenie, inšpiráciu, a súčasne obdiv a úctu k Stvoriteľovi; poprípade ho pozorovanie života môže priviesť k úvahám (meditovaniu) o účelnosti a zmysle toho všetkého – o zmysle života vo všeobecnosti i života vlastného.

*) Baktéria sa nazýva podľa rakúskeho bakteriológa T. ESCHERICHA, ktorý ju objavil, a podľa miesta, kde žije (colon = hrubé črevo).

**) Tou „lodnou skrutkou“ je bičík, zdlanlivo jednoduchý útvar; M. BEHE však dokázal, že ide v skutočnosti o veľmi zložitý, „neredukovateľný komplex“, a súčasne o „systém účelne usporiadaný podľa zámeru inteligentného činiteľa“.

Život môže byť nenápadný: skrýva sa napr. v drobnom zrníčku peľu (veľkosti čiastočky jemného prachu) alebo v maličkom vysušenom semienku, zrnku (Ježiš hovorí o horčičnom zrne, ako príklade niečoho drobného, na pohľad „bezvýznamného“ – viď *Mt 13,31.32; 17,20*).

Začiatkom 20. storočia archeológovia vykopali na území Arménska pozostatky pravekej urartskej pevnosti na Kamir-Blure; v jej skladišti našli pšenicu, ktorej zrná, okolo 2700 rokov staré, boli schopné vyklíčiť: takmer tri tisícročia trvajúci život v latentnej forme – aj takú podobu môže mať život. Podstatou života nie je morfológická štruktúra a chemické zloženie (tie sú iba jednou z jeho podmienok). Uvedme si príklad – a keď sme už spomenuli pšenicu, zostaňme pri nej: človek dnes už dokáže urobiť presný rozbor zloženia pšeničného zrna – kolko obsahuje škrobu, kolko a akých minerálov, bielkovín atď. Dajme tomu, žeby istou technológiou „vytvoril“ takéto zrnó – chemickým zložením identické, tvarom, farbou podobné na nerozoznanie. A predsa by tu bol podstatný rozdiel: v jednom je život, v druhom nie. Presvedčiť sa o tom dá jednoducho: ak sa obe dajú do vlhkej zeme istej teploty, jedno vzklíči, druhé nie. Tento rozdiel teda spočíva v niečom tajomnom, čo sa nedá napodobniť, čo sa nedá nájsť, zistiť žiadnou vedeckou metódou, žiadnym rozborom, ba čo nemožno ani presne definovať – tento rozdiel spočíva v prítomnosti či neprítomnosti niečoho, čo možno nazvať „princíp života“ alebo aj teleonómia (bola o nej zmienka v prvej časti). Je to akýsi oživujúci a usporiadajúci „princíp“ vložený do mŕtvej hmoty naším Stvoriteľom.

Ak by sme to chceli pripodobniť technike a použiť „modernú“ terminológiu, teleonómia je „power“ (čítaj „pau“) – zvláštny druh energie, napájajúcej a „oživujúcej“ nesmierne dokonalý „hardware“ (čítaj „hardvér“) vybavený nepredstaviteľne zložitým „softwareom“ (čítaj „softvérom“), obsahujúcim všetky potrebné, veľmi podrobné informácie (tie sú uložené v DNK), program, ktorý so získaným „know how“ (čítaj „nou hau“) riadi početné výkonné jednotky (orgány, resp. systémy), ktoré dokážu nielen koordinovane, veľmi účelne, úsporne a zmysluplne pracovať, ale aj využívať energiu, transformovať ju a použiť pre všetku činnosť zložitého „stroja“ organizmu.

Už sme si povedali, že takmer všetka energia na Zemi pochádza zo Slnka, pričom treba zdôrazniť, že energia potrebná pre život pochádza výhradne zo Slnka: rastliny fotosyntézou transformujú slnečnú energiu na cukry, bielkoviny a tuky, časť z nej zužitkujú pre vlastnú potrebu a časť z nej ukladajú; a z rastlín pomocou potravinových reťazcov ju získavajú všetky živočíchy i človek. Prítom každý tvor si energiu získanú z potravy transformuje na takú, akú potrebuje jeho organizmus (aká je pre neho využiteľná), a to nielen ako zdroj vlastnej energie (napr. na pohyb a teplo), ale aj na budovanie štruktúr a látok (nesmierne zložitých, rôznorodých a prítom účelných, prispôbených nielen druhu, ale často aj momentálnej situácii; a čo je vrchol všetkého – na reprodukciu, na vytvorenie nových rovnako zložitých, účelných, záračných komplexov).

V čom spočíva „princíp života“ – tá schopnosť organizmu fungovať ako živý jediniec? V čom je napr. rozdiel medzi žijúcim človekom, a tým, ktorý pred krátkou chvíľou umrel? Z prírodovedeckého hľadiska vlastne žiaden – v orgánoch, ani v tkanivách nie sú morfológické, a v prvých minútach po úmrtí ani významné biochemické rozdiely, a predsa – v jednom je prítomné niečo neviditeľné, ale podstatné, v druhom to nie je. A toto podstatné, to je to, čo je v Biblii označené ako „*dych života*“ alebo „*dych Všemohúceho*“ (*IM 2,7; Jób 33,4*) – Stvoriteľom vdychnutý život, princíp života, usporiadajúci princíp, teleonómia, či ako to už kto nazve.

Ak by sa vedcom podarilo zostrojiť chemické zlúčeniny, ktoré sa nachádzajú v živom organizme, ak by ich dokonca usporiadali, zostavili z nich akýsi „organizmus“ (toto pripúšťame iba teoreticky, prakticky je to absolútne nemožné), vždy by to bola iba mŕtva hmotnosť, bez dychu života – ako to nami spomínané umelé „pšeničné“ zrnó alebo mŕtvolu človeka.

Naturalistickí (ateistickí) vedci vynakladajú nesmierne úsilie i obrovské finančné prostriedky (ktorých zdroje sa čerpajú rôznymi kanálmi, najčastejšie formou daní, teda od nás všetkých), aby presvedčili ľudí, že neexistuje to, čo každý môže na vlastné oči vidieť a na každom kroku cítiť, čo je všade okolo nich i v nich, že neexistuje Stvoriteľom vdychnutý

princíp života, že to, čo je na tomto svete najzložitejšie a najdômyselnejšie, bolo postavené bez Architekta, zostrojené bez Konštruktéra, vytvorené bez Tvorcu – bez Stvoriteľa. (Z kolkých súčiastok sa skladajú napr. hodinky? Z päťdesiat alebo zo sto? Nikoho ani len nenapadne, že hodinky vznikli, zostrojili a poskladali sa náhodne; a o čo je zložitejšia aj tá „najjednoduchšia“ súčasť živého organizmu, a tú azda zostrojila a poskladala náhoda?).

Ateistickí vedci vymýšľajú hypotézy o „vzniku a vývoji života“ (keďže o nich bolo hovorené v predchádzajúcej časti, tu sa nimi nebudeme podrobne zaoberať; iba spomenieme z nich to, čo bude pre súvislosť a zrozumiteľnosť textu nevyhnutné): možno si ešte pamätáte zo školy na tzv. „organickú polievku“, ktorá vznikla údajne vplyvom elektrických výbojov zlučováním malých molekúl vo väčšie (zmienili sme sa o pokusoch amerického vedca S.L. MILLERA), ale vám tam asi nič nepovedali o neprekonateľnom „probléme chiralít“ (spomeňte na tzv. „racemát“ a na molekuly ľavo- a pravotočivé).^{7c)} Okrem toho vám v škole asi nevysvetlili, že medzi aminokyselinou a bielkovinou,^{7b)} a ďalej medzi bielkovinou a bunkou^{7a)} – najjednoduchšou (ale i tak už nesmierne zložitou), základnou jednotkou živých organizmov – sú nesmierne, neprekonateľné priepasti (v predchádzajúcej časti sme si to prirovnali rozdielu medzi hlinou, z ktorej sa dajú vyrobiť tehly a hotovou budovou so všetkým vybavením, zariadením).

Iste ste tiež počuli takéto tvrdenie evolucionistov: na to, aby vznikli zložité morfológické a funkčné štruktúry, je treba iba náhoda a veľa času. Mnohých tieto „argumenty“ možno presvedčia, a pritom niet nezmyselnejšieho tvrdenia. Náhoda je totiž slepá a čas pracuje *proti* tvorbe zložitých štruktúr. (Spomeňte si, čo sme si hovorili o zákone narastania entropie, t.j. miery neusporiadanosti v uzavretých systémoch).

Uvedený problém narastania entropie je jedným z neprekonateľných problémov evolucionistov. Sú tu však aj iné problémy. Ich hypotézy, hoci sa tvária vedecky, ignorujú mnohé všeobecne uznávané vedecké fakty (i z toho vidieť, že im vlastne nejde o vedu, ale o ideológiu, resp. akýsi druh „náboženstva“). Dôkazy:

Pripomeňme si ich aspoň heslovito. Viac miesta sme venovali týmto problémom v predchádzajúcej časti; povedali sme si tam napríklad,

– že evolucionisti ignorujú všeobecne uznávané zákonitosti v oblasti **genetiky**, keď napr. nerešpektujú nezvratne dokázaný fakt, že žiadna vlastnosť alebo zmena získaná v priebehu života (to sa týka morfológie i funkcie) sa nededí (nedostane sa totiž do DNK žiadnej, a teda ani rozmnožovacej bunky),

– že vo svojich domnienkach o premene (resp. vzniku druhov) prehliaďajú skutočnosť, že aj tie zmeny vlastností, ktoré sa dostanú do genofondu, napr. pri zámernom krížení, šľachtení alebo pri náhodných mutáciách (o ktorých ešte bude reč), prebiehajú iba vnútri druhu,

– že ignorujú **paleontologické nálezy**, ktoré hovoria nielen o mnohých vyhynutých druhoch, ale aj o stabilite (nemennosti) druhov, o ich náhle objavení sa (teda nie o postupnom „vývoji“), a najmä o tom, že medzi skamenelinami neexistujú „prechodné druhy“,

– že svojvoľne zachádzajú s otázkou **mutácií**, že týmto výnimočným, a prakticky vždy patologickým, nevýhodným odchýlkam pripisujú význam, ktorý ony nemajú, a nikdy nemali,

– že **ignorujú nepopierateľnú účelnosť biologických systémov** (tzv. inteligentný design), čiže, že pripisujú „slepému hodinárovi“ (t.j. „prirodenému výberu“) diela, ktoré vytvoril nikdy nemohol, a to preto, že toho nie je schopný; ale i keby bol schopný, nemal na to dosť času.

Povedali sme si (a aj zdôvodnili), že napr. vytvorenie zložitých bielkovín a nukleových kyselín (DNK, RNK), a teda ani celých orgánov i organizmov „podľa ich druhu“ takouto cestou je úplne nepredstaviteľné. Na konkrétnych príkladoch sme ukázali, že náhoda je slepá, že nemôže vytvoriť nič zmysluplné. A okrem toho sme si uviedli, že je tu aj iný ne-

prekonateľný „problém“: rozhodne by na to nestačil čas existencie našej Zeme, a to i keby sme akceptovali údaje evolucionistov o nepredstaviteľne dlhom (a vedecky neodôvodnenom) veku Zeme.

– že nevidia alebo nechcú vidieť fakt, že zložité systémy (a biologické systémy sú tie najzložitejšie) pracujú iba ako tzv. nereducovateľné komplexy.

Každý organizmus je nesmierne zložitý a skladá sa z množstva rovnako nesmierne zložitých častí – orgánov, tie opäť z veľmi komplikovaných tkanív, a tkanivá z fantasticky zložitých buniek; a ešte stále nie sme na konci: bunky sa skladajú z ohromne zložitých, účelných, perfektne fungujúcich subcelulárnych častí, a v tých fungujú nereducovateľne komplexné systémy molekúl. Bunka tvorí akoby „mesto“ s rozvinutým priemyslom, obchodom, obranou, správou atď. (tieto funkcie plnia tzv. organely, súčasti bunky), a okrem toho má každá bunka ešte svoje zvláštne určenie, úlohu v rámci celého „štátu“ – organizmu.^{7a)}

Všetky časti organizmu (či už na úrovni molekulárnej, bunkovej, na úrovni orgánov) sú navzájom pospájané, vytvárajú funkčné celky, fungujúce len vtedy, ak sú prítomné a fungujú všetky ich súčasti. Nemožno si preto ani len predstaviť, žeby jednotlivé súčasti tohto komplexu vznikali nejakým spôsobom (napr. mikromutáciami) postupne, jedna po druhej, ako si to predstavujú evolucionisti; skrátka: nereducovateľné komplexy nemohli vzniknúť postupným skladaním (ako nejaká detská stavebnica), ale museli vyjsť „z dielne svojho Majstra“ už hotové, funkčné, dokonalé (spomeňte si na príklad pasce na myši, uvedený v I. časti).

O „slepom hodinárovi“. 19)

Táto kapitola je súčasťou stručným zhrnutím skutočností uvedených v kapitolách predchádzajúcich, práva, doplneným o nové fakty a súvislosti.

„Slepým hodinárom“, ako už isto viete, sa tu myslí „prirodzený výber“ – ten všemocný „divotvorca“ evolucionistov.

Niet pochyb, že výber, prostredníctvom ktorého sa ovplyvňujú, menia vlastnosti organizmov, existuje: je to napríklad výber „riadený“ (umelý) – teda ten, ktorý využívajú šľachtitelia, ak chcú vypestovať nové odrody rastlín, resp. plemená (rasy) zvierat. Ale i vo voľnej prírode sa výber uplatňuje – tento možno nazvať výberom „prirodzeným“: napr. zvieratá choré, postihnuté výraznejšími mutáciami (ktoré prakticky vždy znevýhodňujú svojich nositeľov, robia z nich často kaliky, znetrované monštrá) sú vyradené, vylúčené zo „sociéty“ zvierat, a preto nemôžu mať potomkov. Teda úlohou prirodzeného výberu je likvidovať mutantov, chrániť druh, konzervovať ho (a nie meniť, či dokonca viesť k vytvoreniu nového druhu, ako sa domnievajú darvinisti). Ale niekedy môže dôjsť k takým zmenám prostredia, v ktorom sa lepšie uplatnia jedinci s istými abnormálnymi znakmi (napr. sfarbením), a tak sa vytvorí odroda, ktorá sa v danom prostredí stane dominantnou, poprípade i jedinou; nikdy to však nie je nový druh, ale iba špeciálna rasa, variant pôvodného druhu. Všetky zmeny sa teda dejú vždy vnútri druhu. Ani krížením, ani prirodzeným výberom nemôže vzniknúť nový druh (o tom je pojednané na inom mieste), ani nový orgán. Druh však môže za nepriaznivých okolností vyhynúť (mnohé druhy naozaj v minulosti vyhynuli, iné sú ohrozené). Orgán, ten pri dlhodobom nepoužívaní môže oslabnúť, atrofovať (zakrpať), ale nikdy nemôže celkom vymiznúť; naopak, pri intenzívnom, správnom používaní (tréningu) môžu niektoré orgány zosilnieť, ich činnosť sa môže (avšak iba po určitú hranicu) zlepšovať, zdokonaľovať – to všetko je adaptabilita. Žiadna činnosť, ani nič iné (pranie, mutácia, „potreba“...) však nemôže „vytvoriť“ nový orgán. Adaptabilita je skrátka niečo úplne iné ako (neexistujúca) evolúcia (vznik nových druhov).

Teda „prirodzený výber“ má svoj účel, možnosti, ale i obmedzenia. Tie však akoby evolucionisti nechceli vidieť – pre nich je „prirodzený výber“ (ten „slepý hodi-

nár“) akými „zaklínadlom“. Ním sa snažia „vysvetliť všetko“: vznik najrôznejších zložitých biologických systémov a orgánov – unikátnych „technických zariadení“, s ktorými sa stretávame v živej prírode. Tieto môžu fungovať na základe fyzikálnom (mechanickom, optickom, akustickom, elektrickom, hydrodynamickom atď.) alebo chemickom – s použitím princípov rôznych „odvetví“ chémie: anorganickej, organickej, biochémie, ale tiež toxikológie (tvorby toxínov i detoxikačných mechanizmov); ale najčastejšie sú to systémy kombinované, veľmi zložité (o niektorých už bolo hovorené: spomeňte si na technické vynálezy inšpirované vzormi v prírode). Zložité pochody a reakcie sú presne riadené vzdialenými i lokálnymi radiaciami centrami, často sú modifikované špecifickými katalyzátormi (urýchľovačmi) alebo inhibítormi (tlmičmi), prebiehajú obyčajne v mikropodmienkach, za účasti mikrokvant reagencií, pritom súčasne na mnoho miliónoch miestach, a to s neuveriteľnou koordinovanosťou, prispôsobivosťou aktuálnej situácii, ktorá sa môže meniť zo sekundy na sekundu.

Evolucionisti pri „vysvetľovaní“ týchto vecí veľmi často prehliadajú mnohé zjavné fakty, ignorujú skutočnosti, ktoré protirečia ich koncepcii, inokedy sa zase uchylujú k „vysvetľovaniu“ vecí čírou tautológiou;*) napr. významný evolucionistický vedec GOULD vysvetľuje prežitie druhov ich „odolnosťou voči vyhynutiu“.

Pozrime sa teraz aspoň na niektoré konkrétne diela, vytvorené, podľa darvinistov, „slepým hodinárom“:

- a) Zložité **mechanizmy príjmu, premeny, utilizácie (využívania) a akumulácie (hromadenia) látok a energie**. Sem patrí napríklad premena slnečnej energie (jediného zdroja všetkej využiteľnej energie pre všetko živé na zemi).

Rastliny (veľké i drobné, mikroskopické, suchozemské i morské; možno si ani neuvedomujeme, že väčšina z nich je práve súčasťou morského planktonu) veľmi účinným spôsobom dokážu prostredníctvom tzv. **fotosyntézy**^{17b)} zo slnečnej energie, z anorganických látok a vody (zo zeme) a z oxidu uhličitého (zo vzduchu) syntetizovať obrovské množstvo rozličných organických zlúčenín (povahy bielkovín, cukrov, tukov, kyselín atď.), potrebné pre ne samy, ale aj pre život byliny-, resp. plodožravcov a rýb živiacich sa planktonom, a v ďalšom cykle potravinového reťazca – pre živočíchy mäsožravé; ale nezabudnime ani na mikroorganizmy, ktoré sú „všadeprítomné“ a bez ktorých by niektoré fázy zložitých cyklov premeny látok boli nemysliteľné. V rôznych ekosystémoch je – cez potravinové reťazce, cez vzťahy podivuhodnej vzájomnej spolupráce (ktorá je často životne nevyhnutná) i vzťahy protichodné, „nepriateľské“ – všetko nakoniec dokonale skoorinované, vyvážené: prebiehajú tu veľmi dômyselné toky (tvorba, cirkulácia, recirkulácia) energie a všetkého, čo je pre život na Zemi potrebné.

Súčasťou týchto obdivuhodných, komplikovaných, dômyselných pochodov je aj veľmi zložitá **premena látok z potravy v telách živočíchov na látky vlastné**, potrebné ako zdroj energie a stavebných zložiek buniek i iných častí veľmi rozdielnych tkanív a orgánov (spomeňme napr. aspoň kosť, krvinky, vlasy, steny ciev, svaly, tukové tkanivo, ktoré je zásobárňou energie atď.). Zo všetkých látok, ktoré si telo tvorí, zastavme sa pri bielkovinách. Ich funkcie v tele sú rozmanité: bielkovinnej povahy je hlavný „stavebný materiál“ všetkých špecifických, tvarom, veľkosťou a funkciou veľmi rozdielnych buniek; ale napr. aj hormóny, fermenty zasahujúce do najrozličnejších dejov v organizme, či už ako chemické sprostredkovatele informácií, ako katalyzátory rozličných reakcií, inokedy ako protilátky atď. Tvorba bielkovín (proteosyntéza)^{7b)} je dej mimoriadne zaujímavý, zložitý a je veľmi presne riadený – podľa informácií zakódovaných v molekulách DNK (o DNK je reč na viacerých miestach tejto knihy).^{7a)}

Jeden fakt, hoci sme sa už o ňom zmienili, by som chcel znovu pripomenúť, zdôrazniť, pretože sa mu obyčajne venuje málo pozornosti (resp. prechádza sa mlčaním zámerne) pri vyučovaní evolučnej teórie – **problém chiralít**:^{17c)} všetky bielkoviny živého organizmu

*) Tautológia znamená „definovanie vecí samotnou touto vecou“, resp. dokazovanie niečoho tým „niečím“, iba vyjadreným inými slovami; napr. „je to veľké preto, že nie je malé“.

musia obsahovať tzv. ľavotočivé aminokyseliny, pravotočivé sú nielen nepoužiteľné, ale sú dokonca škodlivé (mohli by sme povedať „jedovaté“; napr. penicilín je jedom voči baktériám preto, lebo jednou jeho zložkou je pravotočivá kyselina). Spomínali sme, že americkému vedcovi MILLEROVI sa za istých (zložitých) podmienok podarilo v laboratóriu vytvoriť aminokyseliny; že to však bol tzv. racemát (opticky inaktívna zmes pravo- a ľavotočivých aminokyselín), ktorý by v žiadnom prípade nemohol byť základom bielkovín použitelných v živom organizme. Myslíte, že prirodzeným výberom mohlo azda dôjsť k „oddeleniu“ ľavotočivých kyselín? Vôbec nie! Táto separácia by sa totiž musela udiať v tzv. chemickej (predbiologickej) fáze evolúcie; ale prirodzený výber platí predsa (podľa evolucionistov) iba v živej prírode, a nie v neživej zmesi chemických prvkov a zlúčenín.

- b) Originálne **zbrane** (ale i **vnadidlá pre koristi, poprípade pohlavného partnera**) **zvierat**. Niektoré z nich sú viditeľné, resp. vnímateľné (a teda odstrašujúce alebo naopak priťahujúce), sú určené buď na boj s väčšími nepriateľmi, na lov alebo na vábenie.

Do tejto širokej palety vybavenia živočíchov možno zaradiť napríklad také zbrane, ako sú pazúry, ostré zuby, jed, silný elektrický výboj alebo aj prudký zápch, ďalej stavenie ošdiel, pasácí (stavia ich aj drobný hmyz, ba i rastliny), či dokonca používanie „strelných zbraní“.²⁰⁾ Sem patrí aj zložitý a veľmi účinný systém chemickej (hormonálnej) a nervovej stimulácie alebo tmenia rôznych systémov (napr. zmyslových orgánov, pohybového, obehového a dýchacieho systému, riadenia krvnej zrážavosti^{7d)} atď.) v niektorých situáciách – napr. pri strese, ktorý sprevádza obranu, boj, útek. Lákadlá sú tiež často veľmi rafinované a pestré: optické, chemické, akustické, taktilné (hmatové). Niektoré zbrane sú (navonok) neviditeľné, resp. nevnímateľné, a sú určené na boj s malými, mikroskopickými (zato však často nebezpečnejšími) nepriateľmi: mám na mysli predovšetkým imunitný systém s jeho nesmierne zložitými, dômyselnými a účinnými mechanizmami bunecnej a protilátkovej obrany.

No zbraňami nie sú vybavené iba zvieratá, ale aj rastliny (sú to napr. ostne, dráždiace alebo jedovaté látky) a mikróby (tu sú najčastejšou zbraňou toxíny). Úžasom nás však naplňajú predovšetkým už spomenuté podivuhodné pasce mäsožravých rastlín, ktorých dômyselnú konštrukciu by ťažko dokázal vymyslieť, ale najmä zrealizovať, hociktorý skúsený inžinier (jedna z nich je opísaná v „poznámke²⁰⁾“).

- c) **Analyzátory**. Kto študuje stavbu a funkciu zmyslových orgánov, a súčasne má istý prehľad v technike, nevychádza z úžasu: nachádza tam totiž také premyslené a technicky rafinované riešenia, na ktoré by ťažko prišiel aj ten najskúsenejší technik, konštruktér, vynálezca. V rôznych orgánoch sú využité fyzické, chemické a iné zákonitosti^{*)} tým najgeniálnejším spôsobom, aby sa dosiahol optimálny efekt: napr. meracia technika ľudského ucha je na hranici možného; keby naše ucho bolo ešte citlivejšie, počuli by sme už tepelný šum molekúl.

Analyzátory organizmu (receptory + nervový systém, pozostávajúci z dráh a často viacstupňových centier + efekty) sú schopné registrovať, analyzovať a primerane reagovať na veľa razy nesmierne malé množstvá látky, na veľmi vzdialené veci, na veľmi slabé podnety povahy fyzikálnej, chemickej alebo – neznámej (mám na mysli napr. vnímanie neidentifikovateľných podnetov niektorými zvieratami pri „predvídaní“ rôznych prírodných javov, najčastejšie katastrofickkej povahy, alebo pri navigácii sťahovavých vtákov a rýb); veľkou záhadou je tiež registrovanie zmien v elektrostatickom poli (podľa ktorých niektoré ryby identifikujú prítomnosť nepriateľa alebo koristi).

O ľudskom oku sa podrobnejšie zmieňujem na inom mieste.^{7f)} Tu by som rád dodal, že nie všetky oči sú zstrojené podľa rovnakej koncepcie (plánu): napr. oko hmyzu (povedzme vážky) je zložené z tisícok jednotlivých očiek, z ktorých každé jedno je vybavené obrovským počtom (je to cca pol milióna) zrakových elementov; pritom každý z týchto základných funkčných prvkov je stokrát menší ako tie najmenšie súčiastky, ktoré vyprodukuje súčasná počítačová technológia. Každé očko má napr. svoju šošovku (mikrošošovku), a akým zázrakom techniky šošovka je, prečítajte si v „poznámke^{7d)}“.

^{*)} Treba si uvedomiť, že hoci celé stvorenie funguje podľa tzv. prírodných zákonov, neznamená to, že stvorenie sa podriaďovalo týmto zákonom; naopak, aj prírodné zákony sú výsledkom stvorenia (a nie jeho predpokladom).

d) Presné, často veľmi komplikované, a vždy veľmi účelné, „rozumné“, pritom však nenaucené správanie sa zvierat, ktoré je podmienené vrozenými (pri stvorení Stvoriteľom vloženými) **inštinktmi**. (Opäť pripomínam, že v priebehu života získané vedomosti, resp. skúsenosti nikdy nie sú prenosné na potomstvo, lebo sa nedostávajú do genofondu (nie sú zapísané do „zoznamu inštrukcií“ v DNK rozmnožovacích buniek!).

Spoemeňme si tu aspoň stavbu zložitých príbytkov (mraveniská, resp. termitiská, stavby bobrov, hniezda vtákov), veľmi zložitú úkony a dorozumievanie sa včiel, alebo sťahovanie niektorých vtákov a rýb na presne určené miesta, vzdialené často tisícky kilometrov: mladé úhory sa liahnu v Sargasovom mori až po smrti svojich rodičov, a predsa sa s neomylnou presnosťou, často s prekonávaním veľkých prekážok, ako sú napr. priehradné múry, sťahujú zo Sargasového mora do riek, na tie miesta, kde boli ich rodičmi splodené, aby aj ony tu splodili svojich potomkov, ktorých nikdy v živote neuvidia, lebo aj ony uhnú skôr, ako sa mladé narodí (nebudú mať teda žiadnu možnosť nejakým spôsobom „odovzdať skúsenosti“ svojmu potomstvu).

Znovu si pripomeňme nám tak blízke včely: v ich perfektne organizovanom spoločenstve mnohé obdivuhodne zložené a účelné úkony vykonávajú iba robotnice a lietavky; ale tie sú neplodné (nemôžu teda odovzdať svoje „vedomosti“, resp. „skúsenosti“ potomkom dedením); plodná je iba matka (kráľovná) a trúdy, ale tieto nemajú žiadne „skúsenosti“ (resp. „vedomosti“) so zbieraním nektáru a peľu, s „výrobou“ medu, s vykonávaním prieskumu krajiny, a s odovzďavaním zistených informácií (zaujímavým spôsobom, tzv. „tancom včiel“) ostatným, ani so stávaním plástov a so starostlivosťou o výživu a ochranu potomstva, a predsa ich „deti“ – robotnice toto všetko ovládajú. Akože to tu teda pracoval ten „prirodzený výber“ („slepý hodinár“), a ako sa „produkty“ jeho práce odovzdávali a odovzdávajú ďalším generáciám?

Veľmi podivuhodné (a pritom rozdielne, originálne) sú inštinkty zvierat napr. pri starostlivosti o mláďatá. Ešte zvláštnejšie je, že naprogramované sú nielen samotné úkony, ale aj to, ktorý inštinkt sa kedy uplatní, čiže kedy začne pôsobiť a kedy vyhasne (iné sú napr. inštinkty mláďat a iné inštinkty dospelých zvierat, odlišné inštinkty sú aktivované v čase párenia, hniezdenia, sťahovania atď.). A to všetko je vraj dielom náhody a „slepeho hodinára“.

e) Dokonca rozumové schopnosti, čiže **intelekt človeka**^{*)} je vraj koniec–koncov „produktom prirodzeného výberu“^{**) (Pozri aj „poznámky^{17d)}“).}

Človek je po telesnej stránke vlastne veľmi handicapovaný voči mnohým zvieratám: nemá prirodzené zbrane mechanické (pazúry a silné čeluste s ostrými zubami) ani chemické (jeho telo neprodukuje odstrašujúce ani zabíjajúce látky), je oveľa slabší a pomalší ako mnohé zvieratá, nevie letať ani pohybovať sa vo (po) vode (môže sa to síce naučiť, ale aj tak to dokáže, pri zrovnaní s niektorými inými tvormi, len vo veľmi obmedzenej miere), má oveľa menej ostrý zrak, slabší sluch a najmä čuch ako početné cicavce, resp. vtáky, jeho telo nie je chránené srstou proti chladu atď. Zato však má intelekt a kreativitu: a tak si dokáže vyrobiť zbrane oveľa účinnejšie ako vlastnia tí najnebezpečnejší dravci, dokáže si vyrobiť silné stroje a dopravné prostriedky, ktoré na súši, vo vzduchu i na vode svojou rýchlosťou a schopnosťou prepraviť ťažký náklad na veľké vzdialenosti prekonajú všetky ostatné živé tvory, dokáže si vyrobiť odev, vykurovacie i klimatizačné zariadenia, a teda môže dosiahnuť oveľa väčší tepelný komfort ako zvieratá vybavené tým najperfektnejším „kožucom“ alebo termoregulačným zariadením atď. atď.

Intelekt je viac ako hociktorá telesná prednosť. Ale podľa evolučnej teórie sa človek vyvíjal, čiže intelekt nemal vždy (resp. nemal ho jeho „predchodca“). Ale ako to, že nevyhynul vtedy, keď bol tak značne telesne handicapovaný (a intelektu-

*) Niečo o „sídle intelektu“ – ľudskom mozgu nájdete v „poznámke¹⁷⁾“ na konci knihy.

**) Tí čo by chceli vysvetľovať evolúciu aj vznik ľudského mozgu a vedomia, ignorujú fakt, že veda o týchto veciach nevie takmer nič: vôbec nič napr. nevie o tom, aký program je uložený v mozgu narodeného dieťaťa, alebo čo je podstatou najzákladnejších („bežných“) funkcií mozgu; už ani nehovoriac o podstate vedomia, popriapade abstraktného myslenia – toho, ktorého produktom sú nielen absurdné teórie spomínaných vedcov, ale aj myšlienky a činy skutočne hodnotné

álne ešte nebol zvýhodnený) voči svojim oveľa schopnejším „konkurentom“, ako to, že „prirodzený výber“ nezlikvidoval tvora tak málo vybaveného pre „boj o prežitie“. Alebo azda „predchodca“ človeka vyššie spomínané schopnosti mal, no neskôr, keď sa mu začal zdokonaľovať mozog, vyvíjať rozum, ich stratil? Ale prečo?

A či by mu tento rozum dovolil, aby sa vzdal výhod, aby nerozvíjal alebo aspoň neudrzoval si vlastnosti, ktoré predtým mal (ak ich mal)? Nebolo by pre neho výhodné, aby, ak sa predtým napr. pohyboval rýchlosťou 60 km/hod., ostal rýchlym aj naďalej? Alebo ak vedel napr. lietať, či mal nejakú inú výhodnú schopnosť, aby si túto schopnosť uchoval aj po nadobudnutí intelektu? (Prepáčte mi posledné vety – detaily v nich majú, pravdaže, do istej miery charakter recesný, ale základná otázka, jej podstata, je myslená vážne).

A ešte jedna vec: vraj „rozvoj mozgu“ priniesol človeku aj schopnosť abstraktného myslenia (vrátane „filozofovania“, vymýšľania teórií – napr. i takých, ako je darvinizmus) a umeleckej činnosti – to všetko sú vlastne „produkty prirodzeného výberu“. Ale prečo? Veď prirodzený výber „pracuje pragmaticky“, uchováva, resp. posilňuje to, čo je výhodné pre získanie prevahy a konečného víťazstva v konkurenčnom boji o prežitie. Ale schopnosť „filozofovať“ alebo tvoriť umelecké diela tomu nenapomáha, skôr naopak.

- f) V prírode sa často stretávame s **krásou**: mnohé prvky na telách živých bytostí sú krásne, ale pritom úplne nepraktické. „Prirodzený výber“ je však niečo, u čoho len ťažko možno predpokladať „estetické cítenie“, a ako sme už naznačili v predchádzajúcej časti, „prirodzený výber“ je v podstate „pragmatický“ – uprednostňuje to, čo je praktické, čo je výhodnejšie pre konkurenčný boj, pre prežitie. Taká je aspoň predstava evolucionistov. Naopak, ľudia veriaci v stvoriteľskú a riadiacu činnosť Boha sú presvedčení, že ich Stvoriteľ je nielen múdry, ale aj milujúci, že Mu pri Jeho stvoriteľskom diele išlo nielen o to, aby stvorenie bolo dobre „fungovalo“, ale aby bolo aj krásne, aby tešilo, spríjemňovalo život, aby ho bolo možné nielen skúmať rozumom, ale aj vnímať „srdcom“ (citom).

Príkladov krásnych, vyslovene umeleckých, diel v stvorenstve je nespočetné množstvo: spomeňme aspoň kvety, ktoré sú nielen krásne sfarbením a príjemné vôňou (farbu a tiež vôňu by evolucionisti mohli „vysvetliť“ ako účelné, a teda prirodzeným výberom zvýhodnené lákadlá pre opelujúci hmyz), ale sú krásne aj tvarmi; a to platí nielen o kvetoch, ale napr. aj o listoch a iných častiach rastlín (ktoré nehrajú pri opelení žiadnu úlohu); no krásne tvary a sfarbenia vidíme aj u motýľov a množného iného hmyzu, u vtákov, rýb i cicavcov, ba i v neživej prírode. Mnohé ozdoby a sfarbenia sú vlastne nevýhodou pre svojich nositeľov: robia ich nápadnými, lepšie viditeľnými pre ich nepriateľov; inokedy im prekážajú, a to práve pri činnostiach dôležitých z hľadiska prežitia (napr. v boji a pri úteku). Ako príklad si uvedme aspoň nadmerne veľký (zato však krásny) chvost páva alebo obrovské, mohutné a krásne rozvetvené parohy jeleňa (dokonca si myslím, že ani dlhé brady našich predkov neboli praktické, a predsa bradatých mužov „prirodzený výber“ neodsúdil na vymretie). Ako je teda možné, že tieto „zbytočné“, ba prekážajúce veci sa v evolúcii uchovali? „Prirodzeným výberom“ to vysvetliť nemožno; a tak evolucionisti vymysleli toto: „prirodzený výber“ síce favorizuje silnejšieho, rýchlejšieho, „prefikanejšieho“ atď., ale za istých okolností sa uplatňuje „pohlavný výber“, ktorý zase favorizuje „krajšieho“ (aby sa však nevzdialili príliš ďaleko od idey „prirodzeného výberu“, dodávajú: „krása“ je vlastne dôkazom zdravia a vitality, takže aj tu v podstate víťazí schopnejší, silnejší, vitálnejší). Ale takéto vysvetlenie má jednu chybičku: tieto „ozdoby“ vlastnia vo veľkej väčšine prípadov samce, a v prírode si obyčajne samice nevyberajú svojich partnerov, ale samce ich „dobývajú“ (logicky teda, ak by mal platiť „pohlavný výber“ v zmysle, ako ho chápú evolucionisti, mali by byť „ozdobené“ samice).

Na tomto mieste nemôžem si odpustiť na adresu evolucionistov ešte dve zádrapivé otázky: 1. Prvá súvisí s vyššie spomínanými mužskými bradami. Ak sa nevyvinuli „prirodzeným výberom“ (lebo ťažko predpokladať, žeby nejakým spôsobom zvýhodňovali svojich nositeľov v boji alebo pri love), ale následkom „pohlavného výberu“ (pretože možno niekedy boli pokladaná za znak „krásy“, resp. sexuálnej príťažlivosti), ako to, že v dobe, keď ľudia (aspoň niektoré kultúry) už zarastených mužov nepovažovali za krásnych (muži

sa začali holiť, a to už vtedy, keď zbaviť sa fúzov nebolo také jednoduché ako dnes), všemocná „príroda“ nenaštartovala nejaký mechanizmus „výberu“ (prirodzeného alebo poľahlivného), aby mužov oslobodila od ich „porastu tváre“, ktorý sa im javil jednoznačne ako (po každej stránke) nevýhodný? 2. Druhá otázka sa týka tiež ľudskej anatómie, tentoraz však nie mužov, ale žien: Prečo „prirodzený výber“ vytvoril niečo také ojedinelé, zvláštne a „nepraktické“ ako je hymen? Ako vieme evolucionisti učia, že príroda pomocou prirodzeného výberu favorizuje to, čo slúži v boji o prežitie, alebo nejakým spôsobom napomáha rozmnožovaniu. Nuž, ale potom hymen by bol niečím veľmi „neužitočným“, vyslovenou „prekážkou“, „omylom prírody“; aspoň tak to musia vidieť evolucionisti-ateisti. Naopak, pre kreacionistov, ktorí vedia, že Stvoriteľ je i Zákonodarcom, Autorom pravidiel správania sa človeka v rôznych oblastiach spoluzitia (vrátane oblasti sexuálnej) sa táto pozoruhodná anatomická zvláštnosť nemôže javiť nefunkčnou, zbytočnou.

Naturalistickí vedci vám na otázky nahodené v tejto i v iných kapitolách určite nebudú chcieť odpovedať alebo sa budú snažiť uvedené veci (podľa nich sú to „anomálie“, resp. „výnimky nie hodné pozornosti“) vysvetliť nejakou ad hoc vytvorenou hypotézou; určite ich to však v ich presvedčení nerozkolíše. Totiž paradigma, spočívajúca na ideologických predsudkoch naturalistického evolucionizmu a určujúca ich myšlienkové pochody, spôsobuje, že na skutočnosť pozerajú cez závoj predstáv a predpokladov, ktoré sú v nich hlboko zakorenené. Ľudia vo všeobecnosti majú sklon vidieť to, čo boli naučení, a nevidia to, o čom boli presvedčovaní, že by to nemalo byť; ide o tzv. „tunelové videnie“ (v ľudovom slovníku sa používa aj „videnie s klapkami na očiach“). Výnimkou tu nie sú ani vedci; skôr naopak: keďže sú závislí na zložitých dedukciách a pozorovaniach, sú dokonca viac náchylní k tomu, že ich vnímanie bude skreslené ich paradigmatom.

Nezaškodí krátka faktografia, ktorá môže veľa ozrejmiť: V roku 1981 významný vedecký (naturalistický) časopis *Nature* napísal: „Prežitie najlepšie prispôbosených organizmov je prázdna fráza; je to číra hra so slovami...“ „Myšlienka evolúcie prirodzeným výberom je záležitosťou logiky, nie vedy, z čoho vyplýva, že predstava evolúcie prirodzeným výberom nie je, presne povedané, vedecká...“ „Pravdivosť tejto myšlienky dokázať nemôžeme...“.

V tom istom časopise 22 významných biológov v článku, ktorý bol reakciou na redakčný článok nazvaný „Darwinova smrť v Sount Kesingtone“,*) píše, že sú „šokovaní“ tým, že *Nature* zastáva názor, podľa ktorého teória má byť predkladaná ako fakt“ a ďalej, že „o pravdivosti evolučnej teórie nemáme žiaden presvedčivý dôkaz“, hoci „máme veľa indícií v jej prospech a žiadnu inú alternatívu dosiaľ nemáme“. Uzatvárajú, že „od teórie evolúcie by sa upustilo hoci už zajtra, keby sa objavila lepšia teória.“**)

Priebeh a obsah diskusie v *Nature* i spôsob akým bola ukončená a ako bolo naložené s kritizovanými zamestnancami Prírodopisného múzea ukázala dve veci:

1. že darvinizmus je medzi vedcami (dokonca i naturalistickými) spornejší, ako sa myslelo,
2. že DARWINOVU teóriu, ak to nejde inak, sú ochotní jej predstavitelia presadzovať aj násilne, nátlakom: „štátni zamestnanci“ múzea boli totiž obvinení, že „zneužili peniaze štátnej inštitúcie v snahe pomýliť nevinných, prevažne mladých laikov (návštevníkov múzea)“. Múzeum podľahlo silnému, sústredenému nátlaku a – nasledovali čistky!

– Aj takto vypadajú metódy šírenia „vedeckej teórie“.

*) Sériu článkov v zmenenom časopise vyprovokovala kritika usporiadateľov výstavy o DARWINovej teórii v Britskom prírodovedeckom múzeu v Sount Kesingtone v r. 1981).

***) Tu treba pripomenúť málo známu skutočnosť, že sám DARWIN vo svojej knihe „O pôvode človeka“ dáva najavo, že bol „prirodzeným vývojom“ rozčarovaný: akoby sa tu ospravedlňoval za to, že mu v knihe „O pôvode druhov“ pripisoval priveľký význam, a tak pri vysvetľovaní „vzniku ľudských vlastností“ opiera sa viac o „pohlavný výber“ a o niektoré ďalšie mechanizmy, ktoré dnešní neodarvinisti neakceptujú.

III.

ŽIVOT

s „poruchami“

Choroba v živote: Jednou z příčin choroby je „prekročenie zákona“ – Život (aj s chorobou) je zázrakom – Patogenéza a „sanogenéza“ – Regulačné systémy organizmu vo vzťahu ku vzniku a priebehu ochorenia

Život v chorobe (s chorobou) – výzva i príležitosť – Zdravotníci a ich etika – Pár praktických rád

Nemožno hovoriť o živote, a nehovoriť o jeho nepríjemnejších stránkach. Medzi tieto patria najmä choroby. Čo je to choroba, a čo je to zdravie? Je choroba vždy iba negatívnym javom? Prečo prichádzajú choroby, a keď prídu, čo ďalej? Ako je to s medicínou, lekármi, liekmi, „alternatívnou liečbou“? Môže sa vôbec veriaci kresťan obracať o pomoc na niekoho iného, ako na svojho Pána?

To je otázok! A všetko otázky zložité, skutočné problémy. Ak niekto tvrdí, že o zložitých otázkach možno hovoriť jednoducho, neverte mu. Možno, že záver, zhrnutie môže byť jednoduché, ale nie vysvetlenie podstaty problému. Ak sa však niečím máme riadiť, mali by sme to poznať podrobne, vniknúť do podstaty, a to naozaj nie je jednoduché.

Napríklad zhrnutie evanjelia je veľmi jednoduché. Nachádza sa v 3. kapitole, 16. verši Jánovho evanjelia: „...*tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nezašly, ale večný život mal každý, kto verí v Neho*“. Ale kto chce „veriť v Neho“, musí vedieť, čo to znamená veriť, čo znamená nasledovať Pána Ježiša Krista, čo je to pokánie (obrátenie), znovuzrodenie, ako je to s Božím Zákonom, s Jeho milosťou a zaslúbeniami; ako možno poznať Božiu vôľu a ako žiť podľa nej. A to všetko nie je vôbec jednoduché.

Ani toto pojednanie o chorobe a zdraví nemôže byť, a nebude veľmi jednoduché. Aj keď som sa snažil všetko zjednodušiť ako sa len dalo, aj keď sa vyhýbam (pokiaľ to ide) cudzím odborným výrazom. Chcem dúfať, že sa mi aspoň čiastočne podarilo dosiahnuť aký–taký kompromis medzi zložitou témy a jednoduchosťou jej podania.

Božie Zákony a zákonitosti

Chcel by som vás požiadať, aby ste nezavrhovali výsledky výskumu serióznej vedy. Prává veda nikdy nestála proti Bohu. To iba niektoré pochybné interpretácie vedeckých výskumov boli občas zneužitú na boj proti Bohu. Ale to nie je nič zvláštneho. Všetko, dokonca i Slovo Božie, môže satan zneužiť, interpretovať po svojom, a tak použiť na zvädzanie ľudí, ich odvádzanie od viery v jediného, pravého Boha.

Boh dal človeku rozum mimo iného aj preto, aby, ako hovorí Písmo, panoval nad Božím stvorenstvom (*IM 1,28*). A aby si túto svoju povinnosť mohol plniť, musí

skúmať zákonitosti, ktoré vložil Boh do prírody živej i neživej a musí sa nimi riadiť. Áno, riadiť sa týmito Božimi zákonitosťami (napr. aj tzv. „prírodnými zákonmi“) je dôležité, podobne ako zachovávať Božie Zákony v morálnej oblasti.

Božie Zákony poznáme jednak z Jeho Slova (Písma svätého), jednak z Jeho konania v stvorenstve – v našom živote a v prírode. Jedny upravujú náš vzťah k Bohu a ostatným ľuďom, druhé náš vzťah ku sebe samým a k prírode. Oboje musíme rešpektovať, dodržiavať. Sumou Zákona pri vzťahu k Bohu a k ľuďom je láska: „milovať budeš Pána, svojho Boha, celým srdcom, celou dušou a celou myslou“ a „milovať budeš blízkeho ako seba samého“ (Mt 22, 37-39, tiež Mk 12, 30-31 a L 10, 27).

Božimi zákonmi (zákonitosťami) zjavenými v stvorenstve, sú teda – mimo iného – aj tzv. prírodné zákony (fyzikálne, chemické, matematické a pod., ale aj zákonitosti ekologické, biologické, fyziologické i patofyziologické atď.). Niektoré zákony sú pomenované po ľuďoch. Ale tí ich nevymysleli, neustanovili, tí ich iba objavili. Ustanovil ich Boh – Stvoriteľ a Zákonodarca. Nie som si istý, či si vždy uvedomujeme, že ich porušovaním konáme proti Jeho vôli. Lebo to robíme priveľmi často. Veď sem patrí napr. aj dodržiavanie správnej životosprávy, odmietanie toho, čo škodí zdraviu, ako je alkohol, fajčenie, drogy, nezdravé stravovanie, nedostatočná aktivita (leňošenie), či naopak prehnaná, a preto tiež škodlivá aktivita (napr. pri tzv. vrcholovom športe).*) Aby sme však mohli tieto zákonitosti dodržiavať, musíme ich poznať. A preto o nich hovoriť.

Život je zázrak, a to v zdraví i v chorobe

O zázračnom ustrojení života sme si hovorili na inom mieste; niektorých, tam opísaných skutočností, sa dotknem aj tu – aby táto časť knihy bola zrozumiteľná aj tomu, kto nečítal časti predchádzajúce (a tiež „poznámky“⁷⁾,¹⁷⁾ a²⁰⁾).

Aj tá najjednoduchšia forma života (jednobunečný organizmus, rastlina) je nesmierne zložitý systém, a to po stránke stavebnej i funkčnej (anatomickej i fyziologickej); ale aj po stránke vzťahu k okoliu. Jednou z jeho základných vlastností je veľmi zaujímavá schopnosť premieňať energiu (z potravín, slnka) na takú formu, akú práve potrebuje (chemickú, mechanickú, tepelnú, elektrickú) alebo si ju ukladať do zásoby. Ďalšími pozoruhodnými vlastnosťami sú: schopnosť reagovať na zmeny prostredia, prispôbovať sa im (adaptovať sa), schopnosť rozmnožovať sa, pričom sa, napriek veľkej individuálnej variabilite, prísne zachováva nemennosť druhu (čiže premena jedného druhu v iný, ako to predpokladá evolučná teória, je nezmysel).

Zaujímavou vlastnosťou živých organizmov je, že všetky dôležité životné pochody majú naprogramované vopred. Tieto programy sú zakódované v molekule DNK. (Podrobnejšie som o tom písal v časti I. a II. tejto knihy). Tu by som chcel iba pripomenúť fascinujúcu skutočnosť, že v molekule DNK sú uložené všetky informácie potrebné k tomu, aby sa uskutočnil vývoj jedinca z nepatrného zárodku do zložitej formy dospelého organizmu. Tieto informácie by zaplnili 1000 kníh po 600 stranách, teda celú knižnicu, a pritom DNK sa nachádza v chromozómoch, a tie v bunečnom jadre, ktoré má priemer menší ako jedna stotina milimetra.

V DNK je zaprogramované, či sa napr. z bunky vyvinie šalát alebo zajac, baktéria, slon alebo človek; akú bude tento mať farbu pokožky, očí, či bude mať umelecké vlohy (a aké),

*) Šport súťažný, pretekársky (najmä tzv. „vrcholový“ šport), na rozdiel od športu pre zdravie („rekreačného“ športu), nemá žiaden pozitívny vplyv na zdravie, naopak, veľmi často ho vážne poškodzuje. Tento šport je konaný výhradne pre zábavu niektorých ľudí; je to, povedané dnes módnym slovom – „show“ („šou“), a to veľmi výnosná (existuje termín „športbiznis“). Napriek tomu sa na túto zábavu vydávajú obrovské sumy (ktoré mimochodom idú „z vreciek“ všetkých, a to buď prostredníctvom štátneho rozpočtu, alebo od tzv. sponzorov, ktorí si ich zakalkulujú do „nákladov“ a premietnu do cien tovaru a služieb pre občanov) – sumy, ktoré tak veľmi chýbajú v mnohých oblastiach, napríklad v zdravotníctve.

atletickú stavbu tela alebo „einsteinovský“ mozog atď. Ba sú tam naprogramované aj niektoré choroby, ktoré sa môžu prejaviť niekedy až po mnohých, mnohých rokoch, napr. v dospelom veku.

Áno, každý organizmus, aj ten najjednoduchší, je úžasne zložitý. A čo potom človek? – Podľa Písma (Božieho slova) tvor stvorený na Boží obraz! Istotne sa tým nemyslí vzhľad, veď Boh je duch, ale to, že človek má rozum schopný kreativity, ktorým sa odlišuje napr. od primátov prinajmenšom tak, ako sa tíšia od jednobuňčného organizmu; ale najviac sa Bohu podobá tým, že je schopný duchovného života.

Trochu schématicky vzaté, rozoznávame **tri formy**, resp. **tri úrovne života**: **vegetatívnu, animálnu, duchovnú**. Niektoré organizmy zostávajú na najnižšej, vegetatívnej úrovni (jednobuňčné organizmy, napr. mikroby; z vyšších: rastliny a niektoré jednoduché živočíchy). Pre túto formu života sú charakteristické tri hlavné vlastnosti: látková premena, reagovanie (obyčajne pomalé) na vonkajšie vplyvy, rozmnožovanie. Vyššie živé organizmy majú popri vegetatívnej ešte tzv. animálnu úroveň (jej morfológickým substrátom je nervový systém, resp. jeho vyššie „etáže“). Pre animálny život je charakteristická prítomnosť psychiky („duševného života“) rôznej formy, ktorej znakmi sú inteligencia (druhovo, ale aj individuálne veľmi rozdielnej úrovne) a emócie. Reagovanie na vonkajšie vplyvy je, vďaka zložitejšej nervovej sústave, rýchlejšie, racionálnejšie (čo vždy neznamená, že aj účelnejšie). Niektorí ľudia zotrvávajú po celý svoj život práve na tomto stupni, úrovni života. Nikdy nezískajú (presnejšie: neprijmú) najvyššiu formu života – život duchovný, ktorý je Božím darom, a človek ho dostáva pri svojom druhom, duchovnom narodení (znovuzrodení). Ľudia, ktorí nemajú duchovný život, nie sú schopní pochopiť Boha, ani komunikovať s Ním. Podobne, ako nie sú organizmy s vegetatívnu formou života schopné uvažovania, čítania, racionálneho rozhodovania. (O živote z duchovného aspektu si viac povieme v častiach IV. – VI.).

To, o čom budeme hovoriť v súvislosti so zdravím a chorobou, týka sa predovšetkým vegetatívnej úrovne života. Somatické („telesné“) ochorenia i pochody vedúce k ich uzdraveniu prebiehajú takmer výlučne na tejto úrovni. Na animálnej úrovni prebiehajú najmä psychické („duševné“) poruchy. Tými sa tu nebudeme podrobnejšie zaoberať. Nie preto, žeby neboli závažné. Naopak, niektoré z nich (napr. depresia) môžu viesť k oveľa väčšiemu utrpeniu ako tie najťažšie somatické choroby. Iné (napr. paranoja, schizofrénia) môžu zase priniesť nesmierne utrpenie ľuďom žijúcim s týmito chorými. Nezmeňujem sa podrobnejšie o nich preto, že by som vám skutočne nevedel povedať nič spoľahlivého o ich podstate, ani by som vám nevedel poradiť nič, čo by podstatnejšie mohlo prispieť k ich prevencii alebo liečbe. Lebo okrem niekoľkých chemikálií, ktoré tlmia niektoré prejavy týchto chorôb, skutočne nič účinného nepoznáme (aspoň z hľadiska prírodovedeckého, resp. medicínskeho).

Pokiaľ ide o zdravie a chorobu, resp. o patogenézu a sanogenézu (t.j. o priebeh, teda vznik a vývoj chorobného procesu a o fyziologické reparačné, hojivé pochody, vedúce k jeho likvidovaniu, vyliečeniu) je do istej miery možné vzájomné ovplyvňovanie sa vegetatívnej a animálnej úrovne. Niekedy v zmysle negatívnom, napr. pri vzniku tzv. psychosomatických chorôb, inokedy v zmysle pozitívnom (psycho-terapia, racionálna životospráva).

Keďže tu používam niektoré nie celkom bežné pojmy, dovoľm si ešte niekoľko slov na vysvetlenie (aj keď sa v niečom azda budem opakovať): pojmy „vegetatívny“ a „animálny“ sa zhruba kryjú s tým, čo označujeme tiež ako „somatický“, resp. „psychický“. Biblia označuje obe tieto úrovne života spoločným pojmom „telesný“.

Tretiu úroveň života, duchovnú, ako už bolo povedané, každý človek nedosiahne. Duchovný život teda človek buď má (podľa Písma „*prebýva v ňom Duch svätý*“, resp. „*je chrámom Ducha svätého*“) alebo nie. Pravda, je tu aj tretia možnosť: v člo-

veku prebýva *zlý duch*. Ide o *posadnutosť zlým duchom*, o ktorej sa hovorí v Biblii na viacerých miestach (som presvedčený, že mnohé „duševné“, ale i „somatické“ choroby sú v skutočnosti poruchy duchovné). Neakceptovať túto skutočnosť, znamená ignorovať alebo znevažovať Božie slovo, ale tiež ignorovať mnohé empirické poznatky.²¹⁾

Vráťme sa však k vegetatívnej oblasti (zložke či úrovni) života, v ktorej prebieha väčšina známych ochorení. Je dobré hovoriť o týchto veciach aj preto, že mnohé poznatky sa dajú využiť v praxi.

Ak sme si niečo povedali (a ešte sa k tomu vrátíme) o zložitosti živých organizmov, o fascinujúcich zákonitostiach, ktorými sú riadené všetky ich životné funkcie, bolo to i preto, aby sme videli, že úspechy vedy podporujú vieru v Boha, že veda nie je nepriateľom viery. Dokiaľ ľudia tieto, v posledných desaťročiach vedou odhalené skutočnosti, nepoznali, pokladali živý organizmus (teda aj ľudský) za veľmi jednoduchý (tak tomu bolo ešte v 19., ba i v prvej polovici 20. storočia). Preto človek môže, aj keď nie pochopiť, teda aspoň si vysvetlíť skutočnosť, že v minulosti mnohí ľudia ľahko prijímali mechanistické materialistické názory. No dnešní ľudia, ktorí majú prístup k týmto informáciám, nemajú už žiadne ospravedlnenie, ak zotrvávajú v naviňných predstavách evolucionistov, napríklad, že tieto úžasne zložité živé systémy, tieto zázraky vznikli náhodne. Použil som zámerne výraz „zázraky“, lebo nimi naozaj sú.

Dnes už človek nepotrebuje vidieť efektné divy, „znamenia“ (aké žiadali od Ježiša farizeji, a aké bývajú občas vyžadované aj dnes, napr. vodcami niektorých denominácií a siekt), lebo denne má možnosť vidieť tieto zázraky okolo seba i v sebe. Len musí byť schopný dávať sa: „...to, čo je možné o Bohu poznať, je im prístupné, Boh im to predsa odhalil. Jeho večnú moc a božstvo, ktoré sú neviditeľné, je možné totiž vidieť v stvorenej prírode, keď ľudia premýšľajú. Takže nikto nemá výhovorku, že o Bohu nevedel“ (R 1, 19-20).

Príčina choroby – prekročenie zákona

Vedecký výskum dosiahol v posledných desaťročiach pozoruhodné výsledky, a to prakticky vo všetkých prírodných vedách. Pravdaže i v biológii a v medicíne. Mnohým vedcom i lekárom ohromne stúplo „sebavedomie“. A to ovplyvnilo aj ostatných ľudí – teda i pacientov (aktuálnych i potenciálnych). Mnohí z nich začali považovať medicínu za všemocnú, a tak sa na ňu úplne spoľahli, na ňu preniesli zodpovednosť za svoje zdravie, a sami sa oň prestali starať. A pritom je až zarážajúce, koľko je toho nevysvetleného v biológii i v medicíne, koľko je protirečení v názoroch na zdravie, na choroby, na liečenie.

Ale aj keď je veľa bielych miest na mape medicíny, predsa len boli objavené mnohé zákonitosti vo fyziológii človeka i v patogenéze mnohých chorôb, a tak boli postavené celkom obstojné piliere, na ktoré bolo možné položiť konštrukciu zásad správnej životosprávy, prevencie chorôb (aspoň niektorých), aj základné princípy liečby. Aby však mohli byť v praxi využité, vyžaduje si to nielen vedomosti, ale aj motiváciu a vôľu (lekára i pacienta).

Boh nám dal život, ktorý je jedinečný, zázračný, dal nám však aj rozum a pomocou neho nám zveril mnohé poznatky. A tak je našou povinnosťou, zodpovednosťou pred naším Stvoriteľom, využívať tieto poznatky a starať sa o život – svoj i svojich blížnych, prekonávať neresti, poškodzujúce telesné i duševné zdravie.

Je pozoruhodné, že neresti, ktoré vedú k rôznym poruchám zdravia, pred ktorými varuje lekárska veda, sa veľmi nápadne zhodujú s hriechmi, pred ktorými dôrazne vystríha Božie slovo. Vymenujem aspoň niektoré:

prejedanie sa, iné formy pôžitkárstva a nedostatok pohybu – takmer napospol „plody“ bohatstva, lakomstva a lenivosti chronický stres, strach – ustarostenosť promiskuita – smilstvo.

Dá sa povedať: človek sa môže naučiť žiť zdravo zo zdravotvedy i z Biblie. Ale získať motiváciu, aby dodržiaval to, čo sa naučil, to zo zdravotvedy môže len veľmi ťažko. Naopak, človek veriaci (skutočne, nie formálne) to dokáže oveľa ľahšie. Totiž v tzv. „konkurencii blízkych a vzdialených cieľov“ svetský človek uprednostní obyčajne ciele blízke: dobre sa najesť, napiť, „pobaviť sa“, poleňošiť si, cítiť sa príjemne. Kresťan však myslí predovšetkým na vzdialenejšie, ale o to vzácnejšie, hodnotnejšie ciele: medzi ne patrí taký spôsob života tu na zemi, ktorý sa páči jeho Pánovi, ale predovšetkým dosiahnutie večného života. A preto sa ľahko vzdá tých blízkych, „príjemných cieľov“, ktoré sa dajú docieľiť iba za cenu prestúpenia Božích zákonov, tým skôr, že ony vlastne pre neho ani príjemnými nie sú, resp. prestali mu byť príjemnými a stali sa mu odpornými (a to v momente získania nového života, o ktorom bude reč v nasledujúcich častiach).

Na zdravie ci svetský človek veľmi ľahko zvykne, prestane ho vnímať (obyčajne spozná jeho cenu, až keď ho stratí), a preto si ho neváži. Veriaci človek však zdravie oprávnene pokladá za vzácny Boží dar, a preto si ho chráni. Stará sa o svoje dušu, ale i o telo, lebo je „chrámom Ducha svätého“ (1Kor 3,16; 6,19).

Staraf sa o zdravie nie je vecou lekárov. Ich povinnosťou je starať sa o chorých. Staraf sa o svoje zdravie je vecou každého z nás. Nespoliehajme sa priveľmi na medicínu. Tá často hasí (aj to nie vždy úspešne), až keď je už oheň na streche. Jej možnosti sú dosť obmedzené: napr. pri tzv. substitučnej liečbe (v prípade, že sa zistí, že organizmu niečo chýbaje, a lekár sa snaží mu to, alebo niečo podobné, dodať v liekovej forme) to v podstate veriaz ako dolievanie tekutiny do deravej nádoby; a najčastejšiu formu liečby, tzv. symptomatickú terapiu (pri ktorej ide o tlenie, mierne nie príznakov choroby), by sme mohli prirovnať k situácii, keď vám praskne v kúpeľni vodovodné potrubie, a vy sa všemožne snažíte vytekajúcu vodu sústavne odčerpávať, aby nepretiekla cez prah a nezaplavila celý byt. Je to namáhavé, do istej miery i účinné, ale neodstraňuje to samotnú poruchu.

Ak dôjde k tzv. „reštitúcii ad integrum“ (úplnému uzdraveniu), nebýva to zásluhou medicíny, ale vlastných obranných a reparačných pochodov organizmu. Úslovie „*le-kár lieči, Pán Boh uzdravuje*“ platí naozaj doslovne. Lebo ony „obranne a reparačne pochody organizmu“ naprogramoval náš Stvoriteľ. A On ich aj riadi.

Neraz býva v kruhu teológov, lekárov i laikov pretriasaná otázka: **existujú aj dnes zázračné uzdravenia?**

Odpovedám jednoznačne: áno!

Každé uzdravenie je zázračné. I uzdravenie z tej najjednoduchšej nádchy. Keby ste len vedeli, čo všetko sa pri tom deje, koľko mikroorganizmov musí naše telo (jeho imunitný systém) zlikvidovať, koľko regulačných systémov sa musí aktivovať, aké reparačne pochody na poškodenej sliznici sa musia udiať. To predsa nemožno nepovažovať za zázrak. A čo potom vyliečenie závažnejších chorôb. Alebo operačný zákrok. Akýkoľvek.

Jeden chirurg, keď ho chválili za jeho zručnosť, za úspešné operácie, povedal: „To, čo ja robím, to je iba hrubé látanie, fušerina, v porovnaní s tým, čo nasleduje potom, po operácii: to, že sa zastaví krvácanie, že sa rana uzavrie, zrastie, že sa zlikviduje pooperačný zápal, zastaví sa invázia mikróbov a že sa napokon obnoví činnosť orgánu, ktorý som ja svojím hrubým zákrokom tak zdevastoval – to všetko nie je moja zásluha, to všetko je dielo Božie. Jeho treba obdivovať a chváliť!“

Medicína je namyslená pani a lekári (aspoň niektorí) sú namyslení páni (postoj spomínaného chirurga je skôr výnimkou ako pravidlom): neraz vydávajú za svoj úspech každé uzdravenie, aj keď na ňom nemali ani najmenší podiel.

Aj vtedy, keď napr. z bezradnosti predpísali, „aby sa nepovedalo“, nejaký vitamín (keďysi sa medzi lekármi hovorilo: „Ak nemáš čo dať, daj kálium-jodát“; niekedy obľúbený, dnes už „nemoderný“ kalium iodatum dnes nahradili, v prípadoch, že „sa nemá čo dať“, práve vitamíny).

Sú schopní pripisovať si zásluhu dokonca i vtedy, keď predpísali nevhodný liek, a organizmus napriek tomu (!) sa dokázal vysporiadať s poruchou. Aj vtedy, keď pacienta dostatočne nepoučili (hoci je to ich povinnosťou) alebo ho poučili chybné, a on sa predsa uzdravil. Áno, nebýva zvykom lekárov (často ani tých, čo sa prehlasujú za kresťanov) deliť sa so „svojím“ úspechom s Tým, kto má na uzdravení hlavný podiel – s Pánom života (a to života v zdraví i chorobe) a smrti. Pravdaže, aj naturalistickí lekári sa nedelia radi (ba azda ešte neradšej ako ich veriaci kolegovia) so „svojím“ úspechom s niekým, resp. niečím – v prípade ateistov s ich „bôžikom“, so „všemocnou prírodou“.

Áno, každé uzdravenie je zázračné. Niektorí ľudia však „zázračným“ označujú iba **neobvyklé uzdravenie**, napr. **náhle uzdravenie** z dlhodobej choroby. Ale takéto náhle uzdravenie nemusí byť o nič „zázračnejšie“ ako každé iné (nezabúdajme však, že, ako sme si povedali, vlastne každé uzdravenie je zázračné).²²⁾

Preto budme opatrní pri delení uzdravení na tzv. „bežné“ („normálne“) a „zázračné“. *Náš postoj k uzdraveniu náhlemu i „normálnemu“ má byť rovnaký.* I naše reagovanie naň. Mala by to byť hlboká vďačnosť voči Bohu, oslavovanie nebeského Otca, ktorý to spôsobil. Nezávisle na tom, či pritom použil „asistenciu“ lekára, poprípade nejaký chemický alebo fyzikálny liečebný prostriedok, alebo či to urobil bez takejto „asistencie“ (bez „vektora“ – prostriedku či sprostredkovateľa).

Áké má byť naše reagovanie na ochorenie, aký má byť náš postoj k vlastnej chorobe alebo k chorobe našich blízkych, ale aj „vzdialených“, o tom sa zmienim neskôr.

Lekársky pohľad na chorobu a zdravie

patogenéza, „sanogenéza“

Definícia zdravia a choroby: Mnohým by sa mohlo zdať, že vedia presne odpovedať na otázku, čo je zdravie a čo choroba. No ak sa o to pokúsite, zistíte, že to vôbec nie je také jednoduché. Podívajme sa na niektoré možné odpovede:

- A. Nieкто možno odpovie: Človek je zdravý, ak nemá žiadne príznaky choroby, čiže – **zdravie, to je neprítomnosť choroby**. Ak by som sa ale opýtal *a čo je teda choroba?*, možno by odpovedal: *Neprítomnosť zdravia*. Takéto definovanie zdravia a choroby k ničomu nevedie, je to bludný kruh (tautológia).
- B. Iný by mohol chcieť oprieť svoju definíciu o nejaké **objektívne kritériá**, príznaky. Označil by napr. za zdravého iba takého človeka, ktorý má všetky laboratórne skúšky negatívne. Ale ani to neplatí. Lebo:
- a. Pri mnohých závažných chorobách (takmer pri všetkých duševných, ale aj pri mnohých telesných) nie sú v laboratórnych testoch žiadne odchýlky od normy.
 - b. Mnohé laboratórne testy vykazujú odchýlky od „normy“ aj za rôznych fyziologických situácií (napr. pri záťaži telesnej alebo psychickej) a nemusia teda ešte znamenať prítomnosť akútnej alebo chronickej choroby.
 - c. Samotný pojem „norma“ v biológii je veľmi vágny. Ide totiž iba o štatistický priemer, resp. o určitý úsek stredy GAUSSovej krivky hodnôt u zdravých jedincov, a tento s normálnymi hodnotami u konkrétneho jedinca nemusí mať nič spoločné

(jeho norma sa totiž môže nachádzať na vzostupnom alebo zostupnom ramene GAUSSovej krivky, a nie v jej strede).

C. Možno vhodnejšie by bolo oprieť sa o **kritériá subjektívne**: Človeka možno považovať za zdravého, ak má dobrý duševný komfort. Teda **úroveň duševného komfortu** (pohody, spokojnosti) by tu mala byť hlavným kritériom. Iste sami cítite, že aj táto definícia má svoje slabiny: totiž mnohé choroby (dokonca život ohrozujúce) prebiehajú tzv. asymptomaticky – nerobia ťažkosti, nenarušujú teda ani duševný komfort, a pritom môžu mať napr. vysoké riziko náhlej smrti (tak je to pri niektorých cievných ochoreniach, niekedy pri vysokom krvnom tlaku, pri rakovine a cukrovke vo väčších štádiách a pri mnohých iných chorobách). Na druhej strane duševný komfort človeka môže narušať nielen choroba, ale aj iné veci. Napr. pomery v rodine, v zamestnaní a pod. A vôbec, psychiku ovplyvňuje viac duchovná ako vegetatívna úroveň života, a preto jej stav nemôže byť obrazom telesného zdravia.

D. Niektorí zdravie posudzujú podľa **úrovne osobnej slobody**, ktorú definujú ako súlad medzi tým, čo „musím“, tým, čo „chcem“ a tým, čo „môžem“. Pri ochorení (podobne ako pri strate slobody) dochádza k **nesúladu medzi nutným, chceným a možným**.

Situácia sa stane ešte zložitejšou, ak vám poviem, že nielen chorobu, ale aj zdravie nemožno posudzovať iba z kvalitatívneho, ale aj z kvantitatívneho hľadiska.

Pokiaľ ide o chorobu, je to asi každému jasné: poznáme predsa ľahké a ťažké choroby, prechodné ochorenia a poruchy zdravia vedúce k invalidite, dokonca aj k predčasnej smrti. Ale zdravie? Môže aj to byť menšie a väčšie? Mnohí si iste povedia: to je predsa nezmysel. Veď, ak je niekto zdravý, je zdravý, a ak sa o niekom povie, že má „slabé zdravie“, myslí sa tým, že je vlastne už chorý; možno je iba ľahko chorý, ale určite u neho už nemožno hovoriť o zdraví. A predsa: Aj zdravie môže byť veľa alebo málo. Možno ho merať. Ide v podstate o posudzovanie tzv. **funkčnej rezervy** organizmu alebo jednotlivých orgánov. Uvedme si príklad: V pokoji srdce prečerpá za minútu 4-5 litrov krvi. Pri veľkom zaťažení aj vyše 20 litrov. Sú ľudia, ktorých srdce to dokáže bez väčších problémov. U iných, tiež zdravých, ale netrénovaných jedincov však srdce dokáže prečerpať pri záťaži maximálne napr. 6-7 litrov za minútu. Pri záťaži (nielen pri telesnej námahe, ale napr. aj pri horúčnatom ochorení) srdce takéhoto človeka nedokáže splniť požiadavky naň kladené a – zlyháva.

Teda, človek trénovaný má viac zdravia ako netrénovaný. Pravda, trénovať možno nielen srdcovocievny systém (aj keď práve tu je tréning najdôležitejší). Trénovať možno bunky rôznych orgánov. Ich trénovanosť sa napr. prejaví zvýšenou pohotovosťou vytvárať niektoré dôležité látky (enzýmy, fermenty).

S tréningom úzko súvisí tzv. **adaptácia organizmu**. Keďže práve ona má veľký, často rozhodujúci vplyv na to, či organizmus ochorie alebo nie, povedzme si o nej aspoň niečo.

Treba rozlišovať **adaptáciu** ako *proces* prispôbovania reagovania na nejakú záťaž, poprípade zmenu podmienok vonkajšieho prostredia (tento proces by bolo možno lepšie označovať ako *adaptovanie*, a nie adaptácia). A potom poznáme **adaptáciu** ako *stav* prispôbenia sa organizmu na opakované podnety. Prejavuje sa obvyčajne odolnosťou (zníženým reagovaním na nepriaznivé podnety).

Adaptácia je niečo úžasného. Vďaka nej človek môže žiť za polárnym kruhom i v rovníkovej Afrike, vydrží aj v tých najnepriaznivejších podmienkach. Ludové úslovie prehnane hovorí, že „človek si zvykne aj na šibenicu“. Nuž, na šibenicu istotne nie – ak sa tým myslí, že by na nej mal visieť (no hľadiet na umieranie – aj to najstrašnejšie – si človek „zvyknúť“ naozaj môže), ale adaptovať sa môže napr. na chudobnú stravu, na chlad i horúčavu, na psychické útrapy (napr. vo vojne), na telesnú námahu, ale aj na blahobyť, prejedanie sa, leňošenie a iné nepriaznivé okolnosti.

Existuje adaptácia psychická, telesná, metabolická. Organizmus sa môže adaptovať aj na pôsobenie niektorých chemických látok. Dokonca prebuduje niektoré svoje regulačné systémy tak, že príslušnú chemikáliu do nich „zabuduje“. Po jej náhlom odňatí teda môže dôjsť k veľmi vážnym poruchám (i smrteľným). Iste ste poznali, že hovorím o tzv. *závislosti* na drogách. To je však už iná otázka. Rozhodne nemá nič spoločného s pozitívnou adaptáciou organizmu, ktorá vzniká napr. pri tréningu a otužovaní.

Adaptácia na telesnú záťaž (výsledok tréningu) a na chlad (výsledok otužovania) zvyšuje odolnosť organizmu voči ochoreniu, teda zvyšuje „množstvo zdravia“. (Ešte sa k tomu vrátíme).

Dostali sme sa tak cez pojem „odolnosť organizmu“ vlastne až k otázke **príčiny ochorenia**.

Neraz sa mylne myslí, že príčinou ochorenia je iba nejaký vonkajší faktor – že tu teda ide o akúsi prostú, priamu (lineárnu) závislosť (kauzalitu). Je to však omyl, aspoň vo väčšine prípadov.

Podstatou choroby je porušená činnosť organizmu (fyziologické pochody sa zmenia na patologické) a *jej príčinou nie je iba vonkajší faktor, ale tiež reakcia organizmu naň*. Niekedy táto reakcia hrá práve tú rozhodujúcu úlohu pri vzniku choroby. Pri uvažovaní o príčine ochorenia je preto lepšie hovoriť o determinizme ako o kauzalite, dôležitejší je patogenetický proces ako etiologický agens; inými slovami: to či choroba vznikne, a to aký bude mať priebeh, závisí od celého komplexu vzájomne podmienujúcich sa pochodov, ktoré prebiehajú pri vzniku (a „vyvíjaní sa“) choroby, a nie iba od prvého článku, ktorý tieto pochody „spustil“..

A aby to bolo ešte zložitejšie, treba povedať toto: *Pri ochorení* prebiehajú súčasne *dva procesy: patogenéza* (mechanizmus poškodzovania organizmu) a *sanogenéza* (obránné prispôbovanie sa organizmu a reparačné deje). Mohlo by sa zdať, že sú to vždy protichodné deje. Ale nie je tomu tak: obranné reakcie organizmu môžu neraz poškodiť organizmus, poprípade viesť i ku smrti. Jeden a ten istý mechanizmus reagovania organizmu môže byť súčasne obranným i patogénnym. Lekár neraz musí riešiť dilemu: podporiť, či potlačiť obrannú reakciu organizmu? Napríklad zvýšenú teplotu, zápalovú reakciu, zmenenú zrážavosť krvi, kašeľ, zmenenú aktivitu vegetatívneho nervového systému, resp. jeho časti a podobne.

Príklady: Pri *infarkte myokardu* ide o stresovú situáciu (porucha hemodynamiky, bolesť a strach predstavujú veľkú záťaž organizmu). Organizmus reaguje na stres *zvýšením aktivity sympatoadrenálneho systému*. Je to reakcia, ktorá má obranný, adaptačný, resp. kompenzačný charakter. Aktivovaný sympatiko-adrenálny systém (prostredníctvom katecholamínov) pomáha udržať systolický objem srdca na určitej úrovni (má teda protišokový účinok). Súčasne je však nebezpečný tým, že vyvoláva metabolické poruchy v srdcovom svale, nepriaznivo ovplyvňuje krvnú zrážavosť (zvyšuje ju), a môže viesť k vážnym poruchám srdcového rytmu, ktoré sú neraz príčinou náhlej smrti.

Alebo napríklad *hmačka*. Tá má pri otravách, či črevných infekciách ochranný charakter – napomáha urýchlenému odstráneniu škodlivín z črevného traktu. Môže však viesť aj k dehydratácii (nadmernej strate tekutiny) s následným šokom, končiacim neraz smrťou (tak je to napr. pri cholere, ale aj iných črevných infekciách a intoxikáciách).

Ako ďalšie príklady môžu poslúžiť *zvýšená telesná teplota* a *miestny zápal tkaniva*. Sú to tiež obranné reakcie organizmu: zvyšujú aktivitu imunitného systému, oslabujú mikróby (termolabilné aj likvidujú), zvyšujú prekrvenie, a tým aj prísun protilátok, bielych krviniek a iných dôležitých zložiek aktívnej obrany organizmu. A predsa – za istých okolností môžu sa stať hrozbou organizmu, môžu ho poškodiť a zabiť.

Ešte nápadnejšie je to pri tzv. *hyperergických a alergických reakciách*. Organizmus tu reaguje tak silno, poprípade neobvykle na vniknutie cudzej látky do tela, že táto jeho reakcia sa stáva vážnym ohrozením jeho samotného, teda ona je vlastnou príčinou i podstatou ochorenia, a nie cudzia látka (ktorá u iných jedincov môže byť úplne neškodnou). Tu

IV.

ŽIVOT

– Boží dar a ponuka – príležitosť človeka

O „tretej úrovni života“ (ktorá, na rozdiel od prvých dvoch, nie je obligátnym, ale fakultatívnym Božím darom) – Zmyslom „telesného“ života je prijať ponúknutý dar života duchovného – Hľadanie (a nachádzanie) strateného obrazu

V prvých troch častiach knihy, venovaných predovšetkým biologickej stránke života, som uviedol niektoré fakty z oblasti prírodných vied, ktoré robia evolučnú hypotézu pre uvažujúceho človeka absolútne neprijateľnou (už z čisto rozumových dôvodov). Sú tu však aj iné dôvody, argumenty, ktoré dokazujú, že nie „slepý hodinár“ ateistov ani „lahostajný hodinár“ deistov, ale múdry, mocný a milujúci Boh je pôvodcom i udržiavateľom všetkého okolo nás i v nás: Boh sa nám totiž zjavil nie iba vo svojom stvorenstve, v prírode, ale aj vo svojom Slove a vo svojom Synovi, a okrem toho svojím Duchom koná v nás i okolo nás neustále svoje dielo. Toto však nie každý dokáže vnímať. Tak ako farboslepý človek nebude nič chápať, ak mu budete vysvetľovať, aký je rozdiel medzi zelenou a červenou farbou, tak človek, ktorý nemá schopnosť vnímať duchovné skutočnosti, Božie zjavenia, nielenže nedokáže vidieť Božie dielo v prírode, „divy Jeho zákona“ v „prírodných zákonoch“, ale nedokáže ani vidieť jasné, do očí bijúce pôsobenie Božieho ducha v živote jednotlivca, národov, ľudstva, sveta – skrátka je „duchovne slepý“, jeho „srdce je slepé“.^{*)}

Apoštol Pavel píše o takomto človeku: „*Telesný človek neprijíma veci Božieho ducha; sú mu totiž bláznovstvom a nemôže ich poznať, pretože sa posudzujú duchovne.*“ (1 Kor 2,14) a efezským kresťanom píše, že sa za nich modlí, aby im „...*Boh nášho Pána Ježiša Krista, Otec slávy, dal Ducha múdrosti a zjavenia, aby osvietil oči ich srdca (inými slovami: aby otvoril „duchovné oči ich mysle“)...*“ (Ef 1, 17-18); a o taký istý „dar otvorených očí“ prosí Boha aj žalmista: „*Otvor mi oči, aby som videl divy Tvojho zákona!*“ (Ž 119,18).

Schopnosť vnímať duchovné veci dokážu len ľudia, ktorých Boh obdaril novou kvalitou života – **životom duchovným**. Práve tento duchovný život (duchovná stránka života) je zrejme to, čo Biblia opisuje slovami, že Boh stvoril človeka „*na svoj obraz*“. Iste tým obrazom nie je „telesná stránka života“ človeka – telo (*sóma*), čo ako zložitá a krásna – veď Boh je duch. Ba nie je ním ani „duševná stránka života“ (*psyché*). Veď istou formou, resp. úrovňou „duševného života“ sú obdarené i zvieratá;^{**)} Ale tým, čím sa človek podobá Bohu (tým, v čom je Jeho obrazom) je

^{*)} „Srdce“ je v terminológii Biblie akýmsi „orgánom duše“ (v preklade môžeme namiesto tohoto slova použiť aj dnešnému človeku bližšie výrazy „vnútro“ alebo „podstata“, poprípade „osobnosť“ človeka).

^{**)} Záleží pravdaže na tom, čo si pod slovami duša a duševná stránka života predstavujeme; najčastejšie sa tým myslí ľudská psychika, resp. akýsi „nemateriálny substrát“, ktorý je základom „duševných schopností“ človeka, umožňuje mu „duševne žiť“, t.j. cítiť, logicky myslieť i abstraktné

duch človeka (*pneuma*), presnejšie Duch Boží v človeku, umožňujúci človeku (dávajúci mu schopnosť) vnímať a prijať Boha, rozumieť Mu, komunikovať s Ním, milovať i poslúchať Ho. Pravdaže, predpokladom tohoto je, mimo iného, prítomnosť toho, čo sme označili ako „telesná a duševná stránka života“:^{***)} fungujúce *telo* (celý ten zázračný komplex väčšinou automaticky pracujúcich systémov) a *psychika*, predovšetkým intelekt človeka, od ktorého závisí schopnosť kreativity, logického i abstraktného uvažovania, voľby medzi alternatívami, ale aj ostatné zložky psychiky, od ktorých závisí vôľa, a do istej miery aj emotivita (láska, agapé v ponímaní kresťanov nie je vecou emócií, citu, ale vôle – je to ochota, t.j. vôľa pomáhať tomu, kto pomoc potrebuje).

Môžu byť dvaja ľudia veľmi si podobní, rovnako vzdelaní, podobne sa prejavujúci, a jeden má dar Božieho ducha (sidli v ňom Boží duch), zatiaľ čo druhému táto vyššia kvalita života chýba. Nech nás to nemýli. Veď istá podobnosť je napr. aj medzi správaním sa niektorých spoločnstiev hmyzu a človeka, a pritom je tu priepastný rozdiel.

Buďme konkrétni: podívajme sa napr. na organizovaný život spoločnstva mravcov alebo už spomínaných včiel – svojou delbou práce a usilovnosťou nás nielen udivujú, ale neraz i zahanbujú (s obdivom môžeme pozorovať napr. stavby mravenísk alebo termítisk s miestnosťami rôzneho určenia: príbytkom kráľovnej, s „jaslami“ pre drobné potomstvo, s komorami pre zásoby, často so „záhradami“, kde pestujú huby, ktorými sa živia, s dômyselným klimatickým zariadením atď.); ale pozoruhodné je aj správanie sa stavovcov (niektoré sme už spomínali): vezmime si napr. stavby bobrov alebo rozličné originálne konštrukcie i stavebné materiály hniezd vtákov; alebo sa pozrime na starostlivosť o potomstvo u rôznych živočíšnych druhov, na navigačné schopnosti stahovavých vtákov a rýb a na iné nesmierne komplikované, a pritom účelné činnosti zvierat. A toto všetko je prejavom vrodenej inštinkty, nie logického uvažovania, plánovania (ako u človeka).

Stvoriteľ dal zvieratám (vlozil do ich genofondu) inštinkty – sú to akoby počítače vybavené veľmi zložitými a dômyselnými programami; naše počítače sú v porovnaní s nimi netrebné monštra (veď si len predstavte napr. veľkosť mozgu hmyzu (v priemere 2–3 mg), kde sú tieto nesmierne zložené programy správania sa umiestnené). Zvieratá sa nemusia nič učiť, so svojimi „vedomostami“ sa už rodia, všetko je vopred dané. Stvoriteľ im teda daroval tieto schopnosti, spôsob ich správania sa, už pri stvorení; dal im ich namiesto schopnosti logického uvažovania (nieť pochýb, že je to pre ne výhodnejšie). Inštinkty zvierat sú pravdaže predmetom nášho obdivu a úcty ku Stvoriteľovi; ale sú to automaty, na rozdiel od ľudí (i keď mnohé inštinkty zvierat zďaleka nie sú iba nejakými stereotypnými reakciami, rovnakými za každých okolností: často umožňujú veľmi „logicky“ prispôbiť konanie momentálnej situácii, ba i správnu voľbu medzi viacerými alternatívami). A podobný obrovský rozdiel, aký je medzi konaním človeka a zvierat (hoci pri povrchnom pozorovaní je v mnohom podobné, takmer „zhodné“), je aj medzi vnímaním i konaním ľudí, ktorí sú, a ktorí nie sú riadení Božím duchom.

Podľa niektorých psychologov človek sa líši od zvierat najmä tým, že vlastní tri špecificky ľudské vlastnosti, schopnosti: slobodu, pocit viny a svedomie.

Sloboda. Zvieratá prichádzajú na svet „hotové“ („naprogramované“ na riešenie problémov, s ktorými sa môžu v živote stretnúť) – vo svojom genetickom vybavení majú algoritmy pre situácie im vlastné (ide o spomínané inštinkty, resp. pudy). Človek prichádza na

uvažovať, účelne reagovať, rozumne (alebo i vedome nerozumne) konať; podľa niektorých je to niečo, čím sa človek líši od zvierat. Ale, ako už bolo naznačené, mnohé z týchto schopností majú predsa vo väčšej či menšej miere aj iné, najmä tzv. „vyššie“, živé tvory (okrem toho v origináli textu Bible sa aj o zvieratách hovorí ako o „*nefeš čaja*“, t.j. „duši živej“).

^{***)} Ako už bolo uvedené, (pozemský) život má tri stupne (úrovne) – vegetatívny, animálny a duchovný, pritom vyšší stupeň nemôže „visieť vo vzduchu“, ale musí „sediť“ na nižšom; nižší stupeň však môže existovať aj bez prítomnosti vyššieho. (Pozri aj „poznámky^{17d)e},^{18a} a²⁰) na konci knihy).

svet neschopný samostatnej existencie; zato však je schopný učiť sa, zdokonaľovať svoje konanie, a najmä je slobodný – môže voliť medzi alternatívami, nie je otrokom pudov, inštinktov.

Sloboda je na jednej strane úžasný dar, výhoda, na druhej strane však vyžaduje veľkú **zodpovednosť**, a tiež intelektuálne i morálne predpoklady; pretože: 1. rozhodnutím sa pre jednu alternatívu, táto sa často stane „fait accompli“ – nemennou skutočnosťou, realitou vylučujúcou voľbu a realizovanie iných alternatív, 2. človek svojou voľbou preberá povinnosť niesť dôsledky za vlastnú voľbu, rozhodnutie a jeho realizáciu.

Je dosť ľudí, ktorí práve v tomto zlyhajú – konajú buď „promiskuitne“ alebo „fanaticky“. Promiskuitní jedinci konajú úplne nezodpovedne – náhodne menia (mixujú), berú „čo im príde pod ruku“, úplne ignorujú svoju predchádzajúcu voľbu, ich cesta nemá smer, a preto ani ich život nemá cieľ. Fanatici, naopak, kráčajú raz zvolenou cestou nehladiac napravo a naľavo (ba niekedy ani pred seba), neberú na vedomie neskoršie poznanie, zmenu okolností. Keďže nerešpektujú „dodatočné úpravy cesty“, ba neraz ani „opravné predpisy“, nielenže spôsobujú časté „havárie“, ale väčšinou vôbec nedôjdu do cieľa.

Pocit viny nastupuje tam, kde zlyhala zodpovednosť (voči sebe, voči iným ľuďom, voči Bohu) a kde pôsobí svedomie. Vtedy ide o vinu skutočnú a pocit viny je jej logickým dôsledkom, je odôvodnený. No môže byť aj falošný pocit viny (ak ide o vinu domnelú, nie skutočnú). Človek sa musí naučiť rozlišovať vinu skutočnú od domnelej a netrápiť sa falošnými pocitmi viny. „Zmazať“ skutočnú vinu môže iba odpustenie; preto človek musí vedieť odpúšťať, ale i odpustenie prijímať. Ak človek napr. prijal Ježiša Krista za svojho osobného Spasiteľa, Boh mu jeho viny (hriechy) vo svojej milosti pre zásluhy Ježiša Krista odpustil (ospravedlnil ho) a človek nemá viac dôvodu sa pre ne trápiť. Dlhodobý pocit viny býva častým zdrojom duševného utrpenia (úzkostno-depresívnych neurotických stavov) i ťažkých psychických porúch, duševných chorôb.

Svedomie možno definovať rôznym spôsobom: „je to integrovaný systém morálnych hodnôt, ktorý sa vyjadruje k tomu čo robím, čo som robil a čo chcem robiť – tým, že to schvaľuje alebo odmieta“, je to akési „tušenie, čo je dobré a čo nie“, je to „hlas v nás“, u kresťana je to vlastne vnútorné chápanie a cítenie Božej vôle, slobodné priklonenie sa k tomu, čo plynie z viery. Svedomie je teda akýmsi „kompasom“, ktorý človeka vedie. Avšak jeho „strelka“ neukazuje u každého rovnakým smerom. Kam ukazuje (a či vôbec ukazuje) závisí od hierarchie hodnôt človeka: napr. iným smerom bude ukazovať „strelka“ tohoto „kompasu“ u kresťana, iným u pohana, iným u ateistu – humanistu a pravdepodobne v žiadnom smere sa neustáli u človeka neakceptujúceho žiadne mravné hodnoty. Ale aj dlhšie nepoužívanie tohoto „kompasu“ ochromuje, robí nespoľahlivou jeho činnosť – svedomie „usína“. Preto kresťan bude smer, ktorý tento (nie vždy spoľahlivý) „kompas“ ukazuje, porovnávať so smerom, ktorý udáva jediný správny „ukazovateľ smeru“ – Božie slovo.

Všetky zázraky života, všetky jeho formy, jednak naplňujú človeka, schopného vnímať prejavy Božieho zjavenia, obdivom, úctou a láskou k Stvoriteľovi, a jednak ho vedú k úcte aj k samotnému životu, k stvorenstvu – a tým aj k ochrane týchto nielen obdivuhodných, krásnych, ale aj pre život človeka užitočných diel nášho Stvoriteľa. Praktickými dôsledkami tejto úcty k životu je: • 1. starostlivosť o vlastné telo – o to neopakovateľné, originálne Božie dielo, ktoré je u Božích detí dokonca „chrámom Jeho Ducha“, • 2. pomáhajúca láska (agapé), t.j. poskytovanie ochrany a pomoci ľuďom, bližným, • 3. ochrana prírody – či už samotných živých tvorov alebo podmienok pre ich život. (K bodom 1. a 2. sme si niečo povedali v časti III., k bodu 3. sa vrátíme v časti V.).

Prečo nie všetci ľudia dosiahnu najvyššiu úroveň života – život duchovný?

Každý človek dostal od Boha *dar života* „*telesného*“ (myslí sa tým „biologické bytie“ od chvíle počatia do smrti. Aby nedošlo k omylom, treba pripomenúť, že sem patrí jednak to, čo sa označuje ako „somatické“ (t.j. telesné v užšom zmysle slova),

ale aj to, čomu sa hovorí „psychické“ (t.j. duševné). Tento biologický život – ktorý ako vieme, má dve formy, vegetatívnu a animálnu – je teda Božím darom, ktorý dostal každý človek a každý živý tvor. Človek však okrem toho dostal *ponuku života duchovného*.^{*)} Tento ponúkaný Boží dar však človek môže, ale aj nemusí prijať. Ak ho prijme, nadobúda nový život (novú kvalitu života), a tým opäť získa stratenú podobnosť Boha. Už sme si povedali, že ak Písmo hovorí, že „*Boh stvoril človeka na svoj obraz*“ (1M 1,27), myslí sa tým určite podoba duchovná, nie telesná (keďže Boh je Duch). Na iných miestach Písma zase čítame, že keď človek prijme Boží dar – Božieho ducha, stáva sa „*chrámom Božieho ducha, Boží duch v ňom prebýva*“ (1Kor 3,16), stáva sa členom Božej rodiny, *Božím dieťaťom – synom, dcérou* (R 8, 14),^{**)} a ako sme si povedali, nadobúda opäť stratený „obraz (podobu) Boha“. Keď nás Boží Syn vyzýva „*buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec* (Mt 5,48), vyzýva nás vlastne k obnoveniu tohoto „obrazu (podoby) Boha“ v nás, a to práve prijatím daru Božieho ducha, a tým aj nového, duchovného života; a k tomu dochádza pri novom, duchovnom narodení, čiže znovuzrození (doslova: narodení „*zhora*“ – gr. *anóthen* – J 3,3). Ježiš teda hovorí o „novom narodení“, ale vyzýva aj k obráteniu, resp. pokániu. Povedzme si o tom niečo:

obrátenie

Grécky výraz *metanoia* sa prekladá ako „obrátenie“ alebo aj „pokánie“, doslovne však znamená „zmenu mysle (zmýšľania)“. Bez tejto radikálnej zmeny sa človek nemôže stať kresťanom. Ježiš povedal: „*Ak sa neobrátime..., nikdy nevojdete do kráľovstva nebeského*“ (Mt 18,3); a na inom mieste: „*Pokánie čiňte* (čiže: „*obráťte sa*“) *a verte v evanjelium*“ (Mk 1,15).

Samotné obrátenie pozostáva z dvoch krokov: prvým je *prebudenie* – to spôsobuje Boží duch (Duch svätý), napr. prostredníctvom vypočutej kázne, svedectva, prečítaného textu, prežitej udalosti a pod. Druhým krokom je *vykročenie* – a tu je potrebná už aj vôľa, rozhodnutie človeka.³⁰⁾ Je to mimoriadne dôležitý krok. Ak totiž človek po duchovnom prebudení nevstane a nevykročí, opäť skôr, či neskôr zaspí, duchovne zomrie. (Spomeňme si na mámotratného syna – Lk 15,20: medzi sviniami, v strašnej biede a o hlade sa spamätal – „prebudil sa“ a oľutoval, že opustil dom svojho otca; ak by však bol zostal iba pri ľútosti, ak by nebol vstal a vykročil na cestu do domu otca, bol by medzi sviniami istotne zahynul).

Po obrátení nasleduje druhá, rozhodujúca fáza premeny človeka, a to

znovuzrodenie (nové narodenie)

Ide tu o spomínané duchovné narodenie, narodenie „*zhora*“ (= *anóthen*), ktoré je dielom Boha – Jeho ducha. Pán Ježiš o ňom povedal, že bez neho nikto „*nemôže uzrieť Božie kráľovstvo*“ (J 3,3). Týmto duchovným narodením začína duchovný život človeka a súčasne príslušnosť k Božej rodine. Od tejto chvíle sa človek stáva synom (dcérou) Boha, a teda aj bratom (sestrou) ostatných Božích detí. Pred touto udalosťou bol človek duchovne mŕtvý a Boh mu bol sice Stvoriteľom, ale nie Otcom (J 1,12-13; 8,42-43; 1J 3,1-2; R 8,14-17; 9,6-8). Teraz, ako dieťa Božie, má otvorený prístup ku svojmu Otcovi, a robí mu

^{*)} Pojmy „vegetatívny“, „animálny“, „duchovný“ nie je jednoduché nahradiť výrazmi používanými v Biblii, a to preto, že tie sa často používajú promiskue (striedavo, t.j. zamiňajú sa). Zhruba však možno chápať pod pojmom „vegetatívny“ to, čo je v Biblii označované „telesný“ (v užšom slova zmysle), teda hebr. *bášár*, gr. *soma* alebo *sarx*. (čo doslovne znamená vlastne „mäso“); „animálny“ je to, čo je v Biblii označené ako „duša živá“ (hebr. *nefěš*, gr. *psyché*), t.j. to, čo má zmyslové orgány a nervovú sústavu (takže vníma okolie, cíti a rozumne reaguje – je vybavené inštinktní); „duchovné“ (hebr. *ruach*, gr. *pneuma*) je tou kvalitou života, o ktorej Biblia hovorí „na Boží obraz“, teda to, čo človek dostal pri stvorení, ale čo pri páde (pri prestúpení Božieho príkazu) stratil; nie však definitívne – Boh mu ho vo svojej milosti ponúka.

^{***)} Apoštol Pavel používa pre túto radikálnu zmenu života rôzne obrazné výrazy: „človek je v Kristu“ – *ak je niekto v Kristu, je novým stvorením* (2Kor 5,17); „Kristus je v človeku“: „*vo všetkých (veriacich) je Kristus* (Kol 3,11); „obliecť Krista“ (Gal 3,27); „vyzliecť starého a obliecť si nového človeka“ (Kol 3,9-10; Ef 4,24).

radosť žiť podľa Jeho vôle. Radosťou ho naplňa aj istota, že raz bude žiť v bezprostrednej blízkosti svojho Otca v Božom kráľovstve. To je tá kresťanská **radosť**, o ktorej píše apoštol Pavel v liste filipským kresťanom (*Fil 4,4*) a o ktorej hovorí aj sám Pán Ježiš Kristus: „*Radujte sa z toho, že vaše mená sú zapísané v nebesiach*“ (*Lk 10,20*).

Prijatie Božieho daru duchovného života (nové, duchovné narodenie) sa prejaví predovšetkým vierou; vierou, ktorá nespočíva iba v presvedčení o Božej existencii (lebo takúto vieru majú aj Boží nepriatelia, *aj demony veria* – *Jk 2,19*), ale najmä vo zvláštnom dôvernom vzťahu k Bohu a v dôvere v Neho. Spomenuli sme už, že ten, kto dostane od Boha dar takejto viery, dar Jeho Ducha, dostáva s ním aj nové vlastnosti a schopnosti: dokáže napr. vidieť veci a súvislosti, ktoré predtým nevidel (hoci sa díval), a rozumieť im, ale najmä rozumieť Bohu, poslúchať, rešpektovať a milovať Ho, a súčasne milovať aj Jeho dielo – svojich blížnych i všetko živé; bude teda, okrem iného, chrániť život, angažovať sa, a neuspokojí sa so starostlivosťou iba o svoj (telesný, duševný a duchovný) život, ale bude ochraňovať a podľa svojich možností podporovať, rozvíjať všetok život na svete.

Ako sme si už povedali, človek je vo svojom rozhodovaní slobodný; jeho konanie nie je určené inštinktmí ako u zvierat, ale má možnosť slobodne sa rozhodovať medzi alternatívami. Už v raji sa mohol rozhodnúť: akceptovať, poslúchnuť svojho Stvoriteľa alebo ho neposlúchnuť. Prvý človek si, žiaľ, vybral tú horšiu, ba priamo katastrofálnu, alternatívu – neposlušnosť so všetkými tragickými dôsledkami. Dnešný človek sa môže rovnako slobodne rozhodnúť: buď bude akceptovať a rešpektovať svojho Boha, prijme od Neho vzácny dar Jeho Ducha, alebo Ho odmietne. Väčšina ľudí (v tzv. civilizovanom svete) opäť volí tú horšiu, katastrofálnu, alternatívu; akoby stratili úsudok – veď konajú vlastne proti sebe: všetko strácajú, nenaplnia nikdy zmysel svojho telesného života, nezískajú život duchovný, teda zostanú po celý čas svojho pobytu na Zemi na úrovni života animálneho, ale (čo je ešte oveľa závažnejšie) strácajú aj možnosť získať život večný (o tom sa podrobnejšie píše v časti VI.). Lebo tí, čo sa narodili iba raz (telesne), zomierajú dvakrát (na konci pozemského života i po Božom súde, pretože *nie sú zapísaní v knihe života* – *Zj 20,14.15*), zatiaľ čo tí, ktorí sa narodili dva razy (telesne i duchovne, „zhora“), zomierajú iba jedenkrát (*...nad tými druhá smrť nemá moci* – *Zj 20,6*).

Ak človek–ateista tolko stráca a jeho viera sa naviac opiera o pochybnú evolučnú hypotézu, ktorá, stojí na „hlinených nohách“, mohol by sa niekto opýtať: čo teda vedie niektorých ľudí, schopných uvažovať (napr. vedcov, označovaných „vedeckí, resp. evolucionistickí naturalisti, vedeckí materialisti, scientisti“ a pod.) k tomu, že zotrávajú pri svojom presvedčení? Ak napr. evolucionistickí biológovia pri opisovaní zložitých biologických dejov zdôrazňujú „zdanie“ prítomnosti určitého plánu a účelu,^{*)} nesmiernu zložitost' aj tej najjednoduchšej bunky a nevyhnutnosť spolupôsobenia mnohých zložitých súčastí (neredukovateľných komplexov), aby mohol byť udržaný život, ak pri opise syntézy proteínov všetci používajú výrazy z oblasti inteligentnej komunikácie (ako „správy, naprogramované pokyny, jazyky, informácie, kódovanie a dekodovanie, knižnice“ a pod.), prečo potom neprípustia možnosť, že život je naozaj tým, čím sa zdá byť – produktom tvorivej Inteligencie? Veď ak by to pripustili, veda by tým predsa ešte nestratila svoj význam, program, náplň: naďalej by sa napr. mohla zaoberať dešifrovaním jazykov, v ktorých sa odovzdávajú genetické informácie, skúmať ako celé tieto systémy fungujú. Program ani prácu by teda vedci nestratili, stratili by však ilúziu, že môžu úplne ovládnuť prírodu. A ešte jedno by stratili – nemiestnu pýchu: museli by totiž pripustiť, že vedľa sveta prírody

*) Slovo „zdanie“ v ich formuláciách treba zdôrazniť, lebo v skutočnosti popierajú akýkoľvek plán, účel v „processe evolúcie“; preto nemožno hovoriť o účele alebo pláne ani v „produktach evolúcie“ (akým je podľa nich napr. proteosyntéza, alebo tiež „biologický druh homo sapiens sapiens“) – všetko je podľa nich „výsledkom náhodného, prirodzeného procesu bez akéhokoľvek účelu“.

Možno to dokumentovať výrokom významného evolucionistu: „Číra náhoda, nič než náhoda, absolútna slepá náhoda ako základ zázračnej stavby evolúcie“. (J. MONOD: „Zufall und Notwendigkeit“, Deutscher Taschenbuch Verlag, 1977). (Vid' aj „poznámky 1) a 19)“).

existuje ešte iná skutočnosť, že nad inteligenciou človeka (nad ich inteligenciou) je ešte iná, vyššia Inteligencia.

Pýcha má veľkú moc, dokáže nielen motivovať, ale aj úplne ovládať človeka; preto ten, čo je odvekým nepriateľom Boha, ju od pradávna používa ako osvedčenú zbraň pri získavaní svojich nasledovníkov, pri ich ovládaní – robení z nich svojich otrokov. Mysle naturalistických vedcov ovládne nakoniec ich otrokár tak dokonale, že títo sa dokážu dívať priamo na dôkazy premysleného usporiadania a účelnosti nimi skúmaných vecí a dejov (aj ich ako také vo svojich spisoch opisovať), a predsa ich nevidia. (Ak použijeme už spomínanú BEHEHO metaforu: nikdy sa nebudú môcť „poďívať pod kapotu“, a teda nikdy ani nebudú vedieť, že „to nie je vietor alebo gazela, čo poháňa automobil“, ale niečo úplne iné). Ich myseľ je skrátka „zablokovaná“ prístupu Božieho ducha, ktorý, ako sme si povedali, dáva, mimo iného, človeku schopnosť vidieť to, čo predtým nevidel, rozumieť tomu, čomu predtým nerozumel.**)

Ateisti, naturalisti, materialisti (teda tí, čo veria v „slepého hodinára“), ale i deisti (tí, čo veria v „boha – hodinára“, síce múdreho a šikovného, keďže na počiatku „skonštruoval a natihol podivuhodné hodiny“, ale ľahostajného, lebo sa o ne prestal starať, takže „hodiny idú odvtedy samočinne“), sú teda v podstate ľuďmi hodnými poľutovania – neslobodnými, ľuďmi „nevidiacimi“, a preto nechápajúcimi, mimo iného, ani skutočný zmysel ľudského života – podľa nich „náhodného produktu evolúcie“, sú ľuďmi bez nádeje.

Ateista (ani deista) nevidí za smrť, ktorá je pre neho koncom všetkého, a súčasne stráca možnosť odpovedať si na základné otázky života: aký má môj život zmysel? aký zmysel má všetko to, čo ma obklopuje, celý svet?

Niektorí hľadajú zmysel života a snažia sa ho naplniť tým, že si vystaví nejaký „nesmrteľný pomník“ (postaví dom, zasadí strom, zaopatrí si deti, vytvorí umelecké dielo a pod.). Aká naivita! Veď to všetko je dočasné a často neprežije ani jeho samotného; „všetko je márnosť a honba za vetrom,“ – tak to formuloval múdry Šalamún v knihe *Kazateľ*.

Iní sa riadia tzv. behavioristickou (čítaj „bihejvporistickou“) filozofiou, čo je v podstate kopírovanie správania sa zvierat, riadiacich sa inštinktm: „Riadi sa inštinktom“ (tak sa hovorí aj v jednej televíznej reklame), riadi sa tým, čo je pre teba „užitočné“, a najmä vyhľadávajú príjemné zážitky, buď „epikurejcom“.

Vlastné predstavy o tom „čo je užitočné“ vedú na jednej strane k neuveriteľnému egoizmu, a na strane druhej vedú niekedy k snahám stať sa „spasiteľom“ ľudstva, či aspoň iste, „vyvolenej“ skupiny ľudí: vytvoriť akýsi „raj na svete bez Boha“ – „blahobytnú“, podľa vlastných kritérií „spravodlivú“, spoločnosť; alebo dokonca vedú k snahám „vylepšovať“ ľudský rod. Títo ľudia nerešpektujú (ba ani nepoznajú) Boží Zákon, nepoznajú ani morálku z neho vyplývajúcu, a tak výsledky ich snaženia sú pre ľudstvo hotovou katastrofou; len v 20. storočí sme mali možnosť dvakrát vidieť takéto pokusy – fašizmus a komunizmus (mnohí z nás videli alebo aj „na vlastnej koži“ zažili dôsledky takýchto snáh riešiť problémy ľudstva ľuďmi bez Boha).

Niektorí ateisti však odmietajú nielen vyššie spomenuté, ale akékoľvek riešenia otázky „zmyslu života“. No nie sú zato na tom o nič lepšie – naopak, ocitajú sa vo veľmi ťažkej situácii: keďže nenachádzajú žiadne východisko, vidia nezmyselnosť svojho života, a tak sa často utiekajú k samovražde.

Presvedčivým opisom (pretože ide o opis pravdivý, autentický) psychického stavu týchto ľudí je „Spoved“ od L. N. TOLSTĚHO.*) Je to vlastne jeho osobné svedectvo –

***) Toto „zablokovanie mysle“ naturalistických vedcov spôsobuje takú slepotu, že títo ľudia dokonca nevnímajú ani svojich kolegov, ktorí vidia veci inak ako oni. Dôkazom sú opäť slová vyššie citovaného J. MONODA: „Dnes už niko nepochybuje o evolúcií. Každý priznáva, že k nej došlo.“ (podčiarkol M.B.).

*) TOLSTĚHO „Spoved“ i ďalšie svedectvá jeho viery, ako aj jeho názory na umenie, môžete nájsť v knihe *L.N. TOLSTOJ a jeho životné otázky – VIERA a UMENIE*. (Možno si ju objednať u autora tejto knihy.)

nesmierne úprimné, otvorené. TOLSTOJ spôsobom jemu vlastným, veľmi podrobne a pôsobivo opisuje svoje zúfalstvo, hľadanie, a dlho, dlho nenachádzanie východiska zo situácie, v ktorej sa ocitol, keď stratil kontakt s Bohom; ale môžeme tu tiež čítať, ako nakoniec predsa len našiel odpoveď na svoju životnú otázku – na otázku aký je zmysel života. Odpoveď našiel vo viere, v Kristovom učení očistenom od povier a nezmyselných, nebiblických dogiem, a to nie iba v teoretickom prijatí tohoto učenia, ale najmä v jeho praktickej aplikácii v každodennom živote, teda v skutočnom nasledovaní Krista. Spoznal, že nič okrem viery nemôže spojiť konečné s nekonečným, časné s večným, nič nemôže dať odpoveď na otázku „aký je nekonečný (večný) zmysel ľudského konečného (časného) života na tejto Zemi?“

Dovoľte kratučký úryvok zo spomenutej TOLSTÉHO knihy – o jeho hľadaní a nájdení, o obrátení. Tento úryvok považujem za vhodný aj preto, že sa v ňom hovorí o živote, že tu – „ide o život“; a to je predsa naša téma:

»Veď žijem, skutočne žijem iba vtedy, keď hľadám Boha, keď Ho cítim. Tak čo vlastne ešte hľadám? – akoby niečo vo mne vykriklo: To je predsa On. To je to, bez čoho nemôžem žiť. Poznať Boha a žiť – to je to isté. Boh je život.

Ži a hľadaj Boha, potom tvoj život nebude bez Boha. A silnejšie ako kedykoľvek predtým sa všetko vo mne a okolo mňa rozžiarilo, a toto svetlo ma už neopustilo.

Zachránil som sa od samovraždy. Kedy presne sa dokonil vo mne tento prevrat, nemôžem povedať. Ako nebadane, postupne sa vo mne ničila sila života, a ja som začal pociťovať, že nemôžem žiť, že sa môj život zastavuje, že samovražda sa stáva nevyhnutnou, tak postupne, nebadane sa táto sila, schopnosť žiť, vo mne vracala.«

Tolko citát z TOLSTÉHO „Spovede“ (z knihy **L. N. TOLSTOJ a jeho životné otázky – VIERA a UMENIE**).

Čo je to ten „prevrat“, o ktorom píše TOLSTOJ? V reči Biblie je to „obrátenie“ alebo „pokánie“, o ktorom tu bolo už hovorené. A čo je to tá nová „sila, schopnosť žiť“, ktorú pociťoval po onom „prevrate“? Aj Písmo hovorí o „novom živote“ kresťanov. A ako vyzerá tento nový život – **život viery** (resp. duchovný život), ktorý je vlastne tým pravým, naozajstným životom človeka, v čom sa líši od jeho imitácií, ale najmä – ako ho získať? Aj o tom sme si už hovorili – o tom, že nás Pán Ježiš Kristus vyzýva: *kajajte sa (Mk 1,15)*, že učeníkom (a ich prostredníctvom aj nám) hovorí o potrebe *obrátenia sa (Mt 18,3)* a Nikodémovi (t.j. opäť aj nám) o potrebe **nového narodenia** – „*znovuzrodenia*“, čiže „*narodenia z Ducha*“ (J 3,3.5). Ale aj na iných miestach Pisma, keď sa hovorí o „zmene života“ (pred chvíľou sme niektoré citáty uviedli), život, ktorý po tejto zmene nasleduje je označovaný ako úplne **nový život** (čiže nová, **duchovná kvalita života**), a o tých čo žijú „starým“ životom, sa hovorí ako o „mŕtvych“; napr. ap. Pavel: „*boli ste mŕtvi, a ste živí...*“ (R 6,13), „...*Boh ...si nás zamiloval, keď sme boli mŕtvi, pre priestupky (a) oživil nás...*“ (Ef 2, 4.5; podobne Kol 2,13); a toto platí nielen o jednotlivcoch, ale aj o spoločenstve ľudí; veď v *Zjavení* v posolstve cirkvi (zboru) v Sardách sa hovorí: „*Poznám tvoje skutky; máš meno, že žiješ, ale si mŕtvý.*“ (Zj 3,1).

Toto všetko patrí tiež k téme „život“ – všetko to má niečo spoločného s duchovnou stránkou (novou kvalitou) života (o ktorej sa hovorí v časti V. a VI). Povedali sme si, kadiaľ vedie **cesta k tomu novému životu**** (spomeňte si na obrátenie, t.j. prebudenie, vykročenie a na následné nové narodenie – narodenie do nového, t.j. duchovného života), a predsa by som rád pripojil k tomu ešte pár poznámok:

Zmenili sme sa o slobode človeka, o jeho možnosti voľby medzi alternatívami. Chcel by som tu zdôrazniť, že hoci sa to niektorým ľuďom nezdá, sú **iba dve alternatívy**: cesta s Bohom, k Bohu alebo cesta bez Boha, proti Nemu. Tretej cesty niet.

***) O pravidlách („dopravných predpisoch“), ktoré platia na tejto ceste a zaručujú bezpečný príchod do cieľa, si povieme v časti V.

Existuje latinské úslovie: „Tertium non detur!“ (tretia možnosť nie je). Platí to plne aj o našom postoji k otázkam života, a to nielen jeho zmyslu, jeho zamerania, kvality, ale aj jeho vzniku – buď je človek ateistom, a teda verí DARWINovi a jeho nasledovníkom, čiže evolučnej hypotéze, alebo je človek kresťanom a verí Bohu a Jeho Slovu. Tertium non detur!

Preto neexistuje nič také ako „kresťanskí evolucionisti“, i keď niektorí sami seba takto označujú. Ich „ideovým otcom“ je už spomínaný jezuita, horlivý darvinista TEILHARD de CHARDIN^{*)} a silnú podporu nachádzajú aj v mnohých publikáciách a vyhláseniach predstaviteľov dnešnej rímskej cirkvi (občas, pravda, i keď menej často, koketujú s týmito myšlienkami aj predstavitelia iných cirkví). Ale ako môže mať niekto odvahu nazývať sa kresťanom, ak spochybňuje Boha, ak neverí Jeho Slovu – a nejde iba o knihu Genesis; veď zmienky o Božom stvoriteľskom diele, obdiv k nemu i jeho oslavovanie nachádzame na mnohých miestach Starej i Novej zmluvy. No Genesis je predsa len základ – ak sa ten podkope, zrúti sa celá stavba viery: veď ak napríklad uveríme, že človek sa vyvinul zo zvierata, potom nemôžeme veriť ani správe o páde človeka, o jeho hriechu, ale potom by bolo zbytočné aj vykúpenie. Čo by teda ešte u takého tzv. „kresťana-evolucionistu“ zostalo z toho, čomu veria kresťania, čo je základom ich viery? Už ani nehovorím o tom, že takýto človek robí zo samotného Krista klamára. Veď tento hovorí o stvorení človeka: „*Stvoriteľ ich (Adama a Evu) stvoril ako muža a ženu*“ (Mt 19,4), spomína stvorenie sveta Bohom: „*...od počiatku, keď Boh stvoril svet...*“ (Mk 13,19) a o potope, čiže o celosvetovej katastrofe, ktorú evolucionisti rozhodne odmietajú. Ježiš hovorí ako o nespochybiteľnom fakte: „*...v dňoch pred potopou (ľudia) jedli, pili, ženili sa a vydávali až do toho dňa, keď Nóach vošiel do korábu, a nič nespozorovali, až prišla potopa a zmietla všetkých; tak bude aj pri príchode Syna človeka.*“ (Mt 24, 38.39).

V týchto výpovediach Božieho Syna môžeme teda čítať jeho potvrdenie toho, že Boh stvoril svet, človeka (čiže svet ani človek sa nevyvíjal „od primitívnych k vyšším formám“) a že Boh uviedol na skazený svet trest – potopu (celosvetovú katastrofu). Pravdaže, čítame tu aj výstrahu, výzvu k bdelosti, pripravenosti – a toto je aktuálne najmä dnes, keď obrazne, opäť Kristovými slovami, povedané „*ratolest (figovníka) mladne a vyháňa lístie*“ (Mt 24,32).

Tí, čo sa ešte stále domnievajú, že kresťanstvo a darvinizmus možno zlúčiť, tí, čo sa nedajú presvedčiť argumentmi z pozície kresťanstva, mali by poznať aj názory z druhej strany. Významný darvinista W. PROVINE, profesor z Cornelovej univerzity, napríklad tvrdí, že konflikt medzi „vedou“ (myslí tu však konkrétne neodarvinizmom) a náboženstvom je nevyhnutný, že ľudia, ktorí zastávajú náboženské názory a zároveň prijímajú evolučnú biológiu „musia pri vchode do kostola odložiť svoj mozog“, a že tí niekolkí, ktorí medzi svojou biológiou a svojím náboženstvom nevidia žiaden konflikt, „sú vo svojom myslení rigidní, alebo ho majú rozškatulkované, alebo sú ateistami a nevedomujú si to“. Niektoré vedecké organizácie tento konflikt zámerne zakrývajú, aby neohrozili financovanie svojho výskumu. Na ich adresu W. PROVINE napísal: „Tento postoj je taktický, ale intelektuálne nepoctivý.“

Pravda, nie všetci naturalistickí evolucionisti sa vyjadrujú tak jednoznačne ako prof. PROVINE; niektorí prehlasujú, že veda (myslí sa naturalistická) a náboženstvo (myslí sa kresťanské) nie sú v rozpore, pretože „zaujímajú rozdielne oblasti“. Pripúšťajú teda „koexistenciu“ vedy (naturalistickej) a viery: vraj tak, ako môžu vedľa seba

^{*)} Je zaujímavé, že tzv. „teistskí („kresťanskí“) evolucionisti“ sa hlásia k *darvinizmu*, resp. *neodarvinizmu*, a nie k *lamarckizmu*. J.B.LAMARCK (1744-1829) totiž prvý (už pred Darwinom) vymyslel ucelenú hypotézu o vzniku druhov evolúciou, pričom podľa neho je „vývoj druhov“ riadený „vnútornou božskou silou“ (u Darwina, ktorý sa otvorene hlásil – najmä vo svojich neskorších dielach – k ateizmu, je to, ako vieme, „prirodený výber“ a podľa neodarvinistov pri „vzniku nových druhov“ hrajú hlavnú rolu náhodné mutácie).

existovať veda a umenie (veď prečo by napr. vedec vo svojom voľnom čase nemohol čítať rozprávky?), môže existovať „oblasť objektívneho poznania“ a vedľa nej to, čo možno nazvať „záležitosť subjektívnej viery“. Teda ich presvedčenie o zlučiteľnosti vedy a viery má svoje podmienky. A má i hranice: napr. v USA (ale nie iba tam) oficiálne vedecké organizácie vedú s kreacionizmom otvorenú vojnu; pritom k ich taktike patrí požiadavka bezpodmienečnej kapitulácie protivníka, a ľudí z ich radov, ktorí pripúšťajú, že v naturalistickom chápaní existujú „otvorené otázky“, považujú jednoducho za zradcov.

To je súčasnosť, ale nezaškodí si pripomenúť niečo aj z nedávnej histórie: J. HUXLEY, známy darvinista, bol propagátorom „náboženstva“ *evolučného humanizmu*. Pod jeho vplyvom americký filozof J. DEWEY v r. 1933 zakladá *hnutie za náboženský humanizmus*, ktoré vo svojom manifeste vyhlasuje názor (ktorý bol v tom čase bežný), že zánik teistického náboženstva otvorí ľudstvu novú éru pokroku a sociálnej spravodlivosti. Krátko nato Hitler a Stalin predviedli ukázkovú realizáciu spoločnosti bez teistického náboženstva. Pod vplyvom tejto skúsenosti DEWEYho nástupci v roku 1973 pripúšťajú, že minulý manifest bol „príliš optimistický“ a že ho treba revidovať. A tak nový manifest už pripúšťa, že „veda niekedy namiesto dobra prináša zlo“ a že „tradičné náboženstvo nie je jedinou prekážkou pokroku“; celkove však posolstvo nového manifestu vyznieva ako predtým: spása prichádza prostredníctvom vedy!

Keď sme už pri histórii, vráťme sa krátko k už spomínanému jezuitovi–filozofovi a súčasne „paleontológovi“ – vášnivému evolucionistovi, TEILHARDOVI de CHARDIN, ktorý „zmodernizoval“ kresťanstvo v tom zmysle, že ho založil „na skale“ evolúcie namiesto na „istých udalostiach, ktoré sa údajne udiali v Palestíne pred takmer dvoma tisícami rokov“ (to sú jeho slová). Podľa neho evolúcia nie je iba jednou z hypotéz, teórií alebo systémov, ale všeobecnou podmienkou, ktorej sa musia podriaďovať všetky ostatné hypotézy, teórie, systémy; je „svetlom“, ktoré osvetľuje všetky fakty, je „cestou“, po ktorej sa musia uberať všetky myšlienky.^{*)} Stručne povedané: evolúcia je bohom, ktorého musíme uctievať, ktorý nás berie so sebou do neba – v terminológii TEILHARDOVEJ „teórie“ je to „bod Omega“, čo je harmonizované kolektívne vedomie, zodpovedajúce akémusi nadvedomiu: množstvo individuálnych reflexií sa združuje a posilňuje v akte jedinej reflexie; a miliardy zrní myslenia vraj vytvoria jediné veľké zrno myslenia planetárnych rozmerov.

Ani sme sa nenazdali a sme pri hlavných myšlienkach súčasného novopohanského hnutia New Age (tomuto sa venujem podrobnejšie v knihe „*Nový vek“ alebo koniec tohoto („starého“) veku?*).

Viera v evolučnú teóriu je absolútne inkompatibilná s vierou v Boha (ktorá samozrejme zahŕňa v sebe aj, ba predovšetkým, rešpektovanie Božieho slova). Napriek tomu aj niektorí farári a teológovia s ňou koketujú; dokonca sa k nej oficiálne hlásia aj niektoré tzv. „kresťanské“ cirkvi. Ako dôkaz uvediem citát z „*Malého teologického lexikonu*“, vydaného Spolkom sv. Vojtecha; tam pod heslom „evolucionizmus“ môžeme čítať: „...*teológia nič nenamieta proti tomu, že svet sa z prvotného stavu za súčinnosti Božej vyvíjalo až po človeka, v ktorom hmota dostáva za podstatný tvar rozumnú duchovnú dušu, a tak dosahuje vrchol dokonalosti.*“ Takéto vyjadrenia nemajú naozaj s kresťanstvom nič spoločné (keďže viera kresťanov je založená na Božom slove, nemôže byť s ním v protiklade), naopak, majú veľmi blízko k predstavám ateistov, resp. deistov a ich pokračovateľov v hnutí New Age. Kresťanovi musí byť jasné, že viera v Boha ako Stvoriteľa (samozrejme v biblickom zmysle) je základným kameňom kresťanskej viery. Ak sa tento základný kameň

^{*)} V podobnom zmysle sa vyjadril aj pápež Ján Pavol II. vo svojom Posolstve Pontifikálnej akadémie vied (jeho prejav bol uverejnený v *Quarterly Review of Biology: John Paul II, 1997*). Pápež tu vyslovuje svoj rešpekt voči evolučnej teórii (fakticky sa k nej hlási), keď hovorí, že ju považuje za viac než púhu hypotézu, uvádza však, že môžeme hovoriť o „viacerých teóriách evolúcie“.

podkope, zrúti sa celá stavba. (Príkladom je spomínaná „teória“ jezuitu, „teológa“, evolucionistu TEILHARDA de CHARDIN).

Ustúpenie z pozícií Božieho slova musí vždy nakoniec vyústiť v ateizmus alebo pohanstvo (novopohanstvo) – k „smrti Boha“, ktorú hlásal a po ktorej tak túžil jeden z najväčších „apoštolov“ (vyslancov) satana – NIETZSCHE.

Evolucionizmus je skutočným „náboženstvom“^(*) – veď sa snaží odpovedať na základné otázky života (podobne ako napr. kresťanstvo, judaizmus, islam a iné náboženstvá): čím je vlastne človek, odkiaľ pochádza a kam kráča? Odpovede na tieto otázky určujú aj to, ako si kto odpovie na ďalšie otázky: v čom spočíva zmysel ľudského života, šťastia človeka a aké sú cesty k naplneniu toho zmyslu a k dosiahnutiu toho šťastia? Ale napr. aj to, aký postoj zaujme k otázke etiky (vzťah človeka k Bohu určuje totiž aj jeho vzťah k ľuďom a celému stvorenstvu).

Z toho, čo bolo práve konštatované, vyplývajú tri veci:

1. názor niektorých ľudí, že naturalistická veda (darwinizmus) a viera „sa zaujímajú o rozdielne oblasti“ (a sú preto vraj zlučiteľné), je ilúzia alebo vedomé klamstvo,
2. kresťanstvo a darvinizmus ponúkajú na rovnaké otázky diametrálne rozdielne odpovede, ponúkajú cesty vedúce úplne iným smerom. „Kresťanskí evolucionisti“ sa nachádzajú kdesi na križovatke týchto ciest, stoja teda momentálne na oboch cestách súčasne, ale kráčať ďalej môžu len po jednej z nich; musia sa preto rozhodnúť po ktorej!
3. To, ktorú cestu si človek vyberie, nemôže sa neodraziť na jeho etických postojoch. V rámci celej spoločnosti potom platí, že morálka spoločenstva závisí od toho, akou paradigmou (resp. svetonázorom) sa väčšina jeho príslušníkov riadi.

Možno si DARWIN ani neuvedomoval, že sa o jeho nápad oprú nielen celkom slušní a vzdelaní (v tom čase) ľudia, ale predovšetkým najmasovejší vrahovia v dejinách ľudstva. Názor, že človek je len niečo viac vyvinutejšie zviera, podnietil v našom storočí mnohých „vylepšovateľov“ ľudského rodu k tomu, aby vývoju „pomohli“ k výberu lepšej rasy alebo pokrokovejšej spoločenskej triedy. Je napríklad nepopierateľným faktom, že NIETZSCHEHO „filozofia“, jeden z hlavných pilierov nacizmu, bola vlastne iba „dotiahnutím“ evolucionistickej ideológie do dôsledkov v oblasti „spoločenskovednej“, a podobne ním boli, hoci pochopiteľne, s inými dôrazmi a vývodmi, aj MARXOVE predstavy. Skutočne, fašizmus, ani komunizmus, ale ani New Age, by bez evolučnej teórie nemohli existovať.

DARWINOVA teória sa ujala svojej nadvlády z ideologických dôvodov. Napriek tomu ešte i dnes o nej hovoria niektorí učitelia na školách svojim neznaným žiakom ako o prevrate v biológii. V skutočnosti prevratom, revolúciou sa stali objavy molekulárnej biológie o sto rokov neskoršie. A tieto nepotvrdzujú, naopak, vyvracajú evolučnú hypotézu. Ak to učitelia pred svojimi žiakmi zamlčujú, nielenže robia z nich polovzdelancov, ale ich aj neprípustne ideologicky indoktrinujú. Ba, či vedia títo učitelia, že podľa západných štatistík vyše 80 % vedcov neverí, že by sa bol život vyvinul na našej planéte bez príspevku vonkajšej inteligencie? A uvedomujú si títo učitelia, že nevedomosti a skreslené informácie v tejto oblasti môžu byť dokonca nebezpečné pre celú spoločnosť, a to aj v oblasti morálky, etiky?

Šíriť mýtus evolócie, ktorý je vedecky vyvrátený a ktorý vedie v konečnom dôsledku k uvedeným ideológiám a cez ne k ohrozeniu nielen kresťanov, ale aj k morálnej skaze celého ľudstva, je vlastne zločin. Možno si poviete, že niekto môže byť evolucionistom, poprípade vyznávačom učenia (alebo „sympatizantom“) New Age, a pritom celkom slušným človekom, ktorý nikomu neškodí. Ale to je omyl. Práve

^{*)} Možno použiť aj výraz „ideológia“; tá formuje paradigmu, a má preto úzku väzbu napr. aj na politiku (poprední darvinisti R. LEWONTIN a S.J. GOULD z Harvardskej univerzity napr. hrdó hovorili o „marxistickej inšpirácii pre svoju biologickú teóriu“ a pravcoví darvinisti zase svoje biologické teórie často spájajú s pojmami ekonomickej, ale i rasovej „súťaže“).

takíto „celkom slušní ľudia“, ktorí „nič zlého neurobili“, a nie narkomani a prostitútky, v dvadsiatom storočí rozpútali dve svetové a množstvo menších vojen, v ktorých bolo zabitých mnoho miliónov iných celkom slušných ľudí.

Záver

Hovorili sme tu o živote z pohľadu kresťana: mimo iného aj o tom, že pre nás – kresťanov je život Božím darom, Jeho záračným dielom – vizitkou Stvoriteľa; ale bola tu zmienka aj o zmysle, celi životá (o získaní duchovného života, znovunadobudnutí strateného obrazu Boha a miesta v Božej rodine – postavenia syna, dcéry Božej atď.). Celkom inak život definujú a v niečom úplne inom vidia zmysel, cieľ života darvinisti. Napr. A.G. CAIRNS-SMITH vo svojej knihe „Seven Clues to Origin of Life“ píše: „Život je produktom evolúcie“ a účelom, cieľom života (živej veci) „je prežiť, súťažiť, reprodukovať svoj druh navzdory nepriaznivým podmienkam.“ Teda podľa evolucionistov je život „niečo (niekedy to nazývajú aj „vyššou formou pohybu hmoty“) čo sa vyvíja prirodzeným výberom“ a zmyslom života je „súťaž (t.j. boj, čiže nepriateľstvo) a rozmnožovanie.“ Medzi ponímaním kresťanov a evolucionistov je teda zásadný rozdiel, neprekonateľná priepasť. Tzv. „kresťanskí evolucionisti“ si musia vybrať – rozhodnúť sa pre jedno alebo druhé: pre kresťanstvo (t.j. pre Krista – Božieho Syna) alebo pre darvinizmus (t.j. pre DARWINA – popierateľa, nepriateľa Boha); pre toho, kto hlásal, že programom života je láska, alebo pre toho, kto tvrdí, že zmyslom života je boj (nenávisť). Nemôžu však klamať iných aj seba, nemôžu tvrdiť, že je možné zlúčiť veci inkompatibilné, ako sú oheň a voda, svetlo a tma, pravda a lož alebo – kresťanstvo a darvinizmus.

Kresťania (ak sú skutočne kresťanmi) budú sa držať Božieho slova (starej, reformačnej zásady „sola scriptura“, t.j. „jedine Písmo“), a to za všetkých okolností, v každej oblasti, ale najmä v životne dôležitých otázkach. A takými sú aj otázky, týkajúce sa časného života človeka – jeho vzniku, zmyslu, zamerania, resp. smerovania; lebo od toho, aký postoj kto zaujme v týchto otázkach, závisí nielen to, ako prežije svoj život (niekoľko desiatok rokov svojho časného života), ale aj to, ba najmä to, kde bude tráviť večnosť – áno, ide tu o život večný. Nespochybňujme žiadnu časť Písma, ani Genesis, ba najmä nie Genesis. Čo by to bola za stavba, ktorá by nestála na základoch, a čo by to bola za viera, ktorá by nestála na Božom slove. Celkom iste by to nebola tá viera, ktorá je podmienkou našej spásy, podmienkou naplnenia všetkých tých zaslúbení, ktoré sú našou nádejou; nebola by to viera, o ktorej hovoril Boží Syn Ježiš Kristus, apoštol Pavel a všetci ostatní, ktorých ústami k nám vraví Boh – Stvoriteľ všetkých ľudí, ale Spasiteľ a nebeský Otec iba tých, ktorí prijali dar Jeho Ducha, ktorých On prijal za svojich synov a dcéry.

P o z n á m k y (doplnky a exkurzy)

- 1) Podľa výskumov v USA 90% populácie verí v existenciu „niečoho nad prírodou“ (väčšinou je to Boh teistov alebo „boh“ deistov), a niet dôvodu si myslieť, že toto percento je v skupine vedcov podstatne rozdielne. A predsa vo verejných inštitúciách, na školách neobmedzene panuje ateistický evolucionizmus. Prečo sa mu podarilo zaujať takmer všetky „strategické pozície“?

Zaujímavé je skúmanie príčin, prečo napr. časť vedeckej obce nechce akceptovať jasné skutočnosti, vedecky dokázané fakty. Jednou z príčin býva napr. „slepá vernosť istej inštitúcie“ (M. BEHE to nazýva „vedecký šovinizmus“), ktorá býva spojená so slepou nenávisťou k odporcom, v ktorých je vždy vidieť „nepriateľ“ (tým je v očiach evolucionistov predovšetkým kreacionizmus).

No nepriateľmi nie sú iba kreacionisti, ale najmä Ten, o ktorého svedectvo sa opierajú – Boh. Ateistickí evolucionisti jednoducho neznajú, aby nad prírodou (či skôr nad nimi samotnými) niečo existovalo, niečo vyššie – niečo (Nieкто), čomu (Komu) by mal byť človek dokonca zodpovedný. Oni túžia po absolútnej „slobode“, po tom, aby sa so svojou autoritou v otázke „pravdy“ nemuseli s nikým deliť, a vyžadujú absolútnu oddanosť svojej „pravde“ – svojmu „vysvetleniu sveta“.

Potom sú to „horké spomienky“ na predchádzajúce boje a prípadné urážky: v histórii došlo k viacerým prudkým zrážkam medzi protagonistami ateistov a teistov. Už rok po zverejnení DARWINovej teórie prebehla známa „diskusia“ medzi darvinistom T. H. HUXLEYm a anglikánskym biskupom S. WILBERFORCEm. Obojstranné urážky nie sú dodnes zabudnuté. Ale aj v súčasnosti niektorí „bojovníci“ majú vo svojej výzbroji túto zbraň: napr. v tejto knihe opakovane spomínaný R. DAWKINS len nedávno napísal, že každý, kto popiera evolúciu, je buď „nevzdelaný, hlúpy alebo duševne chorý (či zlomyseľný – ale o tom by som radšej neuvažoval).“ No od označenia niekoho „zlomyseľným“, nie je ďaleko k násilným „opatreniam“, ktoré by mali „zabrániť zlomyseľnosti“. A k takýmto „opatreniam“ v USA skutočne aj dochádza, ako si povieme za chvíľu.

Svoju rolu hrá aj nevedomosť. Možno sa to bude zdať niekomu nepravdepodobné – veď ide o vedcov, najvzdelanejších ľudí. Skutočnosť je však taká, že takmer každý z nich je vysoko špecializovaný, vzdelaný iba vo svojom odbore; ba i tu často úloha, ktorú rieši, zaberie mu toľko námahy a času, že ani svoj vlastný odbor nemôže v celej šírke a hĺbke obsiahnuť. Darmo je – vek polyhistorov je dávno za nami.

Dost nepochopiteľná je aj nedôslednosť, s ktorou sa u mnohých stretávame. Napr. M. BEHE, vynikajúci vedec, píše: „Prečo mnohí biochemici považujú Darwinovu teóriu za dôveryhodnú, hoci v odbornej literatúre nemožno nájsť nič, kde by sa podrobne pojednávalo o možnostiach vzniku zložitých systémov?“ (Predtým BEHE uvádza rozsiahly zoznam vedeckých časopisov a kníh, v ktorých tieto údaje hľadal). A pokračuje: „Dôvodom je skutočnosť, že boli v rámci štúdia biochémie poučení o pravdivosti darvinizmu.“ A ďalej: „Odborné vedomosti vedca sú z najväčšej časti založené na prameňoch. Molekulárna evolúcia však nie je odbornými prameňmi doložená.“ Nuž či to nie je nedôslednosť? (Viď aj „pozn.⁴⁾, bod 16“).

O mocenských „opatreniach“ proti „zlomyseľným anti-evolucionistom“, ktoré som vyššie spomenul, je zmienka napr. na konci časti II. tejto knihy; tu by som chcel poukázať na prax, bežnú v USA, keď z redakcií vedeckých časopisov a iných inštitúcií sú vyhadzovaní ľudia, ktorých názory sa líšia od „pravoverného neodarvinizmu“. Pokladám za potrebné tiež poukázať na to, že v roku 1987 Najvyšší súd USA vyniesol rozsudok, podľa ktorého „je kreacionizmus náboženstvom, a nie vedou a nemôže byť na školách vyučovaný“. Zato evolucionizmus sa vyučuje všade, napriek tomu, že jeho „vedeckosť“ je viac ako pochybná (ako je ukázané napr. v kapitole „**Hlinené nohy**“ **evolučnej teórie** tejto knihy). A ešte dovoľte (na spestrenie) jeden vtip, ktorý pochádza z USA (a nie je, žiaľ, iba vtipom): Aký je rozdiel medzi USA a Čínou? V Číne je možné spochybňovať darvinizmus, ale nie vládu, v USA je možné spochybňovať vládu, ale nie darvinizmus.

- 2) Výraz „**špekulatívne vedy**“ používam zámerne namiesto obvyklejšieho „filozofické vedy“ (alebo prasto „filozofia“), lebo má širší význam a je aj zo sémantického hľadiska pri-

liehavejší: filozofia je iba časťou (aj keď najvýznamnejšou) špekulatívnych vied; okrem nej patria sem však aj vedné odbory „filozofujúce“, ako napr. psychológia, sociológia, politika, ale aj názorové systémy „ideologizujúce“, ako napr. evolucionizmus a iné myšlienkové, resp. názorové systémy stojace kdesi na hranici vedy (častejšie však za touto hranicou), ako je metafyzika, rôzne druhy okultizmu a pod. Samotné označenie „veda“ pre skupinu „špekulatívnych vied“ možno používať iba s istými rozpakmi alebo výhradami, a to nie iba preto, že ich metodika sa od metodiky skutočných (napr. prírodných) vied priepastne líši, ale najmä preto, že ich závery (na rozdiel od exaktných vied) sú relatívne, nedokázateľné, neoveriteľné a okrem toho sa strácajú v mori záverov a názorov úplne protichodných, ale rovnako si nárokových (a u časti ľudí aj nachádzajúcich) uznanie.

3) Ako je to s teologickým názorom na život?

Najprv treba odpovedať na otázku: je teológia veda? Odpoveď nie je jednoduchá, pretože teológia nepatrí ani do jednej z dvoch vyššie spomínaných skupín vedných odborov. Jej metódou nie je (nemá byť) ani špekulácia, ani experiment, ani formulovanie teórií, ale „iba“ výklad (exegéza) Božieho slova, jeho primeraná interpretácia; nemá ísť však o „novú (originálnu) interpretáciu“, naopak má byť čo „najstaršia (najpôvodnejšia)“, čo najautentickejšia (preto dôležitou metódou teológie je hermeneutika, ktorá napr. skúma pôvodný jazyk, zasadenie spisu do myšlienkového prostredia v čase jeho vzniku, štylistické prostriedky vyjadrovania, právy zmysel alegórií, metafór pôvodného textu atď. – preto, aby sa súčasná interpretácia čo najviac zhodovala s pôvodným významom).

Avšak práve táto jej úloha – interpretácia nesie sebou veľké nebezpečenstvo: interpret je často v pokušení uplatniť (pridať) pri interpretácii „niečo svoje, vlastné, originálne“ (alebo aspoň svojmu nazeraniu blízke: predstavy, filozofické alebo etické názory) – a tak vznikajú deformácie – axióma vnášaním cudzích prvkov sa deformuje a – prestáva byť axiómou (hoci mnohí ju z nevedomosti alebo z iných dôvodov často za axiómu považujú i naďalej).

A k tomuto, k takýmto deformáciám, skutočne od prvopočiatku (t.j. už od konca 1. storočia, najviac však od 3.-4. stor.) aj dochádzalo. Možno povedať, že vcelku teológia (tým, že sa nedržala svojho poslania, že prekračovala svoje kompetencie) neprispievala k objasneniu starých textov, ale naopak, často viedla k zahmleniu jasného, k skomplikovaniu jednoduchého, k sfalšovaniu pravdivého – a to práve aj v otázkach života (pozemského i večného) – teda v otázkach, ktorým sa zaoberá i táto kniha.

O tom, že k zjaveniu Božieho slova a k jeho porozumeniu teológia nie je nutná, svedčí skutočnosť, že Boh zjavoval ľudstvu svoje Slovo (svoju vôľu, úmysl, pravdu) od čias Mojžiša (vlastne od prvopočiatkov ľudstva), takmer výhradne prostredníctvom mužov, ktorých nemožno považovať za teológov^{*)} (možno to doložiť napr. zoznamom pisateľov textov Starej zmluvy). Aj Jeho Syn, Ježiš Kristus, si za svojich učeníkov zvolil nie učeníkov zákonníkov a farizejov („teológov“ tej doby), ale prostých, nevzdelaných ľudí rôznych profesií (najčastejšie rybárov); i ďalší šíritelia evanjelia v čase najväčšieho rozmachu kresťanstva, v dobe apoštolskej, boli „laickí kazatelia“ (iba jeden z nich, Pavel, mal akési „teologické vzdelanie“: „vzdelával sa pri Gamalielových nohách presne podľa Zákona otcov“ (Sk 22,3)).

Keď však prišli k slovu učení teológovia (v poapoštolskej dobe, resp. v dobe „cirkevných otcov“) došlo k veľkej zmene – žiaľ, k horšiemu: Božie slovo bolo deformované, a to nielen jeho falošnou interpretáciou (ovplyvnenou pohanskou filozofiou, v ktorej duchu boli všetci „cirkevní otcovia“ vychovaní), ale najmä pokusmi o jeho revíziu (boli z neho vyberané nepohodlné pasáže a biblická zvesť a Boží Zákon boli „doplňané“ – vznikali tzv. dogmy, ktoré poväčšine nemali s Božím slovom nič spoločné: napr. v Desatoru boli zreviďované (zmenené alebo vynechané) všetky prikázania jeho prvej časti, teda tej, ktorá upravuje vzťah človeka k Bohu: • Prvé prikázanie bolo znevážené vytváraním „iných bohov“ – požiadavkami prejavovať božské počty iným – okrem toho, ktorý tento Zákon vydal a opakovane zdôrazňoval, že On je Bohom jediným; • druhé Božie prikázanie bolo

^{*)} Pravdaže si uvedomujem, že používam výraz „teológ“ v súvislosti s „biblickou dobou“ (t.j. s obdobím zhruba pred 1900 až 3500 rokmi) nie je celkom korektné; čitateľ však iste chápe, koho tými „teológmi“ myslím: kňazov, levitov, zákonníkov – skratka ľudí zaoberajúcich sa sprostredkovaním medzi ľuďmi a Bohom, vyučovaním Jeho Zákona, dohliadaním na jeho dodržiavanie atď. takpovediac „profesionálne“.

dokonce z dekalógu vypustené(!); • tretie prikázanie sa začalo interpretovať v tom zmysle, že nie je zakázané Božie meno zneužívať, ale používať (k tomu, pravda, nedošlo v dobe „cirkevných otcov“, ale už dávno predtým); a vo • štvrtom prikázaní jednoznačný Boží príkaz zachovávať odpočinok v siedmy deň týždňa, t.j. v sobotu, bol nahradený (ľudským) príkazom zachovávať („svätit“) sviatok,**) čím sa rozumelo všetko možné, len nie to, čo prikázal Boh. Tu treba spomenúť (i keď sa to udialo o niečo neskôr) ešte tzv. Comma Iohanneum – ide o svojvoľné vloženie cudzích (ľudských) slov do Božieho slova (1J 5,7) tak, aby podporovali trojičnú dogmu („vytvorenú“ tiež v dobe „cirkevných otcov“).

Napriek tomu všetkému nechceme tvrdiť, že všetci, ktorí bývajú označovaní ako „teológovia“, zohrali v histórii iba negatívnu úlohu; veď práve oni majú nesmiernu zásluhu na tom, že sa evanjelium rozšírilo takmer po celom svete, a to v čase, keď prakticky nebolo kníh (pred vynájdením kníhtlače) a keď veľká väčšina ľudstva bola negramotná. O rozšírenie kresťanstva sa však zaslúžili najmä tí „malí“, „radoví“ (kazatelia, misionári...) – tí, čo „Slovo šírili slovom“, nie tí „veľkí a mocní“, čo pod zámienkou šírenia kresťanstva, šíрили mečom a ohňom svoju moc.

„Teológov“ z radov cirkevnej hierarchie – tých, ktorí viacej „filozofovali“ ako slúžili šíreniu Božej pravdy, ktorí vymýšľali stále nové a nové, Božiemu slovu sa prieciace, dogmy a tieto dogmy šířili, presadzovali ich sebe vlastnými prostriedkami (ohňom, krvou, utrpením tých, čo ich odmiatli poslúchnuť) – tých len ťažko možno označovať slovom, zloženým z častí „theo...“ a „...logos“ (Theos = Boh; logos = slovo, ale aj veda, múdrosť), lebo to, čo robili, nebolo ani v prospech Boha (ale v prospech jeho protivníka), a nebolo to ani múdre.

Pravda, generalizácia má vždy isté úskalia, lebo vždy a všade boli a sú výnimky; a tak aj tu: časť teológov sa nepodieľala na oných deformáciách, ba niektorí sa podujali naprávať to, čo ich kolegovia skazili, reformovať to, čo tamti zdeformovali. Ani jednému sa to nepodarilo úplne – je to pochopiteľné, ak uvážime to obrovské množstvo deformácií: každý stačil opraviť z nich jednu (v najlepšom prípade niekoľko), ostatné ponechal (ba sa občas stalo, že ten či onen dokonca niektoré nové deformácie pridal); okrem toho každý musel veľa síl a času venovať obrane a šíreniu svojich myšlienok (aby nezapadli, nestratili sa), získavaniu nasledovníkov. Reformátori preto nedokončili svoje dielo, a niektorí si to aj uvedomovali; LUTHER napr. hovoril o nutnosti „semper reformanda“,*) t.j. pokračujúcej

**) Treba pripomenúť, že nové sviatky, najmä sviatenie prvého dňa v týždni a prvého dňa v roku (tento bol neskôr „pretransformovaný“ na Vianoce), boli pohanské sviatky na počesť pohanského boha – „Nepremožiteľného Slnka“; prvý nariadil svätiť vtedy pohanský cisár Konštantín, druhý cisár Justín II. Vtedajší „teológovia“ tieto zásadné zmeny (revíziu Božích príkazov) nielenže schválili, ale zrejme aj iniciovali.

*) Pri zmienke o LUTHERovi a jeho „semper reformanda“ treba spomenúť aj inú jeho zásadu – „sola Scriptura“ (=jedine Písmo). Na tejto zásade trval aj v otázke stvorenia; napísal o tom: „Ak Mojžiš píše, že Boh stvoril nebo a zem a všetko, čo je v nich, behom šiestich dní, potom ponechajme toto obdobie i ďalej v dĺžke šiestich dní a nepokúšajme sa vynájsť nejakú poučku, podľa ktorej šesť dní znamenalo deň jeden. Pokiaľ však nedokážete pochopiť, ako to všetko mohlo byť vykonané v šiestich dňoch, potom ponechajte Duchu svätému tú časť byť učenejším ako vy. Vy totiž pri zachádzaní s Písmom máte mať na pamäti, že čo je tu písané, hovorí sám Boh. Pretože hovorí Boh, nepatrí sa, aby ste svojvoľne obracali Jeho Slovo smerom, ktorým chcete ísť vy.“

Chcem poznamenať, že LUTHER nebol konfrontovaný s názormi, že jeden deň znamená tisícky, či milióny rokov – ako to počívame od niektorých ľudí (vrátane teológov) dnes –, naopak, musel sa vyrovnávať s nebiblickými názormi niektorých „cirkevných otcov“, ktorým sa šesť dní stvorenia zdalo priveľa, a preto tvrdili, že Boh stvoril nebo a zem v kratšom čase, v priebehu jedného dňa. LUTHERova argumentácia – rešpektovanie Božieho Slova, nie ľudských výmyslov – je však rovnako namieste (má rovnakú argumentačnú silu) aj pri diskusii s tzv. „kresťanskými evolucionistami“.

Pre kresťana musí teda platiť: **stvorenie v šiestich dňoch** – lebo platí zásada „sola Scriptura“; a tá platí preto, že „všetko Písmo pochádza z Božieho Ducha...“ (2Tim 3,16). Niektorí ľudia sa pokúšajú nahovoriť iným ľuďom i Bohu, že „to Boh nemyslel tak, ako hovoril“ (vlastne, že sa „mylil“ alebo že „klamal“; i keď to takto otvorene obyčajne nepovedia, z ich „interpretácie“ Božieho Slova to vyplýva). Je to arogancia a trúfalosť najvyššieho stupňa, neospravedliteľná pred Bohom, ani pred ľuďmi.

Zmienku zasluhuje aj LUTHERov vzťah k autorite „cirkevných otcov“. Napísal: „Ak zistíme, že názory otcov sa nezohodujú s Písmom, máme s nimi úctivú trepezlivosť a uznávame ich ako svojich starších. Nikdy sa však kvôli nim nevzdáľujeme od autority Písma.“

reformácie (ale väčšina jeho žiakov o tom nechcela, a dosiaľ nechce, ani počuf). A tak prichádzali noví a noví „opravovatelia“, reformátori, a takmer po každom zostala nová cirkev alebo cirkvička – vznikli z dobrej, čistej motivácie, a každá z nich priniesla poznanie nejakej pravdy (presnejšie: znovuobjavenie najprv zavrhnutej a neskôr i zabudnutej pravdy); takto to pokračuje dosiaľ, a zdá sa, že to nikdy neskončí. (Chcem tu pripomenúť a zdôrazniť, že medzi cirkvi, ktoré vznikli reformovaním zdeformovaného učenia, nemožno počítať sekty, ktoré vznikli a vznikajú ako synkretické mixtúry z kresťanstva, pohanstva, filozofie, metafyziky, okultizmu atď., a ktoré sa šíria najmä v poslednom čase).

Teda biblický pohľad na život (ktorý je len jeden), to nie je to isté čo teologický názor na život (tých je veľa, a často si protirečia). Preto ten, kto sa v tejto otázke chce dopátrať pravdy (alebo sa k nej aspoň čo najviac priblížiť), mal by mať (obrazne povedané) v jednej ruke Bibliu (nie katechizmy a spisy teológov), a v druhej seriózne prírodovedecké dielo, nezdeformované darvinovskou ideológiou.

(Pozn.: Podrobnejšie o histórii a dôsledkoch deformácie učenia cirkvi píšem vo svojej knihe **Poznanie... – otázka života a smrti.**)

- 4) Spochybnenie „vedeckosti“ darvinizmu potvrdzujú aj nasledovné **citáty z rôznych vedeckých publikácií**: **1.** „Mnohí vedci sú v pokušení... otázku vzniku druhov predkladať tak, ako keby bola s konečnou platnosťou vyriešená. Nič nie je ďalej od pravdy... Takýto sklon k dogmatizmu stále pretrváva, čo vedie nijako neprospejva.“ (*The Guardian*, Londýn, 4. dec. 1980, s. 15); – **2.** Evolucionista L. EISELEY priznáva: „Veda teológom vytýkala, že sa spoliehajú na mýty a zázraky, a teraz sa sama ocitla v nezávideniahodnej situácii, keď musí vytvárať vlastnú mytológiu: totiž predpoklad, že sa v pravekej minulosti určite stalo niečo, čo ani po dlhom úsilí vedcov nebolo možné dokázať.“ (*The Immense Journey*, New York, 1957, s. 199); – **3.** „Stále väčší počet vedcov, a predovšetkým rastúci počet evolucionistov... namieta, že DARWINOVA evolučná teória vôbec nie je skutočnou teóriou... Mnohí z kritikov sú nositeľmi najvyšších akademických hodností.“ (*New Scientist*, 25. jún 1981, s. 828); – **4.** Fyzik H. S. LIPSON uvádza: „Jediné prijateľné vysvetlenie je stvorenie. Viem, že pre fyzikov, teda vlastne aj pre mňa, je to nepríjemné (doslova „kliatba“), ale nesmieme zavrhnúť teóriu, ktorá sa nám nepáči, ak je podoprená faktami...“ (*Physics Bulletin*, 1980, zv. 31, s. 138); – **5.** „Ako vieme, medzi biológmi sú veľmi rozdielne názory nielen na príčiny evolúcie, ale aj na jej samotný priebeh. Príčinou týchto nezhôd sú nedostačujúce doklady, nedovoľujúce žiaden určitý záver. Preto by bolo správne upozorniť širokú verejnosť na nezhody v súvislosti s evolúciou.“ (Z úvodu k DARWINOVEJ knihe *Origin of Species*, vydanéj k stému výročiu jej prvého vydania, Londýn 1956). – **6.** „Sto rokov po DARWINOVEJ smrti ešte stále nemáme ani najmenšiu dokázateľnú alebo aspoň prijateľnú predstavu o tom, ako evolúcia naozaj prebieha – a to v posledných rokoch viedlo k veľkej sérii sporov v tejto otázke... Medzi samotnými evolucionistami je akýsi stav otvoreného boja, pričom každá (evolucionistická) sekta presadzuje svoje predstavy.“ (C. BOOKER, dopisovateľ londýnskych Times: *The Star*, Johannesburg, 20. apríl 1982, s. 19); – **7.** „Evolúciu... napádajú nielen fundamentalistickí kresťania, ale je spochybňovaná aj uznávanými vedcami. Medzi paleontológmi, vedcami, ktorí študujú fosílie, sú stále väčšie rozpory.“ (*Discover*, okt. 1980, s. 88). – **8.** Pár citátov od významného britského vedca, astrofyzika F. HOYLEHO: „Niet ani stopy po objektívnom doklade, ktorý by podporoval hypotézu, že život sa začal v organickej polievke na Zemi.“... „Keď biochemici odhalujú stále viac poznatkov o úžasnej zložitosti života, stáva sa zrejším, že pravdepodobnosť náhodného vzniku života je taká nepatrná, že ju môžeme vylúčiť. Život nemohol vzniknúť náhodou.“... „Biológovia popúšťajú uzdu nepodloženej fantázii, aby popreli to, čo je také zjavné, že 200 000 aminokyselínových reťazcov – a teda ani život – sa tu neobjavilo náhodou.“ HOYLE ďalej uvádza, že pravdepodobnosť náhodnej syntézy cca 2 000 enzýmov nevyhnutných pre život z „organického slizu“ je $1 : 10^{40\,000}$, čiže „asi taká, ako hodit kockou šesťku 50 000-krát za sebou.“ (*The Intelligent Universe*, 1983, s. 11, 12, 17). A v prednáškach na Kalifornskom technologickom inštitúte, keď hovoril o poradí aminokyselín v bielkovinách, povedal: „Veľkým problémom biológie nie je ani tak suchý fakt, že bielkovina pozostáva z reťazca aminokyselín spojených nejakým spôsobom dohromady, ale to, že určité poradie aminokyselín obdarúva tento reťazec pozoruhodnými vlastnosťami... Keby aminokyseliny boli spojené náhodne, existovalo by obrovské množstvo usporiadaní, ktoré by boli neužitočné... Keď sa zamyslíme nad tým, že typický enzým má

refazec asi s 200 článkami a že na každý článok pripadá 20 možností, je ľahké pochopiť, že počet neužitočných usporiadaní by bol obrovský, väčší ako počet atómov vo všetkých galaxiách viditeľných najväčšími teleskopmi. A to je len jeden enzým, pričom existuje vyše 2000 enzýmov a väčšinou slúžia veľmi rozdielnym účelom. Teda ako sa to všetko vyvinulo do súčasného stavu?“ A dodal: „Namiesto toho, aby sme prijali fantasticky malú pravdepodobnosť vzniku života vplyvom slepých síl prírody, ...je lepšie nazdávať sa, že vznik života bol vedomým inteligentným činom.“ – **9.** Prof. prírodných vied John MOORE v správe o výsledkoch rozsiahlej štúdie, ktorú vypracovala Londýnska geologická spoločnosť a Anglické paleontologické združenie, píše: „Asi 120 vedcov, špecialistov pripravilo rozsiahle dielo, ktoré má 30 kapitol a vyše 800 strán a v ktorom je predložený fosílny záznam rastlín a živočíchov... je v ňom ukázané, že každý druh rastlín a živočíchov má vlastnú históriu, odlišnú od všetkých iných druhov! Skupiny rastlín, ako aj živočíchov sa objavujú v skamenelinách náhle... Niet žiadnej stopy po spoločnom predkovi, tým menej po voľajacom spojovacom článku s nejakým plazom, domnelým predchodcom.“ (*Should Evolution Be Taught?* 1970, s. 9,14). – **10.** Molekulárny biológ Michael DENTON vo svojej knihe píše: „Niet pochybností, že Darwin nemal nič, čo by sa len podobalo dôkazom potvrdenia evolučnej teórie... teória, že všetok život na zemi povstal a vyvíjal sa postupným, dlhotrvajúcim hromadením náhodných mutácií, je dnes, rovnako ako v dobe jej vzniku, bez akýchkoľvek faktických podkladov a je veľmi vzdialená od toho, aby bola axiómou, ktorá sa nemusí opierať o žiadne dôkazy a ktorej by sme mali, podľa jej bojovných zástancov, veriť... Človek by očakával, že taká zásadná teória, ktorá doslova zmenila svet, by mala byť niečím viac než metafyzikou, niečím viac než mýtom.“ (M. DENTON: *Evolution: A Theory in Crisis*, 1986, s. 69, 77, 358). – **11.** V *The Encyclopedia Americana* sa píše: „Skutočnosť, že väčšina mutácií pôsobí na organizmus škodlivo, môže byť sotva uvedená do súladu s názorom, že mutácie sú zdrojom stavebného materiálu pre evolúciu. Mutanti zobrazení v učebniciach biológie sú vlastne zbierkou netvorov a obľúd... mutácia je skôr procesom deštruktívnym ako konštruktívnym.“ (1977, zv. 10, s. 742). – **12.** A v časopise *Science Digest* sa priznáva: „...zdá sa, akoby súčasné ľudopopy povstali z ničoho. Nemajú nijakú minulosť, nijaký záznam v skamenelinách. A musíme priznať, ak chceme byť voči sebe poctiví, že skutočný pôvod dnešných ľudí – bytosti, ktoré chodia vzpriamene, vyrábajú nástroje a majú veľký mozog – je rovnako veľkou záhadou.“ (máj 1982, s. 44). – **13.** V časopise *Science* C. MANN cituje významnú vedkyňu-evolucionistku, profesorku biológie L. MARGULISOVÚ: „...na neodarvinizmus sa nakoniec bude pozeráť ako na „druhoradú náboženskú sektu 20. storočia, existujúcu v rámci šíriaceho sa náboženského zmýšľania anglosaskej biológie“ (1991,252, s. 378-381). – **14.** V časopise *Journal of Theoretical Biology* anglickí biológovia MAL-WAN HO a Peter SANDERS píše: „Úspech teórie (neodarvinizmu) sa obmedzuje na maličkosti, ako sú napr. zmeny sfarbenia nočných motýľov prispôbosené prostrediu. Ale táto teória nemá čo povedať k otázkam, ktoré nás zaujímajú najviac – napr. kde sa tu noční motýli vôbec vzali.“ (1979, 78, s. 589). – **15.** Vedecký časopis *Annual Review of Ecology and Systematics* uverejnil článok J. McDonalda z Univerzity v Georgii, v ktorom sa píše: „Výsledky výskumu genetického základu prispôsobivosti organizmov nás priviedli k obrovskému darvinovskému paradoxu: neždza sa, žeby gény, ktoré sú variabilné v rámci prirodzených populácií, boli príčinou rozsiahlejších zmien...“ (1993,14, s. 93). – **16.** Nakoniec tri citáty z knihy *Dawwin's black box* (The Free Press,1996) od významného molekulárneho biológa Michaela BEHEHO, profesora biochémie na Lehigh Univers. v USA: – 1.: „Vedci, rovnako ako ostatní ľudia, zakladajú svoje názory väčšinou na informáciách, ktoré počuli od ostatných. Väčšina tých, čo uznávajú darvinizmus, tak robia na základe uznávanej autority. Vedecká obec, nanešťastie, často odmieta kritiku darvinizmu zo strachu, žeby tak poskytla argumenty stúpencom kreationizmu. Je teda ironiou, že v mene ochrany vedy sa nad závažnou vedeckou kritikou prirodzeného výberu máva rukou.“ – 2.: BEHE popisuje niekoľko veľmi zložitých, neredukovateľne komplexných biologických (molekulárnych) systémov a dodáva: „Výrazom „nejednodušiteľne zložitý“ („neredukovateľne komplexný“) chcem povedať, že ide o samostatný systém zložený z niekoľkých dobre prepojených, vo vzájomnej súčinnosti pracujúcich častí, ktoré sa podieľajú na základnej funkcii systému, pričom odstránenie ktorejkoľvek časti by viedlo k zlyhaniu systému. Takýto systém nemôže vzniknúť „vylepšovaním počiatočných funkcií“, lebo jeho „predchodca“, ktorému by nejaká časť chýbala, by nebol funkčný. Pokiaľ existuje niečo ako „nejednodušiteľne zložitý biologický sys-

tém“, potom je Darwinova evolučná teória silne spochybnená.“⁴⁸⁾ – 3.: „Ak teória (t.j. neodarvinizmus) prehlasuje, že je schopná objasniť určitý jav (autor má na mysli molekulárnu evolúciu), avšak o žiadne vysvetlenie sa ani nepokúsi, mala by byť z akademickej pôdy vykázaná.“

- 5) **O vede** vo všeobecnosti možno hovoriť prakticky od 16. stor., o vede v biológii však iba zhruba posledných 150 – 200 rokov. Jej rozvoj bol do značnej miery závislý na technických predpokladoch; prvým významným vynálezom, ktorý ju posunul značne dopredu bol mikroskop. Spočiatku bol výskum (ak vôbec nejaký bol) odkázaný len na sledovanie „povrchu“ – celé vnútro tela človeka bolo jednou veľkou „čiernou skrinkou“^{49**)} – (pochopteľne, že závery takéhoto „výskumu“ museli byť veľmi nepresné a pre dnešného človeka možno i smiešne). Keď vedci preskúmali vnútro „čiernej skrinky, objavili nové „čierne skrinky“. V Darwinovej dobe bola takouto „čiernou skrinkou“ bunka – vedelo sa, že nejakako funguje, ale o tom ako funguje, nevedelo sa vôbec nič (a pokiaľ ide o jej štruktúru, pannoval názor, že ide o niečo veľmi jednoduchého – o akúsi mikroskopickú guľku „bielkovinnej zlúčeniny“, niečo ako kvapka želatíny). Dnes sa vďaka elektrónovému mikroskopu, ale aj iným dômyselným prístrojom a metódam, podarilo preniknúť hlboko do tejto čiernej skrinky – i do tých čiernych skriniek, čo boli ukryté v nej: do subcelulárnych štruktúr, až k molekulám. Veda v biológii (ale napr. aj vo fyzike) prenikla takpovediac až k samotným základom. Odkryté základy však narušujú stabilitu stavby, a tá sa môže zrútiť. Pokiaľ tým myslíme základy starých teórií, môžeme konštatovať, že ide o pozitívny jav (i keď pre mnohých bolestný). Avšak ak máme na mysli základy hmoty alebo života (atómy a biomolekuly), potom takéto „odkryvanie základov“ môže byť veľmi nebezpečné (spomeňme aspoň atómové zbrane, génové manipulácie, klonovanie atď.).

Pri prenikaní do stále menších štruktúr boli vedci ohromení ich nesmiernou zložitou a účelnou usporiadanosťou. Okrem toho sa ukázalo, aký obrovský význam pre fungovanie celku majú detaily.

Evolucionisti majú sklon pri vysvetľovaní svojej teórie (napr. pri „vývoji orgánu alebo funkcie“) nebrať na vedomie „malíčkosti“, detaily, ktoré do ich koncepcie nezapadajú. Veda však detaily nesmie ignorovať, lebo ak pri objasňovaní zložitého systému opomenieme „detaily“, ktoré tu hrajú kľúčovú úlohu, opúšťame vedu a vstupujeme do sveta fantázie.

Niektorí ľudia – najmä tí, ktorí sa nedostali do bližšieho kontaktu s vedeckým prostredím – často prechovávajú voči vede a voči vedcom akúsi „posvätnú úctu“: v ich očiach sú prírodovedci výnimoční, zvláštni ľudia – akísi „praktizujúci (teda nie filozofujúci) racionalisti“ so zjavným defektom emotívnej zložky osobnosti (akoby jedno vylučovalo druhé, akoby tam, kde je „viac rozumu“ nebolo dost miesta pre city a pocity); v predstavách niektorých ľudí sú vedci akési automaty, riadiace sa iba objektívne zistenými faktami, a žiadnymi inými vplyvmi (napr. ideologickými) alebo pohnútkami (napr. citovými, egoistickými a pod.). Skutočnosť je však iná, prozaickejšia: vedec je človek ako každý iný: nie sú mu cudzie ani emócie, ani slabosti, ba mnoho razy ani etické defekty.

Niektoré city a pocity (emócie) vedca – hovoríme teraz o pocitoch súvisiacich s jeho vedeckou prácou – motivujú, iné ho naplňujú blaženým uspokojením alebo vzrušením, často spojeným s prekvapením, údivom až úžasom.

Pozrime sa, čo o tom hovoria sami vedci. Albert EINSTEIN píše: „Najkrajšie pocity vyplývajú zo záhad. Sú to pocity, ktoré stoja pri kolíske skutočného umenia a skutočnej vedy. Človek, ktorý tento pocit nepozná, človek, ktorý sa už nevie čudovať a ktorý nevie žasnúť, je prakticky mŕtvý. Je ako zhasnutá sviečka.“ (Podčiarkol M.B.). Ono „čudovanie sa“, „žasnutie“ niektorí vedci (na inom mieste tejto knihy v tejto súvislosti spomínam

⁴⁸⁾ Ved sám Darwin vo svojej knihe „O vzniku druhov prirodzeným výberom“ napísal: „Keby bolo možné dokázať, že existuje nejaký zložitý systém, ktorý nemožno vzniknúť na základe početných, po sebe nasledujúcich drobných zmien, potom by sa moja teória zrútila.“

^{49**)} „Čierna skrinka“ je zariadenie, ktoré nejakým spôsobom funguje, ale čo sa odohráva vnútri, je nám záhadou. Ak človek preskúma obsah čiernej skrinky a porozumie mu, táto prestane byť „čiernou skrinkou“ (ale obvykle sa v jej vnútri objaví nová, menšia čierna skrinka – a tak to pokračuje).

napr. populárneho českého astronóma Jiřího GRYGARA) nazývajú „kvalifikovaný údiv“ (v zmysle „údiv zasväteného odborníka“). Ide o údiv (alebo úžas), ktorý zažíva vedec, keď pri svojom skúmaní – je v podstate jedno, či ide o skúmanie zložitých systémov kozmických, biologických alebo iných – preniká hlboko do vedeckého problému a nachádza tam niečo, čo nečakal, čo nepredpokladal, že tam nájde; je to údiv z objavovania nesmiernej zložitosti, ale najmä dômyselnosti a účelnosti, z nachádzania nespochybniteľných známk, dokazujúcich účast „INTELGENCIE“ a súčasne vylučujúcich „náhodu“ pri vzniku (konštrukcii) skúmaných systémov. Spomínané pocity sú krásne a motivujúce – skrátka pozitívne. Treba však vidieť aj druhú stranu – iné pocity a iné vplyvy, faktory (subjektívne i objektívne), ktoré tiež často ovplyvňujú vedcov (ich život, prácu, ale najmä ich závery), a to v zmysle, ktorý rozhodne nemožno nazvať pozitívnym.

Vedci, rovnako ako ktokolvek iný, sú pri svojich úvahách – teda aj pri bádani a pri formulovaní záverov, hypotéz – ovplyvnení *paradigmou* (*svetonázorom*),* ktorá ovláda ich myseľ, ovplyvňuje ich predstavy, hodnotenia a hierarchiu hodnôt a pocitom *loyality* voči oficiálnemu (prevládajúcemu) názoru vo svojom odbore (resp. voči svojim učiteľom, zamestnávateľom, tradíciám atď.); a tak prehliadajú nielen vyššie spomínané „details“, ale nevidia často ani veľké veci, fakty do očí bijúce – jednoducho nedokážu, či skôr nemôžu vidieť, čo vidieť nesmú. Ale je tu ešte ďalší dôvod – z hľadiska konkrétnych vedcov by ho bolo možné označiť ako „pragmatický“ (v skutočnosti dôvod subjektívny, osobný, egoistický) – prečo je nereálne očakávať od väčšiny súčasných vedcov, že sa vzdajú teórií, pri formulovaní, rozvíjaní a obhajovaní ktorých si budovali svoju kariéru, získavali doktoráty, docentúry a profesúry: utrpela by ich osobná prestíž, spochybnili by sa ich „zásluhy“, ich prínos do „fónu vedeckého poznania“, ba dokonca aj ich vedecké tituly. Veľmi jasne to videl a výstižne vyjadril Max PLANCK (1858-1947), jeden z najväčších vedcov modernej doby (fyzik, zakladateľ kvantovej mechaniky), keď napísal: „Nová vedecká pravda sa zvyčajne nepresadí tým, že sa odporcovia dajú presvedčiť a poučia sa, ale oveľa častejšie tým, že odporcovia vymrú a že dorastajúca generácia sa zoznami s pravdou hneď od začiatku.“

Ďalším negatívnym javom, na ktorý treba upozorniť, je snaha mnohých vedcov „zvýšovať vážnosť vedy“ (a tým, pravdaže, seba samých) vytváraním dojmu, že veda vie a dokáže viac ako v skutočnosti vie a dokáže; usilujú sa vytvárať (a treba povedať, že často úspešne) akýsi nimbus „vševedejúcej a všemohúcej vedy“. Kolkí len ľudia, presvedčení napr. o „všemocnosti“ medicíny, boli kruto sklamaní, keď sa stali pacientmi, keď ochoreli chorobou, pri ktorej im lekári nedokázali – často na ich veľké prekvapenie – vôbec pomôcť. Iní sú podobne presvedčení o pravde, „vševedečnosti“ evolucionistických vedcov – biológov, antropológov, paleontológov, astronómov atď.; títo ľahkoverní ľudia sa však – na rozdiel od vyššie spomenutých „sklamaných pacientov“ – iba málokedy presvedčia „na vlastnej koži“ o neodôvodnenosti svojej dôvery, o absurdnosti svojej viery vo vševedečnosť vedcov. Ak sa azda niekto domnieva, že sa tu pokúšam „zľahčovať vážnosť a dôstojnosť vedy“, že bagatelizujem výsledky, ktoré veda dosiahla, chcem ho ubezpečiť, že to nie je pravda. Osobne si veľmi cením výsledky (skutočné, nie predstierané), ktoré veda vo všetkých svojich odvetviach (najmä v rôznych odboroch prírodných vied) dosiahla; na druhej strane však nemôžem zatvárať oči pred kamuflážou, ktorej sa dopúšťajú mnohí vedci, či skôr „pseudovedci“ (i niektorí publicisti), keď tvrdia vyslovené nepravdy, keď prezentujú svoje predstavy, hypotézy ako fakty, keď v nesmiernej namyslenosti a „bohorovnosti“ hovoria o neskutočných „úspechoch a možnostiach“ svojho vedného odboru. Nie, takíto „vedci“ si nezaslúžia ani úctu, ani vážnosť, ani ohľady; skutoční vedci, ktorým

*) „Paradigma“ znamená doslova „vzor“ (t.j. vzor, podľa ktorého človek vníma, uvažuje a hodnotí). Je to v podstate to, čo niektorí nazývajú „svetonázorom“ (ak sa pod slovom „svetonázor“ rozumie súbor predstáv, noriem a hodnotení vyjadrujúcich vzťah človeka k svetu – svetu v tom najširšom slova zmysle –, ale i subjektívne vnímanie vzťahu sveta k človeku). Paradigma či svetonázor sú určované mnohými vplyvmi, predovšetkým ideologickým, kultúrou, vzdelaním, ale tiež rôznymi „módnymi trendmi“ atď. Istý („oficiálny“) svetonázor býva presadzovaný (otvorene alebo v skrytej forme) politickými vládcami (najčastejšie sa pri tom používa ideologická indoktrinácia, niekedy i represia), čo – mimo iného – dokazuje, že veda, kultúra, vzdelávanie nikdy nemožno považovať za autonómne, na politickej moci nezávislé. (Nezávislí môžu byť iba jednotlivci, nikdy však veda, kultúra atď. ako také. Lojalnosť v týchto oblastiach znamená vlastne podriadenie sa, závislosť – či už je to tak subjektívne vnímaná alebo nie).

protílátok (pozri vyššie), – 2. to, s koľkými „votrelcami“ (predovšetkým mikroorganizmami, ale aj rôznymi inými cudzorodými látkami) príde reálne ľudské telo do styku; pritom si uvedomme, že tento systém ich musí identifikovať, posúdiť ich závažnosť, škodlivosť (škodliví, život ohrozujúci nepriatelia nemusia pochádzať iba z vonkajšieho prostredia, ale aj z vlastného tela, napr. mutáciou poškodené bunky – možný zárodok rakoviny). Systém pritom musí bezpečne rozoznať (a tolerovať) vlastné nenarušené bunky a tkanivá – a toto všetko musí fungovať pohotovo a v absolútnom súlade. – 3. Dodajme ešte, že systém spúšťania, brzdenia, regulácie imunitného systému prebieha podobne kaskádovito (ale ešte zložitejšie) ako napríklad systém zrážania krvi (o ktorom sa stručne zmieňujem v nasledujúcom odseku).

d) Pár slov k hemokoagulácii (zrážaniu krvi) – záležitosti, ktorá sa laikovi možno môže zdať banálnou. V skutočnosti je to dej nesmierny zložitý, dômyselný, a najmä životne dôležitý. Zrážanie krvi je totiž hlavnou zložkou zastavenia krvácania (bez neho by organizmus vykrvácal aj pri tom najmenšom poranení). Ide o veľmi zložitý systém, ktorý musel hneď od počiatku (od vzniku organizmov s krvným obehom) plne fungovať. Dokazuje to fakt, že i „malá porucha“ (porucha jedného stupňa kaskády) spôsobuje nebezpečnú chorobu hemofíliu – krvácanosť (ohrozujúcu organizmus vykrvácaním) alebo naopak vedie k nadmernej zrážavosti krvi, ktorá je rovnako smrteľne nebezpečná (pre upchanie ciev alebo srdca krvnou zrazeninou – trombom). Ak by tento systém plne nefungoval od samého počiatku, vo voľnej prírode by sa žiaden jedinec nedožil reprodukčnej dospelosti – to znamená, že by nemohol zanechať potomkov (druh by teda nemohol existovať). Na zložitosť mechanizmu zastavenia krvácania možno súdiť napr. aj z požiadaviek, ktoré sú naň kladené: proces musí naštartovať promptne (ihneď po poranení). To si vyžaduje, mimo iného, prítomnosť dostatočného množstva tých faktorov, ktoré sa na ňom zúčastňujú, priamo na mieste krvácania. Ako to však zabezpečiť, aby prítomnosť týchto faktorov zrážania nespôsobila spontánne zrážanie krvi v cievach, ktoré by bolo životu nebezpečné? Stvoriteľ to vyriešil tak, že proces zastavenia krvácania rozdelil na niekoľko fáz, ktoré po sebe nasledujú: v prvej fáze sa uplatní konstriktcia (stiahnutie) cievy, ďalej vytvorenie „provizórnej zátky“ z trombocytov (krvných doštičiek). Doštičky sa nachádzajú v krvi a zhlukujú sa len keď sa poruší endotel (vnútorná výstelka) cievy; keď sa tento proces začne, doštičky sa začnú zlepovať, a okrem toho uvoľňovať zvláštne látky, ktoré prítahujú ďalšie doštičky a urýchľujú proces zrážania. Táto provizórna doštičková zátka sa vytvorí rýchlo, je však málo pevná, preto je v ďalšej fáze spevňovaná vláknami fibrínu – rozpustný fibrinogén prítomný v krvi sa premieňa na nerozpustný fibrín. Proces, ktorý k tomu vedie je „kaskádovitý“ – pozostáva z celého radu reakcií na seba naväzujúcich, pričom dochádza k postupnej aktivácii jednotlivých faktorov, zapojených do procesu zrážania, ale aj látok pôsobiacich opačne (ktoré bránia tomu, aby zrážanie nebolo nadmerné) – udržuje sa optimálna dynamická rovnováha týchto protichodných dejov. Látky, ktoré sa na tom zúčastňujú, pochádzajú jednak z krvi (plazmy), jednak z tkanív. O aký zložitý proces ide, vidieť z toho, že na rôznych stupňoch spomínanej „kaskády“ sa zúčastňujú stovky špecifických, komplikovaných, vzájomne sa ovplyvňujúcich látok. Celý proces je riadený jednak lokálnymi pomermi, jednak centrálnie (je ovplyvnený celkovou situáciou, v ktorej sa organizmus nachádza – napr. stres zvyšuje zrážavosť). Treba spomenúť, že existuje aj tzv. fibrinolýza – proces, ktorým organizmus dokáže do istej miery odstrániť (rozpustiť) krvnú zrazeninu, ak je zbytočná a nebezpečná.

Nakoniec si nemôžem odpustiť poznámku: ako si asi evolucionisti predstavujú vznik a vývoj tohoto zložitého systému krvnej zrážavosti? Vznikol naraz? (Celá tá zložitá „kaskáda“ vzájomne sa podmieňujúcich faktorov?) Alebo postupne? To znamená, že bol neúčinný až do „objavenia sa“ posledného faktora? Keďže však bez správne fungujúcej krvnej zrážavosti je život živočíchov s krvným obehom, ako už bolo spomenuté, nemožný, „datačný vznik a postupný vývoj“ tohoto systému je nemyšliteľný. Či vari vznikol vopred, pred krvným obehom? Ale to by popierala samotná teória „prirodzeného výberu“ – ten predsa nepodporuje nič, čo je zbytočné (a systém krvnej zrážavosti bez krvného obehu, iste každý uzná, zbytočný by bol).

e) Rozmnožovanie organizmov. Existujú rozličné rozmnožovacie systémy. Niektoré z nich sú viac, iné menej komplikované. Nieкто možno bude tvrdiť, že tie „jednoduchšie“ sú „predchodcami“ zložitejších. Ani takáto (ostatne, ničím nie podložená) predstava však

nemôže vysvetliť, ako mohli „samočinne vzniknúť“ tieto pozoruhodné (oprávnené možno povedať „záračné“) systémy, ktoré v rôznej forme vlastnia všetky živé organizmy (takže rozmnožovanie býva – popri látkovej premene – považované za „základnú vlastnosť života“). Treba si totiž uvedomiť, že – 1. aj ten najjednoduchší spôsob rozmnožovania (napr. u jednobunecných organizmov) je v skutočnosti nesmierne zložitý, – 2. fakt, že existujú súčasne jednoduchšie i zložitejšie systémy, vôbec neznamená, žeby jednoduchšie boli „predchodcami“ zložitejších. Platí to nielen pre rozmnožovacie orgány; stručne si to objasníme neskôr, a to na príklade oka (pozri ⁷⁰⁾).

Skratka, každý v biológii známy rozmnožovací systém je zložitým neredukovateľným komplexom, a to po stránke anatomickej (na úrovni mikro– i makromorfologickej) i fyziologickej (na úrovni bunky, orgánov i celého organizmu), u „vyšších“ organizmov dokonca i psychologickej a sociologickej (správania sa jedincov, rodiny, rodu, skupiny voči potomkom). Nemôžem sa tu, pochopiteľne, zaoberať všetkými aspektmi tohoto javu, preto spomeniem iba pár zaujímavých skutočností o niektorých „neredukovateľne komplexných systémoch“ a pozoruhodných (v mnohých smeroch i pre súčasnú vedu záhadných, nevysvetliteľných) dejoch, ktoré sa odohrávajú pri rozmnožovaní. (Pri čítaní nasledujúcich riadkov skúste uvažovať, ako – resp. či – by sa tieto systémy naozaj mohli vytvoriť pôsobením „všemojúcej“ evolúcie – t.j. „náhody a výberu“).

Napred sa poviňajme na zvláštnosti funkcie **pohlavných orgánov zvierat** – s menšími odchýlkami to platí však napr. i pre rastliny – (a to opäť z hľadiska možnosti, či nemožnosti ich „vzniku v priebehu evolúcie“). Tieto orgány, aby boli funkčné, museli by vzniknúť súčasnými mutáciami aspoň u dvoch jedincov toho istého druhu, a to ešte k tomu takých, ktorí žijú blízko seba; pritom by to museli byť mutácie úplne rozdielne – u jedného jedinca by viedli ku vzniku samčích, u druhého samičích orgánov (na veci sa v podstate nič nezmení, ani ak budeme predpokladať, že tomu všetkému predchádzalo napr. nejaké hermafroditické, t.j. obojpohlavné štádium); avšak obe rozdielne mutácie by museli tvoriť z hľadiska funkcie vlastne jednu jednotku, ktorá by bola od počiatku plne funkčná (bol by to vlastne jeden–jediný neredukovateľne komplexný systém, rozdelený na dve časti, z ktorých každú by vlastnil iný jedinec). Okrem toho by museli u zvierat byť súčasne vytvorené endokrinné žľazy, vylučujúce pohlavné hormóny, ktoré ovplyvňujú sexuálne správanie sa (bez toho by totiž tie organizmy „nevedeli“ na čo tie záračné, „mutáciami vzniknuté“ pohlavné orgány im vlastne sú; inak povedané: aj ak by boli anatomicky dokonalé, boli by nefunkčné). U rastlín zase by musel byť od samého začiatku zabezpečený systém opelenia. Ten je neraz veľmi zložitý, a to najmä preto, aby sa (u obojpohlavných rastlín) predišlo samoopeleniu.^{*)} Ale prečo to všetko? Prečo sa vytváral tento často veľmi komplikovaný mechanizmus? Evolučná teória to nevysvetlí, kreačná áno: Stvoriteľ vopred veľmi dobre vedel, že časom sa môžu (napr. vplyvom náhodných mutácií) vytvoriť v genofonde jedincov poruchy, a ak by nedochádzalo ku „génovému riedeniu“, potom by sa tieto poruchy (náhodné mutácie) mohli kumulovať a poškodiť druh; vytvoril teda veľmi zložitý, dômyselný a účinný mechanizmy, ktoré chránia druh tým, že eliminujú práve to, čo evolucionisti pokladajú za „motor evolúcie“, teda mutácie.

Pozrime sa teraz, čo sa deje **pri a po oplodnení**. Ak sme si povedali, že je nemožné, aby náhoda, t.j. evolúcia vytvorila (či už cestou mutácií alebo inak) u dvoch (či viacerých) jedincov toho istého druhu (u muža a ženy, resp. samca a samice) úplne odlišné rozmnožovacie orgány, ktoré však navzájom tvoria jednu „funkčnú jednotku“, potom to platí samozrejme nielen o tzv. „vonkajších“ pohlavných orgánoch, ale aj (ba najmä) o „neviditeľných“ vnútorných častiach genitálneho systému, o jeho zložení a funkcií – o tom, čo sa tam deje skryte, čo človek nevybavený vedeckými prístrojmi a vedomosťami nemôže pozorovať (pretože sa to odohráva v mikroskopickej oblasti alebo vnútri, v útrobach tela):

Mužská pohlavná bunka (spermia) sa spojí so ženskou (vajíčkcom). Táto jednoduchá veta konštatuje niečo, čo vôbec nie je jednoduché, čo skrýva v sebe množstvo tajomstiev. Ako to, že sa dve bunky môžu spojiť a vytvoriť jednu? To je predsa niečo v biológii absolútne unikátne, niečo, čo si vyžaduje zvláštne predpoklady. Spomeňme aspoň niektoré: mužská bunka musí byť aktívne pohyblivá – má preto zariadenie, podobné tomu, ktoré

^{*)} U ľudí to Stvoriteľ vyriešil nie „prírodným“ zákonom, zapísaným v génoch, ale etickým zákonom, zapísaným v Jeho Slove (5M 27,22; 3M 18,8-13).

majú niektoré baktérie – bičík (akúsi lodnú skrutku), ktorá ju poháňa; okrem toho musí mať „navigačné zariadenie“, ktoré ju správne nasmeruje, privedie do cieľa; musí tu byť aj zvláštny mechanizmus, ktorý umožní vniknutie jednej bunky do druhej, čo je dej, ako už bolo naznačené, úplne unikátny, nemajúci obdobu v žiadnom inom systéme (pokiaľ ide o tzv. fagocytózu, pri ktorej do niektorých buniek imunitného systému tiež niekedy „vnikajú“ iné bunky, napr. baktérie, je tu diametrálny rozdiel: fagocyty totiž aktívne pohlcujú rôzne cudzorodé častice (nielen baktérie) nie preto, aby s nimi splynuli, ale aby ich – ako pre organizmus nebezpečné – zlikvidovali); ďalej tu musí byť niečo, čo potlačí jednu zo základných obranných vlastností organizmov – imunitu, aby ženský organizmus neodvrhol, nezničil spermium – „votrelca“, zloženého z cudzorodých bielkovín. Toto sa netýka iba spermie, ale neskôr aj plodu, ktorý je pre ženský organizmus tiež „cudzím genetickým materiálom“; napriek tomu ho telo ženy neodvrhne (ako sa to neraz stáva s transplantovanými orgánmi), ale ho celé mesiace – približne 280 dní – toleruje! Ale ten najúžasnejší predpoklad splynutia dvoch pohlavných buniek (a vytvorenia z nich novej, zárodočnej bunky) som si nechal nakoniec: napriek tomu, že sa tu spoja (splynú) dve bunky, počet štruktúr, ktoré sú nositeľmi DNK (teda kódu, inštrukcií pre stavbu a činnosť buniek, orgánov i celého organizmu), tzv. chromozómov, sa vo výslednej bunke zdvojnásobí. Ako je to možné? Každá bunka organizmu má určitý počet chromozómov. Tento počet je charakteristický pre daný biologický druh. Bunka človeka obsahuje 46 chromozómov (pre zaujímavosť: bunka komára ich má 6, hrachu 14, raka 116). Teda všetky bunky všetkých jedincov daného druhu obsahujú rovnaký počet chromozómov – s jednou-jedinou výnimkou: pohlavné bunky (spermia a vajíčko) ich majú presne polovičný počet, t.j. 23 (presnejšie: 22 + jeden tzv. sexchromozóm).^{***)} Po splynutí spermie s vajíčkom je teda v zárodočnej bunke opäť plný počet chromozómov. Hoci v tomto prípade nespomíname vysoké čísla (ide zdanlivo „iba o delenie a násobenie dvoma“), predsa je to veľmi pozoruhodná „matematická (pravda, i technická) úloha“, vyžadujúca veľmi presné riešenie (najmä ak si uvedomíme, že na jeden chromozóm u človeka pripadá vyše 65 miliónov presne zoradených nukleotidov, nositeľov dedičnosti). Predpokladaj, žeby slepá náhoda mohla byť dômyselným vynálezcom, zručným konštruktérom, talentovaným výtvarníkom, a naďto precíznym matematikom, si vyžaduje obrovské množstvo fantázie alebo slepej viery.

Teda dve bunky sa spojili a vytvorili jednu. Tá sa začne zakrátko deliť: stanú sa z nej dve, potom štyri, zo štyroch osem...atď. – až je nakoniec z tej jednej-jedinej bunky 60 000 000 000 000 buniek^{****)} rôznych druhov, tvarov, veľkosti, funkcie. A tu sme sa dostali k ďalšej obrovskej záhade – k otázke diferenciácie buniek: spočíajú tu všetky bunky rovnaké, no neskôr sa začínajú meniť na rôzne druhy – bunky kostné, svalové, nervové, pečenevé, očné, kožné atď. (pozri pozn. 7a). Vede sa dosiaľ podarilo iba nepatrne poodhaliť oponu, skrývajúcu záhady týchto dejov. Čo pôsobí na pôvodnú bunku, aby sa začala deliť? Čo núti bunky, aby sa začali meniť na množstvo rôznych druhov? Čo dáva podnet týmto bunkám, aby sa zoskupovali do zvláštnych tvarov, veľkosti, získavali zvláštne funkcie – vytvorili orgány, napr. pečeň, nos, alebo hoci prsty? Tieto zmeny nastávajú v presne stanovenom čase. Čo kontroluje tento časový plán?

Zárodok sa rýchlo vyvíja. Do štyroch týždňov má mozog, nervový systém a obehový systém so srdcom, ktoré pumpuje krv do už vytvorených ciev. Aj s tou krvou je to zvláštne: šesť týždňov sa tvorí v tzv. žltkovom vâčku, potom túto funkciu preberá pečeň a nakoniec kostná dreň. V piatom týždni sa začínajú tvoriť ruky a nohy. Do siedmeho týždňa sa vytvoria väčšie svalové skupiny, a tiež oči, uši, nos, ústa. V štvrtom mesiaci začínajú obličky filtrovať krv. Dieta sa už pohybuje, vrtí, krúti sa, začína si cumlať palec (prpravuje sa na cicanie mlieka z matkiných prs). Do šiesteho mesiaca je veľa orgánov hotových. Dieťaťu sa otvoria nosné dierky, otvorí oči, bude počuť. V štyridsiatom týždni začínajú pôrodné bolesti. Svaly matkinej maternice sa sťahujú a začína cesta dieťaťa na svet. Až doteraz robila matka za dieťa všetko: obstarávala mu kyslík, potravu, ochranu, teplo,

***) Vo všetkých vajíčkach ženy je to sexchromozóm X, avšak u muža obsahuje polovica spermií sexchromozóm X a druhá polovica sexchromozóm Y. Pri spojení vajíčka a spermie môžu teda nastať tieto eventuality: vznikne 46XX (ženský zárodok) alebo 46XY (mužský zárodok). O pohlaví budúceho jedinca teda rozhoduje to, či vajíčko ženy oplodní mužská spermia s X alebo s Y chromozómom.

*****) Toto číslo platí pre dospelého človeka.

odstraňovala odpadové látky. Teraz to dieťa musí robiť samo, a musí to začať robiť veľmi rýchlo, inak by umrelo. Krv sa musí okamžite zásobiť kyslíkom. Dieťa musí začať dýchať. Ale nielen to, musí sa tu udiť jedna drastická, ale životne dôležitá vec: krv v tele dieťaťa sa musí vydať inou cestou. Kým bol plod v matkinom tele, mal v srdcovej prepážke otvor; pred narodením len 10 % krvi prechádzalo pľúcami, no po narodení nimi musí prúdiť všetka krv. Preto sa o niekoľko sekúnd po narodení uzavrie veľká cieva, ktorá odvádzala krv mimo pľúc – krv, ktorá ňou dosiaľ pretekala, teraz ide do pľúc, aby sa okysličila. Dieťa môže dýchať – žiť. Ale čo všetko sa ešte musí udiť, aby sa z neho stal človek schopný žiť samostatne – telesne, duševne a duchovne zrelý človek? Všetko sa deje podľa vopred daného časového plánu, a to v zvláštnej súhre „prírodných (fyziologických) zákonov“ – akýchsi „softvérov“, ktoré Stvoriteľ vložil zakódované v DNK do malého človečička a jeho matky (rodičov), ale i iných zákonov, ktoré ten istý Stvoriteľ dal zapísať do kníh a dal ich človeku – nie azda kvôli nejakému jeho „obmedzovaniu“, ale pre jeho dobro – ako *návod na užitočný, hodnotný, šťastný život*.

f) Povedzme si niečo podrobnejšie o ľudskom oku: Ľudská sietnica vzbudzuje závisť kybernetikov. Pri každom pohľade sa obraz premieta na 130 miliónov buniek – tyčičiek a čapíkov; ale až v spolupráci s dosiaľ nie celkom objasnenými procesmi v nervovom systéme vzniká v našom mozgu kvalitný obraz (odhaduje sa, že v sietnici a nervových bunkách sa pritom vykoná najmenej 10 miliárd výpočtov za sekundu).

Na sietnici vzniká zdeformovaný obraz skutočnosti, ale v mozgu sú inštalované programy, ktoré chyby okamžite korigujú, takže vnímame obraz bezvadný. Tento program v mozgu informáciu, ktorá príde z oka, nielen vyhodnocuje, ale i koriguje (podľa potreby zväčšuje, zmešňuje, vyrovnáva, filtruje) tak, aby vnímanie bolo zmysluplné. Zložitá a úžasne účelná konštrukcia oka spolu so spomenutým vyhodnocovacím programom mozgu nám umožňuje videnie farebné, priestorové, zaostrovanie do blízka i do diaľky, prispôbovanie prudkému i veľmi slabému osvetleniu, ale nám dovoľuje aj odhad vzdialenosti a veľkosti, vnímanie tvarov a farieb do značnej miery nezávisle od vzdialenosti, uhlu pohľadu a osvetlenia, umožňuje nám poznať veci a osoby (t.j. vybaví si ich a porovnávať i po rokoch). Okrem toho má oko systém okohybných svalov, pracujúcich „na rozkaz“ (ovládaných vôľou) alebo „v automatickom režime“ – tak ako je to v danej chvíli treba; ďalej sú tu účinné ochranné zariadenia (mihalnice, riasy, slzy, umiestnenie v kostnej dutine, a to na najvhodnejšom mieste tela), a konečne, podobne ako aj iné tkanivá, schopnosť regenerácie po čiastočnom poškodení.

O jednej malej, nenápadnej, zvonku neviditeľnej súčiastke oka – šošovke by som sa rád zmienil podrobnejšie:

Na rozdiel od rôznych optických prístrojov sa v oku prispôbovanie ohniskovej vzdialenosti nedosahuje menením vzdialenosti medzi šošovkami, ale zmenou zakrivenia samotnej šošovky. Z technického hľadiska je to niečo úžasné: priehľadné, číre, pružné teleso plynulo – presne podľa momentálnej potreby – meniace svoj tvar. Optici, aj iní konštruktéri, môžu o takom niečom iba snívať. Aby vynikla výnimočnosť konštrukcie i materiálu očnej šošovky, spomeňme aspoň tieto detaily: stavebným materiálom šošovky sú bielkoviny, ktoré sú vo všeobecnosti nepriehľadné, ale šošovka je napriek tomu dokonale priehľadná a má navyše ten najoptimálnejší index lomu. Je to dosiahnuté kombináciou dvoch úplne odlišných druhov bielkovín – křišťálinov a albuminoidov (prvé z nich sú rozpustné vo vode a nenachádzajú sa nikde inde v tele); ich vzájomný pomer je veľmi dôležitý a je riadený automaticky. Zložitý zariadenie, meniace zakrivenie šošovky sa nachádza v jej vnútri, a predsa nie je prekážkou priestupnosti svetelných lúčov (priehľadnosti). Štruktúra (vnútorné usporiadanie buniek, vlákien) šošovky je nesmierne domyselné: zaručuje elasticitu, zmeny tvaru, priehľadnosť: je tu zvláštny systém švov a guľových kĺbov (príčom vzdialenosť medzi švami je volená podľa vlnovej dĺžky viditeľného svetla tak, aby sa zabránilo stratám). Energia pre všetky zložité pochody v šošovke sa vyrába v nej samotnej – v akejsi „biochemickej elektrárni“, pracujúcej so 100%-nou účinnosťou. V pokoji je šošovka sploštená, t.j. je nastavená na videnie do diaľky (je to dosiahnuté ťahom šlachovitých vlákien, ktoré vychádzajú z kruhového svalu, v centre ktorého je šošovka zavesená). Pri nastavení na blízko sa tento sval sťahuje, vlákna závesného aparátu sa uvoľňujú a šošovka sa vlastnou elasticitou (pružnosťou) zagulacuje; geniálnym usporiadaním vlákien sa dosiahne taký geometrický tvar, ktorý je v danom okamihu optimálny (zodpovedá vy-

žadovanej ohniskovej vzdialenosti). A toto všetko sa deje v miniaturizovaných pomeroch – objem šošovky človeka je cca 0,06 cm³.

Hovoril som o zložitosti oka iba „na vyššej úrovni“, a čo molekulárna úroveň? Iba pri šošovke bola o tomto „trapasličom svete“ malá zmienka, ale sú tu iné, oveľa zložitejšie deje, napr. transformovanie fotónu na nervový vzruch (v podstate elektrickú energiu) zašifrovanie a opätovné rozšifrovanie správy atď. – stovky zložitých dejov, na ktorých sa zúčastňujú tisícky komponentov rôznych neredukovateľne komplexných systémov. Opisovať podrobne tieto deje tu nie je možné; aby si však bolo možné o ich zložitosti urobiť akú-takú predstavu, vymenujem aspoň niektoré zložky tohoto systému, resp. ich názvy na jednotlivých stupňoch „kaskády“: 11-cis-retinal (ten sa v procese videnia mení na transretinal, ktorý sa pôsobením enzymu mení na transretinol), metarhodopsin II, transducin, guanyldifosfát, guanyltrifosfát, fosfodiesteráza, guanylmonofosfát, bielkovina nazývaná ionový kanál, rhodopsin, rhodopsinkináza, arestin, guanylátcykláza. Videnie (i „jednoduché“) si vyžaduje nielen prítomnosť, ale aj presnú súhrnu jednotlivých zložiek.

Ako vznikol tento zázračný systém, pozostávajúci z množstva subsystémov – všetko neredukovateľne komplexných? Darwin sa pokúsil svojich čitateľov presvedčiť, že aj zložitý orgán sa môžu vytvoriť postupným vývojom. Uviedol aj príklad oka, pričom však použil zvláštnu „fintu“: ani sa len nepokúsil objavovať cestu, ktorou „evolúcia išla“, ale jednoducho opísal niekoľko typov očí rôznej zložitosti – ploché oko (očnú škrvnu), pohárkovité oko atď. – a vyslovil domnienku, že tieto „jednoduché“ orgány boli predstupňami vzniku ľudského oka. Otázka vzniku oka zostala nezodpovedaná: kde sa napr. vzala „očná škrvna“ (ktorá je už veľmi zložitým orgánom – veď má zariadenie na transformovanie svetla na taký druh energie, ktorú môže jedinec vnímať a hodnotiť), ako mohol vzniknúť „neskôr“ malý „pohárik“ (veď na zachovaní tvaru bunky sa podieľa množstvo zložitých faktorov – bielkovín a bezpočet ďalších sa stará o vonkajšiu stavbu i tvar bunky – a „materiál“, z ktorého bunky pozostávajú, má z fyzikálneho hľadiska tendenciu vytvárať konvexné, nie konkávne tvary)? A ako vznikli ďalšie neredukovateľné komplexy ľudského oka?

Viackrát spomínaný agresívny bojovník evolucionistov, R. DAWKINS, píše: „...ak nie je evolúcia v týchto prípadoch (t.j. pri vzniku oka) postupnou, nemôže vysvetľovať vôbec nič. Ak aj v týchto prípadoch nejde o postupný vývoj, potom sa dostávame späť k zázraku, čo je synonymom pre absenciu akéhokoľvek vysvetlenia.“ (R. D.: River Out of Eden, *Basis Books*, N. York, 1995). Beriem DAWKINSA za slovo a odkazujem mu: »Máte pravdu, evolúcia naozaj „...nemôže vysvetľovať vôbec nič...“ a naozaj sa „...dostávame k zázraku...“; iba v jednom nemáte pravdu – zázrak nie je synonymom pre úplnú absenciu akéhokoľvek vysvetlenia!«

g) DNK: Najjednoduchšia forma života (primitívna baktéria) obsahuje v bunke najmenej 2000 génov, z ktorých každý reguluje činnosť nejakého enzýmu; každý z týchto génov je zakódovaný asi 1000 „slovami“ – aminokyselinami. Každá aminokyselina obsahuje 4 bázy. Celkovo musíme i v tej najjednoduchšej forme buncného života predpokladať minimálne 6 000 000 článkov aminokyselín, ktorých 4 bázy poskytnú 4⁶ x 10⁵ možností. Pravdepodobnosť, že vznikne taká kombinácia, ktorej bezchybnosť a dokonalosť je podmienkou zmysluplnej informácie, a tým aj života, možno teda vyjadriť pomerom 1:4 – za ktorým nasleduje milión núl! Ale od vzniku života na Zemi (podľa evolucionistov) ubehol čas cca 3 miliardy rokov, čo vyjadrené v sekundách predstavuje číslo (iba!) s trinástimi nulami!

No ani spontánne vytvorenie potrebných enzýmov by prvotnému organizmu nezabepičilo život – nebol by totiž schopný reprodukcie, a tak by sa rýchlo (v priebehu niekoľkých minút!) energetické hladiny vyrovnali a bunka by odumrela.

Podobne, ak by sa náhodne vytvorila „stuha“ (reťazec) DNK (čo je ešte nepravdepodobnejšie ako vo vyššie uvedenom prípade s aminokyselinami),^{*)} bola by úplne bezcenná

*) Kompletný program každého jedinca je uskladený v každej bunke; napr. človek si vo svojich 50-60 biliónoch buniek nosí 50 či 60 biliónkrát „svoj“ program (jeden bilión je 1000 miliárd, t.j. 10¹²). Tento program je „zapísaný“ v molekule DNK, ktorá u človeka obsahuje cca 3 miliardy nukleotidov, ktoré musia byť presne usporiadané (tak ako slová, aby z nich vznikol zmysluplný text, a z neho – usporiadaného do odstavcov a kapitol – kniha). V DNK je zapísané nielen, že sa zo zárodočnej bunky vyvinie napr. človek (a nie myš alebo mrkva), ale aj aké bude mať vlastnosti

bez substancí, na ktorých by mohla rozvíjať svoju činnosť. (Pre lepšie pochopenie uvediem analógiu: ak by sa stalo, že pretriasaním kontajneru naplneného rôznymi súčiastkami by samočinne – pôsobením „náhody a času“ – vzniklo auto, toto nebude schopné prevádzky bez ciest, rafinérií ropy, benzínových púmp, gumární vyrábajúcich pneumatiky atď.).

h) Adaptácia je niečo úplne iné ako „prirodzený výber“. Adaptabilita je schopnosť organizmu prispôbiť sa rôznym (často i veľmi nepriaznivým) podmienkam prostredia. Túto schopnosť majú príslušníci rastlinnej i živočíšnej ríše, jednobunecné i tie najzložitejšie organizmy (vrátane človeka) – je to skratka vlastnosť všetkého živého.^{*)}

Vlastná podstata tejto pozoruhodnej vlastnosti nie je známa. Sú na ňu v podstate dva zásadne rozdielne pohľady:

Podľa prvej („klasickej“) predstavy ide o proces náhodný, pasívny: organizmus si vyberie, prijme spôsob existencie, ktorý mu ponúka prostredie, pretože má k tomu náhodou vhodnú skladbu (možno to však interpretovať aj opačne: prostredie si „vyberie“ organizmy, ktoré majú preň vhodné vlastnosti).^{**)} Takú „vhodnú skladbu“ (vlastnosti) získava organizmus vrah náhodne – prostredníctvom mutácií (náhodnej zmeny v genofonde). Ak však uvážime zriedkavosť stretní (odhadom 1:500 000), z ktorých je len asi 0,5 promile, t.j. 1:2 000 (podľa niektorých údajov dokonca iba 1:20 000) tzv. pozitívnych, a z tých by sa mal vytvoriť súbor „tých pravých“ – takých, čo by zmenili v žiadanom smere práve tie vlastnosti organizmu, ktoré by mu umožnili prežiť konkrétnu nepriaznivú zmenu prostredia, potom súdne uvažujúci človek musí prísť k záveru, že by sa takejto náhodno-zázračnej udalosti asi žiaden živý organizmus nikdy nedočkal. My však z praxe vieme, že mnohé organizmy sa veľmi rýchlo prispôbia aj na také zmeny, ktoré sú pre generácie, čo sa s nimi stretnú ako prvé, jednoznačne smrteľné (ako príklad možno uviesť častú adaptáciu hmyzu na insekticidy, alebo vznik rezistencie mikróbov voči antibiotikám a pod.). Preto je táto teória neakceptovateľná.

Podľa iného (oveľa pravdepodobnejšieho) názoru je adaptácia dej aktívny: Stvoriteľ vybavil živé organizmy obrovským množstvom rôznych génov. Mnohé z nich sa nijako neprejavia (sú recesívne), jednoducho „odpočívajú“, čakajú na svoj čas, resp. „príležitosti“. Keď sa organizmus stretne so škodlivinou, resp. ocitne sa v zmenenom prostredí, uplatnia sa tie gény, ktoré sú pre túto situáciu „predurčené“. Preto adaptácia prebieha rýchlo; predsa však nie bleskovo (obyčajne až v nasledujúcej, resp. v niektorej z nasledujúcich generácií).

Dovoľte mi to vysvetliť na jednom „názornom príklade zo života“: po svojom otcovi som zdedil veľmi slušne vybavenú „údržbársku dielňu“ s množstvom nástrojov, potrebných pre opravy najrozličnejších bežných porúch, ale i takých, s ktorými – ako sa domnievam – sa nikdy vo svojom živote nestretnem. A čo ak predsa? Môj otec bol predsa v týchto veciach oveľa skúsenejší a predvídavejší. Po nejakom čase som zdedil ďalšie nástroje, tentoraz po svokrovi. V mojej „dielničke“ sa teraz nachádzajú už celé súbory rôznych nástrojov – napr. na opracovanie dreva (hrubšie, tesárske, i jemnejšie, stolárske) a železa (zámočnícke, inštalatérske, ale i klampiarske); ďalej nástroje murárske, maliarske, ale i obuvnícke; nástroje, ktoré sa používajú pri rôznych zemných prácach i špeciálne studniarske, ba dokonca dlaždičské a pokrývačské inštrumenty. Pravda, nie všetky sú v rovnakom stave: tie, čo sa používajú, sú v dobrom stave – ostré, „zoštelované“; tie čo sa používajú veľmi často, sú v stave perfektnom a sú na viditeľnom mieste, poruke, „v pohotovostnom stave“, okrem toho dokážem ich používať „s fortieľom“ – mám to „natrénované“ (o takomto tréningu je zmienka v časti o strese – ^{7ch}); ale tie, čo sa dlho (alebo vôbec) nepoužívali, sú trochu „zanedbané“, tupé, „rozštelované“, hrdzavé. Ak by som ich potreboval použiť, celkom isto by som ich musel predtým vyčistiť, naostríť, „zoštelovať“, a

(napr. výška, farba pleti, očí, stupeň inteligencie), ba dokonca i to, na aké choroby bude náchylný.

Vlákna DNK, dlhé v každej bunke asi 50 cm, svojou dĺžkou v jedinom človeku by šesťstokrát spojili Zem so Slnkom; pritom v každej z 60 biliónov ľudských buniek uchovávajú správy, ktoré by v binárnom systéme zaplnili tisíc zväzkov 600-stranových kníh.

^{*)} Preto niektorí biológovia dokonca definujú život ako „adaptívny proces“ (keď sa vyčerpajú adaptívne mechanizmy, systém umiera).

^{**)} V tomto prípade by teda bolo lepšie hovoriť skôr o „adoptovaní“ (osvojení si, prijatí za svoje) ako o „adaptovaní“ (čo je vlastne aktívne prispôbenie sa).

možno i získať istú zručnosť pri ich používaní. To trvá nejaký čas, vyžaduje si istú náma- hu, ale sa oplatí – celkom isto mi poskytnú nenahraditeľnú pomoc v ťažkej chvíli. Ten, kto „vybavoval“ kedysi moju dielňu, počítal s takýmto „ťažkými chvíľami“, s každou eventu- alitou, a zanechal mi iba nástroje užitočné.

Náš Stvoriteľ veľmi dobre vedel s akými problémami sa stretne v priebehu tisícročí každý druh jeho stvorenia, a vybavil ho pre každú (alebo takmer pre každú) eventualitu potrebnými „nástrojmi“ – celou „dielňou“ (bohatým génovým fondom). Veľká časť nástroj- ov odpočívajú (tí čo ich skúmajú, ani nevedia aký majú účel). Ale keď nastane pravá chvíľa, príslušný nástroj (gén) sa ujme svojej funkcie; pravda, nejaký čas to trvá, kým sa „prebu- dí“, „sprevádzkuje“.

Prírodnou cestou vznikajú v prírode (v Božom stvorenstve) iba tzv. heterozygótne populácie, ktorých génová výbava je oveľa bohatšia (zdedili nástroje z viacerých dielní) ako u tzv. homozygótov; takito sa bežne nerodia, iba pri krvosmlstve, pri tzv. „príbuzen- ských sňatkoch“, ale tiež pri „šlachtení“ zvierat a rastlín, kedy sa zámerne vytvárajú tzv. „čisté línie“. Je samozrejme, že heterozygótne populácie sú oveľa adaptabilnejšie, životas- chopnejšie, ako spomínané „čistokrvné“ (viac či menej homozygótne) populácie.

Kde sú v organizme umiestnené tieto nástroje? V pamäti DNK. Treba však pozname- nať, že svoju DNK majú aj mitochondrie (tá je odlišná od DNK jadrových chromozó- mov), a s najväčšou pravdepodobnosťou práve tu sú umiestnené ony „nástroje“. Ak sa bunka dostane do neobvyklej situácie, musí zmeniť svoj metabolizmus. To vyžaduje zme- nu enzýmov. Pri obrovskom polymorfizme mitochondrií je vždy k dispozícii zbierka naj- rozličnejších enzýmov – preto sa obvykle vždy nájde preformovaná súprava, ktorá sa prá- ve hodí. Tá je potom preferovaná – má prednosť v reprodukcii.

S analogickou situáciou sa stretáme aj v imunitnom systéme (pozri časť „7c“) tohoto dopl- nku): lymfocyty vyhľadávajú „svojho (špecifického) nepriateľa“ (pre ktorého bol prefor- movaný), ak ho nájde, začne sa množiť, a vytvorí líniu (klon) lymfocytov, ktoré nepriateľa likvidujú.

Pravda, veľa tu zostáva nevysvetleného, neznámeho. Ale aj to, čo poznáme, vzbudzuje údiv, a je dôvodom nášho obdivu voči múdrosti a predvídavosti Projektanta tohoto dômys-elného mechanizmu adaptácie, bez ktorej by žiaden druh (teda ani človek) neprežil v me- niacich sa (často veľmi nepriaznivých) podmienkach životného prostredia.

ch) Stres – často používané slovo; aj tými, čo nepoznajú jeho pravý význam. Mnohí ním rozumejú iba „nadmernú psychickú záťaž“. Isteže, patrí sem aj ona – ale nie iba ona. Stres je niečo viac. Jeho definícia znie: stres je funkčný stav organizmu, v ktorom sa na- chádza pri mobilizovaní obranných alebo nápravných zariadení. Vplyvom stresového podnetu („stresora“) rozvíja sa reťaz reakcií, ktoré majú charakter nešpecifickej adaptačnej reakcie. Tieto reakcie sú uvádzané v činnosť poplachovými signálmi nervovými a humo- rálnymi. Organizmus toleruje „rozkmit“ rôznych premenných len v určitých hraniciach; po ich prekročení je ohrozená integrita systému, t.j. život. Vtedy dôjde k poplachu a uvedú sa do činnosti mohutnejšie mechanizmy, než sú tie, čo stačia pre udržiavanie bež- nej homeostázy – vznikne stresová situácia. Účelom tejto reakcie je mobilizovať ener- getické zdroje a preferovať tie orgány, ktoré sú pre prežitie v tejto kritickéj situácie najdôle- žitejšie (deje sa to na úkor iných orgánov, ktoré nie sú momentálne rozhodujúce). Všetky deje prebiehajú automaticky (nezávisle na našej vôli) – ide o súpravu vopred hotových „rozhodnutí“ (podobne ako napr. pri inštinkte). Veľkou výhodou je okamžitosť „rozhodnu- tia“; ale má to aj isté riziko: reakcia nemusí byť vždy adekvátna situácii (niekedy môže „prestreliť“), ak sa raz rozbehne, prebehne stereotypne (aj keby sa napr. dodatočne ukáza- lo, že stresor nebol takého charakteru, aby ohrozoval integritu života).

Ako stresor sa môžu uplatniť rôzne podnety – telesné i mentálne (psychické); vonkajšie i vnútorné (napr. ak sa niektorý subsystém vymkne integračnej kontrole celku, začne pra- covat izolovane a prekročí pritom istý prah, organizmus to vníma ako stresovú situáciu a spustí sa poplachová reakcia). Často sa trochu zjednodušené (i keď v podstate nie ne- správne) hovorí, že stres pripravuje organizmus na *útok* alebo *útek*. Obidve – zdanlivo od- lišné – situácie majú mnoho spoločného: ide v nich často o život, je treba pri nich uvoľniť veľmi rýchlo značnú energiu a zaistiť, aby sa dostala ta, kde je momentálne potrebná: krvný obeh sa musí zrýchliť, ale aj „redistribúovať“ – nasmerovať do orgánov, ktoré hrajú momentálne rozhodujúcu rolu; v tejto situácii sú to najmä mozog, srdce a kostrové sval-

stvo. Tieto orgány sú teda preferované, a to na úkor iných (napr. kože, obličiek, pečene), ktoré teraz musia „počkat“. V obidvoch spomenutých situáciách môže dôjsť k poraneniu a následnej strate krvi; strata krvi s následným hypovolemickým šokom by bola definitívnou prehrou. Preto sa už vopred zvýši zrážavosť krvi, a zvýši sa aj objem cirkulujúcej krvi (presnejšie tekutiny; obmedzí sa totiž vylučovanie vody a elektrolytov obličkami).

Čo všetko sa musí odohrať, aby boli tieto úlohy rýchlo, spoľahlivo (a pritom automaticky) splnené?

Najprv sa v *retikulárnej formácii* (pozri o nej v „poznámke^{17d)}“) uvedú do činnosti nešpecifické pochody (spoločné všetkým poplachom): smerom nahor – spozornie mozgová kôra, smerom nadol – zapnú sa tri súpravy „automatov“ (reflexov): somatomotorické, visceromotorické, endokrinné. O čo tu vlastne ide?

Somatomotorika: patrí sem najmä zvýšenie svalového napätia a rôzne úhybové a obranné reflexy.

Visceromotorika: stimuláciou vegetatívneho systému sa zmení napätie hladkého svalstva (zvýšením tonusu cievného svalstva sa zvýši krvný tlak), zväčší sa činnosť srdca (a tým aj množstvo krvi, ktoré prečerpá), obmedzí sa prívod krvi do jedných a zvýši do iných (pozri vyššie) orgánov.

Endokrinný systém: postupne sú uvoľňované hormóny, ktoré vyvolajú rad rôznych metabolických zmien.

Ak sa záťažové situácie opakujú, stresové odpovede postupne slabnú – to je základ tréningu, adaptácie na záťaž. Ak sú však opakované streisy takej intenzity, že ich organizmus nedokáže zvládnuť, vzniknú nebezpečné následky: choroby z poruchy adaptácie, poprípade sa organizmus vyčerpá a hynie. Adaptácia je pre organizmus výhodná (pozri predchádzajúcu stať – ^{7b)}), preto sa niekedy opakovaným, organizmom zvládnuteľným stresom hovorí aj „*eustresy*“ (teda „dobré, blahodárne streisy“).

Možno sa niekomu, kto nemá vedomosti (alebo aspoň akú-takú predstavu) o zložitosti neuro-humorálnych regulácií, môže zdať, že vyššie opísané fyziologické deje, odrážajúce sa v zmenách metabolizmu, krvného obehu, zvýšenej výkonnosti jedných a útlme iných orgánov, nie sú ničím takým, čo by si zasluhovalo nejako zvlášť veľa našej pozornosti – veď nakoniec „útok ani útek nie sú na dennom programe moderného človeka“. Nie je to pravda, lebo

– po prvé: stresové situácie sú veľmi časté aj dnes (ba práve dnes), a to najmä rôzne formy *mentálneho stresu* (spomeňme aspoň také stresory ako sú strata zamestnania, životných istôt, drahota, frustrácia, strach spôsobovaný rozmáhajúcou sa zločinnosťou, hazardným počínaním si vlády, byrokraciou úradov, nespravodlivosťou a korupciou súdov; ďalej sú tu rodinné konflikty, vážne problémy v práci atď.). Medzi choroby, v etiológii ktorých hrá dôležitú úlohu stres, patria nielen neurózy (je ich celá, veľmi pestrá paleta), ale napr. aj dvanásťnikový vred, vysoký krvný tlak, srdcový infarkt a iné.

– po druhé: vyššie uvedený opis fyziologických zmien je, pravdaže, značným zjednodušením skutočnosti – i toho, čo je dnes už známe (a koľko je toho, čo zostáva pred vedeckým výskumom stále skryté!). Simplifikácia je niekedy prístupná, dokonca výhodná, nie však vždy: niekedy môže byť zavádzajúcou – tým, že v podstate skresluje skutočnosť. A tak som sa (dodatočne) rozhodol pridať jeden odstavec s trochu podrobnejším (nie však podrobným) opisom skutočnosti; pôjde viac menej o vymenovanie toho, **čo** (ktoré časti, „oddelenia“ nervového a endokrinného systému) a **ako** (akým spôsobom, akými „nástrojmi“) sa angažuje v stresovej situácii:

Vyššie už bola spomenutá *retikulárna formácia*. Ale ešte pred jej zaangažovaním sa *receptory* zachytili a *afferentnými* (*dostredivými*) *nervovými dráhami* odoslali poplašný signál do *centrálneho nervového systému*. Keď je tu signál správne „prečítaný“ a interpretovaný, je odoslaná informácia, ktorá stimuluje *sympatkové nervstvo* a súčasne *dreň nadobličiek* – dôsledkom je vyplavenie *katecholamínov* (najmä *adrenalínu* a *noradrenalínu*); sú aktívované *vnútrobučné enzýmy*, nasleduje rozpad *glykogénu* a *tuku* (to všetko sa uskutocní v priebehu pár sekúnd) – uvoľňuje sa *glukóza* (dôležitý zdroj energie pre mozog) a *masťné kyseliny* (energia najmä pre svalstvo). Katecholamíny súčasne zrýchlia činnosť *srdca* a *zvýšia krvný tlak*. Ďalej sa cez podráždenie *hypotalamu* aktivuje *hypofýza* (jej *zadná časť*), ktorá vyprodukuje hormóny *ADH* (antidiuretický hormón) a *oxytocín*. *ADH*

zvyšší spätné *vstrebávanie vody v obličkách*. Súčasne sa aktivuje druhá, pomalšia obranná línia: interakciou *viacerých častí mozgu*, medzi ktorými hrá dominantnú úlohu zrejme *hypotalamus*, sa vylúčia zvláštne „*spúšťacie hormóny*“, ktoré podnietia *hypofýzu* (teraz jej *prednú časť*) k produkovaniu viacerých hormónov, predovšetkým *ACTH* (adreno-kortikotropný hormón), naopak utlmí sa produkcia iných (napr. pohlavných) hormónov. *ACTH* spustí v *nadobličkách* (tentoraz nie v ich dreni, ale v *kôre*) výrobu *glukokortikoidov* (najmä *kortizolu*). Ten „*rozbieja*“ niektoré *proteíny* (bielkoviny) a v procese tzv. *glykoneogenézy* vzniká z nich *glykogén* a *glukóza* (nový zdroj energie pre mozog); súčasne sa proteíny presunujú z tkanív momentálne menej dôležitých do tkanív, ktoré sú pre zvládnutie stresu nezbytné. Ako zdroj proteínov (a následne glykogénu a glukózy) slúžia mimo iného *lymfocyty* (oslabuje sa teda imunita – je obetovaná v prospech akútnej obrany). Tiež sa obmedzuje *delenie buniek* (šetrí sa energia, aby bola k dispozícii pre tkanivá orgánov, ktoré sú v akcii). Už som spomenul, že sa pri strese zvyšuje *krvná zrážavosť* (je to dôsledok mobilizovaných *glukokortikoidov*). Zdá sa, že kortizol zabraňuje aj niektorým škodlivým vplyvom stimulovaného sympatik (katecholamínov). Pri *redistribúcii krvi* sa v prvej fáze uplatňujú *katecholamíny*: krv sa presúva k mozgu a svalstvu, čím sa relatívne „*odkrvia*“ *obličky*; to ich podnieti k produkovaniu *renínu*, a ten po zložitej konverzii (cez *angiotenzín I.*) vedie k vytvoreniu *angiotenzínu II.*, ktorý jednak pôsobí na *cievy* (zvyšuje sa *krvný tlak*), jednak na *nadolíčkovú kôru*, ktorá začne produkovať *aldosterón*; aldosterón podporuje spätné *vstrebávanie sodíka v obličkách*. Takto – v spolupráci s už spomenutým *ADH* – šetrí organizmu *objem cirkulujúcej tekutiny* a súčasne jej *osmotické napätie*.

Tento opis fyziologických dejov v priebehu stresu sa možno niekomu bude zdať príliš komplikovaný; a predsa je ešte zjednodušený – i to, čo dnes už o týchto veciach vieme, je zložitejšie, ako tu bolo vyličené; a koľko je ešte toho, čo dosiaľ nevieme! Napriek tomu – domnievam sa – i to, čo tu bolo povedané, nás musí naplňať údivom, ale i obdivom nad múdrosťou nášho Stvoriteľa.

Odporúčam váženému čitateľovi prečítať si aj „*poznámky (doplňky)*“¹⁷⁾ a²⁰⁾; hovoriť sa v nich o ďalších zárazkoch života, ktoré rovnako nemožno vysvetliť bez naplňovania ich úžasného „*technického riešenia*“ a účelnosti – bez inteligentného Tvorcu.

- 8) Ako je to s „*prechodnými formami*“ v *paleontológii*? Niektorí tzv. predchodcovia človeka (napr. *proconsul*, *ramapitekovia*, *australopitekovia*, *pekinský muž* i *muž z Jávy*, nazývaný aj *pithecanthropus*, resp. *homo erectus*, ktorého objaviteľ *DUBOIS* pripustil, že to, čo našiel, bola lebka veľkého gibona atď.) – to všetko boli opice, zrovnateľné s niektorými i dnes žijúcimi druhmi. Sú doklady o tom, že človek žil v tej istej dobe, ako títo jeho údajní predkovia; a tzv. *neandertálec* a *kromaňónsky človek* boli normálni ľudia, a nie ich predchodcovia. *Archeopteryx*, ktorého evolucionisti vyhlásili za prechod medzi plazmi a vtákmi, bol skutočný („*hotový*“) vták s perím (kto pozná štruktúru peria vtákov a šupín plazov, ten vie, že vznik jedného transformáciu druhého môže patriť iba ak do ríše rozprávok), ktorý zrejme normálne lietal. *Pazúry*, ktoré má na koncoch krídiel, majú aj dnes niektoré v *Brazílii* žijúce kurovité vtáky, a fosílie viacerých vtákov majú zuby podobné ako *Archeopteryx*. *Dvojdyšné ryby* (údajne prechodné vývojové štádium medzi rybami a obojživelníkmi) žijú aj dnes (boli objavené pri afrických brehoch).
- 9) **Niekoľko poznámok k otázkam podvodov** (ako je zamlčovanie faktov, výroba falzifikátov, rôzne kamufláže a pod.) **v propagande a vo vede:**

V propagande sú tieto fenomény bežné, ba možno povedať, že ony sú vlastne jej hlavnou „*pracovnou metódou*“ – propaganda na nich stojí a s nimi aj padá; etika je, skrátka, pre ňu niečo cudzieho. Inak je to so serióznymi oblasťami ľudskej činnosti a myslenia (kam bezo sporu patrí aj veda, teda pravá veda) – tie sú bez dodržiavania základných etických noriem nemysliteľné. Každý vie, ako citlivo reagujú represívne štátne orgány, ale aj novinári, vedci, umelci a iné „*mienkotvorné*“ vrstvy spoločnosti, na výrobu a šírenie zjavných zámerných klamstiev a falzifikátov, a to nezávisle na tom, či ide napr. o peňažníctvo (falošovanie peňazí), umenie (umelecké falzifikáty), prírodné, ba dokonca aj historické vedy (spomeňte si na rôzne aféry; smutne známou sa stala napríklad tá, čo svojho času prepukla v súvislosti s českými „*historickými rukopismi*“). Iba v jednom prípade – ak ide o falzifikáty a podvody, ktoré majú pomôcť šíreniu darvinovskej hypotézy – sú všetci (vedci, žurnalisti, štátne orgány) akási benevolentní, ba dokonca namiesto toho, aby protes-

tovali, často sa na tvorbe a šírení klamstiev a falzifikátov sami podieľajú. Uvediem príklady:

Zamlčovanie faktov. Nebudem opakovať známe veci; veď veľká časť tejto knihy pojednáva práve o prírodovedeckých faktoch, ktoré evolucionisti ignorujú (presnejšie: zámerne zamlčujú), lebo sú pre nich nepohodlné – svedčia totiž o niečom úplne inom, ako tvrdí ich hypotéza. A nikomu akosi nevidia, že k takémuto zamlčovaniu faktov dochádza, a to aj v školských učebniciach, v reláciách „verejnoprávnych médií“ a na iných miestach, ktoré podliehajú (či mali by podliehať) kontrole štátnych orgánov a tlače.

Výroba falzifikátov. Tá môže byť rôzneho druhu, napríklad: • 1. už spomenutá výroba „paleontologických nálezov“ kombináciou úlomkov kostí nájdených v rôznych lokalitách a patriacich rôznym živočíšnym druhom (spomeňte si napr. na piltadowského človeka); • 2. Svojovoľné datovanie (v kapitole, kde sa zmieňujem o metódach datovania je poukázané na to, že žiadna z týchto metód nie je spoľahlivá, a preto nález možno zaradiť ta, kam sa to dotyčnému vedcovi alebo vedeckému tímu hodí); • 3. Nález nejakého druhového variantu (odrody, rasy) alebo patologicky zmeneného jedinca sa nález nového druhu, resp. „medzičlánku“ (sem patria nálezy viacerých kostí tzv. „predchodcov človeka“); vyššie uvedené „produkty vedeckej výroby falzifikátov“ sú určené najmä kolegom, vedcom, a motiváciou ich výroby môže byť jednak „zápal či nedočkavosť misionára“ darvinizmu, častejšie však oveľa prozaickejšie dôvody – „výroba“ originálnej „vedeckej práce“, tak potrebnej pre profesijnú kariéru autora. • 4. Kamufláž, t.j. vydávanie fikcie za realitu: napr. zostrojenie celej kostry z pár malých úlomkov kostí, „presné“ taxonomické zaradenie nálezu (toto je určené pre vedcov), ale aj „rekonštrukcia“ celkového vzhľadu, spôsobu života a iných neuveriteľne podrobných detailov (toto je určené viac pre laikov). A tu má široké pole uplatnenia najmä fantázia, lebo neexistujú žiadne objektívne fakty, ktoré by oprávňovali domnievať sa, ako vyzeral v skutočnosti dotyčný živočích (o jeho vzhľade totiž v značnej, dokonca v podstatnej miere, rozhodujú jeho mäkké časti, ochlpenie, sfarbenie atď.).

Hľa, čo o tom hovoria samotní vedci. Tu je pár citátov z vedeckých publikácií: – 1. „Mäkké časti tela a ochlpenie sa musí pri takých rekonštrukciách doplniť podľa fantázie... Farba pokožky, farba, forma a rozloženie ochlpenia, telesné črty a výraz tváre – o týchto znakoch predhistorického človeka nevieme absolútne nič.“ (*The Biology of Race*, New York 1971, s. 135, 151); – 2. „Predstavy umelcov sa prevážne zakladajú na fantázii, nie na dokladoch... Umelci musia vytvoriť niečo medzi opicou a ľudskou bytosťou; čím má byť ukážka staršia, tým ju urobia podobnejšiu opici.“ (*Science Digest*, apríl 1981, s. 41); – 3. „Tak ako dnes postupne spoznáваме, že primitívni ľudia nemusia byť divosi, musíme sa naučiť chápať, že aj ľudia z doby ľadovej neboli surové zvieratá, ani poloopice, ani kreténi. Preto sú všetky pokusy o rekonštrukciu neandertálcu, či dokonca pekinského človeka také nevysslovne hlúpe.“ (*Man, God and Magic*, New York 1961, s. 304).

A takých „presvedčivých“ ilustrácií („rekonštrukcií“) sú učebnice plné. Ale to nie je všetko. Súčasné technické možnosti (najmä animácia s pomocou počítačov^{*)} umožňujú v tomto smere úplné „divy“: výrobu „dokumentárnych“ filmov o „živote v praveku“. No počítač vyrobí iba to, čo bolo do jeho programu vložené: vzhľad krajiny, vegetácie, zvieratá, či dokonca spôsob jeho života, vzhľad jeho hniezd, nôr atď. – to všetko „nevymyslel“ počítač, to sú produkty fantázie autora. V úvode knihy som sa o jednom takom filme zmienil, trochu sa k nemu vrátme: film sa volal „Prechádzky s dinosaurami“ (ide o tzv. „prírodopisný dokumentárny seriál“ z produkcie BBC, ktorý v októbri a novembri roku 2000 uviedla súčasne Slovenská i Česká televízia). O tom aký význam pre indoktrináciu laikov prikladali tomuto filmu tí, čo ho zaradili do programu našej televízie (nehovoriac už o producentovi, ktorý do neho investoval nepredstaviteľnú sumu peňazí), svedčia tieto fakty: – spomenuté spoločné vysielanie STV a ČT^{**)} (je to u nás jav neobvyklý – nebýva

*) Pravda, filmári dokázali celkom dobre (bez počítačovej techniky) animovať praveké zvieratá už pred polstoročím (ako to niektorí z nás mali možnosť vidieť vo filme „Cesta do praveku“, ktorý bol nakrútený v roku 1956).

**) Hoci, ako už bolo spomenuté v úvode, slovenská televízia, na rozdiel od českej, neodvysielala tie časti seriálu, ktoré vysvetľovali ako vlastne vznikol jeho scenár, aká bola technika nakrúcania,

zvykom takto postupovať ani v takých prípadoch, keď televízia prináša dokumenty, či už historické alebo zo súčasnosti, ktoré sa týkajú bytostne obyvateľov oboch republík); – nevidaná bola aj jeho reklama (žiaden iný film nebol tak propagovaný: vyše mesiaca, každodenne, znova a znova vysielala televízia „upútavky“ so zdôraznením jedinečnej príležitosti divákov uvidieť tento pozoruhodný „dokumentárny prírodopisný film“).

Všimnime si to označenie – pozoruhodný „dokumentárny, prírodopisný“ (krátko som sa o tom zmienil v úvode knihy): Niet pochyb o tom, že film bol pozoruhodný po stránke technickej (už som to spomenul), ale v žiadnom prípade nebol „dokumentárny“; o nič viac ako napríklad spomenutý český film z roku 1956 „Cesta do praveku“ alebo ako známy japonský detský televízny seriál o (tiež animovaných podivných bojujúcich tvoroch) „Ninja korytnáčkach“, či ako hociktory „sci-fi“ film o bojoch s fantastickými „mimozemskými civilizáciami“, poprípade ako niektorý z početných tzv. „mysterióznych“ filmov, plných ezoteriky, okultizmu a iných „špecialít“ – materiálu zo sortimentu hnutia New Age (ktorého prominenti ovládajú veľkú časť filmového priemyslu, najmä v USA).

Ak by to mal byť dokumentárny film o dinosauroch, musel by ukázať palentologické nálezy (fosílie) dinosaurov a ich náleziská. Mohol by obsahovať poprípade aj rekonštruované celé kostry, pravda za podmienky, že by boli odlíšené (napr. farebne) časti nájdené (pri vykopávkach) a časti doplnené (pri rekonštrukcii), a nesmel by obsahovať také veci, ako napr. nory zvierat, ich „osobné príbehy“ atď., ako tomu bolo v tomto filme – to naozaj nemá s dokumentom nič spoločné.

Ludia, ktorí vyrábali spomínaný film, ale aj tí, čo ho uvádzali, iste dobre poznajú mentalitu priemerného televízneho diváka – jeho neuveriteľne nekritickú dôverčivosť, neschopnosť rozlišovať fakty od fantázie, realitu od fikcie (je zvláštne, že sa to vzťahuje aj na časť ľudí bez zjavného defektu inteligencie) – a chopili sa príležitosti... Ale pri šírení darvinovskej ideológie je to predsa bežné. Spomeňte si na prvé vety tejto poznámky: hovorilo sa tam o „pracovnej metóde“ propagandy a o etike serióznej vedy (a iných oblastí ľudskej činnosti) – súčasťou etiky je aj to, že dokumenty zostanú vždy dokumentmi a nezmeonia sa nikdy v kamufláž.

- 10) Prečítajte si o „**probléme kambria**“ aspoň tri ukážky z vedeckých publikácií: – 1. „Počínajúc kambriom... objavili sa všetky hlavné skupiny bezstavovcov s kostrami, a to v obrovskom množstve a rozmanitosti... (Z knihy *A View of Life* od autorov S.E. LURIA, S.J. GOULDA a S. SINGERA; Kalifornia, 1981, s. 649); – 2. „Pod týmto (kambrijským obdobím) sú mimoriadne hrubé vrstvy usadenín, v ktorých by sme očakávali predchodcov kambrijských foriem. No nenachádzame ich; v týchto starších vrstvách nie sú takmer žiadne doklady o živote a logicky možno povedať, že obraz vcelku zodpovedá predstave, že na začiatku kambrijského obdobia došlo k špecifickému stvoreniu.“ (*Natural History*, okt. 1959, s. 467); – 3. Zoológ H. COFFIN píše: „Ak je pravda, že vývoj prebiehal postupne od jednoduchých foriem k zložitejším, mali by sa nájsť predchodcovia týchto plne vyvinutých tvarov z kambria; nenašli sa však, a vedci pripúšťajú, že je malá nádej, žeby sa niekedy našli. Týmto faktom, tomu čo sa skutočne našlo v zemi, najlepšie zodpovedá teória náhleho stvoriteľského aktu, pri ktorom začali existovať hlavné formy života.“ (*Liberty*, sept./okt. 1975, s. 12).

- 11) Aby bolo každému jasné, čo máme na mysli, ak hovoríme napr. o **druhu**, o **rase**, **číze** **odrode**, treba tu uviesť pár viet na vysvetlenie:

Biológovia delia všetko živé na dve veľké skupiny – každý organizmus patrí buď do ríše rastlinnej alebo živočíšnej.

Ďalšie delenie je pomerne zložité, nebudeme sa ním preto podrobne zaoberať; aspoň si však vymenujme jednotlivé **taxonomické skupiny** (v poradí od najširšej po najužšiu): ríša (regnum), kmeň (phyllum), trieda (classis), rad (ordo), čeľaď (familia), rod (genus), druh (species), rasa, resp. plemeno, odroda (varietas); okrem toho existujú ešte mnohé pod-, poprípade nad- skupiny (napr.: podríša, nadtrieda, podtrieda a pod).

S pojmom „druh“ sa budeme stretávať častejšie. Ale aby nevznikli nejasnosti, uvedme si tu dve definície druhu:

aké filmové triky boli použité (z čoho si divák mohol urobiť predstavu o „dokumentárnej“ hodnote filmu).

Biologický druh (biospecies): skupina individuí, ktorá v *prírodných podmienkach* vytvára (plodí) *plodné* potomstvo.

Stvorený druh (hebr. *min*): základný typ, ktorý bol stvorený (a popr. pozmenený po páde).

Biologické a stvorené druhy sa iba približne prekrývajú. Je tu istý rozdiel: stvorený druh je o niečo širší (blíži sa skôr biologickej „čeladi“), neplatia preň napr. obmedzenia, ktoré sú vo vyššie uvedenej definícii biologického druhu písané *kurzívou* (napríklad kôň a osol patria do jednej biologickej čelade „koňovitých“, do dvoch biologických druhov, ale do jedného stvoreného druhu: môžu sa navzájom krížiť, ale ich potomstvo – mul a mulica, t.j. kríženc osla a kobyly, resp. koňa a oslice – je neplodné).

12) Uhlíkové (radiokarbonové) datovanie: Ide pri ňom o zistovanie pomeru $^{14}\text{C}:^{12}\text{C}$ v zbytkoch organických látok. ^{14}C je rádioaktívny a vzniká z ^{14}N pôsobením kozmického žiarenia, ^{12}C je bežný uhlík. ^{14}C sa správa podobne ako ^{12}C , je teda v podobe CO_2 využiteľný rastlinami, je nimi inkorporovaný a z nich (cez potravinové reťazce) sa dostáva do tiel všetkých živočíchov. Polčas ^{14}C je 5730 rokov (teda napr. za dva polčasy, t.j. za 11460 rokov zostane z ^{14}C už len 1/4). Prakticky to znamená napríklad, že všetko, čo je staršie ako 50 000 rokov by nemalo obsahovať žiaden zistiteľný ^{14}C – teda touto metódou nemožno určovať vek žiadnych „miliónov rokov“. Ďalším obmedzením metódy, ako vyplýva z toho, čo už bolo naznačené, je, že je použiteľná len pri materiáloch organického (živočíšneho alebo rastlinného) pôvodu. Okrem týchto obmedzení má metóda aj mnoho iných úskalí: rastliny sa správajú voči ^{14}C inak ako voči ^{12}C – absorbujú ho menej (čo zdanlivo zvyšuje vek ich skúmaných zbytkov); ďalej: pomer $^{14}\text{C}:^{12}\text{C}$ v atmosfére nebol vždy rovnaký – počas priemyselnej revolúcie sa zvýšila produkcia ^{12}C (vzorky z tohoto obdobia sa javia staršie, ako v skutočnosti sú), zatiaľ čo po skúškach jadrových zbraní v 50. rokoch sa zvýšilo množstvo ^{14}C v atmosfére (preto vzorky z tohoto obdobia sa budú javiť mladšie). Kalibrovať „uhlíkové hodiny“ z predhistorického obdobia je prakticky nemožné: množstvo ^{14}C ovplyvňovala (a ovplyvňuje) napr. intenzita kozmického žiarenia, ktoré je, mimo iného, závislé od sily magnetického poľa (ktoré sa mení, slabne), ako aj tým, ako Zem prechádza „magnetickými mrakmi“ pri pohybe slnečnej sústavy galaxiou. Aj potopa výrazne ovplyvnila uhlíkovú rovnováhu na Zemi: pochovala množstvo uhlíka (vzniklo z neho uhlie, ropa atď.), to znamená, že po potope sa pomer $^{14}\text{C}:^{12}\text{C}$ zvýšil (onen „pochovaný“ uhlík sa vo väčšej miere začal do atmosféry vracat – ako už bolo povedané – v čase priemyselnej revolúcie, a tým sa aj pomer $^{14}\text{C}:^{12}\text{C}$ začal meniť v opačnom zmysle ako po potope). Aj sopečná činnosť ovplyvňuje pomer $^{14}\text{C}:^{12}\text{C}$ (sopky vypúšťajú mnoho CO_2 chudobného na ^{14}C). Možno zhrnúť: uhlíková metóda datovania môže síce poskytnúť isté informácie o veku látok organického pôvodu, je však veľmi nespoľahlivá, nepresná; je úplne nepoužiteľná pri určovaní veku hornín a pri určovaní predpokladaného veku vyššieho ako 40 000 rokov (napriek tomu sa vo všetkých náleziskách uhlia, ktoré je podľa evolucionistov staré rádovo milióny rokov, stále vyskytuje ^{14}C , hoci by tam vôbec nemal byť!).

13) a) Pár poznámok k „evolúcii“ vesmíru a zeme:

O pôvode vesmíru boli od pradávna rôzne, často zásadne si odporujúce názory. Tie najstaršie, zväčša veľmi primitívne hypotézy si nevšímajme, nezaoberajme sa ani „už nedomernými“ predstavami DESCARTA, LEIBNIZA, SWEDENBERGA a iných. Ale aj tie „modernejšie“, éru konjunktúry ktorých (alebo aspoň niektorých z nich) zažilo mnoho dosiaľ žijúcich pamätníkov – hypotézy „hmlovinové“ (KANT, LAPLACE), „slapové“ (JEANS, CHAMBERLIN – MOULTON, JEFFREYS), hypotézu „troch telies“ (RUSSEL, LYTTLETON) – si dnes zaslúžia zmienku iba preto, že „sa stali dokladmi dôvtipu svojich autorov a úrovne vedy ich čias“. Som presvedčený, že presne takto sa budú vyjadrovať naši potomci o dnes panujúcej hypotéze, známej pod názvom „Big Bang“ („veľký tresk“). Veď už dnes mnohí vedci tvrdia (a svoje tvrdenia podopierajú vedeckými faktami), že je prekonaná. Dokazujú napríklad, že „rozpínanie vesmíru“, ktoré podľa tejto hypotézy započalo pri „veľkom tresku“ a stále pokračuje, je fikciou. (Jedným z „argumentov“ tvrdenia, že sa vesmír rozpína, je tzv. *červený posuv*; ukázalo sa však, že nejde o obligátny jav – mnohé vesmírne telesá vykazujú totiž modrý posuv, čo by malo svedčiť o tom, že sa nevzdalujú, ale naopak – pri-

bližujú).*) Teória Big–Bang má však aj ďalšie „problémy“: významný britský astrofyzik F. HOYLE, odporca tejto teórie, jej napr. vyčíta, že mimo iného nedokáže „vysvetliť ako sa hmota zhlukovala do galaxií“; alebo „neohraničenosť vesmíru“ – iný „postulát“ teórie – tiež nie je ničím iným ako fikciou. Nakoniec takmer všetky tvrdenia vedcov jedného i druhého tábora sa nedajú dokázať, ani vyvrátiť – aspoň priamo nie (napr. experimentom v laboratóriu); a pokiaľ ide o „nepriame dôkazy“, je to, zdá sa, „remíza“. Nie je tu možné púšťať sa do podrobností, veď všetky moderné („relativistické“) teórie operujú takými pojmami, ktoré bežnému človeku veľa nehovoria (napr. gravitačná deformácia, resp. dilatácia času, horizont udalostí, čierne a biele diery atď.); preto záujemcom odkazujem na príslušnú odbornú literatúru, napr. na práce Dr. D. R. HUMPHREYSA, publikované v druhej polovici deväťdesiatych rokov v mnohých renomovaných odborných časopisoch. Je pravda, že zástancovia tak kreationistického, ako evolucionistického názoru na život sa bez znalosti týchto komplikovaných hypotéz zaobídu, na druhej strane však pravdou je aj to, že od toho, aký je názor človeka na pôvod a súčasnosť vesmíru, závisí aj jeho pohľad na budúcnosť vesmíru – a to je už predsa súčasťou eschatológie, zahrňujúcej v sebe aj osud človeka. Preto tieto „teoretické“ otázky majú vplyv na svetonázor človeka, a tým aj na jeho etiku, životný štýl a pod., teda vlastne na mnohé celkom „praktické“ otázky.

História našej Zeme. Mnohé geologické danosti a paleontologické nálezy nemožno vysvetliť bez akceptovania faktu biblickej potopy; pritom pod pojmom potopa treba rozumieť nielen zaplavenie celého povrchu zeme vodou, ale aj mnohé iné sprievodné udalosti katastrofického rázu (mohutnú vulkanickú činnosť, horizontálne i vertikálne pohyby tektonických dosiek, následné zmeny klímy atď.). Bez celozetovej katastrofy nemožno napr. vysvetliť vznik obrovských ložísk fosílnych palív (ropy, plynu, uhlia), veľkých „cintorínov“ – nálezísk skamenelín rôznych živočíchov (a to spoločne aj takých, ktoré nikdy spolu nežili), uloženie skamenelín vo vrstvách, vysvetliteľné iba „triediacim účinkom vody“ (poradie uloženia fosílií nie je obrazom milióny, či dokonca miliardy rokov dlhej histórie života na zemi, ale poradia ukladania pozostatkov tiel v priebehu dní, týždňov a mesiacov potopy), pričom popri hydrostatických a hydrodynamických vplyvoch hrali rolu aj také faktory, ako miesto, prostredie, v ktorom živočích žil, veľkosť ich tiel, ich pohyblivosť a „inteligencia“ (od toho totiž závisela možnosť ich unikania pred šíriacou sa vodou potopy – a hromadenia sa obrovských, panikou ovládaných stád rôznych druhov zvierat na vyvýšených miestach, kde nakoniec našli svoju smrť a boli „spláknuté“; uložené vo vysokých vrstvách a prikruté nánosmi bahna, takže vznikli ideálne podmienky pre ich fosilizáciu).

Kontinentálny drift (pohyb kontinentov): zdá sa, že pred potopou tu bol akýsi „superkontinent“. Klesaním oceánskeho dna započal pohyb plátov zemskej kôry, roztrhol sa kontinent i morské dno; žeravá magma spôsobila odparovanie obrovského množstva mor-

*) Známym americkým astronómom Edwin HUBBLE (1889–1953) – niektorým je jeho meno možno známe aspoň podľa po ňom pomenovaného „Hubbleovho teleskopu“, dost často spomínaného v médiách – je objaviteľom tzv. „zákonitosti červeného posuvu“. Ide o posuv spektrálnych čiar smerom k červenému koncu spektra, pozorovaný u ďalekých galaxií. Veľkosť posuvu by mala byť úmerná vzdialenosti galaxie. Pravdaže, samotný posuv spektra tiež nehovorí o absolútnej vzdialenosti alebo rýchlosti vesmírneho telesa; aby astronóm získal tieto údaje, musí hodnoty posuvu vynásobiť tzv. Hubbleovou konštantou. Táto „konštanta“ sa však správa veľmi nekonštantne: vedci ju už niekoľkokrát menili („upravovali“), takže napr. v r. 1980 jej hodnota tvorila už iba 1/10 (!) hodnoty z roku 1937. (Aj táto skutočnosť svedčí o tom, že výroky vedcov o vzdialenostiach a rýchlostiach vo vesmíre treba brať s veľkou rezervou.)

Spomínaný posuv (červený i modrý) sa vysvetľuje tzv. Dopplerovým princípom (tento je stručne vysvetlený v nasledujúcom odstavci) a mal by svedčiť o tom, že galaxie sa od nás vzdalujú, teda, že sa vesmír rozpína. Je zaujímavé, že samotný Hubble – napriek tomu, že tento jav objavil – bol presvedčený o tom, že sa Metagalaxia nerozpína. Neskôr sa naozaj zistilo, že niektoré vesmírne objekty vykazujú „modrý posun“, t.j., že sa približujú – čo je v rozpore s teóriou „rozpínania vesmíru“.

Čo je „Dopplerov princíp“? Pražský fyzik Ch. DOPPLER (1803–1854) objavil pravidlo, podľa ktorého príjemka akustických alebo elektromagnetických vln registruje znižovanie sa ich kmitočtu, ak sa zdroj vln od neho vzdaluje, a naopak. Pokles kmitočtu (predĺženie vln) sa u svetla prejaví spomínaným posuvom k červenému, zvýšenie kmitočtu (skrátene vln) posuvom k modrému koncu spektra. (Fungovanie Dopplerovho princípu si môže každý overiť napr. na letectvom dni, ak porovná zmeny zvuku – nie jeho intenzity, ale výšky – blížiaceho sa a vzdalujúceho sa lietadla).

skej vody, ktorá sa v atmosfére kondenzovala na dážď. Pohyb dosiek bol spočiatku viac horizontálny, neskôr i vertikálny – dosky na seba narazili a začali sa dvíhať; takto vznikali obrovské horstvá (jedným z dôkazov týchto udalostí je nález fosílií morských živočíchov v horninách, nachádzajúcich sa vo výške niekoľko tisíc metrov). Po potope prišla „doba ľadová“. Trvala cca 700 rokov. Jej vznik sa vysvetľuje tak, že teplá voda morí sa odparovala a nad studeným kontinentom kondenzovala; hromadili sa tak obrovské množstvá snehu, z ktorého neskôr vznikli ľadovce (ak by ochladzovanie vznikalo postupne – ako tvrdia evolucionisti – nikdy by sa ľadovce nevytvorili, vznikla by nanajvýš nejaká „zamrznutá púšť“).

b) Niekoľko poznámok k „prebiotckej (chemickej) evolúcii:

Hypotéza o „prebiotckej (chemickej) evolúcii“ (t.j. o samovoľnom vzniku života) má rovnako veľa „dier“ ako ostatné evolucionistické hypotézy (napr. o vzniku vesmíru a Zeme alebo o vzniku druhov). Základné predstavy evolucionistov o prebiotckej evolúcii boli uvedené v kapitole „**Hlinené nohy“ evolučnej teórie**, takže na tomto mieste sa obmedzím iba na pár dopĺňajúcich poznámok, pričom sa zameriam najmä na jednu otázku, ktorú protagonisti tejto hypotézy tak radi ignorujú – že totiž degradácia zložitých látok je jav celkom bežný, prirodzený (známy nielen z vedeckých laboratórií, ale aj z bežného života), a preto domnievať sa, že bolo obdobie keď degradácia neprebiehala, alebo aspoň keď ju prevyšovala spontánna syntéza (ktorú, na rozdiel od degradácie, z bežného života nepoznáme – a z laboratórií iba vtedy, ak sa vytvorí nielen *rozumný scenár*, ale aj „optimálne podmienky“, v prírode nepredstaviteľné). Nemožno sa domnievať, žeby azda v tejto oblasti neplatili všeobecne platné zákonitosti (spomeňte si na Druhý termodynamický zákon alebo Zákon narastania entropie v uzavretých systémoch, o ktorých bola reč v prvej časti tejto knihy); lebo inak sa ľahko môžeme dostať na pôdu metafyziky alebo fantázie, vzdialíť vede, logike, zdravému rozumu. Pokiaľ ide o degradáciu „produktov chemickej evolúcie“, spomeniem tu aspoň niektoré mechanizmy, ktoré by sa na nej nutne museli podieľať – ak by, pravda, nejaké produkty alebo medzi produkty takého hypotetického samovoľného procesu mohli vôbec niekedy vzniknúť (podrobnosti čitateľ nájde v knihe „**TAJEMSTVÍ VZNIKU ŽIVOTA – KRITICKÁ ANALÝZA SOUČASNÝCH TEORIÍ**“, autori: Ch.B. Thaxton, W.L. Bradley, R.L. Olsen, vyd. Návrat domů, Praha 2003):

Chemické interakcie s rôznymi anorganickými i organickými („novovzniknutými“) zlúčeninami. Laboratórne experimenty sú vždy usporiadané tak, aby sa vyhlí „neprijemným“ faktorom, ktoré v prirodzených podmienkach nemôžu (nemohli) chýbať: nielenže sú napr. používané koncentrované a absolútne čisté (purifikované) chemikálie, ale využívajú sa aj rôzne technické zariadenia, ktoré „optimalizujú“ laboratórne podmienky, čím ich v skutočnosti robia neporovnateľnými s predpokladanými prirodzenými podmienkami v čase „chemickej evolúcie“. Niektoré príklady: (1) používajú sa lapače (sifóny), ktoré zachycujú malé frakcie produktov reakcie (z miesta, kde sa tvoria), čím sa umožní, že reakcia môže ďalej prebiehať až do opätovného obnovenia rovnovážneho stavu. Avšak v prirodzených podmienkach, t.j. keď súčasne prebieha syntéza i degradácia a produkty nie sú priebežne odstraňované, môže byť priebeh reakcie úplne iný; (2) experimenty sú usporiadané tak, že sú oddelené jednotlivé reakcie, ktoré údajne prebiehali v „polievke“. Oba vyššie zmienené postupy majú zabrániť tzv. „*Concerto Effectu*“, t.j. vzájomnému preporeniu početných reakcií, ovplyvňovaniu reakcií množstvom ich rôznych medzi produktov a produktov, resp. degradácii produktov jednej reakcie produktmi reakcie inej (napr. aminokyselín aldehydmi alebo redukujúcimi cukrami);

Fyzikálne vplyvy: Laboratórne modelové pokusy využívajú obvykle iba jeden z rôznych druhov energie (napr. elektrický výboj, teplotu, UV žiarenie). Keďže v prirodzených podmienkach si takéto separovanie nemožno predstaviť, treba počítať s tým, že ich súčasné pôsobenie môže byť rôzne: raz *synergické* – a to nielen pri syntéze, ale aj pri *deštrukcii* produktov syntézy –, inokedy *antagonické*: jeden druh energie zničí to, čo iný vytvorí, pričom výsledne prevláda deštrukcia (spomeňte si na „*Concerto Effect*“).

Velmi stručne k niektorým druhom do úvahy prichádzajúcej energie: Elektrický výboj: výskumníci ho často používajú pri syntéze organických látok (použil ho aj S. Miller pri svojom „klasickom“ experimente) – mal by simulovať pôsobenie blesku na dávnej Zemi. Ale teplota blesku je príliš vysoká (20 000 K) na to, aby mohla byť využiteľná pre syntézu, a nadto spôsobuje okamžitý rozklad všetkých produktov. **Teplota:** – ak by dosiahla

25°C, došlo by k tepelnému rozkladu dôležitých medziproduktov. Ideálna teplota pre uchovanie a koncentráciu produktov „chemickej evolúcie“ by údajne mala byť -21°C; ale vtedy by voda, t.j. „polievka“, bola zamrznutá, čo by bol veľký problém pre „chemickú evolúciu“. **UV žiarenie:** vplyvom krátkych vlnových dĺžok (najmä pod 200 nm) UV žiarenia by napr. atmosférický metán polymerizoval na zložitejšie uhľovodíky (ktoré by na povrchu Zeme vytvorili olejovú vrstvu hrubú 1 – 10 m, ... a bol by koniec „evolúcie“); **formaldehyd** by sa fotolýzou rozkladal na oxid uhoľnatý a vodík, pričom by bol CO v alkalickom oceáne rýchlo a ireverzibilne premieňaný na mravenčan; **amoniak** by sa fotolýzou menil na síru a vodík; **voda (vodná para) by sa fotodisociáciou menila na kyslík a vodík**. Na tomto mieste sa trochu zastavme – povedzme si niečo stručne o atmosférickom kyslíku: v minulosti sa mnohí vedci domnievali, že všetok kyslík v dnešnej atmosfére (21%) má pôvod vo fotosyntéze, dnes z nich však väčšina predpokladá, že aspoň jeho časť vznikla fotodisociáciou vody. Hoci odhady vedcov sú tu veľmi rozdielne (od 0,25 PAL do 10⁻¹⁵ PAL), za „reálne“ sa všeobecne pokladajú hodnoty 0,01 – 0,1 PAL (t.j. 1 – 10% súčasnej hodnoty) takto vzniknutého kyslíka. Pre naše úvahy však nie sú dôležité „skutočné“, dokonca ani približné hodnoty, ale otázka, či atmosféra obsahovala alebo neobsahovala kyslík: (a) *ak atmosféra obsahovala kyslík* – hoci i v malom množstve –, potom hypotézy o „prebiotической evolúcii“ treba zavrhnúť, pretože prítomnosť kyslíka (ktorý tu pôsobí ako „jed“) by ju znemožnila, (b) *ak atmosféra kyslík neobsahovala*, potom nemohla existovať ani ochranná ozónová vrstva a na Zem by dopadalo intenzívne UV žiarenie (obzvlášť silný deštruktívny účinok má najmä UV žiarenie vlnovej dĺžky nad 200 nm), ktoré by vytvorilo situáciu absolútne nevhodnú pre „chemickú evolúciu“ – spoľahlivo by totiž ničilo jej „medziprodukty“. Z dvoch možných alternatív teda ani jedna hypotéza o „prebiotической evolúcii“ nepraje.

- 14) Michael BEHE**, profesor biochémie na Lehigh University v USA, je významným vedcom, molekulárnym biológom. Širokej verejnosti je známy najmä svojou veľmi populárnou knihou *Darwin's black box* (v českom preklade vyšla v roku 2001 pod názvom *Darwinova černá skříňka* vo vyd. Návrat domů, Praha). Presadzuje dva dôležité princípy vo vede: princíp „neredukovateľnej komplexnosti“ niektorých systémov a princíp „účelnosti usporiadania podľa zámeru inteligentného činiteľa“ (intelligent design = ID). Oba sú v tejto knihe (stručne) vysvetlené. Behe nie je kreacionistom, ale ani darvinistom. Čo je to ten jeho „inteligentný činiteľ“, nikto nevie (ktovie či on sám): je to Boh teistov? boh deistov? „mimozemšťania“? On sám o sebe hovorí, že je rímskym katolíkom, pritom však niektoré jeho názory sú v príkrom rozpore s kresťanstvom (presnejšie s biblickou zvesťou). Tento rozpor však možno ani nie je rozporom – ako sa zdá, podobné názory sú v tejto cirkvi bežné, dokonca oficiálne (na inom mieste tejto knihy som poukázal na podivné, rozporuplné prehlásenie pápeža, keď sa veľmi pozitívne vyjadril o evolučnej teórii a doslova povedal, že ju považuje „za viac ako púhu hypotézu“; a citoval som aj z „Malého teologického lexikonu“, kde sa v hesle „evolucionizmus“ hovorí, že „teológia (rozumej rim. kat.) nič nenamieta“ proti tomu ako evolucionizmus vysvetľuje napr. vznik človeka). Darwinista R. DAWKINS, viackrát v tejto knihe spomínaný, ktorý „zasvätil“ svoj život boju proti Bohu, resp. úsiliu dokázať svetu, že Boh neexistuje, napísal (bola to reakcia na spomenuté pápežovo prehlásenie): „Je potešiteľné mať v boji proti fundamentalistickému kreacionizmu za spojenca pápeža... a je zábavné vidieť, ako je podtrhnutý koberec pod nohami katolíckych kreacionistov, akým je M. BEHE.“ (Tu sa DAWKINS mylí: BEHE kreacionistom nie je).

Čím, resp. akým je teda M. BEHE? Ambivalentným: vo svojom odbore (v ktorom je naozaj špičkovým odborníkom), totiž v molekulárnej biológii, vidí jasne „nezjednodušiteľne zložité systémy“, ktoré sú „účelne usporiadané podľa zámeru inteligentného činiteľa“, nemohli teda vzniknúť evolúciou; ale v iných oblastiach biológie (v ktorých, pochopiteľne, už tak „doma nie je“) evolúciu pripúšťa. Priam paradoxne a nepochopiteľne vyznievajú jeho názory, ak porovnáme napr. dva jeho výroky: – 1. „Konceptia neredukovateľne komplexných systémov je nová a ťažko pochopiteľná pre tých, ktorí predpokladali (bez toho, žeby na to mali experimentálne alebo iné dôkazy), že každá biologická štruktúra môže vzniknúť vďaka malým kontinuálnym zmenám.“ – 2. „Za pomerne presvedčivú považujem teóriu spoločného pôvodu, t.j. že všetky organizmy majú jediného spoločného pred-

ka.“ V prvej vete odmieta darvinizmus, v druhej sa k nemu vlastne priznáva, a tak jeho kritika z prvej vety padá na neho samotného.

Spomenúť by som chcel ešte jednu zaujímavú a úsmevnú príhodu. Pri istej televíznej debате jeho veľký protivník DAWKINS reagoval na jeho dokazovanie nereducovateľnej komplexnosti na príklade bakteriálneho bičika: priznáva, že na rozdiel od BEHEho biochémie nerozumie, ale žiada, aby BEHE prestal byť lenivý a pustil sa do premýšľania, ako sa bičik vyvinul. BEHE mu odkázal, či neuvažuje o tom, aby on prestal byť lenivý, a naučil sa biochémiu.

O tom, k čomu takýto ambivalentný postoj vedie, je pomerne podrobne písané v príslušných kapitolách tejto knihy.

15) Jean Henri FABRE, francúzsky prírodovedec, autor 10 objemných zväzkov o živote hmyzu, na jednej tlačovej konferencii na otázku „Veríte v Boha?“ odpovedal: „Nemôžem povedať, že v Boha verím; ja ho proste vidím, nech sa podívam kamkoľvek. Bez neho ničomu nerozumiem. Bez neho je úplná tma. Toto presvedčenie sa utvrdzuje každou hodinou, strávenou štúdiom v Božej prírode. Chorobným vrtochom našej doby je ateizmus. Mne by mohli skôr stiahnuť z tela kožu, ako urobiť zo mňa ateistu.“

16) Voda – záračná tekutina. Mnohé vlastnosti vody (veľmi zvláštne, líšiace sa od ostatných kvapalín) si veda dosiaľ nedokáže spoľahlivo vysvetliť.

H₂O – jednoduchý chemický vzorec. Nedajme sa však myliť touto „jednoduchosťou“. Vodík má 3 izotópy, a rovnako tak kyslík – voda je teda vlastne zmesou 42 látok (zlúčenín troch izotópov vodíka s tromi izotópmi kyslíka). Ale to nie je rozhodujúce. Pozrime sa na niektoré fyzikálne vlastnosti vody:

Voda má mimoriadnu tepelnú kapacitu, ktorá je 10-krát vyššia ako tepelná kapacita železa. Táto vlastnosť napr. zabraňuje podchladeniu alebo prehriatiu sa „liahne, domu i pracoviska (loviska)“ morských živočíchov.

Voda má najvyššie výparné a skupenské teplo, čo spôsobuje jej pomalé vyparovanie (a zabraňuje rýchlemu vyschnutiu vodných nádrží).

Voda znižuje svoj objem pri ochladzovaní – ale iba po +4°C; od tejto teploty sa opäť rozpína! Len vďaka tejto úplne zvláštnej vlastnosti vody, môžu prezimovať vodné rastliny a živočíchy v nezamrznutej, 4°C teplej, (a na podiv) hustejšej, a preto ku dnu klesajúcej vrstve vody. Táto vlastnosť (pravda pri iných teplotách, pretože ide o slanú vodu) umožňuje život vodným živočíchom aj v zamrzajúcich moriach (kde ľad vytvára akýsi „kožuch“ na hladine).

Voda má zo všetkých kvapalín (okrem ortuti) najväčšie povrchové napätie; toto je priamo úmerné kapilárnej vzliavosti, ktorá prekonáva gravitáciu a bez ktorej by nemohol existovať život rastlín (voda by rýchlo unikla z dosahu ich koreňov kamsi do hĺbky).

Treba spomenúť aj mimoriadnu rozpúšťaciu schopnosť vody, a to pri značnej chemickej inertnosti. Preto je voda výbornou „nosičkou“ živín, a tak v istom zmysle aj „nositeľkou života“.

So stopovými množstvami iných prvkov a pri vystavení ionizujúcemu žiareniu môže voda nadobudnúť úplne prekvapujúce vlastnosti (spomeniem napr. peroxidy).

Dôležitým faktorom pre udržanie života na Zemi je aj celkové množstvo vody (je jej asi 4320 triliónov m³): voda pokrýva 3/4 povrchu Zeme (pri ideálne rovnom povrchu suše i morského dna by celú Zem pokrývala voda vo vrstve 2,7 km – toto je čiastočne aj odpoveď na otázku, či pri potope mohol byť pod vodou celý povrch Zeme; nezabúdajme, že k výraznejšiemu vrásneniu povrchu došlo až v priebehu potopy a po nej). Toto množstvo vody slúži jednak ako obrovský tepelný akumulátor (bez neho by letá boli tak horúce a zimy tak studené, že by to väčšina živých tvorov neprežila), jednak ako nevýčerpateľná zásobárňa vody pre zrážky: ročne spadne na povrch planéty cca 96 biliónov m³ vody, z čoho 1/3 odtečie a 2/3 zabezpečujú existenciu života rastlinnej a živočíšnej ríše na súšach.

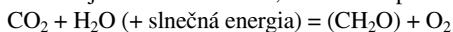
17) Niektoré ďalšie vlastnosti (a zvláštnosti) života.

a) Reprodukčná potencia. Jeden jediný pár múch by za ideálnych podmienok „vyprodukoval“ také množstvo potomkov a prapotomkov, žeby za niekoľko mesiacov ich hmot-

nosť prekročila hmotnosť Zeme. To isté – za trochu dlhší čas – by dokázala jediná baktéria množiaca sa bez prekážok. Pravda, to je „teória“ – predpokladom takého množenia sú dve v reálnom svete nespĺniteľné podmienky: dostatok potravy a neprítomnosť nepriateľov a konkurentov. Rád by som tu však uviedol aj údaje, ktoré sú reálne (opierajú sa o fakty, nie o „teoretické predpoklady“), a naviac sa dotýkajú, a to bytostne, nás ľudí – ide o údaje o raste populácie (a tak vlastne hovoria i o perspektívach ľudstva): počet ľudí na našej planéte dosiahol prvú miliardu až v roku 1820, teda podľa kreacionistov zhruba za 6 000 – 10 000 rokov (podľa evolucionistov za 1 – 2 milióny rokov), druhá miliarda však bola prečísaná už zhruba za 100 rokov – v roku 1925, tretia za 30 rokov – v roku 1955, štvrtá v roku 1974, a za ďalších 20 rokov bolo na svete už 6 miliárd ľudí.

b) Fotosyntéza. Je základným metabolickým pochodom živých autotrofných organizmov, pri ktorom je premieňaná prijatá energia žiarenia na energiu chemických väzieb. Viazaná chemická energia je potom využívaná k biosyntéze, predovšetkým ku karboxylácii vzdušného oxidu uhličitého. Fotosyntézu uskutočňujú rastliny a fotosyntetické baktérie obsahujúce chlorofyl (resp. bakteriálny pigment chlorofylového typu).

Možno sa niekomu zdá, že ide o celkom jednoduchý proces; k takejto predstave ho môže zväzdať jednoduchá rovnica, na ktorú sa pamätá ešte zo školy:

(CH₂O) v rovnici predstavuje „organickú hmotu“ tvorenú rastlinou. Ale, čo to je konkrétne – tá „organická hmota“? U rias a vyšších rastlín vznikajú z oxidu uhličitého a vody jednoduché sacharidy (cukry), ktoré sú však ďalej transformované na polysacharidy, ale aj na necukrové organické látky.

Po stránke kvalitatívnej sú konečným produktom tohoto „výrobného procesu“ prebiehajúceho v rastlinách, ktorého začiatok a základ spočíva vo fotosyntéze, látky povahy cukrov (jednoduchých i polysacharidov), bielkovín (najrozmanitejších chemických, fyzikálnych a fyziologických vlastností), tukov (opäť najrôznejších druhov); látky chemicky jednoduché (kyseliny, bázy, soli) i veľmi zložené,^{*)} ktoré sú substrátom napr. tkanív a semien rastlín (používaných v rôznych druhoch priemyslu i vo výžive zvierat a ľudí); najrôznejších druhov ovocia (veľmi rozdielnej chuti, vône, konzistencie, „nutričnej i biologickej hodnoty“), množstva rôznych aromatických látok, rozličných veľmi účinných liekov, ale i veľmi prudkých jedov; látok prchavých, tekutých i pevných, tvrdých i mazlavomákkých, krehkých i kaučukovo-pružných atď.

Fotosyntéza je však pozoruhodná aj zo stránky kvantitatívnej. Ročne sa spotrebuje pri nej síce iba 0,1 – 1 % slnečnej energie, ktorá prichádza na Zem, napriek tomu je celkový výkon fotosyntézy ohromujúci: vytvorí sa pri nej obrovské kvantum živej hmoty – ročný hmotnostný prírastok jej sušiny sa odhaduje na 150 – 200 miliárd ton (z toho asi 2/3 sa vytvorí na súši a 1/3 v moriach a oceánoch), čo je asi 100-násobok ročnej hmotnostnej produkcie chemického, hutníckeho a metalurgického priemyslu sveta dohromady. A pokiaľ ide o potenciálnu a bezprostredne využiteľnú energiu vyprodukovanú fotosyntézou, táto je ekvivalentná výkonu dvoch miliárd veľkých elektrární. Fotosyntetické rastliny sú jedinými producentmi živej hmoty z anorganických látok; na nich teda vlastne závisí existencia celej biosféry. Rastliny sú v pravom slova zmysle „robotníkmi života“, zatiaľ čo živočíchy viac-menej „sadiajú k plnému stolu“ (i keď si ich organizmy musia mnohé látky získané potravou – najmä bielkoviny – „prerobiť“ na vlastné).

„Odpadovým produktom“ (pre nás však životne dôležitým) fotosyntézy je kyslík. Ten to je rastlinami pri fotosyntéze „vydychovaný“ do ovzdušia a pochádza výhradne z vody (nie zo vzdušného CO₂ „vdychnutého“ rastlinami). Kyslík v atmosfére – ako si ešte povieme pri zmienke o biogénnych prvkoch (a ako je to nakoniec všeobecne známe) – je nezbytnou podmienkou života všetkých príslušníkov živočíšnej ríše (s výnimkou anaerobných mikroorganizmov).

^{*)} Pravdaze, pri tvorbe svojich stavebných zložiek a „produktov“ využívajú rastliny – okrem CO₂ zo vzduchu a H₂O z pôdy – aj minerálne látky zo svojho okolia (najčastejšie z pôdy), to však nič nemení na skutočnosti, že základným „výrobným procesom“ je tu fotosyntéza so zázračným využitím slnečnej energie (prícom na spustenie fotosyntézy stačí už jediné kvantum slnečnej svetelnej energie – jeden foton).

Všetka využiteľná energia na našej planéte (s výnimkou jadrovej a geotermálnej) je slnečného pôvodu – platí to aj o energii získavanej spaľovaním fosílnych palív (uhlia, ropy, plynu), ktoré pochádzajú z tiel pravekých živočíchov a rastlín, a sú teda tiež „produktom“ fotosyntézy.^{**)}

c) „Prieberčivosť života“. Život si neberie všetko čo mu príroda ponúka – vyberá si iba niečo: napríklad z 90 prvkov, ktoré sa v prírode bežne vyskytujú, život si pre seba berie iba 23 prvkov (tieto prvky nazývame biogénnymi); a podobne z množstva aminokyselín sú pre život dôležité (nevieme prečo) iba dve desiatky; no ani tieto neakceptuje všetky, ale vyberá si iba tie z nich, ktoré majú zvláštnu vlastnosť – sú „lavotočivé“. Povedme si niečo o tých „životom favorizovaných“ látkach:

Biogénne prvky: Povedali sme si, že z 90 prvkov, ktoré bežne nachádzame v prírode, je pre život nutných 23. Z nich niektoré (uhlík, kyslík, vodík, dusík, fosfor, síra) sa označujú prívlastkami „základné“, „hlavné“, resp. „makrobiogénne“ – pretože sú v biosfére zastúpené najhojnejšie. Percentuálne zastúpenie prvých štyroch menovaných prvkov je takto: H 49,8%, O a C sú zastúpené rovnako po 24,9%, N 0,27%. Ostatné z 23 biogénnych prvkov sú zastúpené v živej prírode podstatne menej (niektoré iba v stopách) – pričom život ohrozuje nielen ich nedostatok, ale často aj ich nadbytok (mnohé v nadbytku pôsobia ako jedy). Aspoň pár slov o význame niektorých biogénnych prvkov:

C – uhlík. Jeho celkové množstvo na Zemi sa odhaduje na $2,5 \times 10^{16}$ ton. Tvorí štvrtinu biosféry (24,9%). Organická chémia je vlastne chémiou zlúčením uhlíka. Uhlíkaté väzby sú veľmi stále a dovoľujú obrovský počet variácií. Odhaduje sa, že za rok sa prostredníctvom fotosyntézy z CO_2 fixuje do organických zlúčenín na Zemi 20 – 30 miliárd ton C.

Rozvoj priemyslu od 19. stor. dopravuje do ovzdušia obrovské množstvá C, ktoré boli dosiaľ „ukryté“ vo fosílnych palivách (spaľuje sa ich ročne cca 5 miliárd ton). V 19. stor. priemysel „dodal“ do atmosféry okolo 360 miliárd ton C (vo forme CO_2 a CO). Obrovským „nárazníkom“ pre CO_2 sú oceány (CO_2 je absorbovaný morskou vodou) – hoci koncentrácia CO_2 v mori je 20-krát menšia ako vo vzduchu, obsahujú oceány asi 60-krát viac CO_2 ako vzduch. Táto „nárazníková“ funkcia oceánov je pre nás šťastím, inak by „skleníkový efekt“ (so všetkými dôsledkami, ako je oteplenie atmosféry a následné topenie ľadovcov, stúpnutie hladiny morí až o 40m a zaplavenie obrovských prímorských oblastí, ale tiež premenenie mnohých dnes úrodných oblastí na púšte atď.) bol pre nás oveľa reálnejším nebezpečenstvom, než akým v skutočnosti – aspoň nateraz – je.

N – dusík. Je pozoruhodný veľkým počtom valencií – má až šesť valenčných stavov. Môže sa dobre kombinovať s H, O a inými prvkami a vytvárať množstvo zlúčenín. V biológii je dôležitý najmä pri výstavbe bielkovín. Napriek tomu je v biosfére zastúpený pomerne skromne – tvorí iba 0,27% biosféry (hoci v atmosfére ho je takmer 79%). Zelené rastliny fixujú uhlík, ale nedokážu fixovať dusík; výborne to však dokážu pôdne baktérie – vznikajú pri tom molekuly amoniaku (NH_3), a amónny ion rastliny už dokážu využívať (je to príklad pozoruhodnej symbiôzy). Ak je dusík v pôde v nadbytku, môže byť škodlivý – vysoký obsah dusičnanov a dusitanov (najmä pri masívnom hnojení, a to predovšetkým umelými hnojivami) pôsobí jednak kancerogénne, jednak ohrozuje život (najmä malých detí) poruchou krvného farbiva (premieňa ho na methemoglobín).

O – kyslík. Vo vzduchu je ho cca 21%, v celej atmosfére asi $1,2 \times 10^{15}$ ton, v organickej hmote jeho atómy sú zastúpené podielom zhruba 25%. V atmosfére je neustále obnovovaný pri fotosyntéze rastlín: CO_2 zo vzduchu je tu konvertovaný na uhľohydráty a z vody sa uvoľňuje kyslík, ktorý uniká do prostredia. Fotosyntéza rastlín je vyvažovaná respiračiou živočíchov, čiže výroba kyslíku je vyvažovaná jeho utilizáciou, takže sa v atmosfére udržiava rovnováha. Úloha O_2 je najmä pri takzvanom aerobnom metabolizme. Ide o biologickú oxidáciu, pri ktorej sa zo substrátov (živín) uvoľňuje množstvo energie. Pravda, živiny sa môžu štiepiť aj inak, anaerobne, avšak aerobné štiepenie je oveľa efektívnejšie (napr. anaerobná fermentácia glukózy poskytuje asi 50 kilokalórií/mol, zatiaľ čo jej oxidácia vydá 686 kilokalórií/mol). O_2 vo vzduchu je životne dôležitý pre človeka a všetky živočchy, napriek tomu ho človek bezohľadne likviduje: jednak znižuje jeho

^{***)} Energia získavaná z pohybu vzduchu a vody je tiež iba pretransformovaná slnečná energia (i keď nemá pôvod vo fotosyntéze): prúdenie vzduchu a kolobeh vody by neexistovali bez pôsobenia slnečného tepla.

tvorbu zámernou i nezámernou „defoliáciou“ (najmä likvidovaním lesov a pralesov) a znečisťovaním morí (čo ničí druhého významného producenta kyslíka – planktón), jednak neúmerne zvyšuje jeho spotrebu (napr. štvormotorové tryskové lietadlo pri jednom prelete cez Atlantik spotrebuje 35 ton kyslíku).

P – fosfor. Jeho význam nie je v stavbe živých organizmov, ale najmä v ich dynamike – bez neho by živé systémy nemali k dispozícii energiu ani na syntézu ani na „prevádzku“. Fosfáty dokážu hromadiť vo svojich väzbách veľmi mnoho energie. Napr. adenosintrifosfát (ATP) obsahuje tzv. makroergné väzby; keď sa z neho odštiepi jeden fosfát, vznikne adenosindifosfát (ADP), pričom sa uvoľní energia 7500 kalórií. Táto reakcia je vratná a v živých organizmoch je využívaná ako univerzálna „pohonná sila“ pre všetku biochemickú prácu (potrebnú napr. pre rast, metabolizmus, pohyb, reprodukciu, adaptáciu atď.). ATP sa produkuje pri utilizácii cukru. Tento proces môže prebiehať anaerobne (bez kyslíka) i aerobne (za účasti kyslíka), avšak zatiaľ čo pri anaerobnej glykolýze vzniknú iba dve molekuly ATP, pri aerobnej oxidácii glukózy v tzv. Krebsovom cykle sa vyprodukuje z každej molekuly glukózy až 38 molekúl ATP. Tento pre niekoho možno komplikovaný príklad uvádzam nielen preto, aby som poukázal na význam kyslíka (oxidácie) v životných pochodoch, ale aj aby vynikla úžasná múdrosť Projektanta a Konštruktéra tohoto dôvtipného zariadenia, v ktorom sa transformuje a veľmi efektívne využíva energia, prijatá vo forme chemických väzieb – a ako vieme, pochádzajúca zo svetelnej energie Slnka, uloženej pri fotosyntéze do energie chemických väzieb rastlín a pretransformovanej na iné formy chemickej energie pri metabolizme „konzumentov“ rastlín – transformuje sa na všetky možné formy energie, ktorými disponuje živý organizmus, napr. mechanickú, tepelnú, elektrickú, a opäť chemickú (v nových chemických väzbách).

Fosfor je však dôležitý pre živé organizmy ešte aj z iného dôvodu – zúčastňuje sa nielen v ich „energetike“, ale aj „informatike“: substrát genetického aparátu bunky – informačné molekuly DNK – je kombináciou purinových a pyrimidonových báz s päťuhlíkatým cukrom a s anorganickým fosforom.

S – síra. Jej biologický význam je najmä pri stavbe bielkovín. Molekuly proteínov pozostávajú z dlhých reťazcov aminokyselinových zbytkov v peptidických väzbách. A tieto sú u každého druhu proteínov veľmi špecificky priestorovo zriadené – ide o tzv. „terciárnu štruktúru“, od ktorej závisí biologická účinnosť proteínovej molekuly. Ak sa toto priestorové usporiadanie poruší, bielkovina stratí účinnosť, aj keby poradie aminokyselín zostalo zachované. A je to práve síra, ktorá pomocou tzv. bisulfidových spojovacích mostíkov (aminokyselina–S–S–aminokyselina) udržiava onú „zriadenú štruktúru“.

Síra však môže život aj ohrozovať. Pri spaľovaní uhlia a nafty uniká do ovzdušia oxid siričitý, ktorý jednak dráždi dýchacie cesty (vyvoláva choroby pľúc), jednak s atmosférickou vodou vytvára kyselinu sírovú a siričitany, a v podobe tzv. „kyslého dažďa“ ničí lesy, ryby v riekach a rybníkoch atď.

Optická aktivita biogénnych substancií – alebo „asymetria v symetrii“. V biológii je nápadná symetria makroskopická (napr. v anatomickej stavbe tela), ale aj mikroskopická (u rôznych štruktúr, vrátane makromolekúl), a predsa všetky významné polyméry sú zostavené z asymetrických zložiek (monomérov): napr. z L-aminokyselín alebo D-cukrových fosfátov.^{*)} Ide o asymetriu optickej aktivity. O tejto otázke – t.j. o tzv. „probléme chiralít“ – sa píše v tejto knihe na viacerých miestach; tu si zhrňme najdôležitejšie fakty:

Optická aktivita, schopnosť otáčať polarizované svetlo, je podmienená asymetrickým usporiadaním uhlíkových atómov v molekule, a je jednou z podmienok života. Pre tvorbu bielkovín, základných stavebných a funkčných jednotiek života, sú využiteľné iba ľavotočivé látky. Aminokyseliny, tvoriace polyméry – bielkoviny sú takmer všetky (z 21 aminokyselín 20) ľavotočivé.^{**)} A naopak, nukleové kyseliny sú iba pravotočivé. Látky opticky neaktívne (tzv. racemát, t.j. zmes ľavo- a pravo-točivých) alebo látky čisto pravotočivé, nemôžu byť asimilované. Táto optická asymetria naozaj nie je iba nejakou nepodstatnou záležitosťou, akousi „chybou (resp. prednosťou) krásy“ – ona má zásadný význam pre

*) „L“ je značka pre ľavé, „D“ pre pravé.

**) Jednou-jedinou výnimkou je najjednoduchšia aminokyselina *glycín*.

špecifickosť a účinnosť látky (napr. enzýmu): ak by sme napr. v laboratóriu vyrobili ten istý polymér (chemicky totožný), ktorý by však pozostával zo zložiek odlišnej optickej aktivity, bol by biologicky úplne neúčinný alebo dokonca jedovatý. A ak niekde (u určitých druhov organizmov) nájdeme D-aminokyseliny, tieto neslúžia vlastnému metabolizmu, ale sú zložkou jedov, slúžiacich ako „zbraň“ (treba povedať, že veľmi účinná, smrteľná) proti iným druhom. Aj mnohé lieky, ak majú byť účinné, musia byť ľavotočivé. (Možno si niektorí spomenú na študentské časy, keď pánu profesorovi nestačilo, aby na otázku o zložení vitamínu C, odpovedali, že ide o kyselinu askorbovú; bolo treba odpovedať, že je to kyselina L-askorbová; to „L“ v odpovedi vôbec nebolo iba kvôli uspokojeniu príliš pedantného pána profesora – ono tam malo veľký význam: človek môže umrieť na skorbut, čiže avitaminózu C, aj keď by bol zavalený pravotočivou kyselinou D-askorbovou). A predsa niekedy môže byť liek aj pravotočivý – napríklad vtedy, ak sa používa pre jeho baktericídny účinok.^{***}) Ide v podstate o využitie jedu – zbrane organizmu, ako o tom bolo hovorené vyššie. Konkrétnym príkladom môže byť penicilín: jeho priaznivý účinok – priaznivý pre nás, ale iba preto, že pre iné organizmy (niektoré baktérie) je jeho účinok mimoriadne škodlivý (je pre ne „smrteľným jedom“) – je vysvetľovaný práve jeho pravotočivosťou (čiže pravotočivosť tu pôsobí ako jed – ničí život; našťastie nie náš, iba život baktérií).

Je zrejmé, že optická aktivita je jednou z podmienok života. Ak by molekuly aminokyselín (ale i iných biogénnych substancií) vytvorila náhoda, potom by tu boli v rovnakom množstve pravo- i ľavo-točivé molekuly (dosvedčujú to i laboratórne výskumy, vrátane známych pokusov S. MILLERA). Ale ľavotočivé a pravotočivé molekuly by sa nikdy nemohli spojiť (ukázali sme si, že pôsobia na seba toxicky), aby vytvorili nejakú substanciu, ktorá by sa stala základom života!

d) Bunky nervového systému sú výnimkou medzi bunkami, a jedna časť tohoto systému – mozgová kôra človeka – je dokonca výnimkou („raritou“) v celom vesmíre:

Bunky nervové – výnimka medzi bunkami.

Telové bunky starnú, odumierajú a sú nahradzované novými (ak by tomu tak nebolo, naša životná púť by veľmi skoro skončila – zrejme už pár týždňov po narodení). Napr. všetky červené krvinky (a je ich celkom cca 50 biliónov) sa obnovia (t.j. staré odumrú a vytvoria sa nové) v priebehu 30 dní. Takúto „regeneráciu“ môžeme pozorovať i zvonku – napr. na bunkách kože (olupovanie, „šupiny“) a epitelu zažívacieho traktu (časť výkalov tvoria, popri zbytkoch stravy a zažívacích štiav, práve bunky epitelu čriev). A toto sa deje všade, vo všetkých orgánoch, tkanivách – s jednou jedinou výnimkou: obnovované nie sú bunky nervové; poškodená nervová bunka je stratená navždy.^{****}) Ešte šťastie, že ich máme nadbytok; pravda, iba na začiatku našej púte životom, neskôr sa ich počet progresívne (vlastne „regresívne“) znižuje – práve preto, že nemôžu regenerovať.

Ľudský mozog – rarita vo vesmíre.

Vesmír vo svojom celku je úžasným systémom, v mnohom záhadným, v mnohom zázračným; rovnako úžasnými sú jeho časti, napr. naša slnečná sústava a v nej planéta Zem s množstvom vlastností – parametrov presne daných, vyvážených a udržiavaných tak, aby na nej mohol existovať život (o niektorých „kozmických a geologických podmienkach života“ je písané na inom mieste tejto knihy). A v rámci planéty funguje opäť veľa vyvážených systémov (napr. geologických, atmosferických, biologických – veľkých i menších ekosystémov, i celkom drobných spoločenstiev – v krajnom prípade pozostávajúcích napr. z dvoch v symbióze žijúcich jedincov –, ale i perfektné fungujúcich systémov v rámci jediného živého organizmu), ktoré udivujú svojou účelnosťou, koordinovanosťou, dômyselnosťou. Ale najúžasnejším „útvárom“ v celom vesmíre je ľudský mozog. To priznávajú, a neraz dokonca veľmi zdôrazňujú, aj mnohí ateistickí vedci. V čom spočíva tá výnimočnosť ľudského mozgu?

^{***}) „Baktericídny“ znamená doslova „baktérie zabíjajúci“.

^{****}) Tu treba pripomenúť, že alkohol a mnohé chemické látky, vrátane niektorých liekov (najmä narkotík) sú nervovými jedy – zabíjajú nervové bunky. Redukcia mozgových buniek vedie k demencii a k predčasnnej smrti.

ropraktiči“) sa však neraz pokúšajú dodať jej nádych tajomnosti („ezoterična“), holistickej mysterióznosti, keď hovoria napr. o „uvoľňovaní prúdu energie“ a podobne. Tým, pochopteľne, diskreditujú túto liečebnú metódu. V očiach informovaného človeka však v skutočnosti diskreditujú a súčasne diskvalifikujú sa oni sami.

Oveľa jednoduchšie je zorientovať sa pri iných „liečebných“ alebo „preventívnych“, resp. „relaxačných“ metódach, ako je *joga*, *transcendentálna meditácia*, *dianetika* a pod. Tieto sú jednoznačne založené na pohanských, resp. mystických základoch, a sú teda pre kresťana – v akejkolvek forme – neprijateľné (ich účínok liečebný, preventívny alebo relaxačný nemožno oddeliť od ich základu, podstaty – účínok na telo, resp. na psychiku od účínku na ducha človeka).

Povedzme si tu niečo aspoň o jednej z posledne menovaných metód (pre ilustráciu) – o *dianetike*: Dianetika (z gr. *dia* = cez a *nous* = myseľ) je pôvodne predchodkyňou, dnes súčasťou tzv. „Scientológie“. (V roku 1950 vychádza kniha Rona HUBBARDA „Dianetika, moderná veda o duševnom zdraví“. Na prelome rokov 1953/54 HUBBARD „transformuje“ svoju „vedu“ na náboženstvo, ktoré nazval „Scientológia“ – z lat. *scio* a gr. *logos*, teda doslova „veda o vede“, resp. „poznani“ – a súčasťou tohoto náboženstva je aj „liečebná metóda“ dianetika). Scientológia je jednou z najagresívnejších odnoží New Age. Keďže je prísne (takmer vojensky) organizovaná, býva mnohými uvádzaná samostatne (mimo hnutia New Age). O jej zakladateľovi Američanovi R. HUBBARDOVI nám veľa môžu napovedať tieto údaje z jeho životopisu: v detstve bol (údajne) vychovávaný medzi indiánmi, neskôr strávil dva roky v Číne a Japonsku „medzi kňazmi, lámami a mudrcmi“ (odtiaľ si asi doniesol vieru v reinkarnáciu, ktorá je súčasťou učenia scientológie) a v štyridsiatych rokoch bol aktívnym členom satanskej lóže O.T.O. Spomínaná dianetika používa zvláštnu metódu, tzv. auditing, pomocou ktorej sa má údajne „vyčistiť myseľ“ (navodiť stav „clear“), čiže má byť z nej odstránená tzv. „reaktívna zložka mysle“ (približne to, čo je bežne známe pod názvom podvedomie). Ale slovo „clear“ má v dianetike širší význam: „clear“ je cieľom človeka, a scientológia, resp. dianetika mu ho má pomôcť dosiahnuť; „clear“ znamená „čistý“ v zmysle duševného zdravia, zbavenia sa bolesti, mravní čistoty; tento výraz má označovať nielen „stav duše“, ale má aj akýsi magický význam – je to označenie pre nadčloveka, ktorý nielenže nemá žiadnu (ani potenciálnu) chorobu, ale má aj zvláštne schopnosti a možnosti. HUBBARD nemá iba psychologické ambície, ale aj sociálne a politické ciele: nechce mať iba „čistých“ jedincov, ale aj spoločnosť. „Klíri“ podľa neho by mohli ovládnuť zvyšok ľudstva – pravda, „v jeho záujme“ (sú to tie isté ciele, ktoré mali nacizmus a komunizmus a ktorý má aj New Age). A ako taký „auditing“ vyzerá? Pre ilustráciu aspoň pár poznámok: „Auditor“ dáva množstvo, často veľmi intímnych otázok. Zaujímá ho napr. či ti niekedy niekto povedal, že to čo robíš, robíš zle; ak áno, dopustil sa proti tebe „invalidácie“, dal ti pocit márnosti, „nulifikoval“ ťa. Alebo: „Zakázal ti niekedy niekto (napr. rodičia) niečo? Prikázal ti, aby si niečo vykonal, alebo aby si ho počúval? Odoprel ti niekedy niekto niečo?...“ Ak áno, je to tvoj „supresor“ – utláčateľ (najčastejšie je ním niektorý z rodičov alebo aj obaja). A auditing ťa má „oslobodiť“ – napr. tým, že opakovane (20 – 30 krát i viac) budeš musieť podrobne líčiť nejakú banálnu situáciu, keď sa k tebe napr. otec zachoval ako „supresor“. Zveličovaním najobyčajnejších príhod sa robia z nich „problémy“, a potom nasleduje ich odstraňovanie – „očistenie“. Ak sa tu však vychádza z názoru, že pri výchove zákaz, príkaz, odoprenie niečoho, ba dokonca i poučovanie, je zdrojom neskorších problémov, ako bude človek, ktorý prešiel „auditingom“, vychovávať svoje deti? Opováži sa napr. odoprieť dať loptu svojmu dieťaťu, keď sa s ňou bude chcieť ísť hrať na vozovku rušnej ulice, alebo zakáže mu hrať sa v byte so zápalkami? Pravdepodobne nie (ak sa nechce stať „supresorom“ vlastného dieťaťa); ale možno potom vôbec hovoriť o výchove?

Dianetika patrí do skupiny tzv. „regresných liečebných metód“. Názov „regresné“ znamená, že sa snažia dosiahnuť emočné uvoľnenie prostredníctvom „návratu k traumám z minulosti“. Toto „uvoľnenie“ chcú docieľiť rôznym spôsobom, napr. tým, že sa pokúšajú navodiť „opätovné prežitie traumy“, alebo aspoň interpretovať (zdanlivo „racionálne“ vysvetliť, zdôvodniť) pôvod, príčinu pacientových psychických problémov, a tak mu pomôcť „vyrovnať sa“ s nimi. „Interpretácia“ je pri rôznych regresných metódach veľmi rozdielna, často veľmi bizarná: vo Freudovej psychoanalýze majú všetky psychické problémy v podstate „sexuálne pozadie“, u Junga sú príčinou ťažkostí tzv. „afektívne komple-

xy“ rôzneho pôvodu (ktoré sa v pacientovej psychike chovajú ako čosi cudzie – ako „corpus alienum“), u dianetikov sú to už spomenuté „traumy (stresy) z detstva, takmer napospol spôsobené „chybnou výchovou“ (trestami, zákazmi, príkazmi), v tzv. „hlbínnej abreaktívnej psychoterapii“ (HAB) a v niektorých iných „liečebných“ metódach sa vyvolané zážitky často interpretujú ako prenatálne (z obdobia pred narodením), či dokonca vraj „z minulých životov“ prenesené problémy („reinkarnačné“ alebo karmické).

Je celkom zrejmé, že všetky tu uvedené (a podobné) „liečebné metódy“ sú pre kresťana absolútne neakceptovateľné, pretože sú založené na učeniach, ktoré sú kresťanstvu nielen cudzie, ale sú voči nemu dokonca nepriateľské (či už je to ateizmus alebo novopohanstvo, poprípade okultizmus). Tie „modernejšie“ (napr. dianetiku, HAB a niektoré ďalšie) patria k niektorému z prúdov novopohanského hnutia New Age.

Zvláštnu kapitolu tvorí tzv. **homeopatia**. Táto liečebná metóda býva občas „vedecky“ (alebo aspoň „logicky“) zdôvodňovaná veľmi naivným spôsobom: „podobné sa lieči podobným“. Ľudia, ktorí majú isté predstavy napr. o vakcinácii, tomuto vysvetleniu ľahko naletia; prehľadnu totiž dve zásadné „malíckosti“: – 1. pri vakcinácii sa aplikujú neškodné dávky „škodliviny“ bielkovinnej povahy (malé dávky bakteriálneho toxínu, umŕtvnených alebo oslabených mikróbov), proti ktorým organizmus dokáže vytvárať špecifické (t.j. presne proti aplikovanej bielkovine zamerané) protilátky (tiež bielkovinnej povahy); tieto protilátky pri napadnutí organizmu virulentnými baktériami príslušného kmeňa, dokážu ho ochrániť pred ochorením (alebo aspoň zmierniť jeho priebeh). – 2. vakcinácia je preventívne opatrenie (aplikuje sa ešte v dobe zdravia). O ničom takom pri homeopatii nemôže byť ani reč: **1.** pri homeopatii sa aplikujú látky prevážne nebielkovinnej povahy (proti ktorým organizmus nevytvára protilátky), ale najmä nešpecifické – iba na základe toho, že v toxickej dávke vyvolávajú podobné symptómy ako dané ochorenie – pričom sa nerešpektuje fakt, že podobný symptóm (resp. ochorenie) môžu vyvolať najrozličnejšie príčiny (napr. rôzne mikróby, chemické látky i fyzikálne vplyvy). Avšak liečba, ak má byť účinná, mala by byť kauzálna, nie symptomatická (t.j. zameraná na skutočnú príčinu, nie na príznak choroby), čo homeopatia ignoruje. **2.** Homeopatia sa neaplikuje preventívne, teda v období zdravia, keď organizmus by si mohol (aspoň teoreticky, keďže má ešte silu a čas) vytvoriť nejakú špecifickú obranu, ale v dobe ochorenia, keď organizmus je už zaplavený a oslabený príslušnou „škodlivinou“; v tomto štádiu však ďalšie dodávanie látky (i keď v malom množstve), ktorá pôsobí synergicky s patogénnym agensom, môže (teoreticky) chorému organizmu iba uškodiť. **3.** Predsa však občasne neuškodí! Ale to len preto, že sa s „liekom“ do organizmu v skutočnosti žiadna diferentná látka nedostane. Riedenie je totiž také „dôkladné“, že nakoniec zostane prakticky iba čisté riedidlo (občasne alkohol): od riedenia D_{23} sa v roztoku štatisticky žiadna molekula východzej látky nenachádza. Prítom homeopatii tvrdia, že ešte riedenie D_{1000} je údajne účinné; o aké riedenie ide, uvidíme z týchto príkladov: riedenie $D_{20} = 1$ liter prostriedku zriedený vo vode všetkých svetových morí, $D_{31} = 1$ kvapka látky na 1 milión zemegulí). Teda ak „liek“ (napriek svojej neprítomnosti v roztoku) účinkuje, dá sa to vysvetliť iba dvoma spôsobmi: a) placeboovým efektom (týmto spôsobom účinkuje akákoľvek indiferentná látka, ak je pacient presvedčený, že ide o liek) alebo b) pôsobí tu niečo iné ako substancia, ktorá bola na začiatku prípravy (riedenia) do rozpustidla pridaná. Postup prípravy „lieku“ totiž veľmi pripomína praktiky alchymistov – nekonečným miešaním, trepaním (u alchymistov tiež napr. tícticekrát opakovanou destiláciou) sa napokon „niečo niekedy“ dosiahne. Dôraz treba položiť na to „niekedy“ (teda rozhodne nie vždy). Čo tu zohralo rolu? Racionálne to nemožno vysvetliť. Je to mágia? Účasť duchovných, démonských síl? Samotný HAHNEMANN, zakladateľ homeopatie, hovorí, že lieky nepôsobia chemicky, ale „dynamicky“, čiže, že v nich pôsobí zvláštna „sila“ (niektorí ju stotožňujú s tzv. „kozmicou energiou“) – a sme pri učení New Age. I keď toho veľa o mechanizme účinku homeopatik nevieme (nieve to nik!), toľko vieme, aby sme sa im vyhýbali!

Za veľmi dôležité považujem na tomto mieste ešte upozorniť, že pre rozpoznanie s kým máme do činenia – či so serióznym liečiteľom alebo s okultistom, resp. s podvodníkom – vôbec nie je smerodajné napr. to, že sa on sám vyhlasuje za kresťana (možno až pri ďalšom rozhovore by sme mohli zistiť, aká podivná je jeho predstava o kresťanstve), alebo že používa niektoré výrazy „zo slovníka kresťanov“ (to veľmi často robia aj tí, čo s kresťanstvom nemajú nič spoločné – niekedy zámerne, inokedy z neznalosti). Rovnako lekárs-

*ša vzkriesil Boh a svedkami toho sme my všetci (Sk 2,32; podobne Sk 2,24; 5,30); Kri-
tus... bol pochovaný a tretieho dňa vzkriesený podľa Písem... zjavil sa Kéfasovi a potom
Dvanástim... (1Ko 15,4-5; podobne 1Ko 15. 12-14) atď. Základom „apoštolskej praxe“
bola teda Veľká noc, a potom ešte Letnice (Turíce). No po stáročiach „náboženskej praxe“
akoby sa priority zmenili: vtelenie (presnejšie „vianočná udalosť“) namiesto vzkriesenia,
hľadanie pomoci v „blahoslavených“ ľuďoch, nie v Duchu svätom. Som presvedčený, že aj
v tejto veci treba sa vrátiť „ad fontes“ – k čistej vode pri prameňoch rieky cirkvi, ešte pred
jej znečistením, ku ktorému došlo pri jej dlhej púti všelichým možným zamoreným prostre-
dím.*

- 33) V novopohanskom náboženstve „Nový vek“ (ktoré sa dnes rýchlo šíri v „civilizovanom svete“), rovnako ako vo východných, pohanských náboženstvách – hinduizme a budhizme, dominuje predstava o **kontinuite života**, putujúceho v cykloch „**reinkarnácie**“ z jedného živého organizmu do druhého (rastlina – zvierat – človek, poprípade i opačne), pričom platí tzv. „zákon **karmy**“: v súčasnom živote človek vlastne pyká za svoje chyby, za všetko zlé, čo popáchal v minulom živote, alebo, naopak, teší sa z výhod, z odmeny za „dobré“ („dobré“ v ich ponímaní) vykonané v minulom živote. Dlhá reťaz cyklov reinkarnácií nakoniec – ak jedinec dosiahne istý stupeň dokonalosti – končí... (a tu je rozdiel – v ciele, ktorý sa snaží dosiahnuť hinduista, budhista a príslušník hnutia New Age):

...splynutím s „božstvom“ („brahma“) – v hinduizme

...rozplynutím sa v „nirváne“ (v podstate zaniknutím) – v budhizme:

Budhizmus pokladá život za utrpenie, ktorému nemožno uniknúť, a preto jeho rozplynutie v „nirváne“ je vlastne vrcholným cieľom budhistu: v opakovaných cykloch reinkarnácie sa život postupne zdokonaluje, až je spôsobilý vstúpiť do „nirvány“, kde človek už nepocituje žiadne túžby ani potreby (ak je život „plameň“, nirvána je jeho „sfúknutie“)

...dosiahnutím „kozmickeho (vesmírneho) vedomia“ – v New Age:

Svet podlieha zákonu jednoty príčiny a účinku, je otvorený voči zásahom „ja“, ktoré ho vlastne riadi a voči bytostiam z „odpútananej mysle“ („alternatívne vedomie“, „rozšírené vedomie“, „vesmírne vedomie“, „iná realita“, „univerzálna myseľ“ atď. – to sú iba niektoré z názvov používaných jednotlivými prominentnými autormi New Age), ktoré „ja“ môže zapojiť ako činiteľ zmeny. V uvedenom „stave vedomia“ sa tradičné kategórie priestoru, času a morálky strácajú.

Veľmi podstatný rozdiel medzi uvedenými orientálnymi náboženstvami – na jednej strane, a učením New Age – na strane druhej, je aj v tom, že hinduista a budhista túži čím skôr ukončiť „reinkarnačný reťaz“ (čiže netúži po návrate na svet, ale po spomínanom „splynutí s brahmom“, resp. „rozplynutí v nirváne“), stúpenec učenia New Age, naopak, pociťuje „návrat na svet“ ako nádej, ako možnosť prežiť „nový život“ lepšie (a v ďalších cykloch stále lepšie a lepšie), na vyššej „evolučnej úrovni“ – čiže domnieva sa, že „nový život“ by mal začať tam (resp. na tom stupni), kde tento končí, a „evolúcia“, v ktorú verí, má progresívny trend. V skutočnosti teda vlastne ignoruje „zákon karmy“, podľa ktorého, ak tento život „zabral“, jeho „budúci život“ bude na nižšej úrovni spoločenskej alebo i biologickej (môže sa napr. narodiť ako negramotný príslušník nejakého primitívneho etnika, či dokonca ako jedinec dajakého hmyzu alebo jatočného dobytká a pod.). Ak sa teda učenie o „reinkarnácii“, ktorého súčasťou je aj „zákon karmy“, domyslí so dôsledkov, ukáže sa, že jeho vyznávač naozaj nemá dôvod na optimizmus, ktorý je taký typický pre New Age.

Ešte jednu vec tu treba zdôrazniť: Všetky tri učenia, napriek rozdielnym cieľom, majú spoločnú vieru nielen v reinkarnáciu, ale aj v to, že človek nie Božou milosťou, ale vlastným úsilím (spôsobom života, meditáciami a pod.) dosiahne tento cieľ: teda ani v jednom z týchto učení niet miesta pre Boha, ktorý je transcendentný (je mimo stvorenia, resp. nad ním), má záujem o človeka, miluje ho a zmlúva sa nad ním. Naopak, všetky tri menované náboženstvá veria v akési „božstvo“ vo vnútri človeka, bez ohľadu na to, ako ho nazývajú. (O dôsledkoch týchto učení na etiku som sa zmienil v „poznámke 31“.)

- 34) Ak kresťanskí teológovia hovoria o tzv. „**prirodzenej nesmrteľnosti duše**“ (immortalitas animae), ktorá patrí medzi dogmy rímskej cirkvi, odvolávajú sa vlastne na Platóna (nesmrteľnosť duše bola totiž charakteristickou dogmou práve pohanskej Platónovej školy).

V podstate ide opäť o vieru v **kontinuitu života**, pre ktorú nie je žiadna opora v Božom slove.

Pokiaľ ide o samotné slovo *athanasia* (nesmrteľnosť) v súvislosti s človekom, toto v SZ nemá ekvivalent (iba v apokryfoch Septuaginty je *athanasia* označením **očakávaného** večného života spravodlivých); v NZ je to nepominuteľné **bytie vzkriesených** (t.j. bytie po vzkriesení), pričom sa myslí nielen na večné trvanie, ale najmä na spôsob tohoto bytia. Zatiaľ čo slovo *athanasia* je používané iba vo vzťahu k Bohu (iba Boh je nesmrteľný – *1Tim 6,15.16*), a vo vzťahu k človeku len výnimočne (a to vždy iba vo vyššie uvedenom zmysle), slovo *anastasis* (zmŕtvychvstanie čiže vzkriesenie z mŕtvych) sa nachádza v NZ veľmi často, a to práve vo vzťahu k človeku.

35) Čo bude s týmto svetom, až skončia jeho „posledné dni“? A ako to bude po vzkriesení? Božie slovo neopisuje podrobne to, čo príde; predsa nám však dáva nazrieť akoby poodchýlenými dverami do týchto tajov:

Božie slovo hovorí, že tento svet zanikne (viď *cit. 1-3* na konci tejto poznámky), a Boh vytvorí nové nebo a novú zem (*cit. 4,5*). Akej podstaty budú, to nevie nikto z nás. Vieme len, že to bude čosi krásne a dokonalé, že tu bude trvalo prítomný Boh, a naopak, nebude tu smrť, nenávisť, zlo; lebo Satan, ktorý je príčinou všetkého zla, bude porazený a definitívne zničený (*Zj 20,9.10*). Po skončení tohoto veku teda predsa príde nový vek. Ide však o niečo, čo je zásadne odlišné od novopohanských predstáv hnutia „NOVÝ VEK“; a preto – aby nedošlo k omylom a zámenám – nebolo by vhodné, aby kresťania o svojej eschatologickej nádeji, o živote v Božom kráľovstve hovorili ako o „novom veku“.

Tí, čo budú spasení a získajú večný život, dostanú „nové telo“, ktoré bude zrejme zásadne odlišné od terajšieho hmotného tela. Máme dôvod to tvrdiť na základe slov samotného Ježiša Krista (*cit. 6*) i apoštola Pavla, ktorému to bolo zjavené (*cit. 7,8*). Konečne, kto pozorne číta Písmo, musí vedieť, že aj vzkriesený Ježiš Kristus mal telo úplne odlišné od toho, ktoré mal pred umučeníím. Ako by sa inak dala vysvetliť skutočnosť, že pri opakovaných stretnutiach ho jeho najbližší nepoznali (*J 20,14-17; 21,4.12; Lk 24, 15.16. 36.37*). A keď ho spoznali, tak nie podľa vzhľadu, výzoru, ale podľa toho, čo (resp. ako) konal a čo hovoril, napr. podľa „lámania chleba“, podľa slovných dôkazov svojej totožnosti, odvolávaní sa na predošlé veci alebo podľa zaslúbení a príkazov, ktoré im dal v autorite Božieho Syna (*L 24, 35.44.45*). Ale i fakt, že sa zrazu zjavil uprostred nich, hoci miestnosť bola uzamknutá, hovorí niečo o podstate jeho vzkrieseného tela (*J 20,19*).

Skutočnosť, že po vzkriesení nebudeme mať tieto svoje telá, môže sa niekomu (kto príliš miluje svoje hmotné telo) zdať sklúčujúcou. To však len preto, lebo si zrejme neuvedomuje, že to budúce, nové telo bude oveľa dokonalejšie i krajšie. Takýto človek je ako larva (ošklivá, plaziaca sa po zemi v šere uprostred buriny), ktorá by sa nechcela stať imágom – krásnym motýlom, vznášajúcim sa voľne v jasom prežiarenom povetrí.

Ale medzi štádiom larvy a imága býva ešte štádium zakuklenia. Kukla hmyzu zdanlivo nežije (aspoň navonok nejaví známky života), v skutočnosti sa však pripravuje na krásny okamih, keď sa zruší, otvorí jej „väzenie“ a vyletí z neho krásne stvorenie. Takýmto štádiom bez známk života je u človeka obdobie medzi jeho smrťou a vzkriesením. Človek spí, je navonok mŕtvy, nie je možné s ním komunikovať; snahy o nadviazanie kontaktov s mŕtvymi sú preto nezmyslom, ale sú súčasne aj hriechom (*5M 18, 11.12*). Dôležité je však vedieť, že spánok smrti, pobyt v šeóle,^{*)} nie je stav trvalý, ale hlavne, že to nie je žiadna „neexistencia“. Celkom istotne sa raz tento stav skončí, a potom nastane vzkriesenie, a u jedných premena, metamorfóza v to najkrajšie a časovo neobmedzené obdobie života človeka, u iných však odsúdenie a uvrhnutie do ohňa – do „ohnivého jazera“^{***)} (*Zj 20,11-15*), čiže trvalé, definitívne zničenie – druhá smrť (*Zj 21,1-8*).

^{*)} „šeól“ (hebr. שְׁאוֹל, gr. *hadés*, lat. *infernum*) – miesto pobytu mŕtvych do dňa vzkriesenia (prekladá sa aj ako „podsvetie“, „prahrob“, „záhrobie“, „miesto mlčania“, „zem zabudnutia“ a podobne.).

^{***)} „Ohnivý jazero“ – obraz údolia Hinnom (hebr. *gé b'né-hinnóm*, aram. *géhinnám*, gr. *geenna*, lat. *gehanna*) – miesto zničenia, zatratenia odsúdených bezbožných po vzkriesení a poslednom súde. Historicky: V údolí Hinnom (pri Jeruzaleme) modlárski Izraelci v trvalo udržíavanom ohni pálili svojich synov a dcéry (obete pohanskému božstvu Molochovi). Ani šeól ani *gehanna* nemajú nič spoločné so stredovekými predstavami „pekla s čertmi“, ktoré niekde pretrvávajú (a to nielen v rozprávkach) dodnes.

Niektorí z tých, čo hovoria o „kontinuite života“, odvolávajú sa na Ježišovo podobenstvo o boháčovi a Lazárovi (*Lk 16,19-31*), pričom si zamieňajú posolstvo (poučenie) podobenstva (ktoré je v 29. a 31. verši) s obrazom v ňom použitým. Ak však budú takto postupovať aj pri iných podobenstvách, potom musia za najdôležitejšie pre svoju spásu hádam pokladať úspešné peňažné operácie (podľa *Lk 19,11-27*; *Mt 25,14-30*). A Božie kráľovstvo budú možno stotožňovať s hodovaním na svadobnej hostine (*Mt 27,2-14*) alebo s poľom osiatym obilím (*Mt 13,24-30*), či s rybárskou sieťou (*Mt 13,47*)... Iní zase poukazujú na Kristove výroky „kto verí, má (večný) život“ (*J 5, 24,25; 3,36; 6,47*), na to, že Ježiš tu hovorí v prítomnom, nie v budúcom čase (teda „má“, nie „bude mať“). To je však prinajmenšom nedorozumenie. Veď inokedy (a oveľa častejšie) Kristus používa práve budúci čas (*J 5,29; R 6, 8,9; 8,11; 1Ko 6,14.15; 1Tim 6,11.12; Mt 25, 31.32. 34.40. 41.45.46 a i.*), ale najmä, ako vyplýva zo súvislostí, to jeho „má“ celkom určite znamená „má zaisťený“, a nie „už žije“ (večný život). Pre ilustráciu uvediem dva príklady z bežného života: ak mladý človek po úspešnej prijímacej skúške dostane oznámenie, že bol prijatý na školu, vie, že sa môže oprávnenne radovať. Ale študentom na vyťaženej škole reálne ešte nie je; veď ešte nebol na zápise, ešte nesedí v posluchárni, a svoj život s budúcimi učiteľmi a spolužiakmi si predstavuje iba vo svojej mysli, ale ho ešte nepozná, ešte ho „nežije“; no vie, že ho raz určite spozná, bude ho žiť (alebo ak niekto zdedil majetok, „má“ ho, hoci napr. ešte neprebegli všetky administratívne úkony (prepis), „má“ ho, aj keď sa tohoto majetku ešte osobne neujal.

Po telesnej smrti neexistuje žiaden „tunel“, ktorým „duša“ v rýchllosti preletí, ale miesto dlhého mlčania – hrob (šeól, hadés), a potom vzkriesenie, súd a nový život alebo smrť (teraz už definitívna) – ohnivý jazero (gehanna). Tí, čo hovoria o „kontinuite života“ (či už hovoria, že po telesnej smrti človeka pokračuje život jeho „duše“, s ktorou je vraj dokonca možné komunikovať, alebo, že dochádza k reinkarnácii napr. do iného človeka alebo zvierata) vlastne iba opakujú satanovu lož, ktorú prvú použil pri zvädzaní človeka: „*Vôbec nezomriete...*“ (*1M 3,4*). A o satanovi Ježiš hovorí: „...v ňom nielo pravdy. Keď hovorí lož, hovorí z toho, čo mu je vlastné, pretože je luhár a otec lži“ (*J 8,44*).

Niektoré doplňujúce biblické citáty:

1. (Ježiš hovorí): Pokiaľ nepominie nebo a zem, nepominie ani jediné písmenko, ani jediná čiarka zo zákona, kým sa to všetko nestane. (*Mt 5,18*).

2. Nebo a zem sa pominú, ale moje slová nikdy nepominú. (*Mt 24,35*; viď tiež: *Mk 13,31; Lk 21,33*).

3. Pozrel som na zem, a hľa beztvárna je a pustá; aj na nebesá, ale ich svetla nebolo. Pozrel som na vrchy, a hľa chveli sa... Pozrel som, a hľa, nebolo človeka... a všetky jeho mestá sa zrúcali pred Hospodínom, pred Jeho páľčivým hnevom. (*Jer 4,23-26*).

4. Lebo, ajhľa: Stvorím nové nebo a novú zem a prvotné sa už nebudú spomínať, ani na mysl neprídu. (*Iz 65,17*).

5. Videl som nové nebo a novú zem. Lebo prvé nebo a prvá zem sa pominuli... Videl som nový Jeruzalem. (*Zj 21,1.2*).

6. Keď ľudia vstanú z mŕtvych, nebudú sa ani ženiť, ani vydávať, ale budú ako nebeskí anjeli. (*Mt 22,30; Mk 12,25*). (Vzkriesení) sa neženia ani nevydávajú... ani umrieť nemôžu, lebo sú ako anjeli a sú Božími synmi, pretože sú synmi vzkriesenia. (*L 20,35-36*).

7. Tak je to aj so zmŕtvychstaním. Seje sa v stave porušiteľnosti, kriesené je v stave neporušiteľnosti; rozsieva sa v stave úbohosti, kriesené je v sláve; seje sa ako bežvládne, kriesené je v moci; seje sa telo prirodzeného života, kriesené je telo duchovné. Ak jestvuje telo prirodzeného života, jestvuje aj duchovné. (*1Ko 15,42-44*).

8. Všetci budeme premenení, razom, v tom okamihu, pri poslednom trúbení... mŕtvi budú vzkriesení neporušiteľní a my budeme premenení. (*1Ko 15,51.52*).

9. Vo chvíli, keď zaznie povel, hlas archanjela a Božia trúba, sám Pán zostúpi z neba a prví vstanú tí, čo umreli v Kristu, potom my, ktorí budeme nažive spolu s nimi budeme v oblakoch uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi, a tak navždy budeme s Pánom. (*1Te 4,16.17*).

Zoznam odporúčanej literatúry

(niektoré publikácie, ktoré vyšli v posledných rokoch v slovenskom alebo českom jazyku):

- ANDREWS E.H.: „**Od ničoho k prírode**“ (Creativpress, 1991);
BALCAR B.: „**Tajemství stvoření**“ (Nový život, 1990);
BALCAR B.: „**Tajemství potopy**“ (Nový život, 1991);
BALCAR B.: „**Tajemství života**“ (Advent–Orion, Praha, 1997);
BATTEN D., HAM K., SARFATI J., WIELAND C.: „**Kniha odpovědí**“ (VV BJB, Praha, 2002);
BEEM M.: „**Byť kresťanom – prečo? a ako?**“ (BEEM, Sliach, 1996);
BEEM M.: „**Nový vek alebo koniec tohoto (starého) veku?**“ (BEEM, Sliach, 1999);
BEHE M.J.: „**Darwinova černá skříňka**“ (Návrat domů, Praha, 2001);
BENJÁN M.: „**Fakty a úvahy O ŽIVOTE...**“ (BEEM, Sliach, 2002);
BENJÁN M.: „**Fakty a úvahy O VIERE KŘEŠTANOV**“ (BEEM, Sliach, 2002);
BENJÁN M.: „**Viera ateistov a synkretistov verus viera kresťanov**“ (BEEM, Sliach, 2004);
BETINA V.: „**Stvorenie sveta**“ (Nádej, 1990)
EMBE L.: „**Ateizmus – teizmus – kresťanstvo**“ (BEEM, Sliach, 1990);
EMBE L.: „**Úvahy – podnety na zamyslenie pre veriacich i neveriacich**“ (BEEM, Sliach, 1995);
GIT W. a VANHEIDEN K.H.: „**Kdyby zvířata mohla mluvit**“ (CLV 1992);
HAM Ken: „**Genesis a úpadek národů**“ (A–ALEF, Ostrava, 1995);
HAM Ken: „**Lež: evoluce**“ (VV BJB, Praha, 2002);
HLINKA Anton: „**Viera veľkých vedcov**“ (Alfa, Bratislava, 1990);
JOHNSON Phillip E.: „**Spor o Darwina**“ (Návrat domů, Praha 1996);
KRÁL V.: „**Hledání počátku a cíle**“ (Advent–Orion, Praha, 2001);
POTOČEK J.: „**Stvoření či evoluce**“ (Křesťanský život, 1992);
POTOČEK J.: „**Evoluční teorie – věda nebo náboženství?**“ (prednáška uverejnená na internete:
http://www.eljoy.net/evolution/cs/potoc_1.php);
SMITH Wilder: „**Genesis (ako vznikol svet)**“ – 6 dielov na troch videokazetách VHS + ďalšia videokazeta VHS „**Veľké tajemství dinosaurů**“ a „**Svět, který zahynul**“ (Naklad. Křesťanský život, Albrechtice);
STROBEL Lee: „**Kauza stvornitel**“ (Porta libri, Bratislava, 2005);
THAXON B., Ch., BRADLEY W., L., OLSEN R., L.: „**Tajemství vzniku života. Kritická analýza současných teorií**“ (Návrat domů, Praha, 2003).
WELLS Jonathan: „**Ikony evoluce**“ (Návrat domů, Praha 2005);
ZACHARIAS R.: „**Skutečná tvář ateismu**“ (Návrat domů, Praha 1998);
„**Ako vznikol život? Evolúciou, alebo stvorením?**“ (autor neuvedený; vyd. WTB &TS, 1991).
„**Existuje Stvoriteľ, ktorý má o vás záujem?**“ (autor neuvedený; vyd. WTB &TS, 1998).
„**Listy cirkevi**“ (vyd. BEEM, Sliach, 2003).
„**Príbeh života (fakty, o ktorých sa nehovorí)**“ (VHS, resp. DVD; autor neuvedený; produkcia a distribúcia: EVS, Bratislava, 2005).
-